Kemal Gözler

HUKUK EĞİTİMİNDE SINAVLAR

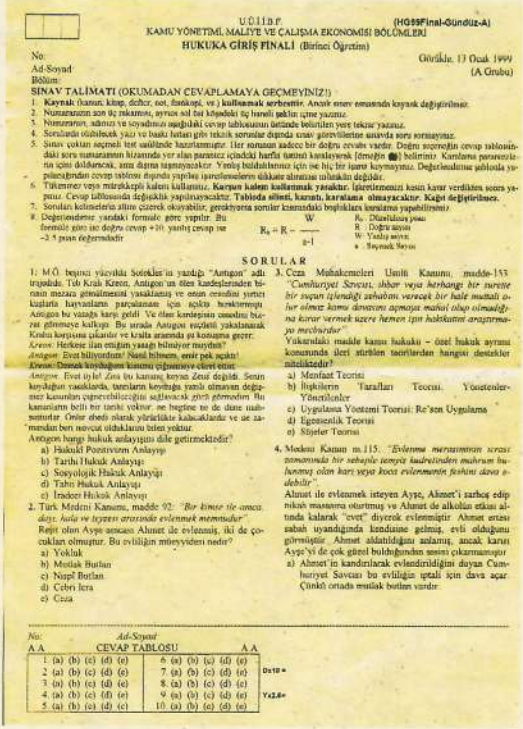

U.Ü.İ.İ.B.F. (HG99Final-Gündüz-A)
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ FİNALİ (Birinci Öğretim)

No: Gündüz, 17 Ocak 1999
Ad-Soyad: (A Grubu)
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. **Kaynak** (hatırat, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbestir.** Ancak sınav esnasında kaynak değiştirilmez.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şekilsiz işime yazınız.
3. Numaranızın, adınızı ve soyadınızı aşağıdaki cevap tablosunun üstünde belirtilen yere tekrar yazınız.
4. Sorulardaki olabilecek yazı ve baskı hataları gibi teknik sorunlar dışında esnek görevlilerden sınavda soru sormayınız.
5. Sınav yoktan seçmeli test usulünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numaranızın hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayınız [örneğin (**b**) şeklinde]. Karalama pusulesinin içini doldurarak, ama dışına taşmayacaklar. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme tablosuna yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması imkânsız değildir.
6. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Karşıyan kalem kullanmak yasaktır.** İşaretlemenizi kesin kaşır verdikten sonra yapınız. Cevap tablosunda değişiklik yapılmayacaktır. **Tabloda silinti, karıntı, karalama olmayacaktır. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir, gerektiğinde soruları kısmındaki boşluklara kısaltma yapabilirsiniz.

Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre üç doğru cevap +10, yanlış cevap ise −2.5 puan değerlendirdir

$$R_s = R - \frac{W}{n-1}$$

R_s : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
n : Seçenek Sayısı

SORULAR

1. M.Ö. beşinci yüzyılda Sofokles'in yazdığı "Antigon" adlı trajedide, Tebi Kralı Kreon, Antigon'un ölen kardeşlerinden birinin mezara gömülmesini yasaklamış ve onun cesedini yırtıcı kuşlarla hayvanların parçalanması için açıkta bırakmıştır. Antigon bu yasağa karşı gelidi. Ve ölen kardeşinin cesedini bir gün görmeye kalkışır. Bu sırada Antigon suçluyu yakalanarak Kreon'un karşısına çıkarılır ve kralla aralarında şu konuşma geçer:

Kreon: Herkese ilan ettiğim yasağı bilmiyor muydun?

Antigon: Evet biliyordum! Nasıl bilmem, emir pek açıktı!

Kreon: Demek kinyhoğun kanunu çiğnemeye cüret etti?

Antigon: Evet öyle! Zira bu kanunu koyan Zeus değildi. Senin koyduğun yasaklarda, tanrıların koyduğu yanlı olmayan değişmez kanunları çiğnemeye yetkisi yoktur. ne bugüne ne de düne inanmamaktadır. Onlar daima olarak yürürlükte kalacaklardır ve ne zamandan beri sonsuz olduklarını bilen yoktur.

Antigon hangi hukuk anlayışını dile getirmektedir?

a) Hukukî Pozitivizm Anlayışı
b) Tarihi Hukuk Anlayışı
c) Sosyolojik Hukuk Anlayışı
d) Tabii Hukuk Anlayışı
e) İradeci Hukuk Anlayışı

2. Türk Medeni Kanunu, madde 92: *"Bir kimse ile onun dışı, hâlâ ve taşıtsız arasında evlenmek memnudur"*.

Rejit olan Ayşe amcası Ahmet ile evlenmiş, iki de çocukları olmuştur. Bu evliliğin meşruiyeti nedir?

a) Yokluk
b) Mutlak Butlan
c) Nispî Butlan
d) Cebri İcra
e) Ceza

3. Ceza Muhakemeleri Usûlü Kanunu, madde-153 *"Cumhuriyet Savcısı, zhhar veya herhangi bir suretle bir suçun işlendiği zehabını verecek bir hâle muttali olur olmaz kamu davasını açmaya mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen için hakikatini araştırmaya mecburdur"*.

Yukarıdaki madde kanun hukuku – özel hukuk ayrımı konusunda ileri sürülen teorilerden hangisi destekler nitelikteder?

a) Menfaat Teorisi
b) İlişkilerin Yaratları Teorisi. Yönetenler-Yönetilenler
c) Uygulama Yöntemi Teorisi: Re'son Uygulama
d) Egemenlik Teorisi
e) Sûjeler Teorisi

4. Medeni Kanun m.115: *"Evlenme merasiminin sıralı zamanında bir sebeple iemyiz kaldırılmış muhrim bulunmuş olan kan veya kısa evlenmenin feshini dava edebilir"*.

Ahmet ile evlenmek isteyen Ayşe, Ahmet'i sarhoş edip nikah masasına oturtmuş ve Ahmet de alkolün etkisi altında kalarak "evet" diyerek evlenmiştir. Ahmet ertesi sabah uyandığında kendisine gelmiş, evli olduğunu görmüştür. Ahmet aldatıldığını anlamış, ancak karısı Ayşe'yi de çok güzel bulduğundan sonunu çıkarmamıştır.

a) Ahmet'in kandırılarak evlendirildiğini duyan Cumhuriyet Savcısı bu evliliğin iptali için dava açar. Çünkü ortada mutlak butlan vardır.

No: Ad-Soyad:

AA	CEVAP TABLOSU					AA
1. (a) (b) (c) (d) (e)					6. (a) (b) (c) (d) (e)	
2. (a) (b) (c) (d) (e)					7. (a) (b) (c) (d) (e)	D×10 =
3. (a) (b) (c) (d) (e)					8. (a) (b) (c) (d) (e)	
4. (a) (b) (c) (d) (e)					9. (a) (b) (c) (d) (e)	Y×2.5=
5. (a) (b) (c) (d) (e)					10. (a) (b) (c) (d) (e)	

EKİN

Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER
Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi

HUKUK EĞİTİMİNDE SINAVLAR

EKİN KİTABEVİ YAYINLARI
B U R S A - 1 9 9 9

Ekin Kitabevi Yayınları
ISBN: 975-7338-49-4

© Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan kitabevinin izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi, ya da her hangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Benzer dersleri okutan öğretim üyeleri, bu kitabın ikinci kısmında yer alan soruları, önceden izin almaksızın, ama bu kitabı sınav kağıdında kaynak göstermek şartıyla, kendi yaptıkları sınavlarda aynen veya değiştirerek kullanabilirler. Ancak sorulardan biri, birkaçı veya tamamı hiçbir şekilde, yazarından izin almaksızın, yayınlanamaz, özellikle müfettişlik sınavlarına hazırlık kitaplarında kullanılamaz.

Birinci Baskı: Eylül 1999
Baskı: Motif Matbaası

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler
Kapak Düzeni: Kemal Gözler
Görüşleriniz İçin: gozler@uludag.edu.tr

Dağıtım:
Ekin Kitabevi
Altıparmak Cad.
Burç Pasajı no: 27
BURSA
Tel: 0224-220 16 72
Fax: 0224-223 04 370

İÇİNDEKİLER

Giriş 1

Birinci Kısım
HUKUK EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORUNU

Birinci Bölüm
SÖZLÜ, YAZILI VE TEST SINAVLARININ KARŞILIKLI DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Geçerlilik 11
1. İstenmeyen Değişkenler 11
2. Kapsam Geçerliliği 12
3. Kolaylık/Zorluk 13
4. Not Dağılımı 14
II. Güvenirlik .....
1. Şans 15
2. Değerlendirmenin Objektifliği 20
3. Puanlama Güvenirliliği 21
4. Kopya 23
5. Sınavın Uygulama Koşulları 29
Geçerlilik ile Güvenirlilik Arasındaki İlişki 31
III. Kullanışlılık 31
1. Maliyet 32
2. Hazırlama Süresi 32
3. Uygulama Süresi 32
4. Uygulama Kolaylıkları 33
5. Puanlama Kolaylığı 33

İkinci Bölüm
HUKUK EĞİTİMİNDE TEST MÜMKÜN MÜDÜR?

1. Anlatım 38
2. Dil 39
3. Çağrışım 40
4. Ezbercilik 40
5. Yaratıcılık 41
6. Muhakeme 41

Üçüncü Bölüm
SORU HAZIRLAMA

1. Nasıl Hazırlamalı? Neler Sorulmalı? ... 43
2. Bilgi Sorusu-Problem Sorusu ... 45
3. Cevap Sınırlandırılmalı ... 45
4. Ezber Değil, Özümseme ve Akıl Yürütme ... 46
5. Açık Kitap Sınavı ... 46
6. Cevap Anahtarını İlân Etme ... 47
7. Değerlendirme ... 48
8. Sonuçları Asma ... 49
9. İtiraz ... 49
10. "Tuhaf Testler" ... 50
Örneklerle Soru Hazırlama ... 53
A. Türk Anayasa Hukuku ... 54
1. Kanun Hükmünde Kararnamelere İlişkin Örnekler ... 54
2. Temel Hak ve Özgürlüklere İlişkin Örnekler ... 60
3. Anayasa Değişikliği Usûlüne İlişkin Örnekler ... 63
4. Yasama Dokunulmazlığı ve Sorumsuzluğu ile İlgili Örnekler .. 66
B. Anayasa Hukukunun Genel Esasları ... 69
1. Devletin Kökeni Konusuyla İlgili Sorular ... 69
2. Hükûmet Sistemleri Konusuyla İlgili Örnek Sorular ... 72
3. Temsilî Demokrasi, Doğrudan ve Yarı-Doğrudan Demokrasi .. 73
4. Tek-Meclislilik, İki-Meclislilik ... 75
C. Hukuka Giriş ... 77
1. Hukuk Düzeni-Çete Düzeni Ayrımı ... 78
2. Sosyal Davranış Kurallarıyla İlgili Örnekler ... 79
3. Hukuk Normlarını Geçerliliğinin Şartlarıyla İlgili Sorular ... 81
3. Hukuk Anlayışları, Okulları, Teorileri ... 82
4. Hakimin Hukuk Uygulamasıyla İlgili Örnek Sorular ... 84

Dördüncü Bölüm
SORULAR NASIL CEVAPLANMALI

I. Nasıl Hazırlanmalı ... 86
A. Bilgi Sorusu ... 87
1. Yazılı Sınav ... 87
2. Test ... 90
B. Problem Sorusu ... 92
Ii. Nasıl Cevaplamalı ... 93
A. Bilgi Soruları ... 93
B. Problem Soruları ... 94

Beşinci Bölüm
TEST SORULARINDA DOĞRU SEÇENEK, KONUYU BİLMEDEN, HATTA SORUYU OKUMADAN TAHMİN EDİLEBİLİR Mİ?

I. Beşten İkiye İndirme 102
1. Karşıtlık 102
2. Benzerlik 104
a) Müfettişlik Sınavları 105
b) ÖYS 107
c) KPDS 108
II. Doğru Cevabı Bulma 110
1. Benzersizlik 110
2. Kesişim 111
a) Müfettişlik Sınavları 112
b) ÖYS 115
c) KPDS 117

İKİNCİ KISIM
ÖRNEK SINAVLAR

Birinci Bölüm
HUKUKA GİRİŞ SINAVLARI

I. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları 122
1. Vizeler 122
Sınav no 1 (Birinci Eğitim) 122
Sınav no 2 (İkinci Eğitim) 125
2. Finaller 129
Sınav no 3 (Birinci Eğitim) 129
Sınav no 4 (İkinci Eğitim) 134
3. Bütünlemeler 139
Sınav no 5 (Birinci Eğitim) 139
Sınav no 6 (İkinci Eğitim) 145
II. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları 151
1. Vizeler 151
Sınav no 7 (Birinci Eğitim) 151
Sınav no 8 (İkinci Eğitim) 156
2. Finaller 162
Sınav no 9 (Birinci Eğitim) 162
Sınav no 10 (İkinci Eğitim) 169
3. Bütünlemeler 176
Sınav no 11 (Birinci Eğitim) 176
Sınav no 12 (İkinci Eğitim) 183

İkinci Bölüm
KAMU HUKUKU SINAVLARI

I. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları 191
1. Vizeler 191
Sınav no 1 (Birinci Eğitim) 191
Sınav no 2 (İkinci Eğitim) 194
2. Finaller 196
Sınav no 3 (Birinci Eğitim) 196
Sınav no 4 (İkinci Eğitim) 201
3. Bütünlemeler 206
Sınav no 5 (Birinci Eğitim) 206
Sınav no 6 (İkinci Eğitim) 212
II. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları 217
1. Vizeler 217
Sınav no 7 (Birinci Eğitim) 217
Sınav no 8 (İkinci Eğitim) 222
2. Finaller 227
Sınav no 9 (Birinci Eğitim) 227
Sınav no 10 (İkinci Eğitim) 234
3. Bütünlemeler 240
Sınav no 11 (Birinci Eğitim) 240
Sınav no 12 (İkinci Eğitim) 243

Üçüncü Bölüm
ANAYASA HUKUKU SINAVLARI

I. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları 248
1. Vizeler 248
Sınav no 1 (Birinci Eğitim: Kamu+Uluslararası) 248
Sınav no 2 (Birinci Eğitim: Çalışma) 253
Sınav no 3 (İkinci Eğitim) 257
2. Finaller 260
Sınav no 4 (Birinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 260
Sınav no 5 (Birinci Eğitim: Uluslararası İlişkiler) 264
Sınav no 6 (Birinci Eğitim: Çalışma Ekonomisi) 269
Sınav no 7 (İkinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 274
Sınav no 8 (İkinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 277
3. Bütünlemeler 282
Sınav no 9 (Birinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 282
Sınav no 10 (Birinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 285
Sınav no 11 (İkinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 289

Sınav no 12 (İkinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 297
II. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları 304
1. Vizeler 304
Sınav no 13 (Birinci Eğitim: Kamu Yönetim) 304
Sınav no 14 (Birinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 311
Sınav no 15 (İkinci Eğitim: Kamu Yönetim) 318
Sınav no 16 (İkinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 325
2. Finaller 332
Sınav no 17 (Birinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 332
Sınav no 18 (Birinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 335
Sınav no 19 (İkinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 342
Sınav no 20 (İkinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 345
3. Bütünlemeler 352
Sınav no 21 (Birinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 352
Sınav no 22 (Birinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 355
Sınav no 23 (İkinci Eğitim: Kamu Yönetimi) 362
Sınav no 24 (İkinci Eğitim: Uluslararası+Çalışma) 365

Dördüncü Bölüm
TÜRK ANAYASA DÜZENİ SINAVLARI

I. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları 372
1. Vizeler 372
Sınav no 1 (Birinci Eğitim) 372
Sınav no 2 (İkinci Eğitim) 376
2. Finaller 380
Sınav no 3 (Birinci Eğitim) 380
Sınav no 4 (İkinci Eğitim) 383
3. Bütünlemeler 385
Sınav no 5 (Birinci Eğitim) 385
Sınav no 6 (İkinci Eğitim) 388
II. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları 391
1. Vizeler 391
Sınav no 7 (Birinci Eğitim) 391
Sınav no 8 (İkinci Eğitim) 394
2. Finaller 397
Sınav no 9 (Birinci Eğitim) 397
Sınav no 10 (İkinci Eğitim) 400
3. Bütünlemeler 403
Sınav no 11 (Birinci Eğitim) 403
Sınav no 12 (İkinci Eğitim) 406

GİRİŞ

Bu kitap iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda hukuk eğitiminde ölçme ve değerlendirme sorunu tartışılmıştır. İkinci kısımda ise örnek olarak benim Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin değişik bölümlerinde okuttuğum hukuka giriş, anayasa hukuku, kamu hukuku ve Türk anayasa düzeni derslerinde yaptığım sınavlar olduğu gibi verilmiştir.

Ülkemizde hukuk eğitiminde sınavlar, üzerinde hemen hemen hiç durulmamış bir konudur[1]. Oysa, eğitim-öğretim faaliyetinin en can alıcı noktasını sınavlar oluşturmaktadır. Zira öğrencilerin başarılı olup olmadığı sınavlar ile ölçülmektedir.

Her öğrenci kendi öğrenciliği döneminde sınavların yanlış yapıldığından, gerçek bilgiyi ölçemediğinden, adaletsiz olduğundan yakınır. Ama her nedense bu öğrencilerden bazıları ileride öğretim üyesi olurlar ve onlar da yanlış, gerçek bilgiyi ölçemeyen, adaletsiz sınavlar yapmaya devam ederler.

Öğrenciler arasında en çok konuşulan konulardan birisi sınavlardır. Hatta denilebilir ki "öğrencinin kırk türküsü vardır,

---

1. Bu konuda istisna oluşturan şu iki çalışmayı anmak gerekir: Hikmet Sami Türk, "Sınavlar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXVI, 1969, Sayı 1-2, s.349-363; Zeki Hafızoğulları, "Hukuk Öğretiminde Test Mümkün Müdür?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXIX, 1982-1987, Sayı 1-4, s.17-45. Hikmet Sami Türk'ün bu çalışması esas itibarıyla 1968 öğrenci olaylarından sonra gerçekleştirilen sınav yönetmeliklerindeki değişiklikleri incelemektedir. Sınavlarda "ne ölçülmeli", "nasıl ölçülmeli" sorularından ziyade, bu makalede, "sınavlar üniversite eğitiminin sonunda mı, yoksa yılın sonunda mı yapılmalı", "sınav dönemleri ne zaman olmalı", "ara yoklamalar faydalı mı", "sınav yazılı mı, sözlü mü olmalı" gibi sorular sorulup tartışılmıştır. Keza makalede Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki son beş yıllık (1963-1968) sınav sonuçları değerlendirilmiştir. Hafızoğulları'nın makalesine ise aşağıda ayrıca değinilecektir.

kırkı da sınava ilişkindir". Öğrenciler bazı öğretim üyelerinin yaptığı sınavları o kadar zor bulurlar ki, bu sınavları ölünceye kadar unutamazlar. 60 yaşında bir öğretim üyesinin kendi öğrenciliği döneminde falan hocanın yaptığı sınavların nasıl zor olduğunu anlattığına hepimiz şahit olmuşuzdur.

Fakültelerin "öğretim üyeleri salonları"nda da en çok konuşulan konulardan birisi sınavlardır. Öğretim üyeleri, bir dönemde ne çok sınavın olduğundan, bunlar ile ne kadar zaman kaybettiklerinden yakınırlar. Az zamanda çok kağıt okumanın yolunu keşfetmeye çalışırlar. Bazıları bir saatte yüz kağıt okuduğuyla öğünür. Bazı öğretim üyeleri de okudukları sınav kağıtlarındaki "inci"leri arkadaşlarına aktarmaktan zevk duyar. Öğretim üyeleri arasında sınavlar bazen tatlı bir sohbet, bazen de hararetli bir tartışma konusudur. Öğretim üyeleri kendi aralarında "ideal sınav"ın nasıl olması gerektiği konusunda teoriler geliştirirler. Ancak her nedense, bu teoriler "söz"de kalır. Bu hararetli tartışmalara katılanlardan kimse oturup "sınavlar" konusunda bir şey yazmaz. Sınavlar, üzerinde herkesin çok konuştuğu, ama kimsenin bir şey yazmaya cesaret edemediği konulardan biridir. Sınavlar, üzerinde konuşulması serbest, ama yazı yazılması yasak olan bir konudur.

Bu nedenle, bizim bu çalışmamız pek muhtemelen bazı hocalarımız ve meslektaşlarımız tarafından yadırganacaktır. Biz sınavların sadece konuşulmayıp, üzerinde yazı yazılması gereken bir konu olduğunu düşünüyoruz. Genelde sosyal bilimler ve özelde hukuk eğitiminde "ölçme ve değerlendirme", yani sınavlar meselesi, özellikle kitle eğitimi yapan fakültelerde kanayan bir yaradır. Bunun enine boyuna, eğitimde ölçme ve değerlendirme biliminin verileri ışığında tartışılması gerekir. Böyle bir tartışmanın yeri ise herhalde fakültelerdeki öğretim üyesi dinlenme salonları değildir. Bu tartışma yazılı olarak, yani kitap ve makaleler ile yapılmalıdır.

Bazı hocalarımız ve meslektaşlarımız ise bu kitabın birinci kısmından ziyade, yaptığım sınavları yayınladığım ikinci kısmını yadırgayacaklardır. Sınav sorularını yayınlamanın bilimsel bir faaliyet olmadığını ileri süreceklerdir. Şüphesiz ki, sınavlar-

da sorulan soruların bizatihi bilimsel bir değeri yoktur. Ancak "eğitimde ölçme ve değerlendirme" diye bir bilim dalının olduğu da tartışmasızdır. Bu bilim dalının konusu ise sınavlardır. İşte kitabımın ikinci kısmı, bilim değil, ama bilimin konusudur. Diğer bir ifadeyle, kitabımın ikinci kısmı, sınavlar üzerine yapılacak bilimsel bir tartışmada, üzerinde eleştiriler yapılacak bir malzeme görevi görebilir. Ben yaptığım sınavları hocalarımın ve meslektaşlarımın eleştirisine sunuyorum.

Birinci kısımda ölçme ve değerlendirme konusundaki teorik tartışmalardan sonra, kitabın ikinci kısmına sınavlarda sorduğum soruları örnek olarak özellikle koydum. Zira, ölçme ve değerlendirme konusunda bazı teorik bilgilere sahip olmak yetmemekte, onları pratiğe aktarmak, yani sorular hazırlamak gerekmektedir. Ustaca sorular hazırlamak ise, tecrübe işidir. Herkes sıfırdan başlayarak bu tecrübeyi edinmeye kalkarsa, bu çok zaman alır. Ben karınca kararınca, kendi edindiğim tecrübeyi meslektaşlarımın istifadesine sunuyorum.

Bazı hocalarımız ve meslektaşlarımız yaptığım sınavları yayınlamamı bir bakımdan daha yadırgayabilirler. Bazı öğretim üyeleri sınavlarda sordukları soruları bir "devlet sırrı" gibi saklamaktadırlar. Ancak buna rağmen öğrenci sayısı kalabalık her fakültede sorular şu ya da bu şekilde dışarı çıkmakta ve fotokopicilerde satılmaktadır. Her öğretim üyesinin geçen yıllarda sorduğu soruların önemli bir kısmını fotokopicilerde bulmak mümkündür. Bu nedenle, eğer sınavlar bir "sır" ise, bu "sır" zaten fotokopiciler tarafından "ifşa" edilmektedir. Dolayısıyla, diğer öğretim üyelerinin sınavları için fotokopicilerin yaptığı bu "ifşa" işini, kendi sınavlarım için bizzat ben yapıyorum.

Ayrıca belirtelim ki, kanımızca, önceki yıllarda sorulan soruların öğrenciler tarafından bilinmesinde hiçbir sakınca yoktur. Bir kere, öğrencinin geçmiş yıllarda öğretim üyesinin nasıl sorular sorduğu konusundaki merakı meşru bir meraktır. Kendi çalışmasını ona göre yönlendirecektir. Kaldı ki, kanımızca, önceki yıllardaki soruların bilinmesi ve onlara çalışılması da, bir nevi dersi öğrenmektir. Bu yolla öğrenci sınava etkin bir şekilde hazırlanmaktadır. Ülkemizde 20-30 yıldır lise öğrencile-

ri üniversite giriş sınavına esas itibarıyla bu yolla, yani önceki yıllarda sorulmuş soruları çözerek hazırlanmaktadır. Eğer sınav sorularının yayınlanması konusunda bir sakınca olsaydı, sınav konusunda ülkemizdeki en uzman kuruluş olan ÖSYM soruları sınavı izleyen gün gazetelerde yayınlamazdı.

Diğer yandan bazı öğretim üyeleri, sınav sorularının nasıl hazırlanacağı tartışmasının alenî olarak yapılmasından da endişe duyabilirler. Bu tür öğretim üyeleri bu tartışmaların yapılması ve soruların yayınlanmasıyla sınavın "incelikleri"nin deşifre olabileceğinden endişe duymaktadırlar. Kanımca bu haksız bir endişedir. Öğrencinin gireceği sınavın inceliklerini öğrenmesinde ve ona göre hazırlanmasında yarar vardır. Öğrenci dersi bilmediği için sınıfta kalmalı, yoksa bu "incelikleri" keşfedemediği için değil.

***

Özenle belirtmem isterim ki, benim çalışmam hacmi bakımından bir ilk olarak görülebilir. Ancak mantığı ve yapısı bakımından bir ilk değildir. Zeki Hafızoğulları'nın 1987 yılında *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*'nde yayınlanan "Hukuk Öğretiminde Test Mümkün müdür: Ceza Hukukunda Bir Sınav Denemesi" başlıklı makalesi[2] bu alandaki ilk çalışmadır. Yazar bu çok değerli makalesinde ilk önce ölçme ve değerlendirme sorununa değiniyor, sonra da hukuk eğitiminde test türü sınavların uygulanıp uygulanamayacağını tartışıyor. Ve makalesine ek olarak, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde muhtemelen 1984-1985 ve 1985-1986 öğretim yıllarında yaptığı ceza hukuku sınavlarında sorduğu soruları yayınlıyor. Dolayısıyla bizim bu kitabımız Hafızoğulları'nın makalesinin şemasını izlemektedir. İleride dipnotlarından da görüleceği gibi biz Hafızoğulları'nın bu çalışmasından büyük ölçüde yararlandık. Amacımız Hafızoğulları'nın başlattığı bu tartışmaya katkıda bulunmaktan ibarettir. Dileğimiz o dur ki, hukuk eğitiminde ciddî bir sorun olarak duran ölçme ve değerlendirme sorunu

2. Hafızoğulları, *op. cit.*, s.17-45.

üzerinde daha profesyonel çalışmaların yapılması ve bu alana kendisini adamış uzmanların yetişmesidir.

***

"Eğitimde ölçme ve değerlendirme" ayrı bir bilim dalıdır. Eğitim fakültelerinde bu konuda dersler verilmektedir. Ülkemizde ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenleri eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda gerekli formasyona genellikle sahiptir. Ancak üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarının (eğitim fakültelerinde çalışanlar hariç) eğitimde ölçme ve değerlendirme formasyonu yoktur. Oysa, bu kişiler de eğitim faaliyetini yürütmekte, sınavlar yapmakta, yani "eğitimde ölçme ve değerlendirme" metotlarını pek de bilmeden uygulamaktadırlar. Kanımızca, üniversitelerde eğitim ve öğretim faaliyetine katılan her öğretim elemanı eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda formasyon sahibi olmalıdır. Bu konuda mevcut öğretim elemanlarının bir kurstan geçirilmesi düşünülebilir. Böyle bir kurs düzenlenmedikçe, öğretim üyelerinin eğitimde ölçme ve değerlendirme kitapları alarak, kendi başlarına, bu bilim dalının minimum bilgilerini öğrenmeleri gerekir.

***

Son olarak şunu da belirtmeliyiz: Biz, bir anayasa hukukçusu olarak, haliyle eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda uzman değiliz. Bu çalışmada "ölçme ve değerlendirme" alanına girmiş isek de, bu bilim dalına müdahale etmek gibi bir amacımız yoktur. Tersine ondan istifade ettik. Ölçme ve değerlendirme kitaplarından okuduğumuz teorik bilgileri hukuk alanına uygulamaya çalıştık. Belki bizim çalışmamız, ölçme ve değerlendirme bilimi için üzerinde eleştiri yapabileceği bir malzeme oluşturur. Nihayet belirtelim ki, ölçme ve değerlendirme biliminin kendi başına bir varlık nedeni yoktur. Zira, ölçme ve değerlendirme ile ölçülen şey daima bir başka bilim dalının bilgileridir. Dolayısıyla başka bilim dallarında çalışan öğretim üyeleri de sınav yaptıklarına göre, bir "ölçme ve değerlendirme faaliyeti" yapmaktadırlar. O halde, ölçme ve değerlendirme faaliyetinde bulunan öğretim üyelerinin, faaliyetlerinde karşı-

laştıkları güçlükleri tartışmaya açmaları, bu faaliyet sonucunda edindikleri tecrübeleri meslektaşlarının eleştirisine sunmaya hakları vardır.

Ancak her şeye rağmen, yazmak riskli bir şeydir; üstelik uzmanlık alanı dışında yazmak hepten riskli bir şeydir. Bizim bu çalışmamızda, yaptığımız hataları bize bildirecek, bizi eleştirecek eğitim bilimcilerine şükran borcumuz olacaktır.

***

İkinci kısımda yer alan soruların doğru cevapları kasten verilmemiştir. Zira, cevaplar konulsaydı, bu soruları çözerek sınava hazırlanan öğrenciler, soruları çözmek için kitaplara bakmak, gerekli araştırmaları yapmak yerine doğrudan cevap anahtarına bakabilirlerdi. Bu ise onların konuları öğrenmelerine engel olabilirdi.

***

Çalışmamızın bir yandan hukuk dersleri veren ve bu derslerden sınav yapan meslektaşlarımıza, diğer yandan da sınavlara hazırlanan öğrencilerimize yararlı olmasını dileriz.

Birinci Kısım
HUKUK EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORUNU

Bu kısımda hukuk eğitiminde ölçme ve değerlendirme sorunu tartışılmıştır. Bu kısım beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde sözlü, yazılı ve test sınavlarının geçerlilik, güvenirlilik ve kullanışlılık açılarından karşılaştırmalı bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

İkinci bölümde hukuk eğitiminde test sınavlarının mümkün olup olmadığı araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde sınavlarda soruların nasıl hazırlanması gerektiği sorunu üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde ise sınavlarda soruların nasıl cevaplanacağı konusunda öğrencilere bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde ise, test sınavlarında konuyu bilmeden, hatta soruyu okumadan doğru şıkkın tahmin edilip edilemeyeceği sorunu tartışılmıştır.

Birinci Bölüm
SÖZLÜ, YAZILI VE TEST SINAVLARININ KARŞILIKLI DEĞERLENDİRİLMESİ

Ölçme.- Bir dersi alan üniversite öğrencilerinden bazıları bu dersten *geçer*, diğer bazıları ise *kalır*lar. Hangi öğrencinin geçeceğine, hangi öğrencinin kalacağına ise öğretim üyesi *karar* verir. Bu "karar verme"nin temelinde öğretim üyesinin öğrencinin başarısı hakkında yaptığı *değerlendirme* bulunur. Bu değerlendirme ise bir *ölçme*ye dayanır.

Genel anlamda ölçme, bir şeyin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlemlenmesi ve gözlem sonuçlarının sayı veya sembollerle ifade edilmesidir[1]. Örneğin, bir kişinin ağırlığının kaç kilogram, boyunun kaç cm olduğunu tespit etmek bir ölçme faaliyetidir[2].

Görüldüğü gibi ölçülen şey bir *özellik*tir. Bazı özellikler ise doğrudan gözlemlenebilir. Diğer bazı özellikler ise ancak dolaylı bir şekilde gözlemlenebilir. Bu nedenle, ölçmenin "doğrudan" ve "dolaylı" olmak üzere iki çeşidi vardır.

Doğrudan Ölçme.- Bu tür ölçme de, ölçme konusu olan özelliğin kendisini doğrudan görebiliriz[3]. Örneğin ağırlık ve uzunluk doğrudan ölçülebilir. Yan yana duran iki kişiden hangisinin boyunun uzun olduğu doğrudan gözlemlenebilir.

Dolaylı Ölçme.- Bazı özellikler ise doğrudan ölçülemez. Doğrudan ölçülemeyen özellikler, onlarla ilgili olduğu bilinen başka bir özellik gözlenerek dolaylı olarak ölçülür. Örneğin

---

1. Halil Tekin, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara, Yargı Yayınları, Dokuzuncu Baskı, 1996, s.31; M. Fuat Turgut, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*, Ankara, Saydam Matbaacılık, Beşinci Baskı, 1987, s.3.
2. Tekin, *op.cit.*, s.31.
3. *Ibid.*, s.32.

sıcaklık ancak dolaylı olarak ölçülebilir[4]. Sıcaklığı termometre ile ölçerken gözlemlediğimiz şey, sıcaklığın kendisi değil, tüp içindeki civanın yüksekliğidir[5]. Isının artması ile civanın genişlemesi arasındaki orantı sayesinde sıcaklık sayılarla ölçülmüş olmaktadır.

Zeka ve başarının ölçülmesi de aynı biçimdedir. Bir öğrencinin zeka ve başarısını ölçmek için sınavda sorular sorulur. Öğrenci ne kadar çok soruya doğru cevap verirse, öğrencinin o kadar zeki ve başarılı olduğu varsayılır. Bir bakıma, sıcaklık için termometre içindeki civanın oynadığı rolü, başarı için sınavdaki sorular oynar[6]. Burada sıcaklık için termometre ve başarı için sınavlar *ölçme aracı*dır.

Sınav Çeşitleri.- Bir ölçme aracı olan sınavlar genellikle üç çeşittir. Sözlü, yazılı ve test sınavları. Sözlü sınavlarda cevap sözle, yazılı sınavlarda ise yazı ile verilir. Test sınavlarında ise öğrenciden doğru seçeneği işaretlemesi istenir. Sınav çeşitleri (sözlü, yazılı ve test sınavları) hakkında eğitimde ölçme ve değerlendirme kitaplarında uzun bilgiler varsa da[7], bu türlerin ne olduğunun bilindiğini varsayıyor ve bunlar hakkında başkaca açıklama yapmıyoruz. Bizi burada asıl ilgilendiren şey, bizatihi bu sınavlar değil, bu sınavların birbiri karşısında avantaj ve dezavantajlarıdır.

Sınavların Karşılıklı Değerlendirilmesi.- Bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak acaba hangi tür sınav tercih edilmelidir. Diğer bir ifadeyle hangi tür sınav iyi, hangi tür sınav kötüdür?

Her bir sınav türünün diğerine nazaran yarar ve sakıncaları vardır. Sınav türlerinin karşılıklı bir değerlendirmesini yapmak gerekir. Biz genellikle ölçme ve değerlendirme kitaplarında yapıldığı gibi bir sınav türünü alıp onun yarar ve sakıncalarını alt alta saymayı uygun bulmuyoruz. Onun yerine belirli bir değerlendirme ölçütü ele alıp, bu ölçüt açısından her üç tür sınavı

4. *Ibid.*
5. Örnek için bkz. Tekin, *op.cit.*, s.32; Turgut, *op.cit.*, s.22.
6. Tekin, *op.cit.*, s.32.
7. Örneğin Tekin, *op. cit.*, s.81-157; Turgut, *op. cit.*, s.47-128.

karşılıklı olarak değerlendirmeyi daha uygun buluyoruz. İşte burada kullanacağımız üç değerlendirme ölçütümüz var: Geçerlilik, güvenirlilik ve kullanışlılık. Burada her bir ölçütü önce açıklayacağız, sonra da bunlar açısında sözlü, yazılı ve test sınavlarının karşılıklı değerlendirmesini yapacağız.

I. GEÇERLİLİK[8]

Geçerlilik bir ölçme aracının onunla ölçülmek istenen özelliği başka bir özellikle karıştırmadan doğru olarak ölçebilme derecesidir[9]. Diğer bir ifadeyle geçerlilik, ölçme aracının ölçmenin amacına hizmet edebilmesidir[10]. Örneğin uzunluk ölçmek için geliştirilmiş olan metre, kişilerin boylarını ölçer, ama ağırlıklarını ölçmez. Yani metre, boy ölçmede geçerli, ağırlık ölçmede geçersiz bir araçtır[11].

Bir sınavın geçerliliğini etkileyen başlıca unsurlar aşağıya çıkarılmış ve bu unsurlar açısından sözlü, yazılı, ve test sınavların karşılıklı bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

1. İstenmeyen Değişkenler

Öğretim üyesi yazılı sınav kağıdını değerlendirirken yazı güzelliği, anlatım düzgünlüğü, sözlü sınavda da öğrencinin konuşma düzgünlüğü, genel görünüşü gibi unsurlardan etkilenmemelidir[12]. Zira bir hukuk dersinin sınavının *amacı*, öğrencinin belli bir konuda hukuk bilgisine sahip olup olmadığını ölçmekten ibarettir. Bu amaca hizmet etmeyecek unsurların dikkate alındığı bir sınavın geçerliliği düşüktür. Yazı güzelliği, anlatım düzgünlüğü, konuşma güzelliği, genel görünüş gibi etkenlere, eğitimde ölçme ve değerlendirme biliminde *istenmeyen değişken*[13] denir.

---

8. Tekin, *op.cit.*, s.42-54; Turgut, *op.cit.*, s.38-46.
9. Tekin, *op.cit.*, s.42; Turgut, *op.cit.*, s.27.
10. Tekin, *op.cit.*, s.42.
11. *Ibid.*
12. Turgut, *op.cit.*, s.41; Tekin, *op.cit.*, s.42.
13. Turgut, *op.cit.*, s.41; Tekin, *op.cit.*, s.42.

İstenmeyen değişkenler açısından sözlü, yazılı ve test sınavların karşılıklı bir değerlendirmesi yapıldığında şunlar gözlemlenebilir.

Sözlü sınavlarda istenmeyen değişkenler değerlendirmeyi büyük ölçüde etkileyebilir. Bu tür sınavlarda, sözlü ifade yeteneği, konuşmanın etkililiği, cevaplayıcının şivesi, ses tonu, ve keza, öğrencinin giyim, kuşamı, davranışları, öğretim üyesini etkileyebilir. Bu durumda ise sınavın geçerliliği zedelenir[14].

Yazılı sınavlarda da yazı güzelliği, anlatım düzgünlüğü gibi etkenler öğretim üyesinin değerlendirmesine etki yapabilir. Öğretim üyeleri genelde yazısı güzel olan kağıtlara yüksek, çirkin ve okunaksız olan kağıtlara da düşük not takdir ederler. Oysa bu sınavın amacıyla alakalı bir husus değildir.

Test sınavlarında ise istenmeyen değişkenlerin değerlendirmeyi etkilemesi mümkün değildir. Öğrenci cevabı işaretleyerek verdiği için değerlendiricinin etkilenmesi mümkün değildir. Hatta bu tür sınavlar optik okuyucular ile de değerlendirilebildiğinden istenmeyen değişkenlerin test sınavlarında rol oynamaz.

İstenmeyen değişkenler açısından bakılırsa, sözlü sınavların geçerliliği çok düşük, yazılı sınavların geçerliliği ise düşük, test sınavlarının ise yüksek olduğu sonucuna ulaşabiliriz. İstenmeyen değişkenlerin işe karışmaması için test sınavların tercih edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

2. Kapsam Geçerliliği[15]

Geçerliliği yüksek bir sınavda sorulan sorular dersin müfredatını yeterli ve dengeli olarak örneklemelidir[16]. İdeal olan bir sınavda bir dersin bütün konularından soru sormaktır. Ancak bu zaman bakımından mümkün değildir. Ancak sınavda yine de yeterli sayıda soru sorulmalıdır. 20 konunun işlendiği bir derste

14. Turgut, *op. cit.*, s.109.
15. Tekin, *op.cit.*, s.45-46; Turgut, *op.cit.*, s.43.
16. Eğitimde ölçme değerlendirme biliminde, bu hususa "kapsam geçerliliği" denir. Bkz. Tekin, *op.cit.*, s.45-46; Turgut, *op.cit.*, s.43.

sadece bir konudan tek bir soru sorulmasında kapsayıcılık özelliği yoktur. Bir soruluk bir sınavın geçerliliği fevkalade düşüktür. 20 konunun işlendiği bir derste aynı konudan beş sorunun gelmesinde de dengesizlik vardır. Böyle bir sınavın geçerliliği de düşüktür.

Kapsam geçerliliği açısından sözlü, yazılı ve test sınavların karşılıklı bir değerlendirmesi yapıldığında şunlar gözlemlenebilir.

*Sözlü sınavlar*da çok az sayıda soru sorulabilir. Genellikle bir, bazen de iki soru sorulabilir. Bir iki soruyla yoklanmak istenen bilgilerin tümünün örneklenmesi imkansızdır. Sözlü sınavların kapsam geçerliliği çok düşüktür.

*Yazılı sınavlar*da genellikle iki-üç soru sorulabilir. Yazılı sınavlarda beş sorunun üzerine çıkılması, hem sınav süresi, hem de değerlendirme zamanı bakımından oldukça güçtür.

Test sınavlarının ise kapsam geçerliliği oldukça yüksektir. Zira bu tür sınavlarda cevaplama ve değerlendirme işi çok az zaman aldığından onlarca, hatta yüzlerce soru sorulabilir. Yukarıda ideal olarak bahsedilen dersin tüm konularından soru sorma test sınavlarında mümkündür.

Kahsam geçerliliği açısından da bakıldığında tercih edilmesi gereken sınav çeşidi test sınavlarıdır.

3. Kolaylık/Zorluk

Bir sınav ne çok zor, ne de çok kolay olmalıdır. Herkesin kaldığı bir sınav ölçme fonksiyonunu yerine getiremez. Herkesin geçtiği bir sınavda aynı fonksiyondan mahrumdur. Sorular genellikle sınıfın yarısının yapabileceği zorlukta olmalıdır[17].

Kolaylık/Zorluk açısından sözlü, yazılı ve test sınavların karşılıklı değerlendirmesi yapılırsa şunlar gözlemlenebilir.

Hemen belirtelim ki, kolaylık/zorluk her şeyden önce öğretim üyesinin takdirine kalmış bir olaydır. Öğretim üyesi isterse çok kolay sözlü sınav, çok zor test sınavı yapabilir. Keza, sınavın kolaylık/zorluğu diğer yandan öğretim üyesinin sınıfın dü-

17. Turgut, *op.cit.*, s.44.

zeyi konusunda doğru tahminine de bağlıdır. O halde sınavın kolaylığı/zorluğu ne çok zor, ne de çok kolay sınav yapmak isteyen ve sınıfın düzeyini iyi tahmin eden iyi niyetli bir öğretim üyesi için anlamlıdır. İşte böyle bir öğretim üyesinin sınavın kolaylık/zorluk ayarını yapma imkanı olmalıdır. Bu imkân açısından ise sözlü, yazılı ve test sınavlarının geçerliliği değişiktir. Sözlü sınavlarda bir ya da iki soru sorulduğundan sınavın kolaylık/zorluk ayarının yapılması oldukça güçtür. Yazılı sınavlarda da aynı nedenle kolaylık/zorluk ayarı yapılması güçleşebilir. Test sınavlarında ise kolaylık/zorluk ayarının yapılması nispeten kolaydır. Çok soru sorma imkanı olduğundan soruların bazıları kolay, bazıları zor olabilir.

4. Not Dağılımı

Geçerli bir sınavda öğrenciler değişik notlar almalıdır. Herkesin 50-60 aldığı bir sınavın geçerliliği düşüktür. Zira, sınavın bir araç olarak fonksiyonu, öğrencileri belli bir ıskala üzerinde sıralamaktır. Bu nedenle, öğrenciler not ıskalası üzerinde düzenli olarak dağılmalıdır. Geçerlilik bakımından ideal bir sınavda tüm notlar öğrenciler arasında dağıtılmalıdır. Örneğin 100 üzerinden not verilen bir sınava giren 10 kişilik bir sınıfta, bir kişinin 10, bir kişinin 20, bir kişinin 30,... bir kişinin 90, bir kişinin de 100 alması gerekir. Ancak bu bir idealdir. Buna ulaşmak pratikte mümkün değildir. Ama hiç olmazsa, bu ideal dağılıma olabildiği ölçüde yaklaşılmalıdır.

Bu açıdan sözlü, yazılı ve test sınavları karşılıklı olarak değerlendirildiğinde şunlar gözlemlenebilir.

Sözlü sınavların not dağılım açısında geçerlilikleri çok düşüktür. Bu sınavlarda bir ya da iki soru sorulur. Bir sorunun sorulduğu sınavda öğrenci doğru cevap verirse yüz, yanlış cevap verirse 0 alması gerekir. Böyle bir sınavda sınıfın bir kısmı 100 alıp geçecek, diğer bir kısmı ise 0 alıp kalacaktır. Böyle bir sınav öğrencileri bir ıskala üzerinde sıralama fonksiyonunu yerine getirmez.

Yazılı sınavlar için de aynı şey söylenebilir. Bu tür sınavlarda genellikle iki-üç soru sorulur. Üç sorunun sorulduğu ve eşit puanlı bir sınavda öğrencilerin bir kısmı 0, diğer kısmı 33, diğer kısmı 66 diğer kısmı ise 100 alacaktır. Tüm öğrenciler ancak dört gruba ayrılabilecektir.

Test sınavları ise puan dağılımı bakımından geçerlilikleri en yüksek olan sınavlardır. Çok sayıda soru sorulabildiğinden puanlarda çok değişik olabilmektedir. 20 sorunun olduğu bir test sınavında 20 değişik puan aralığı vardır. 100 sorunun sorulduğu bir test sınavında 100 değişik puan aralığı vardır. Bir test sınavında her öğrencinin yapabileceği çok kolay bir soru, ancak bir iki öğrencinin yapabileceği çok zor bir soru sorularak puan dağılımı genişletilebilir.

O halde puan dağılımı açısında da tercih edilmesi gereken sınav türü test sınavlarıdır.

Sonuç olarak geçerliliğin dört unsuru (istenmeyen değişkenlerin işe karışmaması, kapsam geçerliliği, kolaylık/zorluk ve not dağılımı) açısından da tercih edilmesi gereken sınav türü test sınavıdır.

II. GÜVENİRLİK[18]

Güvenirlik kavramı ile ölçme aracının ölçtüğü özelliği *tutarlı* olarak ölçebilmesi anlatılmak istenir. Güvenilir bir ölçme aracı, aynı özellikle ilgili olarak arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonucu verir. Güvenilir bir sınav, aynı gruba iki ya da üç kez uygulandığında, gruptaki her bir kişi bütün uygulamalarda yaklaşık olarak aynı puanı almalıdır[19].

Bir sınavın *güvenirliğini etkileyen unsurlar* şunlardır:

1. Şans

Bir sınavda şansın bir rolü olmamalıdır. Öğrenci aynı dersin sınavına tekrar girse aynı puanı almalıdır. Güvenilirliliği

18. Tekin, *op.cit.*, s.55-76; Turgut, *op.cit.*, s.30-38.
19. Tekin, *op. cit.*, s.55.

yüksek bir sınava tekrar girenler, ilkine nazaran daha çok çalışmamışlarsa, ilk notun aynısını almalıdırlar[20].

Güvenilir bir sınavda şansın rolü yoktur. Şansın rolü soru sayısı arttıkça düşer. Bir sorunun sorulduğu bir sınavda şansın rolü yüksektir. Soru öğrencinin çalıştığı bir yerden çıkarsa öğrenci 100, çalışmadığı yerden çıkarsa 0 alıp kalacaktır. Muhtemelen şans eseri 100 alan öğrenci tekrar aynı dersin sınavına girse ve bu sefer şans eseri çalışmadığı bir yerden soru gelse sıfır alıp kalacaktır. Bu durumda sınav güvenilir bir sınav değildir. Tutarlı bir şekilde ölçme yapamamaktadır. Sınavda soru sayısı arttıkça sınavın güvenirliliği artar[21]. 15 soruluk bir sınav, 3 soruluk bir sınava nazaran daha güvenilirdir.

Sans faktörü açısından sözlü, yazılı ve test sınavları karşılıklı olarak değerlendirildiğinde şunlar gözlemlenebilir.

Bir-iki sorunun sorulduğu sözlü sınavlarda şans faktörü büyük rol oynayabilir. İki-üç sorunun sorulduğu yazılı sınavlarda da şansın rolü büyüktür. Ancak onlarca, hatta yüzlerce sorunun sorulduğu test sınavlarında şansın rolü düşüktür. Zira 30 sorunun hepsinin de hep öğrencinin çalıştığı veya çalışmadığı yerden gelme ihtimali çok düşüktür. Test sınavından bir puan alan öğrenci aynı dersin test sınavına tekrar girerse aynı puanı alması beklenir.

Şans Başarısı ve Düzeltme Formülü.- Söz şanstan açılmışken burada test sınavlarında görülen "şans başarısı"ndan bahsetmek uygun olur. Test sınavlarında doğru cevap, şıklardan birinin işaretlenmesi suretiyle yapıldığından konuyu hiçbir şekilde bilmeyen bir öğrencinin de bazı soruları doğru olarak cevaplandırması muhtemeldir. Buna "şans başarısı" denir[22]. Beş seçenekli bir testte doğruyu bulma olasılığı beşte bir, diğer bir ifadeyle yüzde 20'dir. 4 seçenekli bir test sınavında doğruyu

20. Örneğin ÖSYM tarafından yapılın KPDS sınavlarının güvenirliliği oldukça yüksektir. Bu sınavdan yeterli not alamayan birçok aday bu sınava her yıl girmekte ve -girdikleri yabancı dili gerçekten öğrenmemişlerse- her yıl aşağı yukarı aynı puanı almaktadırlar.
21. Turgut, *op. cit.*, s.36; Tekin, *op. cit.*, s.67.
22. Turgut, *op. cit.*, s.191.

bulma olasılığı ise dörtte bir, yani yüzde 25'tir. İki seçenekli bir test sınavında, yani bir doğru yanlış sınavında ise doğruyu bulma olasılığı ikide bir, yani yüzde 50'dir. Bu nedenle, test sınavlarında elde edilen puanların şans başarısından arındırılması gerektiği düşünülmüş ve bunun için "düzeltme formülü" adıyla bilinen şu formül önerilmiştir[23].

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş Puan
R : Doğru Cevap sayısı
W : Yanlış Cevap sayısı
a : Sorulardaki Seçenek Sayısı

Bu formülde, düzeltilmiş puan, yani şans başarısından arındırılmış puan, doğru cevaplar toplamından yanlış cevaplar toplamının bir kısmı çıkarılarak bulunmaktadır.

Örneğin beş seçenekli sorulardan oluşmuş 10 soruluk bir test uygulanmışsa, öğrenci bunlardan 6'sına doğru, 4'üne yanlış cevap vermişse öğrencinin alacağı puan (düzeltilmiş puan) şudur:

$$R_b = 6 - \frac{4}{5-1}$$

$$R_b = 6 - \frac{4}{4}$$

$$R_b = 6 - 1$$

$$R_b = 5$$

Bu örnekte öğrencinin düzeltilmiş (şanstan arındırılmış) doğru sayısı 5'tir. Her soru 10 puan değerinde olduğuna göre öğrencinin alacağı not 50'dir.

Buradan şu gözlemlenebilir. Yanlış cevap sayısı doğru cevap sayısını belli bir oranda götürmektedir. Bu seçenek sayısından bir eksik oranda yanlış bir doğruyu götürmektedir. Örneğin beş seçenekli bir testte, 4 yanlış 1 doğruyu, 4 seçenekli bir testte 3 yanlış 1 doğruyu, 3 seçenekli bir testte 2 yanlış bir doğruyu ve 2 seçenekli bir testte (yani doğru/yanlış testinde) de 1 yanlış, 1 doğruyu götürmektedir.

Puan olarak da şöyle bir gözlem yapılabilir. 10 sorunun bulunduğu beş seçenekli bir testte, her doğru cevap +10, her yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir. Bu durumda öğretim üyesi doğru cevaplara 10 puan vererek toplam doğru puanı hesaplamalı (örneğin 6 doğru varsa 60), sonra da yanlış puanlara –

23. *Ibid.*, s.192.

2.5 puan vererek yanlış cevaplar için toplam puanı (örneğin 4x–2.5=10) bulmalı, en sonra da doğrular için toplam puandan, yanlışlar için toplam puanı çıkarmalıdır (60–10=50).

Bu şekilde test sınavlarında şans başarısı düzeltilmiş olmaktadır. Sonuç olarak test sınavlarındaki şans faktörünü etkisizleştirmenin yolu vardır. Ancak az sorulu sözlü ve yazılı sınavlarındaki şansın rolünü etkisizleştirmenin yolu yoktur.

Diğer yandan şunu da gözlemleyebiliriz ki, bir iki sorunun olduğu sözlü veya yazılı sınavlarda şans faktörü öğrenciler arasında şanslarına bağlı olarak büyük ölçüde eşitsizlik yaratmaktadır. Çok sorulu test sınavlarında ise düzeltme formülü uygulanmasa bile, şans nedeniyle ortaya çıkabilecek eşitsizlik miktarı soru sayısının fazlalığı nedeniyle daha düşüktür. Ve soru sayısı arttıkça şans başarısının her öğrenciyi aynı oranda etkilemesi beklenir.

Kanımızca her test sınavında düzeltme formülünün (yanlışın doğruyu belirli oranda götürmesi) uygulanmasına gerek yoktur. Beş seçenekli bir test sınavında düzeltme formülü uygulanmadığı takdirde genellikle öğrencilerin aldığı minimum not yüz üzerinden yirminin altına düşmemektedir. Bu durumda sınıfın genelde notlarının gerçeğine nazaran yüzde 20 daha iyidir. Özellikle vize sınavlarında (bu sınavlardan kaç alınırsa alınsın sınıfın geçilmediği, final sınavından her halükârda 50 almanın şart olduğu ve vizenin final notuna yüzde 30 gibi makul oranda etki yaptığı bir sistemde) düzeltme formülünün uygulanmasına gerek olmayabileceğini düşünüyoruz. Kaldı ki, bu tür sınavlarda vize notu çok düşük olunca öğrencinin finalden yüksek bir not (örneğin 70) alması gerekmesi karşısında birçok öğretim üyesi yazılı vize sınavlarında da 0 alan öğrencilere 20 puan verme gibi bir yola başvurmaktadırlar. Böyle bir durumda test şeklindeki vize sınavlarında yanlışın doğruyu götürmemesi makul olabilir. Benim yaptığım ve örneklerini ekte sunduğum test sınavlarının bir kısmında da yanlışın doğruyu götürmemesi yolu benimsenmiştir.

Eğer bir test sınavında düzeltme formülü uygulanmayacak ise, yani yanlış doğruyu belirli oranda götürmeyecek ise, bunun

açıkça sınav talimatına yazılması gerekir. Aksi takdirde bazı öğrenciler şanslarını kullanacak, diğer bazıları ise kullanmayacaktır. Öğrencilerin arasında eşitliği sağlamak için bunun açıkça yazılması gerekir. Keza yanlış doğruyu belirli oranda götürecekse bunun da sınav talimatında açıkça yazılması gerekir. Zira yeterli sayıda kesin doğrusu olan öğrenciler, rastlantı sonucu cevap işaretleyerek kendilerini riske atmayabilirler.

Yanlışın doğruyu vize sınavlarında götürmemesi yolundaki kanımız, beş seçenekli testler için ileri sürülmüştür. Daha az seçenekli ve özellikle iki seçenekli (örneğin doğru/yanlış) testlerinde kesinlikle yanlış doğruyu belirli oranda götürmelidir. Çünkü bu durumda şans başarısı çok büyüktür. Örneğin 20 soruluk doğru yanlış testine dolmuş şoförü girse, 10 soruyu doğru cevaplayıp 50 alıp geçme ihtimali vardır.

Değerlendirmenin Objektifliği ve Puanlama Güvenirliliği.- Eğitimde ölçme ve değerlendirme kitapları "değerlendirmenin objektifliği" ile "puanlama güvenirliliği" konularını birlikte işlemektedirler[24]. Kanımca bu bakımdan bir ayrım yapılması gerekir. Öğretim üyesinin kötü niyetli olması durumunda puanlama güvenirliliği zaten söz konusu değildir. Değerlendirmeye kayırmacılık, torpil vs. karışmışsa zaten puanlama güvenirliliği yoktur. Ancak bazen iyi niyetli ve dürüst bir öğretim üyesinin verdiği notlarda da puanlama güvenirliliği düşüktür. Öğretim üyeleri de insandır. Morali iyi olduğu günlerde iyi not, kötü olduğu günlerde kötü not verebilirler. Öğretim üyelerinin ilk okudukları kağıtları didik ettikleri ve çok kıt not verdikleri, buna karşı okuma süresi uzayıp, sıkıldıkları zaman da kağıtları üstün körü okudukları ve gelişigüzel not verdikleri, kağıt okuyup not veren her öğretim elemanı tarafından bizzat gözlemlenen bir gerçektir. Biz iyi niyetli ve dürüst bir öğretim üyesinin değerlendirme hatalarını "puanlama güvenirliliği" başlığı altında; kötü niyetli ve dürüst olmayan öğretim üyesinin değerlendirme hatalarını ise "değerlendirmenin objektifliği" başlığı altında incelemeyi uygun görüyoruz. Diğer bir değişle, ortada

24. Örneğin Tekin, *op. cit.*, s.70.

kasıt varsa, değerlendirme objektif değildir. Ancak ortada, kasıt değil de ihmal, dikkatsizlik vs. varsa, değerlendirme güvenilir değildir.

2. Değerlendirmenin Objektifliği

Bir sınavın güvenirliliği her şeyden önce cevapların değerlendirilmesindeki objektifliğe bağlıdır. Objektiflik, en kısa tanımıyla, "obje"ye göre değerlendirmek demektir. Obje ise, sınav kağıdıdır; sınavda verilen cevaplardır. Bunların dışında hiçbir şey değerlendirmeye karışmamalıdır.

Sözlü, yazılı ve test sınavlarının objektiflik bakımından bir karşılaştırmasını yaparsak şunları görürüz.

Sözlü sınavların, üstelik gizli sözlü sınavların objektiflik ile bağdaşmadığı ortadadır. Bu sınavlarda belirleyici olan sınavı yapanların sübjektif yargılarıdır. Kaldı ki sözlü sınavların içerik bakımından yargısal denetimi de mümkün değildir. Özetle sözlü sınavlar kayırmacılığa en elverişli sınavlardır.

Objektiflik bakımından *yazılı sınavlar* sözlü sınavlardan üstündür. Artık öğrenciye göre değil, kağıda göre değerlendirme yapılır. Ancak kağıttaki bir cevaba da 0 ila belli bir puan arasında (örneğin 40) arasında herhangi bin puan takdir edilebilir. Bu takdir işleminde sübjektif unsurların rol oynaması pek muhtemeldir.

Objektiflik bakımından en mükemmel sınavlar *test sınavlarıdır*. Doğru cevaplar önceden bellidir; doğru cevapları işaretleyen herkes aynı puanı alır. Hiçbir sübjektif yargıya yer vermez[25]. Kaldı ki test sınavlarının öğretim üyesini devreden çıkarılarak optik okuyucu ile değerlendirilmesi de mümkündür.

---

25. Bu konuda bkz. Kemal Gözler, "TUS Örneği Tüm Alanlara Yaygınlaştırılmalı", *Cumhuriyet - Bilim Teknik*, 10 Eylül 1988, s.1-2. Ülkemizde tıpta uzmanlık sınavı alanında görülen kayırmacılık sorunu TUS ile çözülmüştür. TUS zaman zaman tartışılmış da olsa, bu gün artık yerleşmiş, bu sınava karşı çıkanlar azalmıştır. Sadece yarışma sınavlarında (işe giriş sınavlarında) değil, ülkemizde üniversite de normal ders sınavlarında da kayırmacılık maalesef oldukça yaygındır. Öğretim üyelerine kendi akrabaları "baskı" yapmaktadır. Öğretim üyeleri meslektaşlarının torpil talepleriyle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Herkes birbirinden bir tanıdığı veya tanı-

O halde objektiflik bakımından tercih edilmesi gereken sınav türü test sınavlarıdır.

3. **Puanlama Güvenirliliği**

Bir sınavın değişik kişilerce yada aynı kişi tarafından değişik zamanlarda puanlandırılmasından elde edilen puanlar arasında tutarlılığa *puanlama güvenirliliği* denir[26]. Bir sınavda elde edilen puan, öğretim üyesine ve puanlama zamanına göre değişmiyorsa o sınavın puanlama güvenirliliği yüksektir[27]. Bu nedenle sınavın objektifliği sağlanmalıdır. Puanlama güvenirliliği için cevap kağıdı önceden hazırlanan cevap anahtarına bağlı kalınarak değerlendirilmelidir.

Puanlama güvenirliliği açısından sözlü, yazılı ve test sınavlarını karşılıklı olarak değerlendirirsek şu sonuçlara varırız.

Sözlü sınavların puanlama güvenirliliği en düşüktür. Bu tür sınavlar saatlerce ve hatta günlerce sürer. Bu süre içinde öğretim üyesinin puanlamadaki tutumu değişebilir.

Yazılı sınavların puanlama güvenirliliği de oldukça düşüktür. Kağıtların okunması günler hatta haftalar alır. Sıkılan öğretim üyesi gelişigüzel kağıt okumaya başlar. Birçok öğretim üyesi televizyon seyrederken kağıt okur.

Ülkemizde büyük fakültelerde her öğretim üyesinin 1000 civarında öğrencisinin olması çok rastlanan bir durumdur. Ya-

---

dığının tanıdığının çocuğu için yardım istemektedir. Nihayet öğretim üyeleri çalıştığı okulun personelinin de baskısı altındadır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalıştığım yıllarda birçok ünlü ve ciddî profesöre hademelerin torpil yaptırdıklarına ve bu torpillerin fevkalade etkili olduğuna birçok defa şahit oldum. Yazılı sınavlar torpile imkân tanımaktadır. Test sınavlarına geçilmesi ve özellikle değerlendirmenin optik okuyucularla yapılması öğretim üyesini de büyük bir baskıdan kurtaracaktır. Test sınavları elle okunsa da sınavdan sonra birkaç saat içinde okunup notlar ve kağıtlar öğrenci işlerine teslim edilebilir. Bu da öğretim üyesini torpil baskısından kurtarabilir. Öğretim üyesi torpil yaptırmak isteyen tanıdıklarına "kağıtları teslim ettim" deyip rahatlayabilir.

26. Tekin, *op. cit.*, s.70.

27. *Ibid.*

zılması bir iki saat gibi zaman alan bir yazılı kağıdının okunup puanlamasının 5 dakika süreceği varsayılırsa 1000 kağıdın okunması 5000 dakika, yani 83 saat, yani her gün günde eksiksiz sekiz saat çalışmak kaydıyla 10 işgünü gerektirmektedir[28]. Bir öğretim üyesinin bu kadar zamanı olmadığı için, ya puanlama gelişigüzel yapılmakta[29], ya da çok görüldüğü gibi, kağıtların bir kısmını bir araştırma görevlisi okumaktadır. Gerek birinci, gerek ikinci durumda puanlamanın güvenirliliği bozulur. Üstelik ikinci durumda araştırma görevlisi ile öğretim üyesinin değerlendirmeleri arasında farklılık ortaya çıkar. Hatta bazen kağıtların okunmasına birden fazla araştırma görevlisi katılır. Bu durumda farklılık daha da artar. Kağıtların tamamını araştırma görevlileri de okusa aynı sorun ortaya çıkmakta, araştırma görevlileri de zamanla sıkılmakta ve gelişigüzel kağıt okumaya başlamaktadırlar. Üstelik bu kağıtlar o araştırma görevlisinin asıl işi olmadığından araştırma görevlileri de bu işi benimsemeyerek yapmamaktadırlar. Gönülsüz yapılan işlerde ise hata olma ihtimalinin çok yüksek olduğu bilinen bir gerçektir.

Puanlama güvenirliliğini artırmak için aynı sınav kağıdının aynı anabilimdalına mensup birden fazla öğretim üyesi tarafından okunması ve bunların birbirinden bağımsız olarak verdikleri notların ortalamasının alınması düşünülebilir. Keza aynı öğretim üyesinin sınav kağıdını bir hafta arayla iki defa okuması da puanlama güvenirliliğini artırıcı bir tedbirdir. Ancak bu tedbirlerin ülkemizde uygulanma imkanının olmadığı açıktır.

Test sınavlarının puanlama güvenirliliği en yüksektir. Tüm kağıtlar bir tek şablonla okunur. Maddî hata ihtimali hariç değerlendirme hatası yoktur. Keza değerlendirmeyi bilgisayar da yapabilir

Sonuç olarak puanlama güvenirliliği açısından da test sınavlarının tercih edilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

---

28. Benzer bir hesabı 1989 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin dördüncü sınıfı için yapmıştım. Bkz. Kemal Gözler, "Üniversitelerde Öğrenci Fazlalığı", *Cumhuriyet,* 10 Ekim 1989, s.2.
29. Bazı öğretim üyeleri bir saatte 100 yazılı kağıdı okuduklarını arkadaşlarına anlatmaktan zevk duyarlar.

4. Kopya

Sınavın güvenirliliği özellikle kopyanın önüne geçilmesine bağlıdır. Bunun için soruların hazırlanması, sınav kağıtlarının basılması, soru kağıtlarının saklanması evrelerinde gizlilik ilkesine tam olarak uyulmalıdır. Mümkünse soru kağıtları sınavdan hemen önce basılmalıdır.

Sınavın uygulanması sırasında öğrencilerin kopya çekmesine imkân verilmemelidir. Öğrenciler birbirinden aralıklı bir şekilde oturtulmalı, kopyaya teşebbüs eden öğrenciler hakkında sınav görevlileri tutanak tutmalı ve okul idaresi disiplin soruşturması başlatmalıdır. Büyük fakültelerde öğrenci fazlalığı nedeniyle bir dersin sınavı birçok salonda yapıldığından sınavın uygulanması öğretim üyesine değil, sınavda görev alan salon başkanı ve gözetmenlere aittir. Bir salon küçük olsa bile, salonda gözetmen olarak muhakkak en az iki kişi görev yapmalıdır. Tek kişinin bir salonda sınav yapması çok zordur. Bir gözetmenin çeşitli nedenlerle bir öğrenciyle uğraşması durumunda öbür öğrencilerin kontrol edilmesi mümkün değildir. Keza kağıt almak veya bir başka nedenle diğer salona gitmek gerekebilir. Dersi yapan öğretim üyesiyle bağlantı kurmak ihtiyacı ortaya çıkabilir. Bu durumda tek gözetmen varsa, bunların yapılması mümkün değildir. Sınav görevlileri sınav süresince birbirleriyle muhabbet etmemeli, gerektiği gibi dikkatli davranmalıdırlar. Bu konuda, sınav görevlileri, sınav salonları dekan tarafından dolaşılarak denetlenmelidirler[30].

Öğrenciler çeşitli şekillerde kopya çekebilirler. Kopyanın tam kesin olarak önüne geçileceğini iddia etmek abartılıdır. Ancak açık kopya yöntemlerinin önüne kesin olarak geçilmelidir. Fakültelerde en bilinen açık kopya yöntemi, sınavdan önce öğrencinin sıranın üstüne ya da görebileceği duvara ders bilgile-

30. 1988-1990 yıllarında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi dekanı Prof. Dr. Fırat Öztan birçok sınavda tüm salonları dolaşır, sınav görevlilerinin görevlerine zamanında gidip gitmediklerini ve görevlerini hakkıyla yapıp yapmadıklarını denetlerdi. Böyle bir denetleme imkanı sınav gözetmenlerinin daha dikkatli davranmaya itmektedir.

rini yazmasıdır. Örneğin Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bazı sıraların üstünde âdeta dersin bütün konularının mükemmel bir özeti bulunmaktadır. Her nedense Fakültemizde bu "aşikâr" kopya usûlüne müsamaha edilmekte veya en azından bu usûlün önüne geçilememektedir. Bu sadece kopya bakımından bir olumsuzluk değil, Fakültemizin saygınlığı zedeleyici bir durumdur. Sıralar yeniyken veya yeni zımparalanıp temizlendikten sonra, sıra üzerine yazılan her kopyaya zamanında müdahale edilmelidir. Aksi takdirde, zamanla sıranın üzerinde birçok kopya olmakta bunların kimin tarafından yazıldığını tespit etmek imkânsız olmaktadır. "Sıra üstüne kopya" yazmayla mücadele etmek için sınav başlamadan öğrencilerin yerleri değiştirilebilir. Ancak genelde sınav sürelerinin yetersizliği ve sınav görevlilerinin yorgunluğu veya isteksizliği nedeniyle bu yola gidilmemektedir.

Kopya Tutanağı.- Kopya çeken veya çekmeye teşebbüs eden öğrenciler hakkında sınav gözetmenleri derhal kopya tutanağı tutmalıdırlar. Bir kopya tutanağı herhangi bir kağıt üzerine gözetmenin el yazısı ile düzenlenir. Tutanakta, öğrencinin kimliği belirtilip, kısaca ne şekilde kopya çektiği veya kopyaya teşebbüs ettiği yazılır. Tarih saat, yer (sınav salonunu) belirtilip gözetmen tarafından imzalanır. Başka gözetmenler varsa, onların da imzalamaları uygun olur. Bu tutanak öğrenciye de okunmalı imzalaması kendisine önerilmelidir. Öğrencinin olayın oluş tarzına ilişkin itirazı varsa tutanağa kendi itirazlarını yazmasına müsaade edilmelidir. İlgili öğrenci imzalamak istemiyorsa, öğrencinin fiziki varlığı üzerinde cebir kullanılamayacağına göre, imzalatmak için ısrar edilmemelidir. Kaldı ki böyle bir tutanağın geçerliliği için imzası şart değildir. Bu durumda ilgili öğrencinin imzalamaktan çekindiği notu tutanağa yazılabilir. Aşağıya tutanak örnekleri çıkarılmıştır:

Kopya Tutanağı

Uluslararası İlişkiler Bölümü 1. Sınıf öğrencisi 9860387 nolu Ali Şen , Hukuka Giriş dersinin 2 Haziran 1999 günü saat 10.00'da A-18 nolu salonda yapılan final sınavında cebinden çıkardığı kağıda bakarak kopya çektiği tespit edilmiştir.

Tarih, Saat, İmza

Ar.Gör. Ahmet Güzel

Öğrencinin imzası: ("Atmak istemiyorsa, imzalamaktan çekinmiştir" diye yazılabilir).
Ek- Kopyalık kağıt
(Öğrencinin kopya için hazırladığı kağıt tutanağa ek olarak iliştirilebilir. Ancak öğrenci söz konusu kağıdı vermiyorsa, öğrencinin fiziki varlığı üzerinde gözetmenin cebir kullanma imkanı olmadığına göre, kopyalık kağıdın alınması için öğrenciyle tartışmamak gerekir. Bu durumda tutanağa "Kopya kağıdı öğrenci tarafından verilmedi" diye yazılabilir).

Kopya Tutanağı

Kamu Yönetimi Bölümü 1. Sınıf öğrencisi 9850453 nolu Mehmet Ateş'in, Hukuka Giriş dersinin 2 Haziran 1999 günü saat 10.00'da A-18 nolu salonda yapılan final sınavında ön sırada oturan aynı bölüm öğrencisi 9850290 nolu Hasan Yılmaz'ın kağıdına bakarak kopya çektiği tespit edilmiştir.

Tarih, Saat,
Ar.Gör. Ahmet Güzel
İmza

Öğrencinin imzası: ("Atmak istemiyorsa, imzalamaktan çekinmiştir" diye yazılabilir).

Kopya Tutanağı

Hukuka Giriş dersinin 2 Haziran 1999 günü saat 10.00'da A-18 nolu salonda yapılan final sınavında, yan yana oturan Kamu Yönetimi Bölümü 1. Sınıf öğrencileri 9850453 nolu Mehmet Ateş ile 9850290 nolu Hasan Yılmaz'ın birbiriyle konuşmak suretiyle kopya çektikleri tespit edilmiştir.

Tarih, Saat,
Ar.Gör. Ahmet Güzel
İmza

Öğrencilerin Beyanı:
Kopya çekmek için değil, kalem istemek için konuştuk.
Öğrencilerin İmzası

Bazen sınav görevlilerinin kopya çeken öğrenciyle tartıştıkları gözlemlenmektedir. Sınav görevlisinin öğrencinin fiziki varlığı üzerinde cebir kullanma yetkisi olmadığına göre, öğrenciyle tartışmak bir sonuca ulaştırmaz. Keza öğrenciyle tartışma yanlış bir davranış biçimidir de. Zira, böyle bir durumda diğer öğrencilerin dikkati dağılmaktadır. Bir kopya işlemi sırasında, bazen bir kamu görevlisi olan sınav gözetmenin manevî varlığı ve hatta bazen maddî varlığı saldırıya uğrar. Bu nedenle, gerek manen gerek, maden incinmekten çekinen sınav gözetmenleri kopya tutanağı tutmaktan çekinir duruma gelebilirler.

Bir kamu görevlisi olan gözetmenin öğrenciyle tartışmaya ihtiyacı yoktur. Sınav gözetmeninin tuttuğu kopya tutanağının doğruluğu konusunda karine vardır. Sınav gözetmeni kopya çektiğinden şüphelendiği öğrenci hakkında tutanak tutmalı, ilgili öğrenciye sadece tutanağını okumasını, arzu ediyorsa imzalamasını önermelidir. Keza bazı sınav görevlilerinin ilgili öğrencinin kimliğini almak için gereksiz yere tartıştıkları görülmektedir. Kimlik kartına da ihtiyaç yoktur. Öğrencinin yeterli ve açık kimliği teslim ettiği veya edeceği sınav kağıdında zaten yazmaktadır.

Bazı sınav görevlileri de kopya çeken öğrencinin kağıdını sınav devam ederken almakta ve ilgili öğrenciyi salondan çıkarmaktadırlar. Bu tamamıyla hukuka aykırı bir harekettir. Bu durumda fiilî olarak öğrencinin sınav hakkı elinden alınmaktadır. Keza öğrencinin sınav salonundan dışarı çıkarılması da fevkalade yanlıştır. Bu bir kere öğrencinin usulsüz olarak eğitim hakkının elinden alınması niteliğindedir. Kaldı ki, eğer öğrenci salondan dışarı çıkmamak için direnirse ne yapılacaktır? Öğrencinin fiziki varlığı üzerinde zor mu kullanılacaktır? Böyle bir durumda sınav görevlisinin davranışları suç oluşturur niteliktedir.

Kopya tutanağı, sınavı yapan öğretim üyesine değil, okul idaresine (dekanlığa, fiilen fakülte sekreterine yahut öğrenci işleri şefine) verilmelidir.

Kopya tutanağı kendisine ulaşan dekanlık disiplin soruşturması sürecini derhal başlatmalıdır. Bir öğretim üyesini soruşturmacı tayin etmelidir. Bu soruşturmacı kopya çektiği iddia edilen öğrencinin savunmasını almalı, gerekli görüyorsa tanıklar dinlemeli ve neticede disiplin cezası vermeye yetkili makama sunulmak üzere bir rapor hazırlamalıdır. Yetkili makam öğrencinin kopya çektiğine kanaat getirse yönetmelikte belirtilen cezayı vermelidir. Kopya çekmediği veya kopya çekmeye teşebbüs etmediği kanaatine varırsa öğrenciye disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar vermelidir.

Bazı fakültelerimizde her nedense öğrenciyi korur, sınav gözetmenini haksız çıkarır yolda bir tutum gelişmektedir. Fa-

külte idaresi, sınav gözetmenini öğrencinin karşısında "karşı taraf"mış gibi görmekte ve sınav gözetmeniyle öğrenci arasında tarafsız bir hâkim rolü üstlenmektedir. Disiplin cezası vermeye yetkili makamlar, gözetmenin tutanağı yahut beyanı doğrultusunda ilgili öğrenciyi cezalandırmalıdır. Gözetmen bu durumda bir kamu görevlisidir. Kamu görevinin icrası sırasında görevine ilişkin bir tutanak tutmuştur. Bu tutanakta yazılanların doğru olduğu yolunda karine vardır. Bazı fakülte idarelerinin, tutanağın dışında ayrıca kopyanın ispatını arar yolda uygulamalar yapmaları hukuk mantığıyla bağdaşır bir şey değildir. Sınavda tutulan tutanak kopyanın kesin delilidir. Sınav gözetmenlerini korumayan ve giderek öğrenciyle sınav gözetmenlerini aynı kefeye koyan bir fakülte idaresinin bu tutumunun bizzat kendisine zararı vardır. Böyle bir fakülte de sınav görevlileri kopya çekenlere müdahale etmemeye ve hatta giderek kopya çekenleri görmemeye başlarlar.

Bazı fakültelerde de sınavda kopya çeken öğrenciye disiplin cezası değil, o ders için sıfır verilmesi yoluna gidilmektedir. Bu fiilî usûl, hukuka tamamıyla aykırıdır. Öğrencinin usûlüne uygun bir kağıt vermesine rağmen kağıdı değerlendirilmemektedir. Diğer yandan "sıfır verme" uygulaması kopya için yönetmeliklerin öngördüğü bir dönem ya da bir yıl gibi uzaklaştırma cezasının yanında oldukça hafif bir cezadır. O ders için sıfır alma riski, zaten o dersten kalacak öğrenci için göze alınabilir makul bir risktir.

Bazı fakültelerde, sınav gözetmenlerinin kopya çeken öğrenci hakkında tutanak tutmamakta, onun yerine, ilgili öğrencinin kağıdına "kopya çekti" gibi birtakım yazılar yazmakta, veya ilgili öğretim üyesine öğrencinin kopya çektiğini sözlü olarak bildirmektedirler. Bu uygulamaya itibar eden öğretim üyeleri o kağıda geçmez not vermektedirler. Bu tamamen hukuka aykırı bir uygulamadır. Bu uygulamanın çeşitli nedenleri vardır. Ancak bu nedenlerin arasında her halde sınav gözetmenlerinin tutanak tutsalar bile bunun neticesiz kaldığını görmüş olmaları yatmaktadır. Bazen de sınav gözetmenleri kopya işleminde öğrenciyle karşı karşıya kalmaktan çekinmektedir. Bu tür sınav

gözetmenlerinde fakülte idaresinin kendilerini yeterince korumadığı yolunda bir kanaat oluşmuştur. Tekrarlayalım: Sınav gözetmenleri öğrencilerin hasmı değildir. Sınav görevlileriyle öğrenciler aynı kefeye konulmamalıdır. Sınav görevlileri disiplin soruşturmasının "karşı tarafı" değil, beyanlarının doğruluğu konusunda karine olan kamu görevlileridir.

Bazen de sınav gözetmenlerinin kopya nedeniyle disiplin soruşturması usûlünden tamamen habersiz oldukları gözlemlenmektedir. Örneğin sınav gözetmenlerinin çoğu kopya tutanağı nasıl düzenleneceğini bilmemektedirler. İşe yeni başlayan araştırma görevlileri bu konuda eğitilmelidir. Yeni başlayan araştırma görevlilerine dekan veya dekan yardımcısı veya bu işi bilen bir öğretim üyesi bir iki saatlik bir kurs vermelidir. Bu arada şunu da söyleyebiliriz ki, bazı fakültelerde sadece araştırma görevlileri değil, bizzat fakülte idareleri disiplin soruşturmasının nasıl yapılacağını bilmemektedirler.

Kopya çeken öğrencilerin kısa zamanda etkili cezalarla cezalandırılmaları diğer öğrencileri de kopyadan vaz geçirir.

Kopyayla mücadele etmenin yasal yolunu gördükten sonra şimdi de, sözlü, yazılı ve test sınavlarının kopya açısından karşılıklı bir değerlendirmesini yapmak gerekir.

Şimdiye kadar değerlendirme kriterleri açısında hep test sınavlarının üstün geldiği sonucuna vardık. Ancak kopya açısında açıkça kabul etmek gerekir, kopyaya en elverişli sınav test sınavlarıdır. Klasik yazılı sınavda bir-iki saat yazı yazılarak cevap verilir. Uzun bir cevabın kopya çekilerek cevaplanması güçtür. Keza yazılı sınavda cevapları okuyan öğretim üyesi kopyayı kolayca teşhis edebilir. Sözlü sınavlarda ise bazı uç örnekler dışında kopya mümkün değildir.

Test Sınavları ve Kopya.- Test sınavlarında en bilinen kopya şeklî yandaki veya öndeki öğrencinin kağıdına bakmak, yahut doğru şıkkın öğrenciler arasında fısıltıyla dolaşmasıdır. Test sınavlarında kopya ihtimalini düşürmek için birtakım tedbirler alınmaktadır. Bunlardan birincisi soruları birden fazla *gruba ayırmaktır*. Her grupta soruların ve doğru şıkların yerleri değişiktir. Bu durumda öndeki ve arkadaki öğrenciye değişik

grup soru gelmektedir. Ancak buna rağmen kopya imkanı ortadan kalkmamaktadır. Birbirinden uzak olan öğrenciler de el ve parmaklarını kullanarak, önceden anlaştıkları bir işaret sistemiyle, kolayca kopya çekebilirler. Soruların iki değil 4-5 gruba ayrılmasında yarar vardır. Ancak soruların gruplara ayrılarak düzenlenmesi, basılması ve keza değerlendirirken soru kağıtlarının gruplara göre tasnif edilmesindeki güçlük, bu tedbirin kullanışlılığını düşürmektedir. Nihayet öğrencilerin şıkları değil, bizzat cevapta yer alan bir anahtar kelimeyi fısıldamaları durumunda ise gruplara ayırmanın bir yararı yoktur.

Test sınavlarında kopyaya karşı *gizli grup* uygulaması da düşünülebilir. Kağıtlar birden fazla gruba ayılmıştır. Harmanlanmış olarak öğrencilere dağıtılır. Ancak kağıtların üzerinde grup numarası veya harfi yazmaz. Bunu bilmeyen öğrenciler kopya çekerse tamamıyla yanlış puanlar alırlar. Ancak bu da bir sınıfta ancak bir kere uygulanır. Bu şekilde tecrübe kazanan öğrenciler gelecek sınavda grup olup olmadığını test ederler.

Test sınavlarında kopya ihtimalini etkileyen diğer bir faktör de *sınav süresi*nin uzunluğudur. Sınav süresi soruların cevaplanabileceği en az uzunlukta olmalıdır. Daha uzun olursa, öğrenciler kopyaya yönelmektedir. Sınav süresi sadece soruları okumaya ve doğru cevap biliniyorsa doğru cevabın işaretlenmesine yetmelidir. Fazla olan her dakika test sınavlarında kopya çekmeye verilmiş bir primdir.

5. Sınavın Uygulama Koşulları

Sınavın uygulanmasındaki ana kural, uygulama koşullarının her öğrenci için aynı olmasıdır. Sınav salonlarının sıcaklığı/soğukluğu, aydınlığı/karanlığı sınavın güvenirliliğini etkiler. Bu nedenle sınav salonları, ışık, ısı ve havalandırma bakımından uygun olmalıdır[31].

Öğrenci sayısı fazla ise sınav birden fazla salonda yapılır. Bu durumda sınavı öğretim üyesi değil, başka öğretim üyeleri ve araştırma görevlileri yapar. Bir salondaki salon başkanı ve

31. Tekin, *op. cit.*, s.71.

gözetmenleri sınavın uygulama koşullarını ideal olması için gerekli tedbirleri almalı, gerekli özeni göstermelidir. Örneğin salonun ışıklarını yakmalı, pencerelerini açmalı veya kapamalıdır. Sınav gözetmenleri sınavda birbirleriyle konuşarak, öğrencileri rahatsız etmemelidir. Sınavın başlama ve bitiş saatine dikkat edilmelidir. Bunlar tahtaya yazılmalı ve zaman zaman öğrencilere ne kadar süre kaldığı hatırlatılmadır. Sınav birden çok sınavda yapılıyorsa, her salonda sınav süresi eşit olmasına özen gösterilmelidir.

Bir sınavın iyi koşullarda uygulanması her şeyden önce sınav gözetmenlerinin bu işi ciddiye almaları, bu işten usanmamış olmalarına bağlıdır. Gönülsüz yapılan bir işten iyi sonuçlar alınamaz. Birçok fakültemizde sınav gözetmenleri çok ağır bir nöbet yükü altındadırlar. Örneğin Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bir araştırma görevlisi, bir sınav döneminde 50-60 civarında sınav nöbeti tutmaktadır. Birçokları iki hafta boyuncu sabah 9'dan akşam 7.30'a kadar nöbet tutmakta, hem fizik olarak yorulmakta, hem de psikolojik olarak gerilmektedirler. Bu durumdaki sınav gözetmenleriyle sağlıklı bir sınav yapmak oldukça zordur.

Şüphesiz sınavın uygulama koşulları sınavın türüne değil, uygulayanlara ve sınavın uygulandığı mekanlara bağlıdır. Ancak yinede test sınavlarının uygulama koşulları bakımından daha avantajlı olduğuna işaret etmek gerekir. Sınav salonu soğuk veya çok sıcak da olsa test sınavı yazılı sınavlara göre her zaman çok daha kısa sürer. Öğrenci kötü koşullara kısa sürdüğünden daha kolay tahammül eder.

Yukarıda bahsettiğimiz sınav görevlilerinin iş yükü açısından da test sınavları gözetmenlerin daha az zamanını almaktadır. Gözetmenler görevlerine giderken ilk baktıkları şey görevli oldukları sınavın süresidir.

Hatta test şeklinde yapılan birden çok dersin sınavları bir arada (aynı saat ve salonda) yapılarak zamandan ve emekten büyük tasarruf sağlanabilir.

Sınav birden çok salonda yapılıyorsa öğretim üyesi salonları dolaşmalı, sınavın uygulanış koşullarını kontrol etmelidir.

Bazen sorularda baskı hatası olabilmektedir. Bazen de sorunun kaleme alınış şeklinde bir hata olabilmektedir. Bu hatalar maalesef ancak sınav zamanında öğrencilerin sorularıyla fark edilebilmektedir. Ancak öğrencilerin bu gibi durumlar dışında, özellikle sorunun içeriğine ilişkin veya bir ipucu elde etme düşüncesiyle soru sormalarına imkân verilmemelidir. Bu hem eşitliği bozar, hem de diğer öğrencilerin dikkatini dağıtır. İdeal olan soruların olabildiği ölçüde açık seçik kaleme alınmasıdır. Sorular çoğaltılmadan önce hata olup olmadığı özenle kontrol edilmelidir.

Keza sınav kağıdının başına öğrencilerin soruları nasıl cevaplayacaklarını, sınavda uymaları gereken kuralların neler olduğunu, değerlendirmenin nasıl yapılacağını ve sınav süresini ne kadar olduğunu belirten bir *sınav talimatının* konulmasında büyük yarar vardır.

Geçerlilik ile Güvenirlilik Arasındaki İlişki

Güvenirlilik, geçerlilik için gerekli koşuldur, fakat yeterli koşul değildir. Bir sınavın güvenirliliği düşük ise geçerliliği de düşüktür. Fakat güvenirliliği yüksek olan bir sınavın geçerliliği yüksek olmayabilir. Güvenirliliği düşük olan bir sınavın geçerliliği belli bir sınırın üstüne çıkarılamaz. Bu şu demektir ki, bir testin güvenirliliğini etkileyen tüm etkenler doğrudan ya da dolaylı bir biçimde o sınavın geçerliliğini de etkiler.

III. KULLANIŞLILIK[32]

Kullanışlılık bir sınavın hazırlanmasının, çoğaltılmasının uygulanmasının ve puanlanmasının kolay, ekonomik ve az zaman alır olması demektir[33]. Bir sınavın kullanışlılığını şu unsurlar etkiler.

32. Tekin, *op. cit.*, s.77-79; Turgut, *op. cit.*, s.44-46.
33. Tekin, *op. cit.*, s.77.

1. Maliyet

Kullanışlılığı yüksek olan bir sınavın maliyeti düşük olmalıdır. Sınav okula ağır malî külfetler getirmemelidir. Sözlü sınavların salon tahsisi, aydınlatma ve ısıtma gibi bir maliyeti vardır. Ancak kağıt kullanılmadığı için maliyeti düşüktür. Yazılı sınavların maliyeti ise test sınavlarına nazaran daha düşüktür. Bir iki soru basılmadan yazdırılabilir. Ancak, soruların basılı olması güvenilirliği artırır. Test sınavlarının baskı maliyeti yüksektir. Çok sorulu bir test sınavı birkaç kağıt, hatta bazen bir soru kitapçığı tutar. Biz test uygulamalarımızda kullandığımız sayfa düzeni ile bir A4 kağıdın ön ve arka yüzüne bir sınavı sığdırabiliyoruz. Yazılı sınavlarda da soru sormak için aynı boyutta bir kağıt kullanılmaktadır.

Sınavın maliyeti, tercih edilmesi için şüphesiz bir faktördür. Ancak sırf maliyeti düşürmek için sınavın geçerliliğinden ödün vermemek gerekir.

2. Hazırlama Süresi

Sınavın hazırlama süresi de sınavın kullanışlılığını etkiler. Çok uzun bir hazırlama süresi gerektiren bir sınavın yapılması kullanışlı değildir. Sözlü sınavların hazırlama süresi çok kısadır. Öğretim üyesi anında aklına gelen bir soruyu sorar. Yazılı sınavlarda, iki üç sorudan oluşan bir sınavı öğretim üyesi çok kısa zamanda hazırlar. Birçok öğretim üyesi sınav sorularını sabah evden okula gelirken yolda hazırlarlar.

Test sınavlarının hazırlanma süresi ise çok uzundur. Bir test sınavında birçok soru bulmak gerekir. Konuları problem haline getirmek bunlarla ilgili çeldiriciler düzenlemek zaman alır. Biz bu kitabın ikinci kısmında örneklerini verdiğimiz test sınavlarını genellikle bir ya da iki tam günde hazırlayabiliyoruz.

3. Uygulama Süresi

Uygulama süresi kısa olan sınavlar daha kullanışlıdır. Sözlü sınavlar çok uzun sürer. Bütün öğrencilerin sözlü sınav-

dan geçmesi günler ve hatta haftalar alır. Yazılı sınavların uygulaması ülkemizde genellikle iki saati geçmez. Test sınavları ise yazılı sınavlara göre daha az zaman alır. Uygulama süresi bakımından tercih edilmesi gereken sınav o halde test sınavlarıdır.

4. Uygulama Kolaylıkları

Sınav kağıdının sayfa düzeni[34], baskı kalitesi, kolay okunurluluğu sınavın kullanışlılığını etkiler. Yazılı sınavlarda soruları sınav salonunda yazdırma imkanı varsa da, bu yola gidilmemelidir. Yazılı sınavlarda çok kısa olsa bile sorular önceden bastırılmalıdır. Sorular sınav kağıdında bir birinden ayrı yazılmalıdır.

5. Puanlama Kolaylığı

Puanlaması kolay ve az zaman alan bir sınav puanlaması zaman alan ve dikkat gerektiren bir sınavdan daha kullanışlıdır[35].

Sözlü sınavlarda sınavın uygulanması ile puanlama işlemi iç içedir. Sözlü sınavlarda cevap dinlendikten sonra derhal bir puan verilebilir. Bizatihi puan verme işlemi zaman almaz. Ancak, puanın verilebilmesi için sözle verilen cevapların dinlenmesi gerekir. Bir öğretim üyesinin tek tek öğrencilerin cevaplarını dinlemesi çok zaman alır.

Yazılı sınavların soruları kısa zamanda hazırlanır. Sınav az çok kısa sayılabilecek bir zamanda (1-2 saat) uygulanır. Ama cevapların değerlendirilmesi ve puanlanması saatler, günler hatta haftalar alabilir.

Ülkemizde öğrenci sayısı yüksek fakültelerde bir öğretim üyesinin ortalama 1000 civarında öğrencisi vardır. Yazılması bir iki saat gibi zaman alan bir yazılı kağıdının okunup puanlamasının 5 dakika süreceği varsayılırsa 1000 kağıdın okunması

34. Bizim test sınavları için sayfa düzenimiz kitabın kapağında görülmektedir.
35. Turgut, *op. cit.*, s.45.

5000 dakika, yani 83 saat, yani her gün günde eksiksiz sekiz saat çalışmak kaydıyla 10 işgünü gerektirmektedir[36]. Öğretim üyesinin bu kadar zamanı olmadığı için kağıtların ciddî bir şekilde okunması mümkün değildir. Zaten yazılı sınav yapan öğretim üyeleri genellikle kağıtlarını kendileri okumazlar. Kağıtları araştırma görevlilerine okuturlar. Bu ise, değerlendirme farklılıkları ortaya çıkardığından sınavın güvenirliliğini bozar.

Kanımca 1000 öğrencisi olan ve kağıtları ciddî bir şekilde ve bizzat okuyan dürüst bir öğretim üyesinin hâlâ klasik yazılı sınav yapabilmesi mümkün değildir. Hesap ortada. 1000 öğrencisi olan ve klasik yazılı sınav yapan öğretim üyeleri ya kağıtları gelişigüzel okuyorlar, ya da kağıtları kendileri okumuyorlar.

Puanlama kolaylığı en yüksek sınav test sınavlarıdır. Puanlama şablonla yapılır. Boş bir cevap tablosuna delikler açılarak şablon hazırlanır. Bu şablon öğrencinin işaretlediği cevap tablosunun üstüne konularak deliklerden görülen işaret sayısı sayılır. Bu şekilde kısa bir sürede çok sayıda kağıt puanlanmış olur. Günümüzde bu değerlendirmeyi optik okuyucular ile de yapmak mümkündür. Bu durumda puanlama kolaylığı tamdır.

Yukarıda test sınavlarının hazırlanmasının çok zaman aldığını belirtmiştik. Bu dezavantaj puanlamadaki bu avantajla telafi edilmektedir. Öğretim üyesi soruları hazırlamak için bir veya iki gün kaybetmektedir. Ancak cevapları ise sadece bir iki saat içinde değerlendirebilmektedir.

Bu açıdan bakarsak 40-50 öğrencinin gireceği bir sınav için yazılı sınavın yapılmasının daha kullanışlı olduğu söylenebilir. Zira bu sınava soru sabahleyin okula gelirken yolda hazırlanabilir. 40-50 öğrencinin kağıdı da birkaç saatte ve en nihayet bir gün içinde okunabilir. Ancak yüzlerce öğrencinin gireceği bir sınavda test sınavı daha kullanışlıdır. Soruların hazırlanması bir iki gün alsa bile değerlendirmesi bir iki saat alacağından, toplam olarak daha az zaman alır.

---

36. Bu arada belirtelim ki Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi final sınavları ile bütünleme sınavları arasında sadece bir hafta boşluk vardır.

Biz kendi sınavlarımızda genellikle 200'den fazla öğrencinin gireceği sınavları test, diğerlerini yazılı sınav yapıyoruz.

Kullanışlılık bakımından bir hususa daha işaret etmek gerekir. Sınav kağıtlarının numara sırasına göre dizilmesi ve kağıtlara verilen notların listelere işlenmesi epey bir zaman almaktadır. Hatta test sınavlarında sınav kağıtlarının dizilmesi, bunların okunmasından daha fazla zaman almaktadır. Biz kağıtların dizilmesini kolaylaştırmak için sınav kağıtlarının sol üst köşesine büyükçe bir şekilde öğrencinin numarasının son üç rakamını ayrıca yazdırtıyoruz[37]. Bu şekilde sınav kağıtları iskambil kağıdı gibi tutulursa çok daha hızlı bir şekilde dizilebilmektedir.

Son olarak sınav kağıtlarının tükenmez kalem ile yazılması veya işaretlenmesinin de okuma kolaylığı sağladığını söyleyelim.

Nihayet öğrencilerin sınav salonlarına dağılımını da Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bizzat öğretim üyeleri yapmaktadır. Bu tamamıyla idarî bir iştir. Akademik personele değil, idarî personele yaptırılması her halde yetişmiş insan gücünün rasyonel kullanılması açısında daha uygun olacaktır.

Yukarıda çeşitli açılardan sözlü, yazılı ve test sınavlarının geçerlilik, güvenirlilik ve kullanışlılık açından karşılaştırmalı bir değerlendirmesi yapılmış ve genellikle test sınavlarının diğerlerine nazaran daha geçerli, daha güvenilir ve daha kullanışlı sınavlar olduğu sonucuna varılmıştır.

Varılan sonuçlar aşağıdaki tablo ile özetlenebilir.

37. Kitabın ikinci kısmındaki örnek sınavlara bakınız. Bu amaçla sol üst köşeye küçük üç haneli bir şekil koyuyoruz.

TABLO 1: Sözlü, Yazılı ve Test Sınavlarının Geçerlilik, Güvenirlilik ve Kullanışlılık Bakımından Karşılıklı Değerlendirilmesi

	SÖZLÜ	YAZILI	TEST
I. GEÇERLİLİK	(–)(–)(–)(–)(–) (–)(–)	(–)(–)(–)(–)(–)	(+)(+)(+)(+)
1. İstenmeyen Değişkenler	Karışabilir (–)	Karışabilir (–)	Karışmaz (+)
2. Kapsam Geçerliliği	Çok Düşük (–)(–)	Düşük (–)	Yüksek (+)
3. Zorluk	Ayarlanamaz (–)(–)	Zor Ayarlanır (–)	Ayarlanabilir (+)
4. Not Dağılımı	Çok düşük (–)(–)	Düşük (–)(–)	Yüksek (+)
II. GÜVENİRLİLİK	(–)(–)(–)(–)(–)(–) (+)(+)	(–)(–)(–) (+)	(+)(+)(+)(–)
1. Şans	Çok Önemli (–)(–)	Önemli (–)	Önemsiz (+)
2. Değerlendirmenin Objektifliği	Çok Düşük (–)(–)	Düşük (–)	Yüksek (+)
3. Puanlama Güvenirliliği	Çok düşük (–)(–)	Düşük (–)	Yüksek (+)
4. Kopya Olasılığı	Çok Düşük (+) (+)	Düşük (+)	Yüksek (–)
KULLANIŞLILIK	(+)(+)(+) (–)	(+)(+)(–)(–)	(–)(–)(+)(+)
1. Maliyet	Düşük (+)	Düşük (+)	Yüksek (–)
2. Hazırlama Süresi	Kısa (+)	Kısa (+)	Uzun (–)
3. Uygulama Süresi	Çok Uzun (–)	Uzun (–)	Kısa (+)
4. Değerlendirme Süresi	Uzun (–)	Uzun (–)	Çok Kısa (+)
TOPLAM	(–)(–)(–)(–)(–) (–)(–)(–)(–)(–) (–)(–)(–)(–)(–) (+)(+)(+)(+)	(–)(–)(–)(–)(–) (–)(–)(–)(–)(–) (+)(+)(+)	(+)(+)(+)(+)(+) (+)(+)(+)(+) (–)(–)(–)
Puan*	–10	–7	+6
Değerlendirme	Çok kötü	Kötü	İyi

Sınavın avantajı (+), dezavantajı ise (–) ile gösterilmiştir.

* Puan her bir sütundaki (+) ve (–) lerin toplanması ile elde edilmiştir.

İkinci Bölüm
HUKUK EĞİTİMİNDE TEST MÜMKÜN MÜDÜR?

Yukarıda sözlü, yazılı ve test sınavlarının geçerlilik, güvenirlik ve kullanışlılık açılarından karşılıklı bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmede test sınavlarının genelde sözlü ve yazılı sınavlara nazaran geçerlilik, güvenirlik ve kullanışlılık açısından üstün geldiği sonucuna ulaşılmıştır. O halde ölçme ve değerlendirme aracı olarak tercih edilmesi gereken sınav çeşidi test sınavlarıdır. Ancak bu değerlendirme özel olarak hukuk eğitimi için değil, genel olarak üniversite eğitimi için yapılmıştır.

Acaba genel olarak üniversite eğitiminde tercih edilmesi gereken test sınavı, hukuk eğitiminde de tercih edilmeli midir? Diğer bir ifadeyle, diğer sınavlara nazaran birçok üstünlükleri olan test sınavı, hukuk eğitiminde de kullanılabilir mi? Kısacası, "hukuk eğitiminde test mümkün müdür?"

Zeki Hafızoğulları bu soruyu 1987'de "Hukuk Öğretiminde Test Mümkün Müdür" başlıklı makalesinde[1] sormuş ve hukuk eğitim ve öğretiminde testin mümkün olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Zeki Hafızoğulları'na göre, diğer eğitim alanlarında test mümkünse, hukuk eğitimi alanında da mümkündür. Yazara göre,

> "test diğer bilgi alanlarında güvenilebilir bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılabiliyorsa..., onlar gibi bir bilgi alanı olan hukuk alanında da her halde test uygulanabilir. Bundan kuşku duymak gereksizdir, çünkü gerek doğa bilimlerinde, gerek

1. Zeki Hafızoğulları, "Hukuk Öğretiminde Test Mümkün Müdür: Ceza Hukukunda Bir Sınav Denemesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXIX, 1982-1987, Sayı 1-4, s.18-58.

toplum bilimlerinde muteber bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak görülebilen testin, normatif bilimlerde bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak görülememesine imkân yoktur"[2].

Ancak genelde sosyal bilimler, özelde hukuk bilimleri alanında testin uygulanamayacağını düşünen öğretim üyeleri de vardır. Biz bu öğretim üyelerinin görüşlerini yazılı olarak savundukları bir kitaba, makaleye rastlayamadık[3]. Ancak, öğrenciliğimiz döneminde hocalarımızdan derslerde test sınavları aleyhine pek çok söz işittik. Daha sonra araştırma görevlisi ve yardımcı doçent olarak çalıştığımız dönemlerde de test sınavlarına karşı yapılan birçok eleştiri duyduk. Öğrenciliğimiz döneminde bazı hocalarımız sadece test sınavını eleştirmekle kalmaz, test sınavı yapanlarla alay ederlerdi. Daha sonra hayretle gördük ki, bu hocalarımızdan bazıları da test sınavı yapmak zorunda kaldılar.

Test sınavlarına yönelik öğretim üyeleri arasında sözlü olarak dile getirilen **başlıca eleştiriler** şunlardır.

1. Anlatım

Bir kere, bu öğretim üyelerine göre, genelde sosyal bilimler, özelde hukuk bilgileri test ile ölçülemez. Bunlar anlatım gerektirir. Bu eleştiri kanımızca tutarlı değildir. Diğer bilim dallarında bilgileri testleştirmek ne derece mümkün ise, hukuk bilimi alanındaki bilgileri de testleştirmek o derece mümkündür[4]. Aslında teste yöneltilen bu eleştiri, eleştiri yöneltenlerin test konusunda bilgisizliklerinden kaynaklanmaktadır. Evet, genelde sosyal bilimler, özelde hukuk alanında test hazırlamak, fen bilimlerinde test hazırlamaktan çok daha zordur. Ancak bir şeyin zor olması onun imkânsız olması anlamına gelmez. Zor olan şeyler uzman-

2. *Ibid.*, s.23-24.
3. 1988-1989 yıllarında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden bazı öğretim üyelerinin *Cumhuriyet* Gazetesine "hukuk fakültesinde test yapılamayacağı", "test sınavı ile hâkim yetiştirilemeyeceği" yolunda beyanatları verdiğini hatırlıyorum.
4. Hafızoğulları, *op. cit.*, s.25.

lık gerektirir[5]. Zeki Hafızoğulları'nın isabetle belirttiği gibi, "hukukî meselelerin testleştirilemeyeceğini söylemek başka şey, bunun bir uzmanlık işi olduğunu söylemek başka şeydir"[6]. Öğretim üyeleri gerekli zamanı ayırır ve ilgi gösterirse hukuk alanında da test hazırlamayı başarabilir. Hukuk bilgisinin *özünden* dolayı testleştirilemeyecek bir yanı yoktur[7]. Felsefe gibi hukuktan çok daha karmaşık olan bilgi alanlarında test uygulanırken, hukuk alanında bunu imkânsız olduğunu söylemek cehalettir.

2. Dil

Diğer bir eleştiri ise, hukukçunun işinin dille olduğu, testin dille ifadeye yer vermediği noktasında toplanmaktadır. Ancak bu eleştiri, sadece test sınavlarına karşı değil, yazılı sınavlara karşı da yöneltilebilir. Bu eleştiriyi dile getirenler, yazılı sınava da karşı olmalı, sadece sözlü sınavı savunmalıdırlar. Hukuk fakültelerinde sözlü sınavlar kalkalı 30 yıl olmuştur. Aslında hukukçunun işinin dille olduğu, testin dille ifadeye yer vermediği yolundaki eleştiri tutarlı değildir. Zeki Hafızoğulları'nın isabetle belirttiği gibi, burada düşünce ile düşüncenin ortaya çıkış biçimleri karıştırılmaktadır[8].

---

5. Gerçekten de, test konusunda gerekli bilgi ve deneyime sahip olmayan ve bu işe gerekli zamanı da ayırmayan birçok öğretim üyesi çok kötü hazırlanmış test sınavları yapmaktadır. Bunların yaptığı testlerde muhakeme gerektiren hiçbir soru olmaz. Tüm sorular hafızaya dayanır. Ve genellikle doğru şık "ben buradayım" diye bağırır.

   Test hazırlama yeteneğinden mahrum olan öğretim üyelerinin test sınavına karşı çıkmaları anlaşılır bir şeydir. Aslında yukarıda görüldüğü gibi usûlüne uygun bir test sınavı hazırlamak birkaç günlük zaman alır. Bin bir çeşit iş yapan, fakülteye sadece dersini vermek için gelen ve soruları sınav saatinden önce okula gelirken yolda hazırlayan öğretim üyelerinin test sınavı yapmaları zaten mümkün değildir. Bu durumda olan öğretim üyelerinin test sınavlarına karşı çıkmaları normaldir.
6. Hafızoğulları, *op. cit.*, s.25.
7. *Ibid.*
8. *Ibid.*

"Gerçekten düşünmek başka şey, düşünceyi söz, söz, yazı ve diğer anlatım araçlarıyla ifade etmek başka şeydir. Testte olan düşüncenin söz veya yazıyla değil de işaretle ifade edilmesidir. Bir meselinin çözümü ister söz, ister yazı, isterse işaretle ifade edilsin, bunların hepsinde yapılan zihinsel işlem temelde aynıdır. Bunlar arasındaki tek fark, yazılı ve sözlü sınavda meseleye ilişkin muhtemel sonuçların gösterilmemiş olması, testte bunların önceden verilmiş bulunmasıdır. Her üç biçimde de temelde düşünce bulunmaktadır ve bu düşünce sözle, yazıyla veya işaretle ifade edilmektedir"[9].

3. Çağrışım

Test sınavlarına yöneltilen bir başka eleştiriye göre ise, test sınavlarında çağrışım mekanizmasından yararlanılmakta, konuyu tam bilmeyen öğrenci de doğru cevabı bulabilmektedir. Bu eleştiri kötü hazırlanmış test soruları için doğru olabilir. Gerçekten kötü hazırlanmış, çağrışıma izin veren bir test sorusu bu şekilde doğru olarak cevaplandırılabilir. Ancak test sorularının çağrışıma izin vermeden de hazırlamak mümkündür[10]. Burada da aynı sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Test hazırlamak uzmanlık işidir. Kötü hazırlanmış test sınavları için geçerli olan eleştiriler usûlüne uygun olarak hazırlanmış test sınavları için geçersizdir.

4. Ezbercilik

Test sınavları öğrencileri ezberciliğe ittiği, öğrencinin muhakeme gücünün test sınavlarıyla ölçülemediği iddia edilmektedir. Birçok örneğini gördüğümüz kötü hazırlanmış test soruları öğrencinin hafıza gücünü ölçmektedir. Öğrenci ezbere itilmektedir. Kötü hazırlanmış testlerde akıl yürütmeye yer yoktur. Ancak bu test sınavının usûlüne uygun olarak hazırlandığı durumunda bu eleştiri geçersizdir. Problemler de test sınavında sorulabilir. Test tipi problem sorularını da öğrencinin akıl yürütmeyle çö-

9. *Ibid.*
10. *Ibid.*

zümlenmesi gerekir. Aslında testte birçok seçenek vardır. Seçeneğin olduğu her yerde kaçınılmaz olarak akıl yürütme de vardır[11].

5. Yaratıcılık

Test sınavlarına yöneltilen en büyük eleştiri, testin öğrencideki yaratıcılığı öldürdüğüdür. Bu eleştiriye göre, öğrenci testte verilen seçeneklerden birisini tercih etmek zorundadır. Öğrenci bunların dışında bir çözüm öneremez. Bu ise öğrencideki yaratıcılığı öldürür. Bu eleştiri tutarlı gibi gözükmektedir. Ancak tutarlı görünümün altında, bu eleştiriyi yöneltenlerin bilim anlayışındaki yanlışlık vardır. Bir bilim dalında bir önerme, ya doğru, ya da yanlıştır. Doğru ile yanlış arasında üçüncü bir ihtimal yoktur. Bir bilim dalının bilgilerinin ölçüldüğü sınavda zaten yaratıcılık söz konusu olamaz. Sorulan sorunun tek bir doğru cevabı vardır. İkinci bir doğru cevabı olamaz. Eğer aynı soruya ikinci bir doğru cevap veriliyorsa, o alan bilim alanı değildir. Eğer hukuk bir bilim ise, sorduğu soruların sadece ve sadece tek bir doğru cevabı vardır. Tek doğru cevabın olduğu bir yerde, "yaratıcılık" zaten anlamsız bir şeydir.

6. Muhakeme

Test sınavlarının hukukî muhakemeye elverişli olmadığı da iddia edilmiştir. Bu eleştiriye göre, hukukta soyut bir kural somut bir olaya uygulanır. Test sınavının buna imkân vermediği iddia edilmiştir. Bu tamamıyla yanlış bir eleştiridir. Usûlüne uygun olarak düzenlenmek şartıyla test sınavları da öğrencinin soyut hukuk kurallarını somut olaylara uygulayabilme yeteneğini ölçer.

Kanımızca, hukuk eğitiminde de test uygulanabilir. Usûlüne göre hazırlanmış bir test sınavı ile istenen her hukuk bilgisi veya hukukî muhakeme yeteneği test sınavları ile ölçülebilir.

---

11. *Ibid.*, s.26.

Kanımızca, hukuk eğitiminde test sınavları mümkündür ve sözlü ve yazılı sınavlara tercih edilmelidir. Yukarıda gördüğümüz gibi test sınavlarının sözlü ve yazılı sınavlara göre geçerlilik, güvenirlilik ve kullanışlılık bakımından bir üstünlükleri vardır. Bunlara tekrar değinmeyeceğiz.

Ancak burada şunları da ilâve edelim:

Yazılı sınavlardaki bir cevaba sıfır ile belli bir puan arasında (örneğin 30) bir puan takdir edebilme imkanı, öğretim üyesine büyük bir iktidar verir. Öğrenci ise bu durum karşısında edilgen bir tutum içine girer. Giderek cesaretsiz, pısırık, kişiliksiz ve öğretim üyesine "yağ çeken" bir duruma düşer. Böyle bir durumda Hafızoğulları'nın vurguladığı gibi, "öğrencide başaran kişi değil, başarılı kılınan kişi düşüncesi yerleşir, dolayısiyle eğitim-öğretim sürecinde etkin bir kişi olma rolünden çıkar. Edilgen bir kişi olur"[12]. Yazılı sınavda, öğrenci bilgisizliği sonucu kaldığına zor ikna olur. Yazılı sınavda kalan öğrencinin sözü "hoca beni bıraktı"dır.

Test sınavlarında ise herkes bildiği kadar puan alır. Test sınavı öğrenciyi sorumlu kılar, ona kişilik kazandırır.

> "Gerçekten testte takdir söz konusu olmadığından, ölçme nesnel bir olaydır. Bu durum öğrenciyi etkin kılar. O anlamdaki artık öğrenci sınıfta bırakılan veya sınıf geçirilen bir kişi değildir, tersine sınıfta kalan yahut geçen bir kişidir"[13].

Kanımızca hukuk eğitiminde test sınavları mümkündür. Bundan ileri giderek şunu da söyleyelim ki, mevcut öğrenci sayıları nedeniyle genelde sosyal bilimler eğitiminde ve özelde hukuk eğitiminde test sınavının yapılması bir zorunluluktur da. Yukarıda belirtildiği gibi 1000 civarında sınav kağıdı okuyacak bir öğretim üyesinin yazılı sınav yapması gerçekçi ve dürüst bir davranış değildir.

---

12. *Ibid.*, s.21.
13. *Ibid.*, s.22.

Üçüncü Bölüm
SORU HAZIRLAMA

Bu bölümün konusunu şu soru oluşturmaktadır: Hukuk eğitimi alanında sınav soruları nasıl hazırlanmalıdır?

1. Nasıl Hazırlamalı? Neler Sorulmalı?

"Nasıl hazırlamalı" sorusunun cevabı hukuk eğitiminin amacının ne olduğu sorusuna bağlıdır. Bir hukuk dersinin amacı nedir? Bir hukuk dersiyle öğrenciye ne kazandırılmak istenmektedir?

Bu soruya çok genel olarak, "bir hukuk dersinin amacı öğrenciye o alan ile ilgili hukuk bilgisini kazandırmaktır" diye cevap verilebilir. Örneğin anayasa hukuku dersinin amacı öğrenciye anayasa hukuku bilgisini kazandırmaktan ibarettir.

O halde "hukuk bilgisi"nin neden ibaret olduğunu ortaya koymak gerekir. Bu ise kanımızca "hukukun kaynakları" sorunundan başka bir şey değildir. Bilindiği gibi hukukun kaynakları aslî ve yardımcı kaynaklar olarak ikiye ayrılmaktadır[1]. Aslî kaynaklar, anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik gibi, *yazılı hukuk kuralları*dır[2]. Yardımcı kaynaklar ise, *yargısal içtihatlar* ve *doktrin*dir. O halde belli bir hukukî konuda öğrencinin var olan yazılı hukuk kurallarını, yargı kararlarını ve doktrinde ileri sürülen görüşleri bilmesi gerekir.

Buna göre bir hukuk dersi sınavında öğrencinin, o dersin belirli bir konusunda var olan yazılı hukuk kurallarını, o konuda-

1. Hukukun kaynakları konusunda bkz. Kemal Gözler, *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1998, s.155-186.
2. Özel hukuk alanında yazılı kaynakların yanında bir de, yazısız kaynak olarak, örf ve adet hukuku vardır.

ki yargısal içtihatları ve doktrinde ileri sürülen görüşleri bilip bilmediği konusunda sorular sorulabilir.

Bu üç tür soru hukuk derslerinin bilgi yönüdür. Bu üç tür soruya doğru cevap vermek için öğrencinin bu kural, karar ve görüşleri daha önceden biliyor olması lazımdır. Ancak hukuk, soyut, teorik bir bilgiden ibaret değildir. Hukukun uygulaması da vardır. Hukuk derslerinde öğrenciden sahip olduğu bu soyut teorik bilgiyi somut olaylara uygulayabilmesi de beklenir. Diğer bir ifadeyle bir öğrencinin soyut hukuk kuralını veya Yargıtay kararını veya doktrindeki görüşü bilmesi yetmez; bu kuralı, bu kararı, bu görüşü somut olaya uygulayabilmesi de gerekir. Öğrenci karşılaştığı somut hukukî meseleyi bu soyut kural, karar ve görüşü uygulayarak çözebilmelidir. Hukuk derslerinde yapılacak sınavlar da öğrencinin soyut kuralları somut olaylara uygulayabilmesini ölçen problem soruları da sorulmalıdır.

O halde hukuk derslerinde dört tür soru sorulabilir:

Bir kere, belli bir konudaki yazılı hukuk kuralının ne olduğu öğrenciye sorulabilir. Örneğin kanun hükmünde kararname çıkarma şartları konusunda 1982 Anayasasında yer alan kuralların (m.91) neler olduğu yolunda bir soru öğrenciye yöneltilebilir. Biz bu tür sorulara "norm bilgisi sorusu" ismini veriyoruz.

İkinci olarak, aynı konudaki yargısal içtihadın ne olduğu da sorulabilir. Örneğin anayasa hukuku dersinde kanun hükmünde kararname çıkarma şartları konusunda Anayasa Mahkemesinin içtihadının ne olduğu sorulabilir[3]. Biz bu tür sorulara "içtihad bilgisi sorusu" ismini veriyoruz.

Üçüncü olarak, aynı konuda doktrinde ileri sürülen görüşlerin neler olduğu da sınavda sorulabilir. Biz bu tür sorulara "doktrin bilgisi sorusu" ismini veriyoruz.

Dördüncü olarak, öğrenciden bu soyut bilgilerini somut olaya uygulaması, yani verilen bir meseleyi bu bilgileri (yazılı kural,

3. 1.2.1990 tarih ve E.1988/64, K.1990/2 sayılı Karar ile Anayasa Mahkemesi, anayasadaki şartlara ek olarak "önemlilik", "zorunluluk", "ivedilik" ve "kısa sürelik" şartlarını aramaktadır.

içtihad, doktrin) uygulayarak çözmesi de istenebilir. Biz bu tür sorulara "problem sorusu" ismini veriyoruz.

İlk üç tür soru, "bilgi soruları" başlığı altında tasnif edilebilir. Bilgi soruları esas itibarıyla dersini iyi çalışmış her öğrenci tarafından cevaplanabilir. Bilgi soruları nihaî tahlilde ezberle yapılabilecek sorulardır. Problem soruları ise ezberle yapılabilecek sorular değildir. Öğrencinin muhakeme yeteneğine sahip olması da gerekir. Problem tipi sorularda öncelikle öğrencinin olayı doğru kavraması, olayın nitelendirmesini doğru yapması, olaydaki hukukî meseleyi görmesi ve olayın hangi hukuk kuralıyla ilişkili olduğunu bulması ve olayın o kurala uygun olup olmadığı konusunda karar vermesi gerekir. Tüm bunlar ise hukukî muhakeme gücünü gerektirir.

2. Bilgi Sorusu-Problem Sorusu

Şüphesiz bir sınavda bilgi soruları sorulacaktır ve sorulmalıdır da. Ancak sınavın bütünü bunlardan ibaret olmamalıdır. Bilgi sorularının yanında "problem soruları" da sorulmalıdır. Öğrenci sahip olduğu teorik bilgiyi somut olaya uygulayabilmelidir. Bu tür sorularla aynı zamanda öğrencinin muhakeme gücü de ölçülmüş olur.

3. Cevap Sınırlandırılmalı

Yazılı tipi sorularda da öğrencinin cevabı sınırlandırılmalıdır. Öğrenciye "laf salatası" imkanı tanınmamalıdır. Problem tipi bir hukuk sorusunun sadece ve sadece bir doğru cevabı vardır. Bu cevap için öğrenci ilk önce, "evet/hayır", "var/yok"; "uygundur/aykırıdır" "olur/olmaz", "haklıdır/haksızdır" ikililerinden birini seçmeli, daha sonra, bunun gerekçesini açıklamalıdır. Bu şekilde sorunun doğru cevabı bir klasik yazılı sınavda dahi bir iki cümle ile verilebilir. Cevap sınırlandırılmazsa, öğrenciler, uzunluğun not getireceği düşüncesiyle cevabı şişirmektedirler. Çoğunlukla ne doğru, ne de yanlış olabilecek şeyleri yazmaktadırlar. Öğrenciler bu yaptıkları "laf salatası"na "yorum" demekte; ve kendilerinin "yorum" gücünün puan getireceklerine inanmak-

tadırlar. Tekrarlayalım: Hukuk bir bilimdir. Hukukta her sorunun sadece ve sadece bir doğru cevabı vardır. Bir soruya ya evet, ya hayır şeklinde cevap verilir. Üçüncü bir ihtimal yoktur. Öğrenci her şeyden önce hangi ihtimali seçeceğine karar vermeli, daha sonra seçtiği ihtimalin doğruluğunu kanıtlamaya çalışmalıdır.

Maalesef birçok öğretim üyesi de öğrencinin "yorum gücü"nün önemli olduğunu söyleyerek öğrenciyi "laf salatası" yapmaya itmektedirler. Bazı öğretim üyelerine göre ise, "ne"yin yazıldığı değil, o şeyin "nasıl" yazıldığı önemlidir. Kanımızca, öğrenciden istenmesi gereken şey doğru cevaptır; doğrunun nasıl sunulduğu değil. Keza, yanlış cevabın güzel bir şekilde sunulması da herhalde puan getirmemelidir.

4. Ezber Değil, Özümseme ve Akıl Yürütme

Öğrenciler ezberciliğe itilmemelidir. Cevaplanması sadece ezber bilgiler gerektiren sorular hazırlamaktan kaçınmak gerekir. Bunun için, bilginin özümsenmesini ve teorik bilginin somut olaya uygulanmasını gerektiren, aynı zamanda öğrencinin akıl yürütme, muhakeme gücünü ölçen sorular sorulmalıdır. Bunun yolu ise problem sorusu sormaktan geçer. Sorular olabildiği ölçüde problem haline getirilmelidir. İyi bir örnek olay seçilmiş, güzel bir problem kurulmuşsa, sorunun yazılı ve test sorusu şeklinde sorulmuş olmasının pek önemi yoktur.

5. Açık Kitap Sınavı

Birçok öğretim üyesi, ezbere karşı olduğunu söylerler. Ancak her nedense sadece ezbere bilgiyle yapılabilecek sorular sormaya devam ederler. Bir sınavın ezbere bilgiye dayanmadığının en güzel kanıtı, o sınavda kitap, defter vs. nin kullanılmasının serbest bırakılmasıdır. Buna "açık kitap sınavı" veya "açık kaynak sınavı" denebilir. Samimi olarak ezberciliğe karşı olan öğretim üyelerinin açık kitap sınavı yapmaları, hiç değilse "kanun kullanılmasına" izin vermeleri gerekir.

Şüphesiz cevabının olduğu gibi kitapta veya kanunda bulunduğu bir soru soran öğretim üyesinin kaynak kullanımına izin

vermemesi gerekir. Ancak sorular problem tipi sorulardan oluşuyorsa veya sorunun cevabı doğrudan kitapta veya kanunda bulunmuyor, ama burada bulunan bir bilgiden hareketle öğrencinin yapacağı bir akıl yürütmeyle bulunuyorsa, kaynak kullanmanın serbest bırakılmasında bir sakınca yoktur.

Kaynak kullanmanın serbest bırakılması öğrenciye ezbere bilginin pek işe yaramadığını göstermenin en mükemmel yoludur. Öğrenci, ezberin işe yaramadığını bu tür sınavda görecek, öğrenmesi gereken bilgileri sindirecek ve akıl yürütmesini geliştirmek zorunda olduğunun farkına varacaktır. Aksi takdirde başarılı olamayacaktır. Bu tür sınavda ezbere prim verilmez. Zaten kitap öğrencinin önündedir. İsteyen açıp bakabilir.

6. Cevap Anahtarını İlân Etme

Öğretim üyesi sınavdan hemen sonra öğrencilere cevap anahtarını ilân etmelidir. Sınav test ise cevap anahtarının düzenlenmesi çok basittir. Klasik ise bu biraz daha zordur. Ama öğretim üyesi bu cevap anahtarını özenle hazırlamalı ve sınavdan beş on dakika sonra öğrencilere ilân etmelidir[4]. Cevap anahtarının ilanında bir çok yarar vardır. Bir kere öğrenciler kendi cevaplarının doğru veya yanlış olduklarını kendileri görecekler ve sınavda başarılı olup olmadıklarına kendileri ikna olacaklardır. Ve muhtemelen öğretim üyesine yaptıkları itirazlar azalacaktır.

Cevap anahtarını gören ve bu cevap anahtarına göre alacağı puanı hesaplayan ve gerçekten de bu puanı alan öğrenci kişilik kazanır. Öğretim üyesi karşısında korkak, yılışık ve hatta "yağcı" pozisyondan kurtulur. Kendi kaderinin kendi elinde olduğunun bilincine varır. Keza sınav sonuçlarının ilanı her durumda az çok zaman alır. Bu süre içinde öğrenciler belirsizlik içinde kalırlar. Belisizlik insanı psikolojik olarak tahrip eder. Bu belirsizlikten öğrenciler cevap anahtarının asılması yardımıyla kurtarılmalıdır.

---

4. Biz kendi yaptığımız sınavlarda ister yazılı, ister test olsun, cevap anahtarını sınavdan beş dakika sonra ilân panolarına asıyoruz. Keza geçtiğimiz öğretim yılı bütünleme sınavlarının cevap anahtarlarını internetteki web sayfamıza da koyduk.

7. Değerlendirme

Öğretim üyesi değerlendirmeyi daha önce hazırladığı ve öğrencilere duyurduğu cevap anahtarına göre yapmalıdır. Bu test sınavlarında tam bir objektiflik, klasik yazılı sınavlarda ise büyük ölçüde bir objektiflik sağlar. Bazı öğretim üyeleri cevap anahtarlarını öğrencilere ilân etmedikleri gibi, kendileri için bile bir cevap anahtarı açıklamazlar. Bu öğretim üyelerinin cevap anahtarları "kafalarındadır". Ve bu tür öğretim üyeleri sordukları sorunun doğru cevabını sadece kendileri bilirler. Aslında o sorunun doğru cevabı o öğretim üyesinin kafasında o soruyla murad ettiği şeydir. Bunu ise ancak çok şanslı öğrenciler bulabilir. Bazı öğretim üyeleri öyle sınavlar yaparlar ki, aynı dersi aynı fakültede okutan diğer profesör bu sınava girse sıfır alır. Öğretim üyeleri genelde birbirlerinin sordukları soruları eleştirmezler ve birbirlerinin yaptıkları değerlendirmeler hakkında yorumda bulunmazlar. Oysa yapılması gereken şey tam tersidir.

Yukarıda tasvir etmeye çalıştığım tipte bir öğretim üyesinin sınavlarına giren öğrenciler tam anlamıyla bir "acz" içindedir. Sınavlar bir "muamma"dır. Sınava giren öğrencilerin bir kısmı neden geçtiklerini anlamayarak geçerler; bir kısmı da neden kaldıklarını anlamadan kalırlar. Ve şanslarını gelecek sınavda denerler. Bu tür öğretim üyelerinin not vermesi konusunda öğrenci çevresinde çeşitli "teoriler" geliştirilir. Bir süre sonra öğrenciler bu teorileri uygulamaya başlarlar. Şu hocanın şu tür şeyler yazınca geçirdiği, falan şeyler yazınca ise bıraktığını söylerler.

Bazı öğretim üyeleri de değerlendirmede ideolojik önyargılarını işe karıştırırlar. Hatta anayasa hukuku, genel kamu hukuku, siyasi düşünceler tarihi gibi bazı derslerde ideolojik telkinli sorular sorarlar. Bazı öğretim üyeleri özel sohbetlerde falan eğilimi yansıtan cevap veren öğrencilerin kendisinden geçemeyeceğini belirtip, kendi tavrıyla öğünürler. Öğretim üyesinin ideolojik eğilimini bilen öğrenciler de o ideolojik eğilimdenmiş gibi cevaplar verirler. İşin daha komiği de bazen o kağıtları öğretim üyesinin ideolojik eğilimi benimsemeyen bir araştırma görevlisi

okur ve öğretim üyesinin ideolojik eğilimi doğrultusunda cevap veren öğrencileri bırakır.

8. Sonuçları Asma

Öğretim üyesi puanlandırmayı kısa bir sürede yapmalı ve sonuçları hemen asmalı veya asılması için öğrenci işleri/not işlerine vermelidir. Bu birimler de geciktirmeden sonuçları açıklamalıdır. Sonucu geç açıklanan bir sınav öğrenciyi belirsizlik içinde bırakır. Bu arzu edilen bir durum değildir.

Notlar internet aracılığıyla da ilân edilmelidir. Zira, sınavdan sonra öğrenciler, memleketlerine gitmekte, sınav sonuçlarını öğrenmek işini bir arkadaşlarına vermektedirler. Notların doğrudan internete konulmasında hiçbir sakınca yoktur. Kaldı ki notlar bilgisayar ortamında tutulduğundan internete konulmaları için tekrar bilgisayarla yazılmalarına da gerek yoktur.

9. İtiraz

Her şeyden önce şunu kabul etmek gerekir ki, sınav kağıtlarına verilen puanlarda hata olabilir. Yanılmak insanlara özgüdür. Hatanın olmaması için çifte kontrol yapılmalıdır. Ancak bu pratikte mümkün değildir. O nedenle hatanın olup olmadığı öğrencinin itirazından sonra ortaya çıkabilir. Hata yapmamak mümkün değilse de, hatada ayak dirememek lazımdır. Görülen hata düzeltilmelidir. Büyük fakültelerde bir öğretim üyesi bir sınav döneminde 1000'den fazla kağıt okur, 1000'den fazla not verir. Bunların bir kaçında hata olması kadar normal bir durum yoktur.

Mevcut sistemde sınav sonuçları hakkında öğrenciler sadece "maddî hata" itirazında bulunabilmektedirler. Bu, kağıttaki not ile listedeki ilân edilen notun karşılaştırılması ve sorulara verilen puanların toplanmasında bir hata olup olmadığının incelenmesinden ibarettir. Değerlendirmenin içeriğine ilişkin öğrenciler itirazda bulanamamaktadır. Bu yönde itirazları olan öğrenci idare mahkemelerinde dava açmak zorunda kalmaktadır.

Öğrenciye sadece maddî hata itirazı değil, değerlendirmeye itiraz hakkı da tanınmalıdır. Normal sistemde bunu yapmak pra-

tik nedenlerle mümkün değildir. Her öğrenci itiraz ederse kağıtların tekrar okunması gerekir ki, bu zaman bakımından mümkün değildir. Ancak cevap anahtarı önceden ilân edilmişse, birçok öğrenci neden geçmez puan aldığı konusunda ikna olacağından zaten itiraz etmeyecektir. Ancak buna rağmen birçok itiraz gelebilir. Bu itiraz sayısını sınırlandırmak için şöyle bir yol düşünülebilir. Her öğrenci bir sınav döneminde değerlendirmeye yönelik itiraz hakkını sadece bir derse ilişkin olarak kullanabilir. Bu durumda itiraz sayısı düşecektir.

İtiraz eden öğrencinin kağıdını iyi niyetli öğretim üyeleri bizzat öğrencinin yanında, öğrenciyle birlikte okumalı, öğrenciye niçin geçmez not aldığını açıklıdırlar. Mevcut sistemde, sınav kağıtları okunup not verildikten sonra not işlerine teslim edildiğinden bu imkân pratikte yoktur. Ancak, kağıtların ve listelerin not işlerine henüz teslim edilmediği bir zamanda itiraz imkanı doğarsa, öğretim üyesi bunu öğrenci ile birlikte okumalı ve hata varsa düzeltmelidir.

Tekrarlayalım ki, cevap anahtarlarının hazırlanmadığı ve bunların öğrencilere sınavdan hemen sonra duyurulmadığı bir sistemde öğrencilere içerik bakımından değerlendirmeye itiraz hakkı tanınması mümkün değildir. Böyle bir durumda sınavdan kalan bütün öğrenciler itiraz edecek ve itiraz mekanizması bloke olacaktır. Kaldı ki itiraz sonucunda da öğrenci, değerlendirme kıstasını bilmediğinden ikna olmayacaktır.

10. "Tuhaf Testler"

Test sınavları genellikle ya doğru/yanlış, ya da çoktan seçmelidir. Çoktan seçmeli testlerde seçenek sayısı nadiren üç, bazen dört, ama genellikle beştir. Doğru yanlış testi de aslında iki seçenekli çoktan seçmeli testtir. Seçenek sayısı kaç tane olursa olsun yukarıda verdiğimiz düzeltme formülü yardımıyla test sınavlarındaki şans başarısı düzeltilmelidir.

Bazı öğretim üyeleri yeni test çeşitleri icat etmektedirler. Öğretim üyelerinin icat ettikleri bu "tuhaf testler"in ortak özelliği

şans başarısını gidermek için birinci bölümde bahsettiğimiz "düzeltme formülü"nün uygulanmasına imkân vermemeleridir.

a) 30 İfadeden 10 Doğrudur....- Mesela şu talimatla testler yapılmaktadır. "Aşağıda 30 ifade yer almaktadır. Bunlardan 10'u doğrudur. Doğruları işaretleyiniz. Yanlışlar hakkında hiçbir işlem yapmayınız. Sadece 10 işaretleme yapılacaktır. 10'dan fazla işaretleme yapılan kağıtlar geçersizdir".

Aslında bu bir doğru/yanlış testidir. Usûlüne göre yapılabilir. 30 ifadenin her birinin başına veya sonuna öğrenci D veya Y harflerini koyarak işaretleme yapabilir. Bu şekilde bir test yapılırsa şans başarısı da düzeltme formülü yardımıyla düzeltilir.

Ancak yukarıdaki gibi bir sınavda şans başarısını düzeltmek mümkün değildir. Bu tür bir sınavda düzeltme formülü uygulanamaz. Neticede, böyle bir sınavda soruları bile okumadan rastlantıyla 10 işaretleme yapılırsa 100 üzerinden 30 alma ihtimali vardır.

b) Birden Fazla Seçeneğin Aynı Anda Doğru Olduğu Testler.- Normal olarak çoktan seçmeli bir test sınavında seçeneklerden sadece biri doğru, diğerleri yanlıştır. Oysa, bazı öğretim üyeleri de beş seçenekli test sorusunda seçenekleri düzenlerken birden fazla doğru seçenek koymaktadırlar. Bu tür öğretim üyeleri de "aşağıdaki seçeneklerden biri veya birkaçı doğrudur. Doğru olanları işaretleyiniz" şeklinde sınav talimatı yazmaktadırlar. Bu usûl de tamamıyla test tekniğine aykırıdır. Bu şekilde yapılmış bir sınavda düzeltme formülünü uygulamak mümkün değildir. Her öğrenci şans başarısı sayesinde 25-30 gibi puanlar alabilir. Teknik sakıncası bir yana, bu tür test sınavlarının bir sakıncası da bu tür soruların hepsinin kaçınılmaz olarak bilgi sorusu olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu tür testlerle genellikle ayrıntı gerektiren ezber soruları sorulmaktadır. Bu tür testler özünde doğru/yanlış testidir. Bu tür testlerde kendi başına doğru veya yanlış olabilecek önermelerin beşerli gruplar halinde bir test maddesinin seçenekleri olarak sunulmaktadır. Bu tür testlerde seçenekler arasında bir bağ çoğunlukla yoktur. Seçenekler yapay olarak bir araya getirilmektedir.

Zaten bu tür testlerle problem sorusu sorulamaz. Çünkü, bir problemin ancak bir doğru cevabı vardır. Problem tipi test sorularında bunların mahiyeti gereği bir seçenek doğru olabilir. Kaldı ki, ister problem, ister bilgi tipi test sorusu olsun, birden fazla doğru cevabın olması test mantığına aykırıdır. Seçenekler adı üstünde, birbirine alternatif önermelerdir. Bunlardan birden fazlasını aynı anda doğru olması işin mantığına aykırıdır.

c) Bir Seçeneğin Diğerine Atıf Yaptığı Testler.- Bazı amatör öğretim üyeleri de bir test maddesinde diğer seçeneklere atıf yapan seçenekler düzenlemektedirler. Bu çoktan seçmeli test mantığına aykırıdır. Çünkü, her seçeneğin diğerinden bağımsız olarak doğru cevap olup olamayacağı bu tür sınavlarda araştırılır. Böyle bir soru öğrencinin akıl yürütmesine de imkân vermez. Genellikle bu tür sorular ezber gerektiren bilgi sorularında görülür. Bunu klasik anlatım sorusu sormaya eğilimli öğretim üyeleri yapar. Bu tür testlerde de düzeltme formülünün uygulanması esas itibarıyla hatalıdır.

Örnek: y=6-5x şeklindeki bir fonksiyonel ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) X değişkeni dışsal değişkendir.
b) X değişkeni bağımsız değişkendir.
c) Bu tür fonksiyonlara azalan fonksiyon denir.
d) b ve c şıkları
e) a, b, c şıkları

(Soru Ömer Faruk Çolak (ed.), *Müfettişlik, Uzmanlık ve Kontrolörlük Sınavlarına Hazırlık*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 1999, s.4'ten alınmıştır).

Aynı konuda bir diğer örnek:

Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Kuramsız gerçek anlamsızdır.
b) Kuram kısırdır.
c) Önemli olan gerçeklerdir.
d) Yorum yapacak kuram yoksa, gerçek diye de bir şey yoktur.
e) a ve d şıkları

(Soru Çolak, *op. cit.*, s.4'ten alınmıştır).

Bu tür şıklarda genellikle topluca başka şıklara göndermede bulunan şıklar doğrudur.

d) Boşluk Doldurma Testleri.- Bazı öğretim üyeleri de aslında boşluk doldurma tipi soruları kendi akıllarınca testleştirirler. Örnek:

Soru: Bilanço eşitliğinin sol tarafına ..... denir.
a) Muzaaf b) Pasif c) Aktif d) Mevcut e) Sermaye
(Soru Çolak (ed.), *op. cit.*, s.103'ten alınmıştır).

Bu tür sorular en amatörce hazırlanmış sorulardır. Noktalı boşluk bırakılacağına "ne denir" diye sorulabilir. Bu şekilde sorulmuş olsa bile bu testler salt ezber gerektiren kötü testlerdir.

e) Cevabı Diğer Soruda Verilen Testler.- Amatör test hazırlayıcılarının yaptığı bazı testlerde bir sorunun cevabı bazen diğer bir soru metninde veya başka bir sorunun seçeneklerinde gizlidir. Öğrenci bilmediği bir sorunun cevabını başka sorularda verilmiş bilgilerle bulabilmektedir. Haliyle bu tür sorular hazırlamamalı, böyle soruların olmaması için dikkat edilmelidir.

Soru: Tarihte bilinen ilk banka kuruluşu hangisidir?
a) Tropezitai b) Maket c) Conta di Banka d) Mensea e) Banco

Böyle bir soru sorulduktan sonra aynı sınavda şu soru sorulursa ilk sorunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkar.

Soru: Tarihte bilinen ilk banka olan "Maket" hangi uygarlıkta gelişmiştir?
a) Babil b) Mısır c) Sümer d) Akat e) Hitit
(Her iki soru Musa Ceylan (editör), *Müfettişlik, Uzmanlık, Kaymakamlık ve Diğer Meslek Sınavlarına Yönelik Hazırlık Kitabı*, Ankara, Detay Yayınları, 1999, s.196'dan alınmıştır).

ÖRNEKLERLE SORU HAZIRLAMA

Soruların nasıl hazırlanacağı konusunda yukarıda birtakım görüşlerimizi yazdık. Ancak soruların hazırlanması usûlü teorik bir şekilde çözülebilecek bir sorun değildir. Her öğretim üyesi bunu pratikte edineceği deneyimlerle geliştirecektir. Ben kendi edindiğim deneyimleri aşağıya aldığım örnekler yardımıyla sunmaya çalıştım. Deneyimim özellikle problem sorularının nasıl hazırlanacağı ve klasik soru seklindeki soruların nasıl testleştirilebileceğine ilişkindir.

Bilgi sorularını hazırlamak problem tipi sorularını hazırlamaya göre daha kolaydır. Aşağıda çeşitli konulardan bilgi soruları ve problem tipi sorular çıkarılmıştır. Bu sorular ilk önce klasik yazılı tipi sorular şeklinde formüle edilmiş, daha sonra bunlar testleştirilmeye çalışılmıştır.

Soru hazırlanmasına örnek konular Türk anayasa hukuku, anayasa hukukunun genel esasları ve hukuka giriş derslerinden seçilmiştir.

A. TÜRK ANAYASA HUKUKU

1. Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukukî Rejimine İlişkin Örnekler

Bilgi sorusu ile işe başlayalım. Bu tür sorularda yukarıda belirtildiği gibi, belli bir konuda öğrencinin norm, içtihat ve doktrin bilgisine sahip olup olmadığı yoklanır. Örneğin kanun hükmünde kararname çıkarma şartları konusunda 1982 Anayasasında yer alan kuralları (m.91) öğrencinin bilip bilmediği ölçmek amacıyla aşağıdaki şekillerde yazılı ve test soruları kaleme alınabilir. Ancak hemen gerekli bir bilgi olarak 1982 Anayasasının 91'inci maddesinin 1'inci fıkrasını verelim:

> **E. Kanun Hükmünde Kararname Çıkarma Yetkisi**
> MADDE 91.- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir. Ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.
> **Yazılı Sorusu:** 1982 Anayasası göre kanun hükmünde kararname çıkarma şartları nelerdir?

Bu soru kapsayıcı olmakla birlikte öğrencinin sadece ezber yeteneğini ölçmektedir. Uzun bir cevap gerektirir. Öğrenciyi ezbere iter. Değerlendirmesi zor ve zaman alıcıdır. Böyle bir soruya Anayasada geçen her unsuru içeren eksiksiz bir cevap çok az öğrenciden gelir. Ancak birçok eksik ve yanlışları da olsa öğrencilerin çoğunluğu az çok bu konuda bir şey yazabilirler. Bu tür cevaplar nasıl puanlandırılacaktır? O nedenle bu şekilde kapsayıcı sorular sormaktan kaçınmak gerekir. Onun yerine daha somut sorular sorulabilir. Örneğin:

> **Yazılı Sorusu:** 1982 Anayasası göre kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi hangi organa aittir?
> **Cevap:** Bakanlar Kuruluna

Artık bu sorunun tek, kesin ve kısa bir cevabı vardır. Bu cevap kolayca puanlanabilir.

Aynı soru aşağıdaki şekilde kolayca testleştirilebilir:

Test Sorusu: 1982 Anayasasına göre kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi hangi organa aittir?

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi
b) Bakanlar Kurulu
c) Genelkurmay Başkanlığı
d) Başbakanlık
e) Cumhurbaşkanlığı

Kanun hükmünde kararname çıkarma şartlarıyla ilgili başka sorular da sorulabilir. Örneğin:

Yazılı Sorusu: 1982 Anayasası göre kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyecek alan var mıdır? Varsa nedir?

Cevap: Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.

Aynı soru test olarak da düzenlenebilir. Örneğin:

Test Sorusu: 1982 Anayasasına göre aşağıdaki alanlardan hangisi kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez?

a) Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler.
b) Anayasanın ikinci kısmının üçüncü bölümünde yer alan sosyal ve ekonomik haklar.
c) Anayasanın üçüncü kısmının ikinci bölümünde yer alan yürütme organı.
d) Anayasanın dördüncü kısmının birinci bölümünde bulunan kamu iktisadî teşebbüsleri.
e) Anayasanın dördüncü kısmının ikinci bölümünde bulunan ekonomik hükümler.

Doğru cevap (a) şıkkıdır. Çünkü 1982 Anayasasının 91'inci maddesine göre, Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.

Ancak bu test sorusu oldukça kolay bir sorudur. Sadece Anayasanın 91'inci maddesinin hükmünün ezbere bilinmesiyle yapılabilir. Hafızası güçlü olan öğrenciler bu soruya kolayca cevap verebilirler. Bu soru aşağıdaki gibi biraz daha zorlaştırıla-

bilir ve öğrencinin bir ölçüde de olsa akıl yürütme gücünü kullanması istenir. Örneğin:

Test Sorusu: 1982 Anayasasına göre, kanun hükmünde kararnameler ile aşağıdakilerden hangisi hakkında düzenleme yapılamaz?

a) Bakanlıklar
b) Ormanlar
c) Yüksek öğretim kurumları
d) Dernekler
e) Valilikler

Cevap d şıkkıdır. Dernekler Anayasanın 33'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri bölümünde yer aldığına göre m.91/1 gereğince kanun hükmünde kararname ile düzenlenemezler. Burada görüldüğü gibi öğrencinin ezbere bilgisi soruyu cevaplamaya yetmez. Dernek kurma özgürlüğünün Anayasa tarafından düzenlenen bir özgürlük olduğunu ve bu özgürlüğün Anayasanın kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyecek olan ikinci kısmının ikinci bölümünde yer aldığını sınav anında düşünmesi gerekir.

Bu tür bir soruda kanımızca, Anayasa metninin kullanılmasına izin verilmesinde bir sakınca yoktur. Zira bu sorunun doğrudan cevabı 91'inci maddede yoktur. Öğrencinin doğru cevap verebilmesi için dernek kurma özgürlüğünün hangi tür özgürlük olduğunu bulması gerekir. Bu nitelendirmeyi yapmadıkça 91'inci maddeye bakarak bu soruyu cevaplayamaz. Tersine öğrencinin Anayasaya bakabilme imkanı onu Anayasa maddelerini ezberlemekten alıkoyar.

Yukarıdaki soru bir problem sorusu haline de getirilip sorulabilir. Problem klasik yazılı sınav veya test tipinde düzenlenebilir.

Yazılı Sorusu: Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı X tarih ve Y sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dernekler Kanununda şu değişikliği yapmış olsun:
"Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde kaymakamlar, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde görevli hakimin onayına sunulur".

Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur? Aykırı mıdır? Neden? ("Uygundur" veya "aykırıdır" dedikten sonra bunun gerekçesini yazınız)[5].

Cevap: Aykırıdır. Çünkü, burada "dernek kurma hürriyeti" ile ilgili bir düzenleme yapılmaktadır. Dernek kurma özgürlüğü Anayasanın 33'üncü maddesinde güvence altına alınmıştır. Anayasanın 33'üncü maddesi Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde yer alan hak ve hürriyetler Anayasanın 91'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca kanun hükmünde kararname ile düzenlenemezler.

Görüldüğü gibi burada öğrencinin Anayasanın 91'inci maddesindeki düzenlemeyi bilmesi problemi çözmesi için yeterli değildir. Öğrenci doğru cevaba varmak için her şeyden önce, düzenlemenin hangi özgürlüğe ilişkin olduğunu tespit etmesi, daha sonra bu özgürlüğün Anayasanın sistemindeki yerini belirlemesi, daha sonra da bu özgürlüğün kanun hükmünde kararname ile düzenlenip düzenlenemeyeceğine karar vermesi gerekir. Bu tür bir soruda kaynak kullanmayı açık bırakmakta hiçbir sakınca yoktur. Görüldüğü gibi bu soru bir problem sorusudur. Norın bilgisi yanında öğrencinin bilgiyi somut olaya uygulama ve muhakeme yeteneğini de ölçmektedir.

Aynı soru aşağıdaki gibi testleştirilebilir.

Test Sorusu: Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı X tarih ve Y sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dernekler Kanununda şu değişikliği yapmış olsun:

"Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde kaymakamlar, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde görevli hakimin onayına sunulur".

Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyeti güvence altına alınmıştır. Anayasanın güvencesi altında olan dernekler faaliyetten men edilemez.

---

5. Bu şekilde cevabı sınırlandırmakta yukarıda açıklanan nedenlerle yarar vardır. Böyle bir sorunun bir cevabı olabilir. Öğrenci iki ihtimalden hangisinin doğru olduğunu bulmalı ve bunun gerekçesini yazmalıdır. Böylece öğrenci muğlak düşüncelerden kurtulmuş olur. Bu aynı zamanda öğretim üyesine de büyük kolaylık sağlar. Cevap yanlış başlamışsa bunu artık okumaya gerek yoktur. Örneğin yukarıdaki cevap "uygundur" diye başlıyorsa cevap gerekçe ne olursa olsun yanlış olacaktır.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabileceği öngörülmüştür.
c) Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak derneği faaliyetten men konusundaki kaymakam kararının 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulmasaydı, düzenleme Anayasaya aykırı olurdu.
d) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, kanun hükmünde kararname ile dernek hürriyeti düzenlenemez.
e) Hiçbiri.

(Bu soru, U.Ü.İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler ve Çalışma Ekonomisi bölümleri anayasa hukuku bütünleme sınavı (Birinci Öğretim-22 Haziran 1999)'nda sorulmuştur. Söz konusu sınavda anayasa dahil her türlü kaynak kullanmak serbest bırakılmıştır).

Doğru cevap aynı nedenle d şıkkıdır. Soruya doğru cevap verebilmek için yine önce olayın hangi özgürlük ile ilgili olduğunu bulmak, sonra bu özgürlüğün anayasanın sistemi içindeki yerini belirlemek daha sonra da bu özgürlüğün kanun hükmünde kararname ile düzenlenip düzenlemeyeceğini belirlemek gerekir. Görüldüğü gibi aynı klasik soru mükemmel bir şekilde testleştirilebilmektedir. Test sorusunu doğru cevaplayabilmek için, klasik soruda olduğu gibi, öğrenci aynı akıl yürütmeyi yapmak zorundadır. Bu soru çağrışımla vs. ile yapılabilecek bir soru değildir. Ezbere bilginin bir rolü yoktur. Dahası, çeldiriciler nedeniyle, bu soruya doğru yanıt vermek için klasik soruya nazaran öğrencilerin daha fazla düşünmeleri, akıl yürütmeleri gerekir.

Kanımızca, bilgi sorularından ziyade problem soruları sormak gerekir. Bilgi soruları sadece ezber bilgiyle yapılabilir. Bilgi sorularıyla, öğrencinin o konuyu gerçekten öğrenip öğrenmediği, o bilgiyi özümseyip özümsemediği ölçülemez. Problem sorularında ise, öğrencinin ezbere bilgiyle doğru cevap vermesi imkansızdır. Öğrencinin o bilgiyi öğrenmiş olması, özümsemiş olması gerekir. Bunun yanında öğrenci, sağlam bir muhakeme yeteneğine de sahip olmalıdır. Sahip olduğu teorik bilgiyi pratiğe uygulayabilmelidir.

Problem sorusu seçildikten sonra bu klasik yazılı sınav sorusu olarak sorulabileceği gibi, test sorusu olarak da sorulabilir. Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, aynı soru kolayca testleştirilebilir.

Birkaç örnek daha: Aynı konudan tamamıyla aynı şeyi ölçen ve aynı mantıkla cevaplanabilen klasik ve test soruları hazırlanabilir. Aslında soruların modeli aynıdır. Her sınavda model aynı kalmak şartıyla, model değişik hayali örnek olaylara uygulanabilir. Böylece öğretim üyesi de soru bulmak sıkıntısı çekmez. Öğretim üyesi kanun hükmünde kararname iye düzenlenemeyecek bir temel hak ve özgürlük alır ve onun kanun hükmünde kararname ile düzenlediğini belirtip soru sorar.

Klasik Soru: Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı "X sayılı Terörizm ve Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile şu hükmü getirmiş olsun: *"Emniyet Makamları gerekli gördükleri kişilerin telefonlarını, bu konuda hâkim kararı almak şartıyla dinleyebilirler. Bu dinleme için Telekom, Turkcell ve Telsim, emniyet makamlarına gerekli kolaylıkları sağlarlar".* Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur? Aykırı mıdır? Neden? ("Uygundur" veya "aykırıdır" dedikten sonra nedenini açıklayınız).

Cevap: Aykırıdır. Çünkü haberleşme özgürlüğü kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez.

Bu soru, U.Ü.İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü (İkinci Öğretim) Türk Anayasa Düzeni Bütünleme (Görükle, 22 Haziran 1999) sınavında kullanılmıştır.

Aynı soruyu aşağıdaki gibi testleştirebiliriz:

Test Sorusu: Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı "X sayılı Terörizm ve Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile şu hükmü getirmiş olsun: *"Emniyet Makamları gerekli gördükleri kişilerin telefonlarını, bu konuda hâkim kararı almak şartıyla dinleyebilirler. Bu dinleme için Telekom, Turkcell ve Telsim, emniyet makamlarına gerekli kolaylıkları sağlarlar".* Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 22'nci maddesinde haberleşme hürriyetini güvence altına alınmıştır. Herkes hiçbir sınırlamaya tabi olmaksızın, telefon konuşması yapabilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 22'nci maddesinde haberleşme hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabileceği öngörülmüştür.

c) Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak dinlemek için hâkim kararı şartı aranmasaydı, Anayasaya aykırı olurdu.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, kanun hükmünde kararname ile haberleşme özgürlüğü düzenlenemez.
e) Hiçbiri.

Bu soru UÜİİBF Uluslararası İlişkiler ve Çalışma Ekonomisi Bölümleri Anayasa Hukuku Final Sınavı (İkinci Öğretim) (Görükle, 4 Haziran 1999) Sınavında Kullanılmıştır. Sınavda her türlü kaynak kullanmak serbest bırakılmıştır.

Cevap aynı nedenle d şıkkıdır.

Kanımızca ister klasik, ister test olsun bu tür sorular öğrenciyi ezberden kurtarır. Öğrenciyi ezbere değil, düşünmeye ve akıl yürütmeye iter. Bu tür problem sınavları muhakeme yeteneği yüksek, zeki öğrencileri ödüllendirir. Muhakeme yeteneği zayıf, ezber yeteneği güçlü öğrencileri ise cezalandır. Yukarıda da görüldüğü gibi ileri düzeyde muhakeme gerektiren klasik problem soruları da testleştirilebilmektedir.

2. Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemine İlişkin Örnekler

İkinci örnek olarak 1982 Anayasasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemini ele alalım. İlk önce gerekli bilgi olarak 1982 Anayasasının 13'üncü maddesini görelim:

II. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması

MADDE 13.- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğinin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir.

Yukarıda madde metninden de görüldüğü gibi, olağan dönemlerde "temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının sınırı" olarak Anayasa dört şart öngörmektedir:

1. Sınırlama kanunla olmalıdır.
2. Sınırlama Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
3. Sınırlama (a) "genel sınırlama sebeplerine" veya (b) "anayasanın ilgili maddesinde öngörülen özel sebeplere" dayanmalıdır.
4. Sınırlama "demokratik toplum düzeninin gerekleri"ne aykırı olmamalıdır.

Öğrencinin bu şartları bilip bilmediği konusunda çeşitli sorular sorulabilir. Örneğin:

Yazılı Sorusu: 1982 Anayasası göre olağan dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının şartları nelerdir?

Cevap:

1. Sınırlama kanunla olmalıdır.
2. Sınırlama Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
3. Sınırlama (a) "genel sınırlama sebeplerine" veya (b) "anayasanın ilgili maddesinde öngörülen özel sebeplere" dayanmalıdır.
4. Sınırlama "demokratik toplum düzeninin gerekleri"ne aykırı olmamalıdır.

Aynı şekilde bir test sorusu da sorulabilir.

Test Sorusu: Aşağıdakilerden hangisi 1982 Anayasası göre olağan dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının şartlarından biri değildir?

a) Sınırlama kanunla olmalıdır.
b) Sınırlama Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
c) Sınırlama "genel sınırlama sebeplerine" veya "anayasanın ilgili maddesinde öngörülen özel sebeplere" dayanmalıdır.
d) Sınırlama "demokratik toplum düzeninin gerekleri"ne aykırı olmamalıdır.
e) Sınırlama "hakkın özü"ne dokunmamalıdır.

Doğru cevap (e) şıkkıdır.

Aynı konuda 1961 ve 1982 Anayasaları arasında karşılaştırma soruları da sorulabilir.

Klasik: 1961 Anayasası (m.11) ile 1982 Anayasası (m.13) arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından ne fark vardır?

Cevap: 1961 Anayasasında "hakkın özü", 1982 Anayasasında "demokratik toplum düzenini gerekleri" güvencesi vardır.

Aynı soru şu şekilde testleştirilebilir:

Test Sorusu: 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından olan farklardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?

a) 1961 Anayasasında, sınırlandırmanın Anayasanın ruhuna uygun olması şartı yoktur.
b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
c) 1961 Anayasasında özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla yapılması şartı yoktur.
e) 1961 Anayasası demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur.

Bu soru U.Ü.İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler ve Çalışma Ekonomisi Bölümleri (İkinci Öğretim) anayasa hukuku final sınavında sorulmuştur. (12 Haziran 1998).

Yukarıdaki gerek klasik, gerek test soruları ezbere dayanan, bilgi sorularıdır. Hafızası güçlü olan, dersini iyi çalışmış öğrenciler her iki tür soruyu da yapabilir. Ancak aynı konuda muhakeme gerektiren problem soruları da düzenlenebilir.

Yazılı Sorusu: Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır".* Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur? Aykırı mıdır? Neden? ("Uygundur" veya "aykırıdır" dedikten sonra, gerekçesini yazınız).

Cevap: Aykırıdır. Çünkü, yerleşme özgürlüğünün (Anayasa, m.23) sınırlandırılması için Anayasanın 13'üncü maddesi uyarınca "kanun" gerekir. Böyle bir sınırlama yönetmelik ile yapılamaz.

Bu soru Ü.İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü (Birinci Öğretim) Türk Anayasa Düzeni Bütünleme (Görükle, 1 Temmuz 1999) sınavında sorulmuştur.

Aynı soru aşağıdaki şekilde testleştirilebilir:

Test Sorusu: Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır".* Bu düzenleme Anayasaya uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde yerleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere yerleşebilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır. Yönetmelikle temel hak ve özgürlükler sınırlandırılamaz.

c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, kamu makamları, örneğimizde Belediye, o yer için kamu yararı düşüncesi ile bir takım düzenlemeler yapabilir.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan yerleşme izninin verilmesinde din, dil, ırk, etnik grup, gelinen bölge vb. bakımlardan ayrımcılık yapılmamasıdır.

e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Sağlıklı kentleşme günümüzde önemlidir. Devletin ve kamu makamlarının en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sağlıklı bir çevrede yaşama imkanı sağlamaktır.

Bu soru, U.Ü.İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü (Birinci Öğretim) Türk Anayasa Düzeni Arasınavı (Görükle, 24 Nisan 1998,Saat 10.00)nda sorulmuştur.

Gerek klasik gerek test sorusunun çözümü için öğrencinin muhakeme yeteneğini kullanması gerekir. Burada bir kere bir temel hak ve özgürlük (yerleşme özgürlüğü) sınırlandırmasının olduğu görülmelidir. Böyle bir sınırlandırmanın ise 1982 Anayasası 13'üncü maddesinde öngörülen şartlarla olabileceği bilinmelidir. Söz konusu düzenlemenin bu şartları taşıyıp taşımadığı araştırılmalıdır. Neticede bu şartlardan birinin "kanunla sınırlama" olduğu hatırlanmalı ve olayda kanunla değil, yönetmelik ile sınırlama yapıldığından bunun anayasaya aykırı olduğu sonucuna varılmalıdır. Her iki soruda da kaynak kullanılmasına izin verilebilir. Zira sorunun doğrudan cevabı bir kaynakta yoktur. Öğrenci tereddütte kalırsa 13'üncü maddeye bakabilir.

3. Anayasa Değişikliği Usûlüne İlişkin Örnekler

Anayasa değişikliği usûlüyle ilgili de çeşitli tipte sorular hazırlanabilir:

İlk önce bu konudaki ölçülmek istenen bilgileri vermek için madde metnini verelim.

I. Anayasanın Değiştirilmesi, Seçimlere ve Halk Oylamasına Katılma

MADDE 175 *(17.5.1987 Tarih ve 3361 Sayılı Kanun ile Değişik Şekli).*- Anayasanın değiştirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür. Değiştirme teklifinin kabulü Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tâbidir.

Cumhurbaşkanı Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları, bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen Kanunu, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile aynen kabul ederse Cumhurbaşkanı bu Kanunu halkoyuna sunabilir.

Meclisçe üye tamsayısının beşte üçü ile veya üçte ikisinden az oyla kabul edilen Anayasa değişikliği hakkındaki Kanun, Cumhurbaşkanı tarafından Meclise iade edilmediği takdirde halkoyuna sunulmak üzere Resmî Gazetede yayımlanır.

Doğrudan veya Cumhurbaşkanının iadesi üzerine, Meclis üyesi tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanun veya gerekli görülen maddeleri Cumhurbaşkanı tarafından halkoyuna sunulabilir. Halkoylamasına sunulmayan Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun veya ilgili maddeler Resmî Gazetede yayımlanır. ...

Şimdi bu bilgileri ölçmek için çeşitli sorular tasarlayalım.

Test: 1982 Anayasasına göre, Anayasa değişikliği usulü hakkında aşağıda yer alan ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini halkoyuna sunabilir.
b) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderebilir.
c) Cumhurbaşkanının b şıkkında belirtilen koşulla geri gönderdiği anayasa değişikliğini, TBMM tekrar, ancak üye tamsayısının 2/3 çoğunluğuyla kabul edebilir.
d) Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine TBMM'nin 2/3 çoğunlukla kabul ettiği anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanı artık 15 gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadır.
e) Hiçbiri

Bu soru, U.Ü.İ.İ.B.F Uluslararası İlişkiler Ve Çalışma Ekonomisi Bölümleri Anayasa Hukuku Final Sınavında sorulmuştur. (İkinci Öğretim) Görükle, 4 Haziran 1999).

Bu sorunun doğru cevabı d şıkkıdır. Madde metninin dikkatlice okunmasında Cumhurbaşkanının 2/3 çoğunlukla kabul edilen anayasa değişikliğini dahi halkoylamasına sunma yetkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Yazılı Sorusu: 1982 Anayasasısın X maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede gizli yapılan oylamada 340 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır. Bu anayasa değişikliği Anayasaya uygun mudur? Aykırı mıdır? Neden? *("Uygundur" veya "aykırıdır" dedikten sonra bunun gerekçesini yazınız).*

Cevap: Aykırıdır. Bu değişiklik 340 oyla, yani 3/5'ten büyük ama 2/3'ten küçük bir çoğunlukla kabul edilmiştir. Böyle bir çoğunlukla kabul edilmiş değişikliği Cumhurbaşkanının onaylama yetkisi yoktur. Ya geri göndermeli ya da referanduma sunmalıydı.

Aynı sorular ve cevaplar şu şekilde testleştirilebilir:

Test Sorusu: Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede gizli yapılan oylamada 340 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaş-

kanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.
Yapılan anayasa değişikliğinin Anayasaya uygunluğu/aykırılığı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya uygundur. Çünkü 175'inci maddenin aradığı tüm koşullara uyulmuştur.
b) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü teklif yetersayısı yoktur.
c) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü Cumhurbaşkanının böyle bir değişikliği onaylama yetkisi yoktur.
d) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü ivedilikle görüşülememe kuralına uyulmamıştır.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap yukarıda açıklanan sebeple (c) şıkkıdır. Aynı konuda diğer bir örnek:

Yazılı Sorusu: Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 200 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede işaretle yapılan oylamada 400 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.
1. Bu anayasa değişikliği Anayasaya uygun mudur? Aykırı mıdır? Neden? *("Uygundur" veya "aykırıdır" dedikten sonra bunun nedenini yazınız).*
2. Bu anayasa değişikliği hakkında 120 milletvekili tarafından Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılmıştır. Siz Anayasa Mahkemesi üyesi olsaydınız ne yönde oy kullanırdınız? *("Anayasa değişikliğini iptali yönünde oy kullanırdım" veya "başvurunun reddi yönünde oy kullanırdım" dedikten sonra bunun nedenini yazınız).*
Cevap:
1. Aykırıdır. Çünkü oylama işaretle yapılmıştır. Anayasanın 175'inci maddesi oylamanın "gizli" yapılmasını öngörmektedir.
2. Başvurunun reddi yönünde oy kullanırdım. Çünkü bu aykırılık Anayasanın 148'inci maddesinde sınırlı şekilde sayılan Anayasa Mahkemesinin denetleyebileceği şekil bozukluklarından (teklif ve oylama çoğunluğu ile ivedilikle görüşülememe) biri değildir.

Aynı soru şu şekilde testleştirilebilir:

Test Sorusu: Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 200 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif

TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede işaretle yapılan oylamada 400 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Yukarıdaki Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması düşünülmektedir. Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılamaz. Çünkü usulüne göre gerçekleştirilmiş bir anayasa değişikliği Anayasanın bir maddesi haline gelir. Aynı düzeyde yer alan normların birbirine uygunluğu veya aykırılığı söz konusu olamaz.
b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Ancak Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal edemez.
c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü, bu değişiklik Anayasanın 175'inci maddesine aykırıdır.
d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi de bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü 400 milletvekili ile kabul edilmiştir. Bu Cumhurbaşkanının onaylayıp Resmi Gazete'de yayımlaması için yeterli çoğunluk değildir.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap aynı nedenle (b) şıkkıdır.

4. Yasama Dokunulmazlığı ve Sorumsuzluğu ile İlgili Örnekler

Yasama dokunulmazlığı ve sorumsuzluğu birbiriyle genellikle karıştırılan iki kurumdur. Bunların birbirinden farkının ne olduğunun öğrenci tarafından bilinmesi gerekir. İlk önce bu konudaki Anayasa düzenlemesini verelim:

Yasama Sorumsuzluğu: "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanı'nın teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar" (1982 Anayasası m.83/1).

Yasama Dokunulmazlığı: "Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam, durumu hemen ve

doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır" (1982 Anayasası m.83/2).

Yazılı Sorusu: Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda konuşmacı kürsüsünde bir konuşma yaparken, milletvekili B'ye hakaret etmiştir. Milletvekili A hakkında bir şey yapılabilir mi? Yapılamaz mı? Neden? *("Yapılabilir" veya "yapılamaz" dedikten sonra nedenini yazınız).*

Cevap: Yapılamaz. Çünkü, söz konusu fiil meclis çalışmaları sırasında "söz" ile işlenmiştir. O halde burada yasama sorumsuzluğu vardır. Bu ise mutlaktır.

Aynı soru testleştirilebilir de:

Test Sorusu: Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda konuşmacı kürsüsünde bir konuşma yaparken, milletvekili B'ye hakaret etmiştir. 1982 Anayasasına göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Milletvekili A, hakkında ceza davası açılabilmesi için Meclis tarafından dokunulmazlığının kaldırılması gerekir.
b) Milletvekili A hakkında ceza davası açılamaz, ama hukuk davası açılıp tazminat istenebilir.
c) Milletvekili A'nın TBMM üyeliği sona erince hakkında, hem hukuk, hem de ceza davası açılabilir.
d) Milletvekili A hakkında hiçbir şey yapılamaz. Burada yasama sorumsuzluğu vardır.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap (d) şıkkıdır.

Diğer bir örnek:

Yazılı Sorusu: Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda konuşmacı kürsüsünde konuşma yaparken kendisine küfreden milletvekili B'yi silahını çekerek vurmuştur. B olay yerinde (Genel Kurulda) ölmüştür. 1982 Anayasasına göre milletvekili A hakkında bir şey yapılabilir mi? *("Yapılabilir" veya "yapılamaz" dedikten sonra nedenini yazınız).*

Cevap: Yapılabilir. Milletvekili tutuklanabilir ve yargılanabilir. Çünkü burada yasama dokunulmazlığı işlemez. Ağır cezalık suçüstü hali vardır.

Aynı soru şu şekilde testleştirilebilir:

Test: Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda konuşmacı kürsüsünde konuşma yaparken kendisine küfreden milletvekili B'yi silahını ateşleyerek vurmuştur. B olay yerinde (Genel Kurulda) ölmüştür. 1982 Anayasasına göre milletvekili A hakkında yapılacak işlem konuşunda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Olay TBMM Genel Kurulunda ve meclis çalışmaları sırasında olduğuna göre, burada yasama sorumsuzluğu vardır. Bu sorumsuzluk tam ve mutlaktır. Milletvekili A hakkında bir şey yapılamaz.
b) Burada yasama sorumsuzluğu işlemez. Ama yasama dokunulmazlığı söz konusudur. Yasama dokunulmazlığı Meclis kararıyla kaldırılırsa, milletvekili Yüce Divanda yargılanır.
c) Burada yasama sorumsuzluğu işlemez. Ama yasama dokunulmazlığı söz konusudur. Yasama dokunulmazlığı Meclis kararıyla kaldırılırsa, milletvekili Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanır.
d) Burada yasama dokunulmazlığı işlemez. Ağır cezalık suçüstü hali vardır. Milletvekili normal bir vatandaş gibi tutuklanabilir ve yargılanabilir.
e) Hiçbiri

Doğru cevap d şıkkıdır. Görüldüğü gibi şıklar aynı zamanda öğrencinin yasama sorumsuzluğu ile yasama dokunulmazlığı arasındaki farkı da bilmesini gerektirmektedir.

Aynı konuda diğer bir örnek. Bu örnekte de milletvekili olmayan bakanların yasama dokunulmazlığından yaralandığının (Anayasa, m.112/son) bilinmesi aranmaktadır.

Yazılı Sorusu: Milletvekili olmayan Bakan B, Ankara'da akşam evde otururken, gürültü yapan üst kat komşusunu kapısına giderek uyarmış, üst kat komşusu bu uyarıya çok sinirlenerek Bakan B'ye hakaret etmiştir. Bakan B'de üst kat komşusunu tutup merdivenden aşağıya atmıştır. Neticede komşunun ayağı kırılmıştır. Bakan B hakkında yapılacak işlem nedir?

Cevap: Yasama dokunulmazlığı Meclis tarafından kaldırılırsa, Bakan B, Ankara ceza mahkemeleri tarafından yargılanabilir. Dokunulmazlığı kaldırılmaz ise, bakanlığı boyunca Bakan B yargılanamaz. Çünkü, milletvekili olmayan bakanlar da yasama dokunulmazlığından yararlanırlar (m.112/son).

Aynı konuda şu şekilde bir test sorusu hazırlanabilir:

Test: Milletvekili olmayan Bakan B, Ankara'da akşam evde otururken, gürültü yapan üst kat komşusunu kapısına giderek uyarmış, üst kat komşusu bu uyarıya çok sinirlenerek Bakan B'ye hakaret etmiştir. Bakan B'de üst kat komşusunu tutup merdivenden aşağıya atmıştır. Neticede komşunun ayağı kırılmıştır.

Bakan B hakkında aşağıdakilerden hangisi yapılabilir?

a) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B Ankara mahkemeleri tarafından yargılanır.

b) Meclis soruşturması açılıp kabul edilir ve Yüce Divana sevk edilirse, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
c) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
d) Bakan B milletvekili olmadığına göre dokunulmazlıktan yararlanmaz. Doğrudan Ankara mahkemeleri tarafından yargılanır.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap a şıkkıdır. Burada test sorusu klasik soruya nazaran daha avantajlıdır. Aynı zamanda bakanların adî suçlarıyla, görev suçlarından dolayı nerede yargılanacakları da bilinmesi gerekmektedir. Burada bakanın göreviyle ilgili bir suç yoktur. Meclis soruşturması ve yüce divan usûlü burada işlemez. Bakanın dokunulmazlığı kaldırılırsa suçun işlendiği yer ceza mahkemelerinde yargılanır.

B. ANAYASA HUKUKUNUN GENEL ESASLARI

Yukarıda Türk pozitif anayasa hukuku alanında örnek soruların hazırlanması gösterildi. Şimdi anayasa hukukunun genel esasları alanında soruların nasıl hazırlanabileceğini örneklerle gösterilmeye çalışılacaktır.

Anayasa hukukunun genel esasları alanında bilgi soruları da kolayca hazırlanabilir. Bunlar daha çok "şu konuyu anlatın", "bunu açıklayın" şeklinde ezbere dayanan sorulardır. Anayasa hukukunun genel esasları alanında problem sorusu hazırlamak, Türk pozitif anayasa hukuku alanında problem sorusu hazırlamaya nazaran çok daha zordur. Zira bu alandaki konular tamamıyla teoriktir. Teorinin problemleştirilmesi ise oldukça zordur. Ama bu zorluk imkânsızlık demek değildir. Biz aşağıda bunu örneklendirmeye çalışacağız.

1. Devletin Kökeni Konusuyla İlgili Sorular

Öğrencilere bir klasik yazılı sorusu olarak devletin kökeni hakkında "şu teoriyi anlatınız", "bu teori kim tarafından savunulmuştur" gibi sorular sorulabilir. Ancak kanımızca bu tür sorular öğrencinin ezber yeteneğinden başka bir şeyi ölçmez. Bu tür sorular yerine, devletin kökeni hakkında yazılmış bir parça

seçip, "bu parçada hangi teori savunulmaktadır?" veya "devletin kökeni hakkında aşağıda verilen parçadaki düşünceyi hangi düşünür savunmuş olabilir" şeklinde sorular sormak daha uygun olur.

Yazılı Sorusu: *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*

Yukarıdaki sözleri söyleyen bir düşünür, devletin kökeni hakkında hangi teoriyi savunuyor olabilir?

Cevap: Kuvvet ve mücadele teorisi

Veya: *Soru:* Yukarıda verilen paragraf, devletin kökeni hakkında kim tarafından savunulmuş olabilir?

Cevap: F. Oppenheimer

Bu soru klasik anlatım sorusundan daha üstündür. Öğrenciyi ezberciliğe itmez. Öğrenci devletin kökeni hakkında ileri sürülmüş kuvvet ve mücadele teorisinin özünü biliyorsa, yukarıdaki paragraf ile bu teori hakkında bir bağlantı kurabilir. Keza düşünür ismi soruluyorsa, öğrencinin aynı zamanda bu teorinin temsilcisinin ismini de hatırlaması gerekir.

Aynı soru kolayca test şeklinde de sorulabilir.

Test Sorusu: *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*

Yukarıda verilen paragraf, devletin kökeni hakkında hangi düşünür tarafından savunulmuş olabilir?

a) Rousseau b) Oppenheimer c)Locke
d) Hobbes e)Marx

Devletin unsurları açısında da şöyle bir problem sorusu hazırlanabilir:

Yazılı Sorusu: XVI'ncı yüzyılda Akdeniz'de bulunan X adasını Korsan Y ve tayfaları ele geçirmiş ve burada bir korsanlık örgütü

kurmuşlardır. Korsan Y, bu adayı üst olarak kullanarak Akdeniz'e kıyısı bulunan ülkelerin şehirlerindeki halka saldırmış, bu şehirleri yağmalamış, yolda seyreden ticaret gemilerine el koyup yağmalamıştır. Korsanın bu faaliyetleri de elli yıl boyunca devam etmiştir. Bu süre boyunca, Akdeniz'e kıyısı bulunan devletler bu korsan ve adamlarının yakalanması için büyük çabalar sarf etmişlerse de korsanı yakalayamamış keza hüküm sürdüğü adayı alamamışlardır.

Yukarıda belirtilen elli yıllık dönemde, korsanın, X adasında bir devlet kurduğu söylenebilir mi?

Cevap: Evet. Söylenebilir. Bu dönem için devletin unsurları (insan topluluğu, toprak ve egemenlik) oluşmuştur. Komşu devletler, adayı ele geçiremediğine göre, korsanın ada üstünde egemen olduğunu kabul etmek gerekir. Korsanın faaliyetlerinin âdil, gayri âdil olması devletin unsurlarıyla alakalı değildir. Adalet, meşruluk gibi unsurlar devletin kurucu unsurları değildir.

Aynı soru aşağıdaki gibi testleştirilebilir de. Bunun için aynı soru kökü verildikten sonra şu soru sorulabilir:

Korsanın faaliyet gösterdiği elli yıl için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Korsan Y, X adasında bir devlet kurmuştur.
b) Korsan Y'nin faaliyetleri hukuka aykırıdır.
c) Korsan Y, ne kadar egemen olursa olsun, faaliyeti suç niteliğinde olduğundan devlet kuramaz.
d) Korsan Y'nin faaliyeti meşru değildir. Çünkü halkın yararına değil, kendi şahsi çıkarına hizmet etmiştir.
e) Hiçbiri

Cevap (a) şıkkıdır. Burada öğrencinin devletin unsurlarını bilip bilmediği bir problem üzerinde test edilmektedir. Ortada insan ve toprak unsurunun olduğu tartışmasızdır. Korsanın bu adadaki egemenliği de 50 yıl gibi uzunca bir süre devam etmiştir. O halde egemenlik unsuru da gerçekleşmiştir. Korsanın faaliyetlerinin uluslararası hukuka aykırı olması, gayri meşru olması, gayri âdil olması onun ada üzerinde kurduğu örgütün devlet olarak nitelendirilmesine engel değildir.

Genelde yukarıdaki şekilde bir test sorusunda öğrenciler duygusal davranmakta, korsanın faaliyetlerinin niteliği konusuna takılmakta ve yanlış cevaplar vermektedirler.

2. Hükûmet Sistemleri Konusuyla İlgili Örnek Sorular

Anayasa hukuku alanında hükûmet sistemleri konusunda problem sorusu hazırlamaya çalışalım.

Yazılı Sorusu: X ülkesinde devlet başkanı halk tarafından 4 yıl süre ile seçilmekte ve görev süresi dolmadan parlâmento tarafından güvensizlik oyuyla görevine son verilememektedir. Devlet başkanı da parlâmentoyu feshetme yetkisine sahip değildir. Bu verilere göre, X ülkesinde, kuvvetler ayrılığı/birliği bakımından hangi hükümet sistemi vardır? Neden?

Cevap: Başkanlık sistemi vardır. Çünkü, bir kere başkan halk tarafından seçilmekte, ikinci olarak parlâmentonun güvenine dayanmamaktadır. Keza başkan parlâmentoyu da feshedememektedir.

Bu problem aşağıdaki şekilde testleştirilebilir de:

Test Sorusu: X ülkesinde devlet başkanı halk tarafından 4 yıl süre ile seçilmekte ve görev süresi dolmadan parlâmento tarafından güvensizlik oyuyla görevine son verilememektedir. Devlet başkanı da parlâmentoyu feshetme yetkisine sahip değildir. Bu ülkede kuvvetler ayrılığı/birliği bakımından hangi hükümet sistemi vardır?

a) Meclis Hükümeti sistemi
b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı Sistemi
c) Kuvvetler Birliği Sistemi
d) Başkanlık Sistemi
e) Parlamenter Sistem

Doğru cevap yukarıdaki aynı nedenle d şıkkıdır.

Parlâmenter sistem konusunda da bir örnek verelim. Ve üstelik problemi oldukça karışık hale getirelim.

Yazılı Soru: Skolanga'da devlet başkanına "Büyük Şef" denmekte ve kabile şefleri tarafından seçilmektedir. Büyük Şef ömür boyu görevde kalmaktadır. "Büyük Şef"liğe aday olabilmek için ülkenin on kabilesinden birinin şefi olmak gerekmektedir. Büyük Şefin bir çok yetkileri yanında Başbakan atamak yetkisi de vardır. Skolanga'da kanunlar, halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmaktadır. Keza bu Meclis, hükümeti güvensizlik oyuyla düşürebilmektedir. Skolanga'da bir de, on kabile şefinden oluşan "Kabile Şefleri Yüksek Konseyi" vardır. Uluslararası andlaşmaları onaylama yetkisi bu Konseye aittir. Bu verilere göre Skolanga'nın hükûmet sistemi nedir?

Cevap: Parlâmenter hükûmet sistemi vardır. Çünkü başbakan devlet başkanı tarafından atanmakta ama görevde kalabilmesi parlâmento güven oyuna bağlı olmaktadır.

Bu soru aşağıdaki gibi testleştirilebilir de. Skolanga hakkında aynı açıklamayı yaptıktan sonra şu soru sorulabilir:

Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Skolanga parlâmenter sisteme sahiptir.
b) Skolanga bir devlet değil, kabileler topluluğudur.
c) Skolanga'da başkanlık sistemi vardır.
d) Skolanga bir monarşidir.
e) Skolanga anti-demokratik bir rejimdir.

Doğru cevap aynı nedenle a şıkkıdır. Burada şuna işaret edelim ki, yukarıdaki şıklar dikkate alınırsa test sorusunun klasik yazılı sorudan çok daha zor olduğu ortaya çıkar. Birçok öğrenci, Skolanga'nın bir monarşi olduğunu düşünebilir. Bu düşünce yanlıştır. Çünkü devlet başkanlığı Skolanga'da babadan oğla geçmemektedir. Bazı öğrenciler Skolanga'nın anti-demokratik bir rejim olduğunu da düşünebilir. Bu düşünce de yanlıştır. Çünkü, Skolanga'da kanunlar halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmakta ve hükûmet bu Meclisin güvenine dayanmaktadır.

3. Temsilî Demokrasi, Doğrudan ve Yarı-Doğrudan Demokrasi

Egemenliğin kullanılmasına göre demokrasi tipleri konusunda da problem tipi değişik sorular hazırlanabilir.

Yazılı Sorusu: X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunulmakta ve referendumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler.

Bu verilere göre, E devletinde egemenliğin kullanılmasına göre hangi demokrasi tipi uygulanmaktadır?

Cevap: Yarı-doğrudan (veya yarı-temsilî) demokrasi. Çünkü, kanunlar esas itibarıyla halkın temsilcileri tarafından yapılmamakta, ancak temsilcilerin yaptığı kanunlara zaman zaman halk da referandum yoluyla katılabilmektedir.

Aynı soru test sorusu halinde de sorulabilir.

Test sorusu: X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunulmakta ve referendumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler. Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) X devletinde doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
b) X devletinde yarı-doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
c) X devletinde temsili demokrasi uygulanmaktadır.
d) X devletinin hükümet sistemi parlamenter sistemdir.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap aynı nedenle (b) şıkkıdır.

Temsilî demokrasinin ilkeleri konusunda da problem soruları hazırlanabilir. Bilindiği gibi temsilî demokrasinin önemli ilkeleri arasında "temsilcinin bütün milleti temsili ilkesi" ve "emredici vekalet yasağı" bulunmaktadır.

Yazılı Sorusu: Varsayalım ki, temsili demokrasinin uygulandığı A devletinin X ili, bugün, A devletinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, A devleti tarafından tanınmıştır. 1998 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekili B'nin A devletinin Parlamentosundaki milletvekilliği sona erer mi?

Cevap: Sona ermez. Çünkü, temsilî demokraside temsilci sadece seçildiği bölgeyi değil, bütün milleti temsil eder. Milleti temsil ettiğine göre, seçim çevresinin yok olması onun milletvekilliğini etkilemez.

Aynı soru test sorusu halinde de sorulabilir.

Test Sorusu: Varsayalım ki, temsili demokrasinin uygulandığı A devletinin X ili, bugün, A devletinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, A devleti tarafından tanınmıştır. 1998 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekili B'nin A devletinin Parlamentosundaki milletvekilliği sona erer mi?

a) B'nin milletvekilliği sona erer. Çünkü, artık başka bir devletin milletvekili olmuştur. A devletinin parlâmentosunda görev yapamaz.
b) B'nin milletvekilliği sona erer. Çünkü seçim çevresi artık A devletinin sınırları içinde bulunmamaktadır.
c) B'nin milletvekilliği sona ermez. Çünkü, temsilî demokraside milletvekilli bütün milleti temsil eder.
d) B'nin milletvekilliğinin düşmesine A devletinin Parlâmentosu karar verebilir. O ne diyorsa o olur.
e) B'nin milletvekilliği A devletinde sona erer, ama X ilinin yeni kurduğu devlette devam eder.

Doğru şık yukarıda açıklanan nedenle b şıkkıdır.

Temsilî demokrasinin diğer ilkesi olan "emredici vekalet yasağı" hakkında da sorular hazırlanabilir:

Yazılı Sorusu: Temsilî demokrasinin uygulandığı bir sistemde varsayalım ki, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, böyle bir kanun teklifi vermediği gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında anayasa hukuku açısından bir şey yapılabilir mi? Yapılamaz mı? Neden?

Cevap: Bir şey yapılamaz. Çünkü temsilî demokraside emredici vekalet yasağı vardır.

Aynı soru kolayca test sorusu haline getirilebilir de:

Yazılı Sorusu: Temsilî demokrasinin uygulandığı bir sistemde varsayalım ki, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, böyle bir kanun teklifi vermediği gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) M seçilirken verdiği sözü tutmadığına göre, seçmenler "milletvekilinin azli" usulüne başvurabilirler. Bu usûlde seçim çevresinde M'nin milletvekilliği hakkında bir oylama yapılır.
b) M gerçekten verdiği sözleri tutmamışsa, M'nin milletvekilliğinin düşmesine, M'nin üyesi olduğu parlâmento karar verebilir. Seçmenlerin bir etkisi olamaz.
c) M hakkında cumhuriyet savcısı dolandırıcılıktan dolayı ceza davası açabilir.
d) M hakkında bir şey yapılamaz. Çünkü temsilî demokraside emredici vekalet yasağı vardır. Anayasa hukuku bakımından milletvekilleri seçim zamanında verdikleri sözlerle bağlı değildir.
e) Hiçbiri

4. Tek-Meclislilik, İki-Meclislilik

Örneğin, parlâmentoların iki-meclisli veya tek meclisli olmasının nedenleri bakımından nüfus hacmi ile federalizmin karşılıklı etkileri konusunda bir soru sorulabilir. Ancak böyle bir soru, öğrenciyi ezbere itebilir. Onun yerine ÖSYM'nin ÖYS sınavlarında pek sık yaptığı gibi ilk önce gerekli verileri bir tablo halinde verip, öğrenciden bunları yorumlaması istenebilir. Zeki ve muhakeme yeteneği çok gelişmiş bir öğrenci, böyle bir soruyu

konuyu daha önce bilmiyor olsa bile, kedisine verilen verileri yorumlayarak yapabilir.

Yazılı Soru: Parlamentolar ya tek-meclisli ya da iki-meclislidir. Tek-meclis ile iki-meclis sistemlerinden birinin tercih edilmesini bir yandan nüfus hacmi, diğer yandan ise federalizm etkilemektedir.

Arend Lijphart'ın demokratik olarak kabul ettiği 22 ülke, nüfus büyüklüğüne göre, 11 büyük ve 11 küçük ülke olmak üzere iki yaklaşık eşit gruba ayrılır ve en az 10 milyon nüfusa sahip ülkeler büyük ülke olarak kabul edilirse izleyen tablo elde edilmektedir (Arendt Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler,* Ankara, Yetkin Yayınları, 1995, s.85).

	Küçük ülkeler		**Büyük ülkeler**	
	Uniter	***Federal***	***Üniter***	***Federal***
Tek-Meclisli	Danimarka Finlandiya İzlanda İsrail Lüksemburg Y.Zelanda Norveç İsveç			
İki-Meclisli	İrlanda	Avusturya	Belçika Fransa IV Fransa V İtalya Japonya Hollanda Bir.Krallık	Avustralya Kanada Almanya A.B.D.

Bu tabloya göre, tek-meclis ile iki-meclis sistemlerinin tercih edilmesini etkileyen nüfus hacmi faktörü ile federalizm faktöründen hangisi daha etkilidir? Neden?

Cevap: Nüfus hacminin etkisi federalizmin etkisine oranla daha büyüktür. Çünkü 11 büyük ülkenin hepsinde iki-meclisli parlamentolar; 11 küçük ülkenin 8'inde tek meclisli, 3'ünde ise iki-meclisli parlamentolar vardır. Bundan nüfus büyüklüğü ile iki-meclislilik arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğu sonucu çıkar. Buna karşılık, her federal devlette mutlaka iki-meclislilik vardır; ama bunun tersi, yani federal olmayan devletlerde tek-meclisliğin olduğu söylenemez.

Aynı soru aşağıdaki şekilde testleştirilebilir.

Test Sorusu: (Yukarıdaki yazılı sorusu metinindeki açıklamalar ve tablo olduğu verildikten sonra) Bu tabloya göre, tek-meclis ile iki-meclis sistemlerinin tercih edilmesini etkileyen nüfus hacmi

faktörü ile federalizm faktörü hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Federalizm faktörünün etkisi, nüfus hacmi faktörünün etkisine oranla daha fazladır. Çünkü, her federal devlet, federalizmin doğası gereği, iki meclisli olmak zorundadır. Zira hem halkın hem de federe devletlerin ayrı ayrı temsil edilmesi federalizmin gereğidir. Bu nedenle federalizm ile iki meclislilik arasındaki ilişki çok kuvvetlidir. Oysa nüfus hacmi ile iki meclislilik arasında bu kadar kuvvetli ilişki görülememektedir.
b) Nüfus hacminin etkisi federalizmin etkisine oranla daha büyüktür. Çünkü 11 büyük ülkenin hepsinde iki-meclisli parlamentolar; 11 küçük ülkenin 8'inde tek meclisli, 3'ünde ise iki-meclisli parlamentolar vardır. Bundan nüfus büyüklüğü ile iki-meclislilik arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğu sonucu çıkar. Buna karşılık, her federal devlette mutlaka iki-meclislilik vardır; ama bunun tersi, yani federal olmayan devletlerde tek-meclisliğin olduğu söylenemez.
c) Nüfus hacminin etkisi ile federalizmin etkisi eşittir. Çünkü, bütün büyük devletlerde ve bütün federal devletlerde iki-meclisli parlamentolar vardır. Keza hem küçük, hem de üniter olan devletlerin hemen hemen hepsinde tek-meclisli parlamentolar vardır.
d) Nüfus hacmi ile iki-meclislik arasında bir ilişki yoktur. Asıl ilişki federalizm ile iki-meclislik arasındadır. Zira istisnasız her federal devlet, doğası gereği iki-meclisli iken, istisnasız her küçük devlette tek meclisliliğin olduğu söylenemez. Zira üç küçük ülkede iki-meclisli parlamentolar bulunmaktadır.
e) Hiçbiri

Cevap b şıkkıdır. Neden b şıkkı olduğu da yine aynı şıkta açıklanıyor. Burada sorunun yapılması için tüm bilgiler soruda verilmiştir. Öğrencinin sadece tabloyu doğru bir şekilde yorumlaması gerekmektedir. Böyle uzun bir soruda öğrencinin hızla okuma, kavrama ve dikkat gibi yetenekleri de ölçülmüş olur.

C. HUKUKA GİRİŞ

Kanımızca hukuka giriş dersleri konusunda problem tipi sorular hazırlanabilir. Bu zor olmakla birlikte imkânsız değildir.

Aşağıda çeşitli konular seçilmiş, bunlardan sorular hazırlanmaya çalışılmıştır.

1. Hukuk Düzeni-Çete Düzeni Ayrımı

Hukuk düzenini diğer düzenlerden ayıran unsur cebir unsurudur. Ancak çete düzeni de cebir kullanmaktadır. Hukuk düzenini bir cebir düzeni olarak çete düzeninden ayıran şey, Kelsenci pozitivist teoriye göre cebrin niteliği değil, niceliğidir. Hukuk düzeni çete düzenlerinden daha büyük miktarda cebir uygulamaktadır. Eğer çete düzeni cebir uygulayarak devleti yeniyorsa, çete düzenini devlet olarak kabul etmek gerekecektir.

Bu konuda biz şöyle bir soru düzenlemiş idik:

Yazılı Sorusu: Büyük İskender, yakalanan bir korsana niçin denizi kötü niyetle kullandığını sorunca, korsan ona şu cevabı vermiştir:

"Ya sen niçin bütün dünyayı eline geçiriyorsun? Ben bu işi küçük bir gemiyle yaptığım için bana haydut deniyor; sen aynı işi büyük bir filoyla yapınca imparator diye anılıyorsun" (Aziz Augustinus, *De Civitae Dei,* Kitap IV, Bölüm 4).

Hukuk düzeni ile çete düzeni arasındaki fark konusunda korsanın cevabında dile getirilen şey nedir?

Aynı konuda bir test sorusu da hazırlanabilir.

Test Sorusu: (Aynı parça verildikten sonra şu soru sorulabilir:)

Korsanın cevabından yola çıkılarak, devlet düzeniyle çete düzeni arasındaki fark konusunda, kelsenci pozitivist teoriye bağlı kalınarak, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Cebir düzeni olmaları bakımından çete düzeni ile devlet düzeni arasında bir fark yoktur.

b) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark kullandıkları cebrin niceliği bakımındandır.

c) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark meşruluk bakımındandır. Devletin kullandığı cebir meşru, çete düzenini kullandığı cebir gayri-meşrudur.

d) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark adalet bakımındandır. Devlet adaleti gerçekleştirmek için cebir kullanırken, çete düzeninin kullandığı cebir bizatihi bir adaletsizlik kaynağıdır.

e) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark kullanılan cebrin amacına ilişkindir. Devlet düzeninin cebri toplumun genel çıkarına, çetenin düzenin cebri ise çetenin reisinin özel çıkarına hizmet eder.

2. Sosyal Davranış Kurallarıyla İlgili Örnekler

Başlıca sosyal davranış kuralları, hukuk, din, anlak, örf ve adet kurallarıdır. Hukuka giriş derslerinin en temel konularından birisi bunlar arasındaki ayrım sorunudur.

Bunların ayrımı konusunda klasik anlatım soruları sorulabilir. Örneğin, hukuk kurallarıyla ahlâk kurallarının karşılaştırmasını yapınız gibi. Ancak bu hem öğrenciyi ezbere iter, hem de böyle bir soruyla gerçekten öğrencinin o bilgiyi sindirip sindirmediği, bu teorik bilginin günlük hayatta uygulamasını yapıp yapamadığı ölçülemez. Kaldı ki böyle bir soruya verilecek cevabın değerlendirilmesi çok zordur. Bu nedenle kanımızca böyle bir konuda da problem tipi sorular sorulmalıdır.

Yazılı Sorusu: Olay: Bursa'dan Görükle kampüsüne gelirken, belediye otobüsünde dört öğrenci arkadaş A, B, C ve D boş koltuklara oturmuşlardır. C'nin oturduğu koltuğun üstünde *"bu yer yaşlılara ve hamile kadınlara ayrılmıştır"* yazmaktadır. Bir süre sonra otobüs dolmuş, otobüse 3 ihtiyar kadın binmiştir.

- **Öğrenci A**, hiç düşünmeden, yaşlı kadınlardan birini görür görmez, içinden gelen sese uyarak, yerini ona vermiştir.
- **Öğrenci B** ise, yerini baştan diğer yaşlı kadına vermemiş, ama çevreden, ona yönelen ayıplayıcı bakışlardan rahatsız olarak yerini diğer yaşlı kadına vermiştir.
- **Öğrenci C**, yerini üçüncü yaşlı kadına vermek istememiştir. Bunun üzerine olaya şahit olan, **orta yaşlı X**, öğrenci C'den oturduğu koltuğun yaşlılara ayrıldığını belirterek, yerinden kalkmasını ve ihtiyar kadına yer vermesini istemiştir. C yer vermemekte direnince X, C'yi kolundan tutarak zorla yerinden kaldırmıştır.
- **Öğrenci D,** otobüste hocasının ayakta kaldığını görerek hocasına yerini vermiş, bu arada hocasına kendisini takdim etmiş, onun dersinden de sınıfta kaldığını belirtmiş ve hocasından bu konuyu görüşmek için bir randevu talebinde bulunmuştur.

Soru: A, B, C, D ve X'in davranışları hangi tür sosyal davranış kurallarıyla ilgilidir? Yani, A, B, C, D ve X'in davranışları hangi

tür sosyal davranış kurallarının uygulanmasına veya ihlaline örnek gösterilebilir?

Cevap:

- **A'nın davranışı** bir ahlak kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. Çünkü A vicdanının sesine uyuyor. (...içinden gelen sese uyarak...)
- **B'nin davranışı** bir ahlak kuralının uygulanmasına değil, örf ve adet kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. Çünkü, B, çevredeki ayıplayıcı bakışlardan rahatsız olarak kalkıp yer veriyor.
- **C'nin davranışı** hukuk kuralının ihlâli niteliğindedir. Çünkü oturduğu koltuk yetkili makamlar tarafından yaşlılara ayrılmıştır.
- **D'nin davranışı** ahlâk kuralının uygulanmasına örnek gösterilemez. Çünkü, onun davranışı koşulsuz ve kategorik değildir. D bunu menfaat temin etmek için yapmıştır.
- **X'in davranışı** bir hukuk kuralının uygulaması, değil tam tersine ihlalidir. X zorla hukuk kuralını uygulamaya yetkili değildir.

Aynı soru testleştirilebilir de. Yukarıdaki olay verildikten sonra şu soru sorulabilir:

Bu verilere göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) A'nın davranışı bir örf ve adet kuralının uygulanmasıdır.
b) B'nin davranışı bir ahlak kuralının uygulanmasıdır.
c) X'in davranışı bir hukuk kuralının uygulamasıdır.
d) D'nin davranışı bir ahlak kuralının uygulanmasıdır.
e) Hiçbiri

Sorunun doğru cevabını araştıralım:

- a şıkkı yanlıştır. A'nın davranışı bir ahlak kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. A vicdanının sesine uyuyor. (...içinden gelen sese uyarak...)
- b şıkkı da yanlıştır. B'nin davranışı bir ahlak kuralının uygulanmasına değil, örf ve adet kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. Çünkü, B, çevredeki ayıplayıcı bakışlardan rahatsız olarak bu işi yapıyor.
- c şıkkı da yanlıştır. X'in davranışı bir hukuk kuralının uygulaması, değil tam tersine ihlalidir. X zorla bir kuralı uygulamaya yetkili değildir.
- d şıkkı da yanlıştır. D'nin davranışı ahlâk kuralı olamaz. Çünkü, onun davranışı koşulsuz ve kategorik değildir. D bunu menfaat temin etmek için yapmıştır.
- İlk dört şık yanlış olduğu için doğru şık (e) şıkkıdır.

Yukarıdaki test sorusu oldukça karışık, zor, ama kapsayıcıdır. Bir soruda bütün bir ünitenin bilgileri ölçülmektedir. Bunun yerine aynı örnek olaydan beş ayrı soru da çıkarılabilir di. Aynı örnek olayda sadece bir kişinin davranışı alınıp soru hazırlanabilir. Örneğin:

Test Sorusu: Öğrenci A belediye otobüsünde bir koltukta oturmaktadır. Yaşlı bir kadın otobüse binmiş, öğrenci A bu kadını görür görmez, içinden gelen sese uyarak hemen kalkmış ve yerini ona vermiştir. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) A'nın davranışı ahlak kuralının uygulanmasıdır.
b) A'nın davranışı örf ve adet kuralının uygulanmasıdır.
c) A'nın davranışı hukuk kuralının uygulanmasıdır.
d) A'nın davranışı din kuralının uygulanmasıdır.
e) Hiçbiri.

Doğru cevap a şıkkıdır. A'nın davranışı bir ahlak kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. Çünkü A vicdanının sesine uyuyor (...içinden gelen sese uyarak...)

3. Hukuk Normlarını Geçerliliğinin Şartlarıyla İlgili Sorular

Yazılı Sorusu: Kelsen'in belirttiği gibi, ilkel toplumlarda, hukuk düzeninin hayvanların, bitkilerin ve hatta cansız nesnelerin davranışlarını düzenlediği görülmektedir. Örneğin Kitab-ı Mukaddes'te insan öldüren öküzün ceza niteliğinde ölüme mahkum edileceği yolundaki şu kural konulmuştur: *"Ve eğer, bir öküz bir erkeği yahut bir kadını süserse, ve o ölürse, öküz mutlaka taşlanacak, ve onun eti yenilmeyecektir"* (Kitab-ı Mukaddes, Çıkış, Musanın İkinci Kitabı, Bap 21, Ayet 28). Varsayalım ki aynı norm Türk Ceza Kanununda da bulunmaktadır. Bu norm hukuken geçerli midir?

Cevap: Geçersizdir. Çünkü, normun konusu insan davranışı değildir. İnsan dışı bir varlığın hareketi düzenlenmekte, işlediği fiilin cezası niteliğinde öldürülmektedir.

Bu soru testleştirilebilir de:

Test Sorusu: Kelsen'in belirttiği gibi, ilkel toplumlarda, hukuk düzeninin hayvanların, bitkilerin ve hatta cansız nesnelerin davranışlarını düzenlediği görülmektedir. Örneğin Kitab-ı Mukaddes'te insan öldüren öküzün ceza niteliğinde ölüme mahkum edileceği yolundaki şu kural konulmuştur: *"Ve eğer, bir öküz bir erkeği yahut bir kadını süserse, ve o ölürse, öküz mutlaka taşlanacak, ve onun eti yenilmeyecektir"* (Kitab-ı Mukaddes,

Çıkış, Musanın İkinci Kitabı, Bap 21, Ayet 28). Varsayalım ki aynı norm Türk Ceza Kanununda da bulunmaktadır. Bu norm hakkında hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Bu norm geçersizdir. Zira, hukuk kurallarıda mantığa uygun olmalıdır. Bu kural ise mantığa aykırıdır. Çünkü öküz, irade sahibi olmadığından verilen cezayı anlayamaz.
b) Bu norm hukuken geçerlidir. Yukarıdaki sadece bir kutsal kitap hükmü, yani din kuralı olarak kalsaydı geçersiz olurdu. Ama yukarıda bu kuralın Türk Ceza Kanununun bir parçası olduğu yani maddi varlığının mevcut olduğu varsayılmıştır. Yani hukuken mevcuttur. İçeriğinin mantıklı yahut mantıksız olması bizi ilgilendirmez.
c) Bu norm geçersizdir. Çünkü bu normda insan dışı bir varlığın hareketi düzenlenmekte, işlediği fiilin cezası niteliğinde öldürülmektedir.
d) Bu norm geçersizdir. Eksik olan unsur hukukiliktir. Çünkü yukarıdaki verilere göre, bu kuralın kaynaklandığı normatif düzen, hukuk düzeni değil, din düzenidir. Zira Kitab-ı Mukaddes Hristiyanlığın kutsal kitabıdır.
e) Bu kural geçersizdir. Eksik olan unsur etkililiktir.

3. Hukuk Anlayışları, Okulları, Teorileri

Hukuk anlayışları, okulları, teorileri konusunda genellikle klasik anlatım sorusu sorulur. "Şu teoriyi anlatınız", "bu teoriye açıklayınız" gibi. Ancak bu sorular öğrenciyi ezberciliğe sevk eder. Onun yerine, bu teorilerle ilgili okuma parçaları alıp, "bu paragraf hangi teori tarafından savunulmaktadır" gibi sorular sorulması daha uygun olur. Aşağıda bu örneklendirilmiştir.

Yazılı Sorusu: M.Ö. beşinci yüzyılda Sofokles'in yazdığı "Antigon" adlı trajedide, Teb Kralı Kreon, Antigon'un ölen kardeşlerinden birinin mezara gömülmesini yasaklamış ve onun cesedini yırtıcı kuşlarla hayvanların parçalaması için açıkta bıraktırmıştı. Antigon bu yasağa karşı geldi. Ve ölen kardeşinin cesedini bizzat gömmeye kalkıştı. Bu sırada Antigon suçüstü yakalanarak Kralın karşısına çıkarılır ve kralla arasında şu konuşma geçer:

Kreon: Herkese ilan ettiğim yasağı bilmiyor muydun?

Antigon: Evet biliyordum! Nasıl bilmem, emir pek açıktı!

Kreon: Demek koyduğum kanunu çiğnemeye cüret ettin.

Antigon: Evet öyle! Zira bu kanunu koyan Zeus değildi. Senin koyduğun yasaklarda, tanrıların koyduğu yazılı olmayan değişmez kanunları çiğneyebileceğini sağlayacak gücü görmedim. Bu ka-

nunların belli bir tarihi yoktur; ne bugüne ne de düne mahsusturlar. Onlar ebedi olarak yürürlükte kalacaklardır ve ne zamandan beri mevcut olduklarını bilen yoktur.

Sonu: Antigon cevabında hangi hukuk okulunun görüşleri dile getirilmektedir?

Cevap: Tabiî hukuk. Parçada kralın koyduğu "pozitif hukuk" ve "tanrıların koyduğu yazılı olmayan değişmez" hukuk, yani "tabiî hukuk" ayrımı vardır. Antigon bu ikincisini savunmaktadır.

Aynı soru test şeklinde de sorulabilir. Aynı parça alındıktan sonra şu soru soruyabilir:

Antigon cevabında hangi hukuk okulunun görüşleri dile getirilmektedir?

a) Pozitivist Hukuk Okulu
b) Tarihçi Hukuk Okulu
c) Sosyolojik Hukuk Okulu
d) İradeci Hukuk Okulu
e) Tabii Hukuk Okulu

Cevap (e) şıkkıdır.

Bir diğer örnek:

Yazılı Sorusu: *"Madem adalet kriteri farklıdır ve azaltılması mümkün değildir, adil saymadığından geçerli olmayan kanuna itaat etmeyen yurttaşa yöneticilerin bir şey demeye hakkı olmaz ve üstelik kanunlar çerçevesinde uygar yaşama güvenliği tamamen tahrip edilmiş olur"* (Zeki Hafızoğulları, *Ceza Normu*, Ankara, US-A Yayınları, 1996, s.50).

Yukarıdaki paragrafta hangi hukuk teorisi eleştirilmektedir?

Cevap: Tabiî hukuk teorisi. Tabiî hukukun tanım unsuru olan "adalet" kavramının göreceliliği ve bundan doğabilecek sakınca dile getirilmektedir.

Aynı soru testleştirilebilir de. Aynı parça alındıktan sonra şu soru sorulabilir:

Test Sorusu: Yukarıdaki paragrafta hangi hukuk teorisi eleştirilmektedir?

a) Pozitivist Hukuk Okulu
b) Tarihçi Hukuk Okulu
c) Sosyolojik Hukuk Okulu
d) İradeci Hukuk Okulu
e) Tabii Hukuk Okulu

Doğru cevap (e) şıkkıdır.

4. Hakimin Hukuk Uygulamasıyla İlgili Örnek Sorular

Yazılı Sorusu: Öğrenci Ö, ev sahibi S'nin evini kiralamış, yaptıkları sözleşmede kiranın ayın başında mı, sonunda mı ödeneceği belirtilmemiştir. Ev sahibi S, kiracısı Ö'den kirayı ayın başında istemiş, Ö de kirayı ayın sonunda ödeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine S, Ö aleyhine Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde kira parasının ayın başında ödettirilmesi için dava açmıştır. *Varsayalım ki,* hakim Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda kiranın ne zaman ödeneceği konusunda hüküm bulamadı. Bu durumda hakim nasıl karar verir?

Cevap: Uygulanacak kural kanunda olmadığına göre ve uyuşmazlık medenî hukuk (tam olarak borçlar hukuku) alanına ilişkin olduğundan, hâkim önce o yöredeki örf ve adete bakar; kural varsa onu uygular; yoksa kendisi kanun koyusu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.

Aynı soru testleştirilebilir de.

Test Sorusu: (Aynı örnek olay verildikten sonra şu soru sorulabilir): Bu durumda hakim nasıl karar verir?

a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre, davanın düşmesine karar verir.
b) Varsa o yöredeki örf ve adetlere göre, yoksa kanun koyucu gibi hareket ederek karar verir.
c) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak kendi inisiyatifine göre bir karar verir.
d) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü doktrinde, yani bilimsel içtihatlarda arayıp bulur.
e) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü yargısal içtihatlarda, özellikle, Yargıtay daire ve genel kurul kararlarında arayıp bulur.

Doğru cevap aynı nedenle b şıkkıdır.

Dördüncü Bölüm
SORULAR NASIL CEVAPLANMALI

Önceki bölümde soruların nasıl hazırlanması gerektiği sorunu üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ise soruların nasıl cevaplanması gerektiği sorunu üzerinde durulacaktır. Önceki bölüm, soru hazırlayanlara, yani öğretim üyelerine; bu bölüm ise soruları cevaplayanlara, yani öğrencilere yöneliktir.

"Sorular nasıl cevaplanmalı" sorusuna ÖSS için belli bir cevap verilebilir. KPDS için de belli bir cevap verilebilir. Çünkü bu tür sınavlar merkezi bir şekilde test usûlüyle yapılmaktadır. Ve yıllardan beri bu sınavlarda belli tip sorular sorulmakta, adayların belli yetenekleri ölçülmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle bu tür sınavda soruların nasıl cevaplanması gerektiği ve bu tür sınavlara nasıl hazırlanılması gerektiği yolunda birçok şey söylenebilir[1]. Ancak üniversitelerde yapılan sınavlarda sorulan soruların nasıl cevaplanması gerektiği konusunda standart bir şey söylenemez. Zira bu sınavların kendileri standart değildir. Her öğretim üyesi değişik şeyler sormakta, aynı dersi veren değişik öğretim üyelerinin ölçmek istedikleri yetenekler değişik olabilmektedir. Dolayısıyla "nasıl cevaplamalı" sorusuna her sınav için geçerli bir cevap verilemez. Sadece yuvarlak bir şekilde öğrenciye şu söylenebilir: "Öyle bir cevap verin ki, sınav kağıdınızı okuyan öğretim üyesi size 100 versin".

Sınavdan 100 almak ise çoğunlukla öğretim üyesinin o sınavdan ne aradığına, o sınavla neyi ölçmek istediğinin öğrenci tarafından önceden anlaşılmasına bağlıdır. Öğrenci, sınava girmeden önce, öğretim üyesinin ne tür sınavlar yaptığını, sınavda neyi ara-

1. Bu yıl ÖSS sınavı tek basamağa indirilince, bilindiği gibi bu sınava hazırlananlar ve bu sınava öğrenci hazırlayanlar da "sınava nasıl hazırlanmalı" konusunda oldukça tereddüt yaşadılar.

dığını bilmelidir. Sınava o şekilde hazırlanmalı, soruları o şekilde cevaplamalıdır.

Bu nedenle "sorular şu şu şekilde cevaplanır" diye her öğretim üyesi için geçerli bir açıklama yapmak mümkün değildir. Ancak yine de, sınava nasıl hazırlanılması gerektiği ve sınav anında soruların nasıl okunup cevaplanması gerektiği konusundaki genel şeyler söylenebilir.

I. NASIL HAZIRLANMALI

Sınavda doğru cevaplar vermek için haliyle sınava iyi bir şekilde hazırlanmış olmak gerekir. Öğrenci dersleri izlemiş, konuları öğrenmiş olmalıdır. Bu genel çalışmanın yanında öğrencinin sınava yönelik bir "özel çalışma" da yapması gerekir. İşte bizim burada temas ettiğimiz hazırlık bu "özel hazırlık"tır.

Bir kere öğretim üyesinin ne tür sınav yaptığı bilinmelidir. Öğretim üyesinin eski yıllarda yaptığı sınavlar hakkında araştırma yapılmalıdır. Üst sınıflardaki öğrenciler o öğretim üyesinin nasıl sınavlar yaptığını bilirler. Genellikle üniversite çevresindeki veya üniversite öğrencilerine yönelik iş yapan bazı fotokopicilerde öğretim üyesinin önceki yıllarda sorduğu soruların fotokopileri vardır. Bu fotokopiler temin edilmelidir[2].

---

2. Soruların dışarı çıkarılıp çoğaltıldığı gibi, öğretim üyelerinin ders takrirleri de fotokopicilerde satılır. Şüphesiz her iki durumda da öğretim üyesinin telif hakları ihlâl edilmektedir. Bazı öğretim üyeleri kendi sorularının ve ders notlarının fotokopicilerde satılmasına çok kızarlar. Ama bunun önüne kitle eğitimi yapan fakültelerde genellikle geçilemez. Sorular şu yada bu şekilde dışarı çıkar. Keza, öğrencilerden biri veya diğeri ders notlarını fotokopicilere verir. Bu bir vakıa. Bununla mücadele etmek için her şeyden önce bunun nedenlerini anlamak gerekir. Zira öğrencilerden bu yönde bir talep gelmese, sorular ve notlar fotokopicilerde satılmaz. Demek ki, fotokopiciler öğrencilerin bir ihtiyacını karşılamaktadır. Öğrencilerin bu ihtiyacı, kanımızca, meşru bir ihtiyaçtır; ve meşru yollardan tatmin edilmesi gerekir. Bir öğrencinin önceki yıllarda ne tür sorular sorulduğunu merak etmesi ve çalışmasını ona göre yönlendirmek istemesinden daha doğal ne olabilir? Hele, öğretim üyesinin derste anlattıklarını izleyememiş, yahut izlemiş ama güzel bir şekilde not alamamış bir öğrencinin, bunu hakkıyla yapmış bir arkadaşının tuttuğu nottan çalışmasının yadırganacak yanı nedir? Fotokopiciler işte bu ihtiyaçları gidermektedirler. Fotokopicilerle mücadele edilmek isteniyorsa, ilk önce öğ-

Öğretim üyesi hakkında gerekli araştırma yapıldıktan sonra, şunlar tespit edilmelidir: Öğretim üyesi "bilgi sorusu"mu, "problem sorusu" mu soruyor? Öğretim üyesi "yazılı sınav" mı, "test sınavı" mı yapıyor?

A. BİLGİ SORUSU

Yukarıda "bilgi soru"sunun ne olduğu gördük. Bu tür sorular ile öğrencinin belirli bir konuda bir bilgiyi bilip bilmediği ölçülmek istenir. Problem sorularında ise, öğrenilmesi istenilen bilgi doğrudan sorulmaz. Öğrencinin bu bilgiyi zaten bildiği varsayılır. Öğrenciden o bilgiyi kullanarak verilen problemi çözmesi istenir.

Bilgi soruları klasik yazılı sınav sorusu veya test sorusu şeklinde sorulabilir. Öğrenci öğretim üyesinin bilgi sorusu sorduğunu tespit ettikten sonra, yaptığı sınavların yazılı mı, test mi olduğunu tespit etmelidir.

1. Yazılı Sınav

Öğretim üyesi yazılı sınav yapıyorsa ancak birkaç soru sorabilir. Bu sorularda genellikle ayrıntılardan değil, en önemli konulardan çıkar. O halde yazılı sınava girilecekse, dersin en temel konularına çalışılmalıdır. Böyle bir sınava hazırlanırken dersin ayrıntılarıyla zaman kaybetmemek gerekir. Klasik yazılı sınavda bir derste kendisinden soru çıkabilecek en fazla 20 konu vardır. Ve bir konudan bilgi sorusu sorulursa hep aynı tip soru sorulur. Bu soruları önceden düşünüp, onlara önceden cevaplar hazırlamakta yarar vardır. Öğrenci kendini öğretim üyesinin yerine koymalı, o ders hakkında kendisi soru sorsaydı ne gibi sorular soracağını

---

rencilerin duyduğu bu ihtiyaçların öğretim üyesi veya fakülte idaresi tarafından tatmin edilmesi gerekir. Önceki yıllarda sorulan soruları fakülte idaresi derleyip çoğaltabilir. Keza öğretim üyesinin ders takrirlerini de bizzat fakülte çoğaltabilir (eskiden bunun örneklerine de rastlanıyordu). Bu işi öğretim üyeleri ve fakülteler yapmadan fotokopicileri suçlamaya hakları yoktur. Aslında günümüz şartlarında bu işi fakültelerin yapmaları mümkün değildir. Yapsalar bile bunu fotokopicilerden daha ucuza mâl edemezler. O halde fotokopicilerin eğitim faaliyeti açısından yararlı bir iş yaptıklarını kabul etmek gerekir.

düşünmelidir. Ve o ders için bir soru listesi çıkarmalıdır. Hatta böyle bir sorunun geleceğini düşünerek öğrenci sınavda cevap veriyormuş gibi cevaplar hazırlamalıdır. Yazılı bir sınav için önceden çıkarılan 20 sorunun ayrıntılı cevap planı yapılırsa, görülecektir ki, sorulardan bazısı bu önceden hazırlanan sorulardan çıkacaktır.

Bilgi sorusu soran öğretim üyesi yazılı sınav yapıyorsa genellikle, "şunu anlatınız", "bunu açıklayınız", "şunun unsurlarını sayınız", "bunun şartları nelerdir", "şunu tanımlayınız" gibi sorular sorar. Bu tür soruların yapılması için ise konuların "ezberlenmesi" yeterlidir. Şüphesiz bu "ezber"den kasıt, bir hafızın Kur'anı ayet ayet ezberlemesi gibi bir ezber değildir. Buradan kastettiğimiz şey, konuların derinlemesine öğrenilmesine, özümsenmesine gerek olmadan öğrenilmesidir. Diğer bir ifadeyle ezbere öğrenilen bir bilginin nedeni, niçini bilinmez. İşte bizim burada dediğimiz şey, ezbere bilgi sorusu soran öğretim üyelerinin sınavlarına hazırlanırken, öğrencinin öğrendiği bilginin nedeni, niçini, nasılıyla zaman kaybetmeyip, bizzat bilginin kendisini sınavda yazacak kadar bellemeleridir.

Ezbere bilgiyle yapılabilecek sorular soran öğretim üyeleri genellikle ezbere karşı olduklarını söylerler. Öğrencilere ezbere yönelmemelerini tavsiye ederler. Öğrencilerin bu tavsiyelere kanmamaları gerekir. Bu tür öğretim üyelerinin ezici çoğunluğu ezbere bilgiyi gerektiren sorular sorarlar. Bu tür sorular soran bir öğretim üyesinin dersinde başarılı olmak için öğrencinin yapacağı en rasyonel şey, sınavda çıkabilecek konuları ezberlemektir. Ezber sanıldığı kadar zor bir faaliyet değildir. Zaten burada, ezberlenecek bilgi kelimesi, kelimesine ezberlenmesi şart değimdir. Kaldı ki sınava yönelik ezber, uzun süreli hafıza gücü gerektirmez. Sınavdan önceki gün veya sınav gecesi ezberlenen şey sınavdan çıkar çıkmaz unutulacaktır. Sınavdan aylar sonra tekrar bu bilgiler öğrenciden istenseydi işte o zaman "hafıza gücü" gerekirdi. Bu tür sınavlarda başarılı olmak için ezber yeteneğinizi geliştiriniz.

Bir dersin konularını baştan sona nadiren ezberleyecek zaman olur. O nedenle ezber faaliyetine geçmeden önce, nereleri ezberleyeceğinize karar veriniz. Klasik anlatım sorularının sorulduğu bir

sınavda, her yeri yarım yamalak ezberlemektense, bazı konuları tam ezberlemekte yarar vardır.

Ezberlemenin yöntemleri, teknikleri var mıdır? Bu sorunun cevabını bilmiyoruz. Ama bu konuda şunları tavsiye edebiliriz.

Bir kere ezberlenecek bilginin nedenine, niçinine kafanızı takmayınız. Aksi takdirde o metni "öğrenmiş" olursunuz ki, bunu ölçen sınavlar çok azdır. Eğer hafızlar, ezberledikleri ayetlerin anlamını bilselerdi Kur'anı hiçbir zaman ezberleyemezlerdi.

Kimilerinin ses hafızası, kimilerinin ise görsel hafızası kuvvetlidir. Ses hafızanız güçlü ise, ezberlenecek metni, yüksek sesle okuyunuz. Daha sonra metne bakmadan, kısım kısım, tekrar etmeye çalışınız. Kısım kısım tekrarlaya tekrarlaya metnin tamamını ezberlemiş hale geleceksiniz.

Görsel hafızanız kuvvetliyse, yüksek sesle okumak yerine, ezberleyeceğiniz metni "gözlerinizle" omuyunuz. Bazen kelimelerin altını çiziniz. Şekiller, işaretler yapınız. Tüm bunlar hatırlamanıza yardımcı olacaktır.

İnsanda deyim yerindeyse bir de "el hafızası" vardır. Birçok kişi yabancı bir kelimenin en doğru yazılışını hatırlamak için onu kendi eliyle bir yere bakmadan hızlı bir şekilde yazmak ihtiyacını hisseder. Bu şekilde yazılan yabancı kelimenin imlasının doğru olma olasılığı çok yüksektir. Bu bir "el hafızsı"nın olduğunun kanıtıdır. Bu el hafızası da bir metnin ezberlenmesine katkıda bulunabilir. Ezberlemeniz gereken metni birçok defa yazınız ki, yazdığınız metin "elinizin hafızasına" yerleşsin.

Bazen hafızayı desteklemek için bazı "formüller" geliştirilebilir. Bazı unsurların, bazı şartların sırasıyla ezberlenmesi için, bunların ilk harfleriyle anlamsız ama akılda kalıcı kelimeler oluşturulabilir. Bir çeşit formüller, şifreler türetilebilir. Bunlar yardımıyla sorulan şartları, unsurları hatırlayıp sırasıyla yazabilirsiniz.

Bu yollarla göreceksiniz ki, öğrenmeniz gereken metni çok daha kolay ezberleyeceksiniz. Sınavdan çıkar çıkmazda tüm ezberlediklerinizi zaten unutacaksınız.

Burada şunu da hatırlatmak isterim ki, yaptığınız şey, bir bilgi öğrenme işi değildir. Bu yöntemlerle ezberlediğiniz hukuk bilgilerinin size hiçbir katkısı olmayacaktır. Zira, bu ezber bilgileri sı-

navdan çıkar çıkmaz bir daha hatırlamamak üzere unutacaksınız. Zira söz konusu bilgileri "öğrenmediniz", "sindirmediniz", ama sadece "ezberlediniz". Ancak bu kusurun, bu ezber yoluna başvurmanın sorumlusu siz değilsiniz. Bizzat size ezber sorusu sorarak bu yollara iten öğretim üyeleridir. Sizin somut amacınız girdiğiniz sınavda başarılı olmaktan ibarettir. Bu amaca ulaşmak için ise kopya dışında her yol mubahtır.

Bir önceki bölümde de belirttiğimiz gibi, biz sınavlarda ezber gerektiren bilgi sorularının sorulmasına karşıyız. Daha ziyade muhakeme yeteneği gerektiren problem sorularının sorulmasından yanayız. Keza birçok sınavda kaynak kullanılmasının da serbest bırakılması gerektiğini düşünüyoruz. Kendi yaptığımız bazı sınavlarda da kaynak kullanılmasına izin veriyoruz. Bununla birlikte itiraf edelim ki, hukuk alanında minimum bir ezber faaliyeti her zaman gerekli ve öğrenciye yararlıdır. Örneğin Medenî Kanunun 1'inci maddesinin öğrenciler tarafından kanunun kullandığı kelimelerle ezberlenmesi genellikle tavsiye edilir. Bazen de, hukukun temel ilkelerinin ifade edildiği Latince veya Osmanlı Türkçesi vecizelerin ezberlenmesi tavsiye edilir. Bu tür ezber yukarıda bahsettiğimiz ezberden farklıdır. Bunların sayıları azdır. Ve bir öğrenci bunları kısa bir zamanda ezberleyebilir.

2. Test

Bilgi sorusu soran öğretim üyesi test sınavı yapıyorsa, öğrencinin işi bir bakıma daha zorlaşmakta, bir bakıma ise daha kolaylaşmaktadır. Bir bakıma, daha *zorlaşmaktadır;* çünkü, test sınavında çok soru sorma imkanı vardır. Bu nedenle öğretim üyesi ayrıntılardan da bilgi sorusu sorabilir. Bu durumda ise ezberlenecek alan çok geniştir. Bu geniş alanı ezberlemek, zaman alır. Ama, bir bakıma daha *kolaylaşmaktadır;* çünkü, test sınavında artık doğru cevap şıkların içinde bulunmaktadır. Yarım yamalak ezber yapmış öğrenci bile doğru cevabı şıklar arasında görünce hatırlayabilir.

Yazılı bilgi sınavı sorularında ise öğrencinin doğru cevabı sıfırdan tamamıyla hafızası yardımıyla bulması gerekir. Yazılı sınavlarda tabiri caizse "aktif hafıza"nın çalıştırılması gerekmekte-

dir. Cevabın kelime kelime formüle edilmesi gerekmektedir. Test tipi bilgi sınavlarında ise doğru cevap şıkların arasında olduğundan, sorunun cevabının o olduğu hatırlanabilir. Deyim yerindeyse, "pasif hafıza" devreye girmektedir. Bir kolaylık daha vardır. Yazılı sınavda öğrencinin doğru cevabı kelime kelime yazması gerekir. Onun için tam bir ezber gerekir. Test sınavında ise doğru cevap, yazılmadığından ama işaretlendiğinden tam bir ezber gerekmemektedir.

Test tipi bilgi sorularında doğru olarak cevaplandırılması için konunun öğrenilmiş, özümsenmiş olmasına gerek yoktur. Ezbere bilgiyle bu tür test tipi bilgi soruları da yapılabilir.

Test tipi bilgi soruları genellikle "aşağıdakilerden hangisi şunun unsurudur/unsuru değildir" veya "aşağıdakilerden hangisi şunun tanımıdır" veya "şu tanım aşağıdakilerden hangisinin tanımıdır", "aşağıdakilerden hangisi şunun özelliğidir/özelliği değildir", "aşağıdakilerden hangisi şunun şartıdır? Şartı değildir", "bunun müeyyidesi aşağıdakilerden hangisidir" gibi sorular sorulur. Kötü test hazırlayıcıları da aslında boşluk doldurma tipi soruları kendi akıllarınca testleştirirler.

Örnek: Bilanço eşitliğinin sol tarafına ..... denir.

a) Muzaaf b) Pasif c) Aktif d) Mevcut e) Sermaye

(Soru Ömer Faruk Çolak (editör), *Müfettişlik, Uzmanlık ve Kontrolörlük Sınavlarına Hazırlık*, Ankara, Nobel Yayınları, 1999, s.103'ten alınmıştır).

Bu tür test soruları salt ezber bilgiyle yapılabilecek sorulardır. Böyle soruların geldiği bir test sınavı bir günlük ezber çalışması ile başarılabilir.

Ezberlemenin nasıl yapılabileceği konusunda yukarıda yazılı sınavlar hakkında söylediklerimiz burada da geçerlidir. Bunlara ilave olarak şunu söyleyelim. Bu tür test sınavlarında ezberlenmesi gereken alan sınırlanmamalı ders konularını hepsine şöyle bir bakılmalıdır. Tam ezber yerine, yarım yamalak ezber yöntemine gidilmelidir. Ezberlenecek bilgiler bir metin olarak değil, önerme olarak çıkarılmalıdır. Test sınavında bir kitap metin olarak ezberlenmemeli, kitabın sayfalarında geçen ana önermeler ezberlenmelidir.

Test tipi bilgi sorusu soran ve test hazırlama konusunda uzman olmayan öğretim üyelerinin sınavlarında dersi yeterince ça-

lışmamış ama zeki öğrencilerin şansları oldukça fazladır. Bu öğretim üyelerinin hazırladıkları test sorularının şıkları çok amatörcedir. Çoğunlukla doğru şık, "ben buradayım" diye bağırır. Şıkların arasında doğru şık "çağrışım" mekanizmasıyla kolayca bulunabilir.

Aşağıda ayrı bir bölüm olarak test sınavlarında doğru cevabın konuyu bilmeden nasıl tahmin edilebileceği hususu ayrıca tartışılmıştır.

B. PROBLEM SORUSU

Yukarıda görüldüğü gibi problem sorularını doğru cevaplamak için sadece bir teorik bilgiyi doğru olarak bilmek yetmez. Onu somut olaya doğru olarak uygulamak gerekir. Diğer bir ifadeyle karşılaşılan problem, bilinmesi gereken kural ve ilkeler uygulanarak çözümlenmelidir. Bu ise ezber yeteneğiyle yapılabilecek bir şey değildir. Öğrencinin bilgiyi öğrenmiş bunu sindirmiş olması gerektiği gibi, ileri düzeyde bir muhakeme yeteneğine de sahip olması gerekir.

Salt ezbere çalışan bir öğrencinin her bilgiyi ezberlemiş olsa bile problem sorularını yapması mümkün değildir. Problem sorularını ancak, konuyu bilen, bilgiyi özümsemiş ve güçlü bir muhakeme yeteneği olan öğrenciler çözebilir. Yukarıda belirtildiği gibi öğrencinin ezbere çalışmaması isteniyorsa, ezber gerektiren bilgi soruları değil, muhakeme gerektiren problem soruları sorulmalıdır. Ancak yukarıdaki bölümde gösterildiği gibi, bilgi sorusu hazırlamak kolay, problem sorusu hazırlamak ise zordur. Problem sorusu hazırlamak hem zaman alır, hem de yaratıcılık gücü gerektirir. Nihayet ezbere karşı olduğunu söyleyen öğretim üyeleri bu fikirlerinde samimi iseler, sınavda kitap-defter kullanılmasına izin vermelidirler.

Problem soruları yazılı ve test sorusu şeklinde düzenlenebilir. Önemli olan problemin güzel düzenlenmiş olmasıdır.

Öğretim üyesi problem sorularını yazılı sınav tipinde soruyorsa, öğrencinin şu şekilde çalışması uygun olur.

Ders konularının bazıları problem sorusu sormaya elverişli, bazıları ise elverişsizdir. Hangi konularda problem sorusu sorula-

bileceğini tahmin ediniz. Problem sorusu soran öğretim üyelerinin problem sorusu olarak bazı gözde konuları vardır. Onları eski yılların sorularını bularak tespit ediniz. O konulara büyük önem vererek çalışınız. Bazı konuları ise problemleştirmek imkansız değilse de çok zordur. Sınava çalışırken o konular ile çok zaman kaybetmeyiniz.

Eski yıllarda sorulan problemleri bulunuz. Onları muhakkak çözünüz. Öğretim üyesi genelde aynı problemi olayları değiştirerek sorar. Problemi çözmek için gereken mantık hep aynı kalır. Problemin doğru cevabının neden öyle olduğunu anlayınız. Siz de benzer konularda problemler tasarlayınız. Onları da aynı şekilde çözünüz.

Yazılı sınavlarda sorulabilecek problem sayısı sınırlıdır. O nedenle problemler en önemli görülen birkaç konudan gelir.

Problem sorusunu test tipi sınav olarak düzenlemek de mümkündür. Üstelik bu takdirde problemlerin çok değişik konulardan, ayrıntılardan gelme ihtimali de vardır. O nedenle kapsayıcı çalışmaya dikkat ediniz.

II. NASIL CEVAPLAMALI

Nasıl cevaplamalı sorusunun cevabı soru tipine göre değişir.

A. BİLGİ SORULARI

Bilgi sorularının belirli bir cevabı vardır. Bu cevabı önceden biliyorsanız soruyu doğru bir şekilde cevaplayabilirsiniz. Cevabınız yazılı ve test sınavına göre haliyle değişik olacaktır.

Yazılı sınavlarda sorunun cevabını biliyorsanız olduğu gibi yazınız. Yazarken yazınızın okunaklı olmasına dikkat ediniz. Keza cevap kağıdına güzel bir sayfa düzeni yapınız. Özellikle kağıdın sol marjından iki santim kadar bir boşluk bırakmayı ihmal etmeyiniz. Hangi uzunlukta yazacağınız öğretim üyesinden öğretim üyesine değişir. Genellikle pek uzun olmaması tavsiye edilir. Cümlelerin açık seçik olmasına dikkat ediniz. Muğlak ifadelerden kaçınınız. Gerekmedikçe kendi yorumlarınızı katmayınız. Anlatımınızı süslemeyiniz. Ancak bunlar öğretim üyesinden öğretim üyesi de-

ğişebilir. Zamanınızı iyi kullanınız. Gereksiz ayrıntılara inerek cevabınızı şişirmeyiniz.

Test sınavlarında soruyu güzel okuyunuz. Test seçeneklerini gözden geçiriniz. Doğru seçeneğin a şıkkı olduğu kanısına varsanız bile diğer seçenekleri de gözden geçirmeyi ihmal etmeyiniz. Soruları çok hızlı bir şekilde okuyunuz. Seçenekleri daha da hızlı okuyunuz. Test sınavlarında yeterince zaman verilmez. Test sınavlarında hızlı okuma ve kavrama bizatihi puan getiren bir unsurdur.

B. PROBLEM SORULARI

Problem sorularını cevaplamak daha da güçtür. İlgili konunun bilgisini bilmek yetmez; onu somut olaya da uygulayabilmek gerekir. Problem soruları klasik yazılı sınav tipinde veya test sınavı tipinde sorulabilir. Hangi türde sorulursa sorulsun, problemin çözümü için yapılacak şey aynıdır:

Problem dikkatlice okunmalı, olay kavranmalı, olayın hukukî nitelendirilmesi yapılmalı ve nitelendirilmesi doğru yapılmış olaya hukuk kuralı uygulanmalıdır.

Bir örnek üzerinde problemin nasıl çözüleceğini görelim.

Yazılı Sorusu: Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı X tarih ve Y sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dernekler Kanununda şu değişikliği yapmıştır:

"Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde kaymakamlar, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde görevli hakimin onayına sunulur". Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

Böyle bir problemi çözmek için şu beş soruyu sırasıyla sormak gerekir:

1. Düzenleme hangi tür düzenleyici işlem ile yapılmaktadır.
2. Düzenleme ile ne yapılmaktadır?
3. Düzenleme hangi temel hak ve özgürlüğe ilişkindir?
4. Bu özgürlüğün Anayasanın sistemi içindeki yeri nedir?
5. Bu özgürlük kanun hükmünde kararname ile düzenlenebilir mi?

Bu beş sorunun cevabı şunlardır:

1. Soruda açıkça belirtildiği gibi, bu düzenleme bir kanun hükmünde kararname ile yapılmaktadır.
2. Düzenleme ile derneklerin faaliyette bulunma özgürlüğü sınırlandırılmaktadır.

3. Düzenleme, Anayasanın 33'üncü maddesinde güvence altına alınan "dernek kurma hürriyeti" ile ilgilidir.
4. Anayasanın 33'üncü maddesi Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer almaktadır.
5. Dernek kurma özgürlüğü kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez. Çünkü, Anayasanın 91'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca "Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri" kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez.

Bu şekilde bu beş soruyu öğrenci kendi içinde sorup, yukarıdaki gibi kendi içinden cevaplandırdıktan sonra, cevap kağıdına şu cevabı yazabilir:

> **Cevap:** Bu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, burada "dernek hürriyeti" ile ilgili bir düzenleme yapılmaktadır. "Dernek kurma hürriyeti" Anayasanın 33'üncü maddesinde güvence altına alınmıştır. Anayasanın 33'üncü maddesi Anayasanın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer alan bir kişi hakkıdır. Bu bölümde yer alan haklar Anayasanın 91'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez.

Bu problemin tam çözümü bu kadardır. Soruda ayrıca başka şeyler sorulmadıkça cevabınıza başka şeyler ilâve etmeyiniz. Ayrıca sorulmadıkça, daha uzun bir şeyler yazmaya gerek yoktur. Yukarıdaki cevap, olabilecek en uzun cevaptır. Şöyle kısa bir cevap da birçok öğretim üyesi tarafından tam doğru olarak kabul edilebilir: "Anayasa aykırıdır. Çünkü dernek kurma özgürlüğü kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez". Problemin bir çözümü vardır. Bu çözümü ifade etmek için gereken cümlelerden başka cümleler kurmamak gerekir.

Burada görüldüğü gibi, soruyu doğru cevaplamak için kanun hükmünde kararname ile kişinin temel hak ve hürriyetlerinin düzenlenemeyeceğini bilmek yetmemekte, bunun yanında problemdeki düzenlemenin kanun hükmünde kararname ile yapıldığını da farketmek gerekmektedir. Böyle bir problem sorusunu yapamayan birçok öğrenciye bunun nedeni sorulduğunda, "ben bu düzenleme kanunla yapılıyor sandım. Kanun hükmünde kararname ile yapıldığını farketmemişim" cevabı alınmaktadır. O halde problem metni çok dikkatlice okunmalı, cevabı etkileyecek kelimelerin altı çizilmelidir.

Diğer yandan, burada yapılan düzenlemenin hukuki nitelendirmesini doğru yapmak gerekmektedir. Yani buradaki düzenlemenin bir temel hak ve özgürlük sınırlandırması niteliğinde olduğunu görmek gerekir. Ve bu sınırlandırmanın hangi temel hak ve özgürlük ile ilgili olduğu, bu özgürlüğün Anayasanın sistemi içindeki yerini düşünmek gerekir. Tüm bu hususlara dikkat etmeyen ya da bu hususları akıl edemeyen her öğrenci problemi yapamayacaktır. Nihayette tüm bu nitelendirmeleri doğru yapan öğrenci, bu düzenlemenin Anayasaya aykırı olup olmadığı konusunda kendi cevabını vermelidir. İşte bu noktada öğrencinin "kanun hükmünde kararname ile temel hakların düzenlenemeyeceği" bilgisine ihtiyacı vardır. Bu bilgiyi bilen öğrenci bunu, nitelendirilmesi doğru yapılmış düzenlemeye uygulayarak cevabını verecektir.

İşte bu tür problem sorularında ezbere bilgi, doğru cevap için bizatihi yetersizdir. Bu bilginin somut olaya uygulanabilmesi de gerekmektedir. Bu tür soruda öğrencilerin konuyu çalışmaları gerektiği gibi, olayları çabuk ve doğru anlama, onların hukukî nitelendirmesi doğru yapma ve hızlı ve doğru muhakeme gibi yeteneklerini de geliştirmiş olmaları gerekmektedir.

Test sınavlarında da problem tipi soru soruluyorsa, problemin çözümü için yapılacak akıl yürütme yukarıdakiyle aynıdır: Olayı çabuk ve doğru anlamak, olayın hukukî nitelendirmesini doğru yapmak ve nitelendirmesi yapılmış olaya soyut ve genel olan hukuk kuralını uygulamak.

Problem tipi soru ister klasik yazılı sınavda, ister test sınavında sorulsun, çözümü için yapılacak akıl yürütme hep aynıdır. Akıl yürütmenin sonucu, yazılı sınavda kağıda yazılı olarak verilmekte, test sınavında ise işaretle belirtilmektedir. Test sınavında yukarıda belirtilen akıl yürütme sonucu bulunan sonuç, seçenekler arasından aranıp bulunmalı ve o seçenek işaretlenmelidir. Şimdi aynı problem sorusunun test şeklinde sorulduğunu varsayalım:

> **Test Sorusu:** Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu usûlüne uygun olarak çıkardığı X tarih ve Y sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dernekler Kanununda şu değişikliği yapmıştır: *"Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde kaymakamlar, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde*

görevli hakimin onayına sunulur". Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyeti güvence altına alınmıştır. Anayasanın güvencesi altında olan dernekler faaliyetten men edilemez.
b) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabileceği öngörülmüştür.
c) Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak derneği faaliyetten men konusundaki kaymakam kararının 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulmasaydı, düzenleme Anayasaya aykırı olurdu.
d) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, kanun hükmünde kararname ile derneklerin faaliyetleri düzenlenemez.
e) Hiçbiri.

Burada yapılacak akıl yürütme yine yukarıdaki akıl yürütmeyle tamamen aynıdır. Varılan sonuç ise d şıkkında bulunmaktadır. Soruya doğru cevap verebilmek için yine önce olayın hangi özgürlük ile ilgili olduğunu bulmak, sonra bu özgürlüğün anayasanın sistemi içindeki yerini belirlemek, daha sonra da bu özgürlüğün kanun hükmünde kararname ile düzenlenip düzenlemeyeceğini belirlemek gerekir.

Bir diğer örnek üzerinde de açıklama yapalım:

Yazılı Sorusu: Öğrenci Ö, ev sahibi S'nin evini kiralamış, yaptıkları sözleşmede kiranın ayın başında mı, sonunda mı ödeneceği belirtilmemiştir. Ev sahibi S, kiracısı Ö'den kirayı ayın başında istemiş, Ö de kirayı ayın sonunda ödeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine S, Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde kira parasının ayın başında ödettirilmesi için dava açmıştır. Varsayalım ki, hakim kanunda kiranın ne zaman ödeneceği konusunda hüküm bulamamıştır. Bu durumda hakim ne yapar? Nasıl karar verir?

Burada kanunda kural yoksa hakimin nasıl karar vereceği sorulmaktadır. Hâkim medenî hukuk alanında kanunda hüküm yoksa örf ve adete göre, o da yoksa kanun koyucu gibi hareket ederek karar verir (MK, m.1). Ceza hukuku alanında ise kanunilik ilkesi nedeniyle beraat kararı verir. O halde yukarıdaki problem sorusuna doğru cevap vermek için her şeyden önce olayın hangi hukuk dalına ilişkin olduğunu bulmak gerekir. Olay, kira sözleşmesine,

yani medenî hukuka (tam olarak borçlar hukukuna) ilişkindir. O halde Medenî Kanun m.1 burada uygulanır. Buna göre ise şu cevap verilir:

> **Cevap:** Uygulanacak kural kanunda olmadığına ve uyuşmazlık medenî hukuk (tam olarak borçlar hukuku) alanına ilişkin olduğuna göre, hâkim önce o yöredeki örf ve adete bakar; kural varsa onu uygular; kural yoksa kendisi kanun koyusu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.

Aynı soru test sorusu olarak da sorulmuş ve şu seçenekler verilmiş olsun:

a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre, davanın düşmesine karar verir.
b) Varsa o yöredeki örf ve adetlere göre, yoksa kanun koyucu gibi hareket ederek karar verir.
c) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak kendi inisiyatifine göre bir karar verir.
d) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü doktrinde, yani bilimsel içtihatlarda arayıp bulur.
e) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü yargısal içtihatlarda, özellikle, Yargıtay daire ve genel kurul kararlarında arayıp bulur.

Bu durumda da değişen bir şey yoktur. Yapılacak akıl yürütme aynıdır. Doğru cevap b şıkkıdır.

Birçok halde test sınavı şeklinde sorulan problem sorularının cevaplanması, yazılı soruların cevaplanmasına nazaran daha zordur. Çünkü, diğer şıklarda öğrencinin muhakemesini çeldirecek, öğrenciyi doğru yoldan alıkoyacak, ihtimaller de bulunmaktadır. Örneğin yukarıdaki şıklar bu niteliktedir. Konuyu çok iyi bir şekilde öğrenmemiş, bilgileri sindirmemiş bir öğrenci kolayca diğer şıklar ile çeldirilebilir. Örneğin, hukukun yardımcı kaynakları olan yargısal içtihatlar e, bilimsel içtihatlar d şıkkında ifade edilmiştir. Hukukun kaynaklarının uygulanma şemasını iyi bilmeyen bir öğrenci yargısal ve bilimsel içtihatların da bir yardımcı kaynak olduklarından hareketle hakimin burada kural araması gerektiği sonucuna varması mümkündür.

Bu durumlarda problemi doğru çözen öğrenci, doğru şıkkı bulduktan sonra diğer şıklardaki çeldiricilere ya fazla itibar etmemeli, ya da onları çürütmeye çalışmalıdır.

Beşinci Bölüm
TEST SORULARINDA DOĞRU SEÇENEK, KONUYU BİLMEDEN, HATTA SORUYU OKUMADAN TAHMİN EDİLEBİLİR Mİ?

Test sorularında doğru seçenek konuyu bilmeden, hatta soruyu okumadan tahmin edilebilir mi?

Birçokları, böyle bir sorunun bu kitapta sorulmasını ve buna cevap aranmasını bir "skandal" olarak görebilirler. Biz böyle görmüyoruz. Aşağıda örnekleriyle gösterileceği gibi, bazı kötü hazırlanmış test sorularının doğru cevabını, konuyu bilmeden, hatta soru metnini okumadan bulmak mümkündür. Bu mümkün ise, bunu henüz keşfetmemiş öğrencilere bunun gösterilmesinde eşitlik ilkesi açısından yarar vardır. Keza, bazı test sınavlarında doğru şıkkın soruyu bile okumadan bulunabileceği gösterilerek bu tür kötü sorular hazırlayan öğretim üyelerinin de dikkatinin çekilmesi, bu konuda uyarılması gerekir.

Burada şunu belirtmek isteriz ki, öğrencilerin aşağıda açıklayacağımız bağıntılardan yararlanarak amatör öğretim üyelerinin usûlüne aykırı olarak hazırladıkları test sorularına konuyu bilmeden doğru cevap vermesinde hukuka aykırı bir yan yoktur. Öğrenciler bu şekilde herhangi bir hukuk kuralı ihlâl etmemektedir. Kopya çekmemektedirler. Bu durumda yapılması gereken tek şey, bu öğretim üyelerinin buna imkân veren sorular hazırlamamasıdır. Önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi, test sorusu hazırlamak uzmanlık işidir. Gerekli zaman, emek ve ilgiyi bu işe veremeyecek öğretim üyelerinin test sorusu hazırlamaya yeltenmemeleri gerekir.

Aşağıda görüleceği gibi bazı durumlarda doğru seçenek ihtimali beşten ikiye indirilebilmekte, bazı durumlarda kesin olarak doğru seçenek tespit edilebilmektedir.

Hemen belirtelim ki, doğru seçeneği beşten ikiye indirmede veya kesin olarak bulmada bize yardımcı olan şey, bizzat test

hazırlayan kişinin seçenekleri hazırlarken izlediği mantıktır. Biz bu mantığı ilk önce keşfediyor, sonra da bu mantığa göre doğru şıkkı konuyu bilmeden tahmin veya tespit ediyoruz. Test sorusu hazırlayan öğretim üyelerinin yapması gereken şey, doğru seçeneği verdikten sonra, diğer seçenekleri öğrenciyi "çeldirme" amacı gütmeden, tamamen rastlantısal bir şekilde vermeleridir. Bu takdirde aşağıda belirteceğimiz yollar işlememektedir. Oysa her nedense, soru hazırlayan öğretim üyeleri, seçenekleri rastlantıya bırakmamakta, onun yerine kendi akıllarınca, öğrenciyi "çeldirmek" için seçenekler düzenlemektedirler. Bu ise soru hazırlayan öğretim üyelerinin öğrenciden daha zeki olduğu varsayımına dayanır. Öğrenci soru hazırlayan öğretim üyesinden daha zeki ise öğretim üyesinin şıkları düzenlerken kendisini çeldirmek için kurduğu mantığı keşfedebilir. Bu mantığı keşfettiğinde ise öğrenci aynı mantığı izleyerek doğru seçeneği bulabilir. Doğru şıkkı gizlemek için kullanılan mantık, doğru şıkkın keşfedilmesine hizmet etmektedir. Böyle bir durumda öğrenciyi çeldirmek için kurulan tuzak, tersine öğretim üyesini çeldirmektedir. Tabir caizse, ava giden avlanmaktadır.

Aşağıda gösterilen yollardan iki tanesi doğru şıkkı kesin olarak tespit edememektedir. Ancak doğru olması muhtemel şık sayısını beşten ikiye indirmektedir. Beş seçeneğin ikiye indirilmesi, test sınavlarında elde edilecek başarı için önemli bir katkıdır. Beş seçeneği ikiye indirdikten sonra doğru şık yüzde 50 ihtimalle bulunabilir. Bu demektir ki, böyle bir sınavda, dersi hiç bilmeyen, hatta soruları bile okumayan birinin yüz üzerinden elli alıp sınıfı geçme ihtimali vardır.

Aşağıda göstereceğimiz yollardan hiçbirinde "sezgi" rol oynamamaktadır. "Şans"ın rolü yoktur. Bu yollarda "sihirli" bir yan bulunmamaktadır. Önerdiğimiz her yol sağlam bir mantığa dayanmaktadır. Bu mantık sayesinde, amatör öğretim üyelerince hazırlanmış test sorularında bazı durumlarda doğru seçenek ihtimali beşten ikiye indirilmekte ve bazı durumlarda da doğru şık kesin olarak saptanmaktadır.

Yine hemen belirtelim ki, önereceğimiz bu yollar, her test sorusu için işlemez. Bu yollar "amatör" öğretim üyelerinin hazırladıkları test soruları için işler. Hukuk, iktisat fakültelerinde

test sorusu soran öğretim üyeleri genelde test konusunda amatör kişilerdir. Test sorusu hazırlamak için de yeterli zaman ve emek harcamazlar. Bu konuya yeterli ilgi göstermezler. Hiçbiri eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda bilgili değildir. Bu nedenle hukuk, iktisat ve siyasal bilgiler fakültelerinde test sınavlarında sorulan soruların azımsanamayacak bir kısmı, konuyu bilmeden ve hatta soru metnini okumadan, aşağıda önereceğimiz yollar ile yapılabilir.

Keza, artık test usûlüyle yapılan müfettişlik, uzmanlık, kontrolörlük, kaymakamlık, hakimlik gibi mesleğe giriş sınavlarında da önereceğim yollar büyük oranda işlemektedir. Zira bu sınavlar yeni yeni test usûlüyle yapılmaya başlanmıştır ve bu soruları hazırlayan kişiler de aslında test konusunda amatördürler ve aynı hatalara düşmektedirler. Bunu aşağıda örnekleriyle göstereceğim.

Ancak, ÖSYM'nin yaptığı ÖSYS ve KPDS gibi sınavlarda aşağıda açıklayacağım yollarla doğru cevabı bulunabilecek soru sayısı çok düşüktür. Aşağıda ÖSYM'nin yaptığı ÖSYS ve KPDS sınavlarından bu yollarla yapılabilecek birkaç soru örnek olarak gösterilmiştir. ÖSS ve ÖYS sınavlarında bu yollarla yapılabilecek sorulara 1980'li yıllarda oldukça yüksek oranda rastlanmakta idi. Ancak 1990'lı yıllarda yapılan sınavlarda bu yollarla yapılabilecek soru sayısı fevkalade düşüktür. Bu yolların işlediği durumda da doğru şık kesin olarak bulunamamakta, sadece doğru olması muhtemel şık sayısı beşten ikiye indirilebilmektedir. Aşağıda önekleriyle gösterileceği gibi ÖYS ve KPDS'de az da olsa yine bu yolların işleyeceği sorulara rastlanmaktadır. ÖSYM'nin düzenlediği test sınavları hayati değerde yarışma sınavlarınıdır. 5-10 sorunun değil, bir iki sorunun bile haksız bir şekilde yapılabilmesi sınava giren adaylar arasındaki eşitliği zedeler. Özellikle ÖSYM'nin düzenlediği ÖYS ve KPDS gibi sınavlarda sorular çok dikkatle hazırlanmalı, seçenekler kendi doğru cevaplarını ele veren şekilde düzenlenmemelidir.

Aşağıda belirteceğimiz yollarda o konuyu bilmeye gerek yoktur. Hatta sorunun metinini de okumaya ihtiyaç yoktur. Sadece seçenekler arasındaki bazı bağıntılar kurularak doğru seçenek tahmin edilmektedir.

Tekrar belirtelim ki, bazı test sınavlarında doğru seçeneğin ikiye indirilebilmesi veya doğru şıkkın kesin olarak tespit edilebilmesi imkanı, test sınavlarının özünden bulunan bir kusur değildir. Bu kusur test sınavlarının amatör kişilerce hazırlanmasında kaynaklanmaktadır.

Aşağıda önereceğimiz yöntemlerden bazıları ile doğru olma ihtimali olan seçenek sayısı beşten ikiye indirilmekte, diğer bazı yöntemlerde ise, doğru seçenek kesin olarak tespit edilebilmektedir. İlk önce "beşten ikiye indirme"yi görelim.

I. BEŞTEN İKİYE İNDİRME

Aşağıda göstereceğimiz şu iki yolla kötü hazırlanmış test sorularında doğru olması muhtemel seçenek sayısı beşten ikiye indirilebilmektedir. Bu yollardan birinde seçenekler arasındaki karşıtlık, diğeri ise benzerlik ilişkisinden hareket edilmektedir.

1. Karşıtlık

Test sorusu hazırlanırken ilk önce soru metni kaleme alınır. Sonra da doğru cevap bir şık olarak verilir. Daha sonra da bu şık gibi dört seçenek daha kaleme alınır. Bu dört seçeneğe çeldirici seçenekler denir.

Amatör öğretim üyeleri doğru cevabı bir seçenek olarak verdikten sonra, onun tam tersini bir seçenek olarak yazarlar. Bu, amatör öğretim üyelerinin öğrenciyi "çeldirmek" için buldukları bir "numara"dır. Örneğin doğru şık "anayasaya uygundur" ifadesiyle bitiyorsa, amatör öğretim üyelerinin hazırladıkları test sorusunun şıkları içinde bir tane de "anayasaya aykırıdır" veya "anayasaya uygun değildir" ifadeli bir şık bulunur. Bazı testlerde dikkat edilirse seçeneklerden biri "olur", diğeri "olmaz"; biri "vardır", diğeri "yoktur"; biri "geçerlidir", diğeri "geçersizdir" gibi karşıt ifadelerle biter. İşte, beş seçenekten iki seçenek içerik olarak aynı, ama hüküm olarak birbirinin tam tersi ise doğru seçenek bunlardan biridir.

Böylece seçenek sayısı beşten ikiye kolayca indirilebilmektedir. Beşten ikiye indirirken bir sezgiden veya şanstan veya bir başka "sihirli" yoldan yararlanmıyoruz. Bunu bir mantık yardı-

mıyla yapabiliyoruz. Ve bu mantık bizatihi bilimlerin mantığıdır. Zira, bilim mantığında bir şey ya doğrudur, ya da yanlıştır. Aynı konuda bir önermenin doğru ve yanlış şekilleri yer alıyorsa bunlardan biri doğru, biri de yanlıştır. Doğru ve yanlış dışında üçüncü bir ihtimal yoktur.

Aşağıda bu doğru olma ihtimali olan seçenek sayısının karşıtlık ilişkisi ile nasıl beşten ikiye indirilebileceği örnekler üzerinde gösterilmeye çalışılmıştır. Örnekler müfettişlik sınavları sorularından seçilmiştir. İlk örnek para-banka-kredi bilgisi sorusudur.

Örnek 1: Aşağıdakilerden hangisi izlenen para politikası göstergesinin taşıması gereken bir özelliklerden biri değildir?

a) Amaç değişkenle ilgili olmalıdır.
b) Hiç gecikmesiz veya çok az gecikmeyle izlenebilir olmalıdır.
c) Girişilen politikadan çabuk etkilenmelidir.
d) Göstergede oluşan değişimin amaç değişkeni etkileyebilmesi gerekir.
e) Girişilen politikadan etkilenmemelidir.

(Soru Musa Ceylan (editör), *Müfettişlik, Uzmanlık, Kaymakamlık Sınavlarına Yönelik Hazırlık Kitabı,* Ankara, Detay Yayınları, 1999, s.244'ten alınmıştır).

Dikkat edileceği üzere c ve e şıkları arasında karşıtlık vardır (etkilenmelidir/etkilenmemelidir). O halde doğru cevap ya c ya da e şıkkıdır. Böylece seçenek sayısı beşten ikiye indirilmiş oldu. Bunu yaparken herhangi bir para-banka-kredi bilgisine ve hatta sorunun metnini okumaya ihtiyacımız yoktur.

Bunun nedeni yukarıda açıklandığı gibi, bir bilimsel sistemde birbirinin karşıtı olan iki önermeden birinin doğru, diğerinin yanlış olma zorunluluğudur. Bu takdirde ise doğru cevap bunlardan biri olmak zorundadır. Gerçekten de yukarıdaki soruda doğru cevap, sorunun alındığı kaynağa (Ceylan, *op. cit.,* s.244) göre e şıkkıdır.

Aşağıdaki örnek yine müfettişlik sınavlarından, ama bu sefer maliye politikası dersinden seçilmiştir:

Örnek 2: Keynesyen görüşe göre toplam talebin para politikası ile arttırılamadığı durum aşağıdakilerden hangisidir?

a) Spekülatif para talebinin faiz esnekliğinin sıfır olması durumunda
b) Yatırımlarının faiz esnekliğinin sonsuz olması durumunda
c) Spekülatif para talebinin faiz esnekliğinin sonsuz olması durumunda
d) Tasarrufların faiz esnekliğinin sıfır olması durumunda
e) Merkez bankası bağımsız olmadığında

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.322'den alınmıştır).

Görüleceği üzere a ve c şıkları arasında tam bir karşıtlık (sıfır/sonsuz) vardır. O halde ya a, ya da c şıkkı doğrudur. Gerçekten de söz konusu sorunun alındığı kitaba (Ceylan, *op. cit.*, s.322) göre doğru şık c şıkkıdır. Böylece maliye politikası bilgisine ihtiyaç olmadan, hatta soruyu bile okumadan doğru şık yüzde elli ihtimalle bulunabilmektedir.

Yine maliye politikasından bir başka örnek:

Örnek 3: Aşağıdakilerden hangisi sabit kurumlar sistemi ve sermaye hareketlerinin söz konusu olduğu bir ekonomide para politikası ile para arzının arttırılmasının bir sonucu olamaz.

a) Faiz oranları düşer.
b) Gelir düzeyi yükselir.
c) Yurtdışı talep artar.
d) Kısa süreli sermaye yurtiçine çekilir.
e) Kısa süreli sermaye ülkeden kaçar.

(Soru Ceylan, *op. cit.*, s.341'den alınmıştır).

Görüldüğü gibi ve d ve e şıkları arasında karşıtlık ilişkisi vardır. O halde doğru şık bunlardan birisi olmadır. Gerçekten de söz konusu sorunun alındığı kaynağa (Ceylan, *op. cit.*, s.341) göre doğru şık d şıkkıdır.

Örnek 4: Aşağıdakilerden hangisi nakit ilkesinin unsurlarından biri değildir?

a) Banknot para fonksiyonunu yerine getirmektedir.
b) Banknot çıkarımı sadece bankaların ticarî kredi işlemidir.
c) Banknot ihracı sıkı kontrol edilir.
d) Banknot para sayılmaz.
e) Banknot çıkarımı bankalardaki altın sikke miktarına bağlıdır.

(Soru Ceylan, *op. cit.*, s.209'dan alınmıştır).

Dikkat edilirse a ve d şıkları arasında anlamca karşıtlık ilişkisi vardır. Doğru cevabın bunlardan biri olması gerekir. Gerçekten de söz konusu sorunun alındığı kaynağa (Ceylan, *op. cit.*, s.209) göre doğru şık a şıkkıdır.

2. Benzerlik

Bazen de şıkların iki tanesi arasında gerek anlam, gerek yazılış, gerek ses, gerek rakam bakımından benzerlik kurulabilmektedir. Böyle bir durum varsa biliniz ki doğru şık aralarında benzerlik ilişkisi kurulan iki şıktan biridir.

Bunu aşağıda örneklerle göstereceğiz. İlk örnekler müfettişlik sınavlarından, ikinci grup örnekler ÖYS'lerden ve üçüncü grup örnekler ise KPDS'lerden seçilmiştir.

a) Müfettişlik Sınavlarından

Benzerlik ilişkisiyle doğru olması muhtemel seçenek sayısının beşten ikiye nasıl indirildiğini ilk önce müfettişlik sınavlarından alınan örneklerle gösterelim:

Örnek 1: Bir ülkenin anayasasının, o anayasada belirlenmiş usullere uyularak değiştirilmesi iktidarına ne ad verilir?

a) Aslî kurucu iktidar
b) Tali kurucu iktidar
c) Kurulu iktidar
d) Hukuk dışı iktidar
e) Yumuşak anayasa sistemi

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.556'dan alınmıştır).

Dikkat edileceği üzere a ve b şıkları arasında bir benzerlik vardır. Doğru şıkkın a veya b şıkkı olması muhtemeldir (Doğru şık gerçekten de b şıkkıdır). Burada doğru cevap herhangi bir anayasa hukuku bilgisine ihtiyaç göstermeden ve hatta soru metnini okumadan % 50 ihtimalle doğru olarak saptanabilmektedir.

Burada soru hazırlayan öğretim üyesinin yaptığı hata şudur: Aslında bu sorunun gerçek anlamda sadece iki seçeneği olabilir. Bu soru normalde beş seçenekli bir test sorusu olarak değil, iki seçenekli bir test sorusu olarak sorulabilir. Bu iki seçenek ancak yapay olarak beş şıkka çıkarılabilir. Bu yapaylık da hemen fark edilebilir. Dolayısıyla burada yapılması gereken şey bunu iki seçenekli bir test sınavında sormak ve beş seçenekli test sınavında ise sormamaktır.

Aynı kitaptan diğer bir örnek (Ceylan, *op. cit.*, s.553):

Örnek 2: Devlet iktidarının sınırlandırılmasını en etkin biçimde sağlayan sistem aşağıdakilerden hangisidir?

a) Kuvvetler ayrılığı
b) Kuvvetler birliği
c) Meclis hükûmeti
d) Monarşi
e) Teokrasi

Görüldüğü gibi yine a şıkkı ile b şıkkı arasında diğerlerine nazaran bir bağlantı vardır. Doğru cevabın bunlardan biri olması muhtemeldir. Gerçekten de doğru cevap a şıkkıdır.

İzleyen örnek aynı kaynaktan "şirketler muhasebesi" alanından seçilmiştir:

Örnek 3: Adî komandit şirketlerde komanditer ortakların sermayelerini aşan zarar ve borçlar için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Komanditer ortaklardan alınır.
b) Mahkemede iflas davası açılır.
c) Komanditer ortakların malvarlığından karşılanır.
d) Komandite ortaklardan alınır.
e) Şirketin acze düşmesi nedeniyle ödenmez.

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.535'ten alınmıştır).

Muhasebenin "m" sini bilmeyen biri bile burada doğru cevabın a veya d şıklarından biri olduğunu tahmin edebilir. Çünkü görüldüğü gibi a veya d şıkları arasında diğerlerine nazaran yüksek oranda bir ilişki vardır.

Şimdi de "genel muhasebe" alanından bir örnek:

Örnek 4: Aşağıdakilerden hangisi alacak kalanı vermez?

a) Sermaye
b) Dönem net karı
c) Dönem net zararı
d) Yasal yedekler
e) İştirakler yeniden değerleme artışları

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.454'ten alınmıştır).

Burada doğru cevabın aynı nedenle b veya c şıkkı olması gerekir.

Bazen karşıtlık ve benzerlik ilişkileri bir arada bulunabilir.

Örnek 5: Sabit döviz kuru ve sermaye hareketlerinin olmadığı bir sistemde, izlenecek bir maliye politikası ile kamu harcamaları artırılıp vergiler azaltıldığından aşağıdakilerden hangisi ortay çıkmaz?

a) Yurtiçi talebin artması
b) İthalatın artması
c) Döviz rezervlerinin azalması
d) İhracatın artması
e) Para arzının azalması

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.340'tan alınmıştır).

Dikkat edileceği üzere b ve d şıkları arasında "artması" kelimesinin geçmesi bakımından bir benzerlik; "ithalat" ve "ihra-

cat" kelimelerinin kullanılması bakımından ise karşıtlık ilişkisi vardır. Her iki nedenden dolayı da doğru şıkkın ya b, ya da d şıkkı olması gerekir. Gerçekten de sorunun alındığı kaynağa (Ceylan, *op. cit.*, s.340) göre doğru şık, d şıkkıdır.

b) ÖYS

Doğru seçenek sayısını beşten ikiye indirmeye şimdi ÖYS'lerden seçilmiş sorularla örnek verelim:

Örnek 1: (Verilen bir okuma parçasına göre izleyen ifadeyi anlamca tamamlayan ifade soruluyor) During recent years---:

a) Photography has become a popular form of art.
b) A lot of peaple have taken photographs of good paintings.
c) Photography has stopped being an art.
d) Photographic exhibitions are often advertised in magasines.
e) More and more people take photographs at weddings.

(Bu soru ÖYS 1981 İngilizce testinden alınmıştır. Asuman Dereköylü, *1981-1998 İngilizce Soruları*, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998, s.1)

Burada doğru cevap a veya c şıklarından biri olmalıdır. Çünkü her ikisi de "Photography has" ifadesi ile başlıyor. Gerçekten de burada doğru cevap, sorunun alındığı kaynağa göre a şıkkıdır.

Örnek 2: (Verilen bir okuma parçasına göre izleyen ifadeyi anlamca tamamlayan ifade soruluyor) Liz ---:

a) Hasn't watched a film for over a year.
b) Enjoyed the film she saw on Friday evening.
c) Enjoyed the film even less than Dick.
d) Said the story was wery poor.
e) And I both enjoyed the film.

(Bu soru ÖYS 1986 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.33).

Burada benzerlik nedeniyle doğru şık ya b, ya da c şıkkı olmalıdır.

Örnek 3: "Don't throw the paper on the floor" cümlesinin dolaylı (indirect) biçimini elde etmek için

"The shopkeeper told the boy... on the floor" ifadesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

a) That the had thrown the paper
b) He threw the paper
c) Not to throw the paper
d) Not the have thrown the paper
e) That he didn't throw the paper.

(Bu soru ÖYS 1990 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.77).

Benzerlik nedeniyle doğru şıkkın c ya da d olması gerekir.

Örnek 4: Jane told me that she--- to ring me all morning.

a) Had been trying
b) Has been trying
c) Will be trying
d) Has tried
e) Wil have tried

(Bu soru ÖYS 1997 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.176).

Doğru şık benzerlik nedeniyle a veya b şıklarından biri olmalıdır.

Örnek 5: --- we realiy ought to leave as soon as possibyle. (Cümlenin başlangıcı soruluyor).

a) Since we shall probably have a long wait an the bus station
b) Since the roads are always busy an this hour
c) Thought it is getting very late
d) Until we know which plane they are coming on
e) If there's no need hurry

(Bu soru ÖYS 1997 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.177).

Doğru cevap benzerlik nedeniyle a veya b şıklarından biri olmalıdır.

Örnek 6: The writer points out, throught history, in some way or another, ---. (Cümleyi tamamlayan uygun ifade soruluyor).

a) Boys have often managed to avoid work that requires a lot of phsisical effort.
b) Parents have been reluctant to improve the education of their children
c) Children have been forced to learn several crafts
d) Children have been given anayasa normu education to equip them for the future
e) Young people have chosen different ways of life from those of their parents

(Bu soru ÖYS 1998 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.195).

Doğru cevap benzerlik nedeniyle a veya b şıkkı olmalıdır.

c) KPDS

Şimdide KPDS'lerden alınmış birkaç örnekle doğru olması muhtemel şık sayısının nasıl beşten ikiye indirilebileceğini görelim:

Örnek 1: Aşağıdaki soruda verilen cümleye anlamca en yakın olan cümleyi bulunuz.

It is not whether you win or lose, but how you play the game is important.

a) Winning is more important than losing when you play the game.
b) If you know how to play the game, you will win it.
c) Winning is less important than playing the game well.
d) Playing the game and winning it is important.
e) You will lose unless you khow how to play the game.

(Örnek, Şebnem Bilgi ve Çiğdem Onat, *KPDS İngilizce: ÖSYM'ce Yapılan Sınavlarda Çıkmış Sorularla Diğer Örnek Sorular ve Cevaplar*, Ankara, Alkım Yayınları, 1994, s.65'ten alınmıştır. Kitabın başlığına bakılırsa bu soru ve aşağıdaki diğer örnek sorular KPDS'de sorulmuştur. Ancak Bilgi ve Onat bu soruların hangi yıl ve dönem yapılan KPDS sınavından alındıkların belirtmiyorlar).

Doğru cevap a ve c şıkları arasındaki benzerlik nedeniyle bunlardan biri olmalıdır. Doğru cevap gerçekten de sorunun alındığı kaynağa göre c şıkkıdır.

Örnek 2: (Verilen bir okuma parçasına göre izleyen ifadeyi tamamlayan ifade soruluyor) The economics crisis of 1974 ---.

a) had a serious and lesting impact on unemployement
b) grew even more serious in 1975 in all the western industrialised countries.
c) was a direct results of the sudden sharp increase in late 1973 of oil prices
d) was a direct results of the sudden sharp increase in late 1973 oil prices
e) contributed to increase in monetary transactions

(Örnek Bilgi ve Onat, *op. cit.*, s.95'ten alınmıştır.)

Burada dikkat edilirse c ve d şıkları arasındaki fark "1973" ile "oil" arasında yer alan "of" kelimesinden ibarettir. Bu benzerlik nedeniyle doğru şık bunlardan biridir.

Örnek 3: (Verilen bir okuma parçasına göre izleyen ifadeyi tamamlayan ifade soruluyor) It is now often, but not always, recognized that ---.

a) problems of the curriculum are largerly theoritical
b) problems of the curriculum must be dealt with in terms of objectives.
c) the contents of the curriculum be determined by the community
d) more abstract matters should be included in the curriculum
e) there is very little connection between the porpose of education and the values of community

(Örnek Bilgi ve Onat, *op. cit.*, s.99'ten alınmıştır)

Benzerlik nedeniyle doğru cevap ya a, ya da b şıkkıdır.

Örnek 4: Genel olarak yollar önemli kentsel bölgeleri bağlar ve böylelikle insanların ve satılabilir ürünlerin taşınmasını mümkün kılar (Türkçe cümlenin İngilizce dengi soruluyor).

a) In general, roads connect major urban areas, thereby making transportation of people and marketable products possible.
b) Roads generaliy make it possible for people to go shopping for the marketable products.
c) Roads which generaly connect major urban areas make it possible for people to go shopping for the marketable products.
d) Generals roads connect major urban areas which present marketable products to shoppers.
e) In general, roads connect major urban areas and thus people and maketable products.

(Örnek Bilgi ve Onat, *op. cit.*, s.99'ten alınmıştır)

Benzerlik nedeniyle doğru cevap a veya e şıklarından biridir.

II. DOĞRU CEVABI BULMA

Yukarıda doğru olma ihtimali olan seçenek sayısının beşten ikiye indirilmesini gördük. Şimdide doğru cevabı kesin olarak tespit edilmesini göreceğiz. Yararlanacağımız iki ilişki vardır. Birincisine "benzersizlik" ikincisine ise "kesişim" ilişkisi ismini vereceğiz.

1. Benzersizlik

Amatör öğretim üyelerinin hazırladıkları test sorularından bazılarında yanlış seçeneklerin hepsi birbirine benzer. Veya dört yanlış seçenekten birbirine benzeyen iki grup oluşur. Bu durumda seçeneklerden biri diğer seçeneklerin hiçbirine benzemez; onlardan farklıdır. İşte böyle bir durum varsa, doğru olan seçenek diğerlerine benzemeyen seçenektir.

Bu yolda bir tahmin veya "sihirli" bir şey yapmıyoruz. Yaptığımız şey sağlam bir mantığa dayanmaktadır. Ve bu mantık aslında bilim mantığından başka bir şey değildir. Bir bilim dalında sorulan sınav sorusunun sadece ve sadece bir doğru cevabı olabilir. Zira bilimde bir şey ya doğrudur, ya da yanlıştır. Bir sorunun aynı anda doğru iki cevabı olamaz. Bu nedenle, birbiriyle özde aynı olan şıklar doğru olamaz. Tüm şıklar birbirine

benziyorsa doğru olma ihtimalleri yoktur. Diğerlerine benzemeyen tek şık kalıyorsa o şık doğrudur.

Bunu müfettişlik sınavlarından alınmış bir soru ile örneklendirelim:

Örnek 1: Aşağıdakilerden hangisi katma bütçeli kuruluşlardan biri değildir?

a) Vakıflar Genel Müdürlüğü
b) Anadolu Üniversitesi
c) Karayolları Genel Müdürlüğü
d) Ankara Üniversitesi
e) Anayasa Mahkemesi

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.302'den alınmıştır).

Görüleceği üzere a ve c şıkları benzerdir. Her ikisi de bir genel müdürlüktür. Diğer yandan b ve d şıkları da benzerdir. Her ikisinde de üniversite var. O halde doğru şık diğerlerine benzemeyen e şıkkıdır (Anayasa Mahkemesi). Burada konuyu bilmeden ve hatta soruyu okumadan doğru cevabı bulurken yürüttüğümüz akıl yürütme tamamıyla mantıksaldır. Bir çoktan seçmeli test sınavında seçeneklerden sadece biri doğru, diğerleri yanlış olduğuna göre, aynı zamanda iki seçenek doğru olamaz. Örneğin yukarıdaki eğer a şıkkı doğru olabiliyorsa, c şıkkı da doğru olabilir. Oysa bir çoktan seçmeli test sınavında doğru iki tane değil, bir tanedir. O halde doğru şık ne a, ne de c şıkkıdır. Keza b şıkkı doğru olabiliyorsa d şıkkı da doğru olabilir. Aynı nedenle b ve d şıkları da doğru olamaz. O halde a, c, b ve d şıkları doğru olamayacağına göre, doğru şık e şıkkı olmalıdır. Gerçekten de bu sorunun doğru cevabı, sorunun alındığı kaynağa göre (Ceylan, *op. cit.*, s.302) göre e şıkkıdır.

2. Kesişim

Bazen de şıklar kendi içlerinde iki kümeye ayrılabilir. Bu iki kümenin arasında kesişim bölgesinde yer alan şık varsa o şık doğrudur.

Şimdi bunu önce müfettişlik sınavlarından, sonra ÖYS'lerden ve daha sonra KPDS'lerden alınmış sorular ile örnekleyelim:

a) Müfettişlik Sınavları

Müfettişlik sınavlarına hazırlık kitabından bir örnekle bunu gösterelim:

Örnek 1: A bankasındaki kredi hesabına işletme tarafından yatırılan 300.000 TL kayıtlara 30.000 TL olarak geçmiştir. Yapılacak düzeltme hesabında hangi hesap kaç lira borçlandırılır.

a) Banka kredileri hesabı 300.000
b) Banka kredileri hesabı 270.000
c) Banka kredileri hesabı 30.000
d) Bankalar hesabı 270.000
e) Kasa hesabı 270.000

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.477'den alınmıştır).

Burada a, b ve c şıkları bir küme oluşturmaktadır. Her üçünde de "Banka kredileri hesabı" ibaresi geçmektedir. Diğer yandan b, d ve e şıkları da kendi arasında bir küme oluşturmaktadır, Çünkü, her üçünde de 270.000 rakamı geçmektedir. Bu iki kümenin kesişim bölgesinde yer alan, yani her iki kümeye ait olan şık b şıkkıdır. Bu nedenle bu b şıkkının doğru olması gerekir.

Burada yürüttüğümüz mantık şudur. Şıkların içinde en çok tekrarlanan ifadenin bulunduğu şık doğru olması gerekir. Çünkü soruyu hazırlayan öğretim üyesi, kendi aklınca, öğrenciyi çeldirmek istemektedir. "Banka kredileri hesabı" ifadesi beş şıktan üçünde geçmektedir. O halde bu şıklardan (a, b, c) birinde doğru cevabın saklandığı sorucuna varabiliriz. Burada tekrarlanan "banka kredileri hesabı" ifadesi demek ki, doğru cevabın bir elemanıdır ki, bu nedenle, soru hazırlayan kişi bunu saklamak için başka şıklarda da kullanmaktadır. Diğer yandan şıklar incelendiğinde 270.000 rakamının da üç ayrı şıkta geçtiğini tespit ediyoruz. O halde doğru şıkta bu 270.000 rakamı da geçmelidir. Yani aynı nedenle bu 270.000 rakamı da doğru cevabın bir unsurudur. Bu iki unsur ise yukarıda b şıkkında birleşmektedir. O halde doğru şık b şıkkıdır.

Şıkları sadece rakamlardan oluşan testlerde de doğru cevap, hiçbir içerik bilgisine ihtiyaç olmadan, hatta soruyu bile okumadan tahmin edilebilmektedir.

Aşağıya kasten soru metni verilmeden şıkları verilmiş bir örnek alınmıştır..Şimdi sadece şıklara bakarak doğru şık bulmaya çalışalım. (Örnek Ceylan, *op. cit.*, s.147'den alınmıştır):

Örnek 2:

a) 1973 b) 1992 c) 1993 d) 1983 e) 1996

Burada ilk önce şunu gözlemeyebiliriz. Şıklarda birbirine yakın rakamların doğru olması muhtemeldir. Amatör soru hazırlayıcıları doğru şıkkı gizlemek için her nedense ona yakın veya ona benzer rakamları seçmektedirler. Şıklar arasında iki tür benzerlik kurulabilir. Bir kere yakınlık bakımından 1992 ile 1993 arasında bir ilişki vardır. O halde doğru şık ya 1992 ya da 1993 olmalıdır. İkinci olarak 1973, 1983 ve 1993 rakamları arasında da bir bağlantı varır. Aralarında fark 10'dur ve sonları 3 ile bitmektedir. O halde bu sonu 3 rakamı ile biten üç sayının verilmesinin nedeni her halde doğru şıkkı gizlemek olmalıdır. Madem bu böyleyse, doğru rakamın sonunun 3 ile bitmesi gerekir. Daha önce doğru şıkkın ya 1992 ya da 1993 olduğunu tahmin ettiğimize göre, doğru rakam 1993 olmalıdır (c şıkkı).

Soruyu okumadan böylece doğru şıkkı bulmuş oluyoruz. Şimdi soruyu da verelim:

> Resmî adı "Avrupa Birliği Anlaşması" olan Maastricht Anlaşması hangi yılda yürürlüğe girmiştir (Ceylan, *op. cit.*, s.147).

Gerçekten de Maastricht anlaşması 1992'de imzalanmış ve 1993'te yürürlüğe girmiştir. Soruyu hazırlayan kişi ilk önce doğru cevabı bir şık olarak veriyor, sonra da bunu gizlemek için ve adayı çeldirmek için şöyle bir mantık yürütüyor: Buna en yakın tarihi vererek adayları çeldireyim. Sonra da diğer yandan 1993 rakamını gizlemek için ona benzer, sonu üç ile biten yılları (1973, 1983) veriyor. Amacı tarih ezberlemiş öğrencilerin hafızasını karıştırmak. Oysa aday sınavı hazırlayanın bu mantığını keşfettiğinde cevabı da konuyu bilmeden bulmuş olmaktadır. Soruyu hazırlayanın yapması gereken şey, doğrudan ya sıralı sayılar vermek (örneğin 1990, 1991, 1992, 1993, 1994) ya da tamamıyla rastlantısal sayılar vermektir (örneğin 1989, 1975, 1993, 1986, 1998 gibi). Sıralı sayılar veya tamamen rastlantısal sayılar vermek imkanı varken, soru hazırlayan bunu yapmıyor ve kendisinin sınava girenden daha zeki olduğunu varsayarak, belli bir mantığa sadık kalarak çeldiriciler hazırlıyor. Sınava giren soruyu hazırlayandan daha zeki olduğu takdirde ise, sınava giren

bu soruyu hazırlayanın izlediği mantığı keşfediyor ve doğru cevabı buluyor.

Görüldüğü gibi bu test sınavlarının özünden kaynaklanan bir kusur değil, test sorusunu hazırlayanın bilgisizliğinden veya kendine aşırı güveninden kaynaklanan bir kusurdur. Buradan şu sonuca ulaşabiliriz. Test sınavında seçenekler verilirken hiçbir mantık izlenmemelidir. İzlenen her mantık öğrenci tarafından keşfedilebilir. Keşfedildiği an ise, sorular soru metnini okumadan bile doğru olarak cevaplandırılabilir. Diğer bir ifadeyle öğrenciyi "çeldirmek" için tuzak hazırlanmamalıdır. Öğrencinin zeki olması durumunda tuzağa öğretim üyesinin kendisi düşmektedir.

Yukarıdaki hususa dikkat etmeden hazırlanmış birçok matematik sorusunda bile cevap, soruyu okumadan sadece şıklara bakarak kolayca bulunabilmektedir.

Soru metnini vermeden doğru şıkkın bulunabileceği bir örnek daha verelim (Ceylan, *op. cit.*, s.153):

Örnek 3:

a) 0,04 b) 0,03 c) 0,3 d) 0,7 e) 0,8

Doğru şık b olmalıdır. Çünkü a) 0,04 ve b) 0,03 arasında bir benzerlik (yakınlık) ve diğer yandan b) 0,03 ile c) 0,3 şıkları arasında bir benzerlik (ondalık fark) vardır. O halde, bunların ortak noktası olan b şıkkı doğru olmalıdır.

Gerçekten de akıl yürütmemiz teyid edilmektedir: Soru bir uluslararası iktisat sorusundan alınmıştır. Şimdi sorunun metnini verelim (Ceylan, *op. cit.*, s.153):

Vadeli teslim kuru: 1 Dolar = 150.000
Anında Teslim kuru: 1 Dolar = 145.000
İse vadeli teslim primi ne kadardır.

Sorunun alındığı kaynak (Ceylan, *op. cit.*, s.153) doğru cevabın b şıkkı olduğunu belirtmektedir. Böylece görüldüğü gibi ne iktisat, ne de matematik bilgisine sahip olmadan bu soru doğru olarak cevaplandırılabilmektedir.

Bir diğer örnek:

Örnek 4: Türkiye'nin IMF kotası, toplam kotaların yüzde kaçıdır?

a) % 5 b) % 0,5 c) % 0,2 d) % 0,4 e) % 0,03

(Bu soru Ceylan, *op. cit.*, s.177'den alınmıştır).

Doğru şık ya a ya da b olmalıdır. Çünkü birbirine benzemektedirler. Diğer yandan doğru şık bir ondalık sayı olmalıdır. Çünkü şıkların çoğunluğu (üç tanesi: b, c, d) ondalık sayıdır. O halde bunların arasında ortak nokta olan b şıkkı doğrudur. Doğru şık gerçekten de b şıkkıdır (Ceylan, *op. cit.*, s.177).

b) ÖYS

Kesişim ilişkisi ile yapılabilecek sorulara az da olsa ÖYS'lerde de rastlanmaktadır:

Örnek 1: They --- us only one letter since they --- maried."
Boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

a) wrote/have been
b) have written/were
c) wrote/were
d) hade written/have been
e) have written/had been

(Soru ÖYS 1981 İngilizce testinden alınmıştır. Asuman Dereköylü, *1981-1998 İngilizce Soruları*, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998, s.1)

B ve e şıklarının birinci unsurları (Have written) aynı olduğundan doğru şıkkın bunlardan birinin olması gerekir. Diğer yandan b ve c şıklarının da ikinci unsurları aynı olduğundan doğru şık bunlardan biri olmalıdır. Bu ikisinin kesişiminde ise b şıkkı bulunmaktadır. Gerçektende doğru şık b dir.

Örnek 2: "He hasn't been seen since the excursion" cümlesinin etken (avtive) biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

a) He hasn't seen any one since the excursion.
b) No one saw him after the excursion.
c) No one has seen him since excursion.
d) Everiyone has seen him since the excursion.
e) They didn't see after the excursion.

(Soru ÖYS 1981 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.2)

B ve c şıklarında benzerlik vardır (her ikisi de "No one" ile başlıyor). Doğru şık bunlardan biridir. Acaba b mi, yoksa c şıkkı mı doğrudur? Bunu da şu şekilde tespit edebiliriz: Şıkların sonuna bakarsak çoğunluk şıkların (a, c ve d) sonlarının "since the excursion" kelimeleri ile bittiğini görürüz. O halde doğru şıkkın sonu "since the excursion" kelimeleri ile bitmelidir. Bu şartları gerçekleştiren şık ise c şıkkıdır. O halde doğru şık c şıkkı olmalıdır. Gerçekten de doğru şık c şıkkıdır.

Örnek 3: "The police are looking for the robber". Cümlesinde altı çizili sözcüklerin yerine aşağıdakilerden hangisi gelebilir?

a) them/him
b) they/his
c) he/them
d) he/it
e) they/him

(Örnek ÖYS 1982 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.7).

B ve e şıkları benzerdir. Her ikisinde de ilk öge "they"dir. O halde doğru şıkta "they" bulunmalıdır. Diğer yandan a ve e şıkları benzerdir. Her ikisinin ikinci ögeleri "him" dir. O halde doğru şıkta bu "him" de bulunmalıdır. Bu iki ögeyi birleştiren şık ise e şıkkıdır. O halde doğru şık e şıkkıdır. Sorunun alındığı kaynağa göre gerçekten de doğru şık e şıkkıdır.

Örnek 4: "We don't want to go without you" cümlesinin dolaylı (indirect) biçimini elde etmek için

The girls told us ---. İfadesinin sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

a) They hadn't wanted to come without you.
b) They would wanted without us.
c) They didn't want to go without you.
d) They wanted to come with us.
e) They didn't want to go without us.

(Örnek ÖYS 1984 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.18).

C ve e şıklarındaki cevaplar benzerdir. Her ikisi de "They didn't want to go" ifadesiyle başlıyor. O halde doğru şık bunlardan biridir. Diğer yandan şıklar incelendiğinde çoğunluğunun (b, d ve e) "us" ile bittiği görülmektedir. O halde doğru şıkkın sonu "us" ile bitmelidir. Bu şartları gerçekleştiren şık e şıkkıdır. O halde e şıkkı doğrudur.

Örnek 5: "I bought the book she said she needed for homework" cümlesinin çoğul (plural) biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

a) We bought the books you said you needed for your homework.
b) We bought the books they said they needed for their homework.
c) You bought the books you said they needed for their homework.
d) They bought the books they said thy needed for their homework.
e) She bought the bokks she said they needed for their homework.

(Soru ÖYS 1985 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.24).

A ve b şıkları arasında benzerlik vardır. Her ikisi de "We bought the books" kelimeleri ile başlıyor. Doğru şıkkın bunlardan biri olması gerekir. Diğer yandan doğru şıkkın sonu "they

needed for their homework" kelimeleri ile bitmelidir. Çünkü seçeneklerden dördü bu şekilde öğrenciyi çeldirmek için kasten verilmiştir. O halde doğru şık bu ikisini birleştiren şık olan b şıkkı olmalıdır. Gerçekten de doğru şık b şıkkıdır.

Örnek 6: "Pek çok Afrika köyünde erkekler, zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu avlanmak için harcamaktadırlar". Bu cümlenin İngilizce dengini bulunuz.

a) In many African villages, hunting takes up much of the men's time and energy.
b) Many of the African villages waste a lot of their time and energy on huntihg.
c) A lot of time and energy is spent in the African villages by the men who could be out hunting.
d) In many African villages, the men spend most of their time and energy hunting.
e) The men in many African villages have nothing better to do with their time and energy but hunt.

(Bu soru ÖYS 1994 İngilizce testinden alınmıştır. Dereköylü, *op. cit.*, s.136).

Burada a ve d şıkları arasında benzerlik vardır. Her ikisi de "In many African villages" ifadesiyle başlıyor. Doğru cevap bunlardan biri olmalıdır. Diğer yandan şıkların sonuna bakıldığında, çoğunluğunun (b, c ve d) sonunun "hunting" kelimesi ile bittiğini görüyoruz. O halde doğru şıkkın sonunda bu "hunting" kelimesi bulunmalıdır. Bu iki şartı ise gerçekleştiren şık, d şıkkıdır. O halde doğru şık d dir.

Görüldüğü gibi herhangi bir İngilizce bilgisine gerek olmadan yukarıdaki İngilizce test soruları cevaplandırılabilmektedir.

c) KPDS

Şimdi KPDS sorularından bir örnek verelim.

Örnek: Ancient civilasations such as the Phoenicians and the Mesopatamians --- goods rather than use money.

a) use to trade
b) is used to trade
c) used to trade
d) was used to trade
e) used to trading

(Örnek, *KPDS İngilizce: ÖSYM'ce Yapılan Sınavlarda Çıkmış Sorularla Diğer Örnek Sorular ve Cevaplar,* Ankara, 1994, s.23'ten alınmıştır).

C ve e şıkları arasında benzerlik vardır. Her ikisi de "used to" ile başlıyor. Doğru şık bunlardan biri olmalıdır. Diğer yandan şıkların çoğunluğu "trade" kelimesi ile bitmektedir. Doğru şıkta bu kelime geçmelidir. Bu iki şartı yerine c şıkkı getirmektedir. O halde c şıkkı doğru olmalıdır.

* * *

Bu örneklerden sonra bir kez daha tekrarlayalım ki, bazı test sorularında doğru seçeneğin konuyu bilmeden ve hatta soruyu okumadan yapılabilme ihtimali, test sınavlarını özünden kaynaklanan bir kusur değildir. Bu test sınavını hazırlayanların bilgisizliğinden veya dikkatsizliğinden kaynaklanmaktadır. Test sınavı hazırlamak uzmanlık işidir. Uzmanlarınca, usûlüne uygun olarak hazırlanmış bir test sınavında yukarıdaki yollar izlenerek konuyu bilmeden doğru cevabın kesin olarak bulunması mümkün değildir.

Ancak bugün test sınavı yapan üniversitelerdeki öğretim üyelerinin çoğunluğu test konusunda tamamen bilgisizdir. Bunların hazırladıkları test sorularının önemli bir kısmı, o konuda bilgi sahibi olmadan ve hatta soruyu bile okumadan doğru olarak cevaplandırılabilecek niteliktedir.

Diğer yandan test usûlüyle yapılan müfettişlik sınavları gibi bazı sınavlarda da maalesef kötü hazırlanmış test sorularına rastlanmaktadır. Bu tür soruları da konuyu bilmeden hatta soruyu okumadan yapmak mümkündür.

Ancak ÖSYM tarafından düzenlenen ÖYS ve KPDS gibi bazı sınavlarda kötü hazırlanmış sorular çok nadirdir. ÖSYM'nin yaptığı test sınavlarında, konuyu bilmeden, soruyu okumadan yapılabilecek test sorusu çok azdır.

Gerek üniversitelerdeki öğretim üyeleri, gerek müfettişlik sınavlarını hazırlayanlar, konuyu bilmeden yapılabilecek test soruları hazırlamamaya dikkat etmelidirler. Konuyu bilmeden, soruyu bile okumadan bazı soruların yapılabilmesi o sınavın geçerliliğini bozar, öğrenciler arasındaki eşitliği yıkar.

İkinci Kısım
ÖRNEK SINAVLAR

Birinci kısımda sınavlarda neyin ve nasıl ölçüleceği sorunu teorik olarak tartışılmıştır. Bu kısımda ise önceki kısımdaki teorik tartışmaları örneklendirmek amacıyla, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin değişik bölümlerde okuttuğum hukuka giriş, anayasa hukuku, kamu hukuku ve Türk anayasa düzeni derslerinde 1997-1998 ve 1998-1999 öğretim yıllarında yaptığım sınavlarda sorulan sorular verilmiştir.

Bu kısım dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hukuka giriş sınavları, ikinci bölümde kamu hukuku sınavları, üçüncü bölümde anayasa hukuku sınavları ve nihayet dördüncü ve son bölümde ise Türk anayasa düzeni sınavları verilmiştir.

Birinci Bölüm
HUKUKA GİRİŞ SINAVLARI

Bu bölümde Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi ve Maliye Bölümlerinde okuttuğum "hukuka giriş" dersinde 1997-1998 ve 1998-1999 öğretim yıllarında yaptığım vize, final ve bütünleme sınavları verilmiştir.

A. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler (Sınav no 1-2)
   2. Finaller (Sınav no 3-4)
   3. Bütünlemeler (Sınav no 5-6)

B. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler (Sınav no 7-8)
   2. Finaller (Sınav no 9-10)
   3. Bütünlemeler (Sınav no 11-12)

A. 1997-1998 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI

1. VİZELER

Sınav no 1

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ **(Birinci Eğitim)**

HUKUKA GİRİŞ ARASINAVI

19 Kasım 1997, Saat 11.00

Numarası: . . - . . - . . .
Adı ve Soyadı:
Bölümü:
Öğrencinin İmzası:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Aşağıda 10 paragraf verilmiştir. Bunların bazıları "doğru", bazıları ise "yanlış"tır.
2. Doğru bulduklarınız için cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan (D) nin, yanlış bulduklarınız için ise (Y) nin üzerine çarpı işareti koyunuz.
3. *Değerlendirme:* Her doğru cevap +10, her yanlış cevap ise –10 puan değerindedir. Diğer bir ifadeyle bir yanlış cevap, bir doğru cevabı götürür. Örneğin 8 doğru ve 2 yanlış cevabınız varsa, alacağınız not 60'tır. Bu nedenle, kesin doğru cevabını bilmediğiniz soruları boş bırakmanız yararınıza olabilir.
4. Öğrencilerin birbirinden kalem, silgi vs. alıp vermeleri yasaktır.
5. *Sınav süresi* 10 (on) dakikadır.

CEVAP TABLOSU

1. (D) (Y)	2. (D) (Y)	3. (D) (Y)	4. (D) (Y)	5. (D) (Y)
6. (D) (Y)	7. (D) (Y)	8. (D) (Y)	9. (D) (Y)	10. (D) (Y)

SORULAR

1. Anayasamızın 115'inci maddesine göre, Tüzükler Danıştayın incelemesinden geçirilmek şartıyla çıkarılabilirler.

2. Bursa Bölge İdare Mahkemesi, bir özel kişiden devletçe kiralanan bir iş hanında çalışmaktadır. Devlet ile iş hanının sahibi arasındaki ilişki özel hukuk ilişkisidir.

3. Türkiye'de kuvvetler ayrılığı ilkesinin tam anlamıyla uygulandığından söz edilemez. Zira, devletin üç temel organından biri olan yargı organın mensupları, yani hakimler, yürütme organının bir parçası olan Adalet Bakanlığı tarafından atanmaktadırlar.

4. Türk hukuk düzeninde, hukukun bütün yazılı kaynaklarının yürürlüğe girmesi için Resmi Gazete'de yayınlanmaları şarttır.

5. Öğrenci Ahmet belediye otobüsünde bir koltukta oturmaktadır. Yaşlı bir kadın otobüse binmiş, Ahmet bu kadını görür görmez, içinden gelen sese uyarak kalkmış, yerini hemen ona vermiştir. Ahmet'in davranışı bir örf ve adet kuralının uygulanmasına örnek gösterilebilir. Zira toplumumuzda yaşlılara saygı gösterilmesi konusunda genel bir örf ve adet kuralı vardır. Ahmet'in davranışı bu genel kuralın somut ve özel bir duruma uygulanmasıdır.

6. Türk hukukunda örf ve adet, hukukun yardımcı kaynağıdır.

7. Anayasamızın 90'ıncı maddesine göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir.

8. Varsayalım ki X ülkesinde namaz kılmayı emreden Y sayılı kanun kabul edilmiştir:

   Y Sayılı Kanun, madde-1: "Mazereti olmaksızın namaz kılmayanlara, kılmadıkları vakit başına bir gün hapis cezası verilir."

   Buna göre, Y sayılı kanunun koyduğu norm bir din kuralıdır.

9. "Güneş her mevsim her sabah saat altıda doğar" kuralı bir hukuk normu değildir. Çünkü, bu kuralda eksik olan unsur "etkililik"tir.

10. Fakülte Dekanlığı gerek gördüğünden bölümünüzün ders programında bir değişiklik yapmak istemektedir. İdare hukuku ilkeleri gereğince Dekanlığın önceden ilan ettiği programı değiştirebilmesi için ilgili öğrencilerin rızasını alması gereklidir.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 2

	A	A	A	A	A	A

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ

HUKUKA GİRİŞ DERSİ ARASINAVI

(İkinci Öğretim)

21 Kasım 1997, Saat 16.00

No: – –
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine büyük ve kalın hatlarla yazınız.
2. Cevaplarınızı, soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Cevaplarınızın kolay okunabilmesi için, yanınızda varsa, **tükenmez veya mürekkepli kalem kullanmanız rica olunur**. (Yoksa kurşun kalem kullanabilirsiniz). Gelecek sınavda yanınızda tükenmez veya mürekkepli kalem bulundurunuz. Cevaplarınızı okunaklı yazınız.
3. Cevaplarda sadece istenilen kavram, ilke, kural, teori veya kurumun ismi yazılacak, başkaca bir açıklama yapılmayacaktır.
4. Öğrencilerin birbirinden kalem, silgi vs. alıp vermeleri yasaktır.
5. Sınav süresi 15 dakikadır.
6. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir.

SORULAR

1. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde-153: *"Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya herhangi bir surette bir suçun işlendiği zehabını verecek bir hale muttali olur olmaz kamu davasını açmaya mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatini araştırmaya mecburdur"*.

Yukarıdaki madde kamu hukukunun hangi ilkesine örnek gösterilebilir? Sadece bu ilkenin ismini yazınız:

2. Öğrenci Ö, ev sahibi S'nin evini kiralamış, yaptıkları sözleşmede kiranın ayın başında mı, sonunda mı ödeneceği belirtilmemiştir. Ev sahibi S, kiracısı Ö'den kirayı ayın başında istemiş, Ö de kirayı ayın sonunda ödeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine S, Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde kira parasının ayın başında ödettirilmesi için dava açmıştır. Varsayalım ki, hakim kanunda kiranın ne zaman ödeneceği konusunda hüküm bulamamıştır. Bu durumda hakim ne yapar? Sadece belirtiniz :

3. *"Bu kurallara uyan insan, ne devletten, ne toplumdan ne de Tanrı'dan korkar. O bunlara sırf kendi içinden gelen sesin etkisiyle uyar".*

Yukarıdaki paragrafta "bu kurallar" ifadesi ile kastedilen hangi kurallardır? Sadece ismini yazınız:

4. Türk Medeni Kanunu, madde-92: *"Bir kimse ile amca, dayı, hala ve teyzesi arasında evlenmek memnudur".*

Reşid olan Ayşe amcası Ahmet ile evlenmiş, iki de çocukları olmuştur. Bu evliliğin müeyyidesi nedir? Sadece ismini yazınız:

5. Hukukun genel teorisinin hukuk normlarına yaklaşım tarzı biçimseldir. Çünkü bu teoriye göre, hukuk normunun içeriğini incelemek kaçınılmaz olarak değer yargıları alanına girer. Hukukun genel teorisi, değer yargıları alanında hangi ilkenin

geçerli olduğunu belirtir? Sadece ismini yazınız:

6. Borçlar Kanunu, madde-182/2: *"Hilafına adet veya mukavele mevcut değil ise satıcı ile alıcı borçları aynı zamanda ifa etmek ile mükelleftirler".*

   Bu hüküm ne tür bir hukuk kuralıdır? Sadece ismini yazınız:

7. Türkiye'de hakimler kim ya da hangi makam tarafından görevlerine atanırlar? Sadece belirtiniz:

8. *"Bu anlayışta, bir normun geçerliliği o normun bir takım değerlere veya bir takım meta-pozitif ideallere uygunluğu ile değerlendirilir. Bu değer ve idealler etik, ahlaki, dini vs. niteliktedir. Bir normun geçerli olup olmadığını bilmek için onun bu normun içeriğini belirleyen bir takım değer ve ideal-ler ile karşılaştırmak gerekir. Eğer norm, bu değer ve ideallere uygun ise geçerli, değilse geçersizdir. Diğer bir ifadeyle, bu anlayışta, "gerçek dünya" ile "ideal dünya", açıkçası "olan" ile "olması gereken" arasında bir bir uyum olup olmadığı araştırılmaktadır".*

   Yukarıdaki paragrafta anlatılmak istenen hangi geçerlilik anlayışıdır? Sadece ismini belirtiniz:

9. Hans Kelsen yaşamının son döneminde, temel norm üzerine ikinci bir yorum tarzı daha kabul etmiştir. Bu ikinci yoruma göre, temel normun içeriği yoktur. Anayasaya itaat edilmesini emretmez. Hans Kelsen'in yaşamının son döneminde savunduğu anlayışa göre, temel norm nedir? Sadece belirtiniz:

10. Aşağıdaki şekil normlar hiyerarşisini, diğer bir ifadeyle hukuk düzeni piramidini temsil etmektedir. Bu şekli kullanarak Türk hukuk düzeninde, hiyerarşik güçleri itibarıyla, anayasa, yasa, kanun hükmünde kararname ve milletlerarası antlaşmanın yer aldıkları basamakları sadece gösteriniz. (Açıklama yapmayınız).

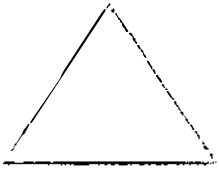

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

2. FİNALLER

Sınav no 3

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ (Birinci Eğitim)

HUKUKA GİRİŞ FİNAL SINAVI

Görükle, 14 Ocak 1998, Saat 10.30

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Vize notunuz: ... Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? (Yanlış beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. **Kitap, defter, not, anayasa, kanun ve istenen her türlü kaynağın kullanılması serbesttir.** Öğrencilerin birbiriyle kaynak değişimi ve konuşmaları kesinlikle yasaktır.
3. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
4. Cevaplarınızı, soruları izleyen noktalı boşluklara, okunaklı bir şekilde, tükenmez veya mürekkepli kalemle yazınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez. İkinci kağıt verilmez.
5. *Sınav süresi* 50 dakikadır. *Değerlendirme:* Her sorunun değeri ilgili soruda belirtilmiştir.

SORULAR

1. *Olay:* Görükle'li çiftçi Çetin, buzağılamasına az kalan gebe ineğini celep Cemil'e ikiyüz milyon liraya satmış, bedelini de almıştır. Celep Cemil, kamyonetiyle iki gün içinde gelip ineği alacağını söylemiştir. Bunu da Çetin kabul etmiştir. Fakat, celep Cemil, iki gün sonra değil, iki hafta sonra ineği almaya gelmiştir. İnek bu arada buzağılamıştır. Celep Cemil iki hafta sonra geldiğinde buzağıyı da almak istemiş, çiftçi Çetin, ona sadece ineği sattığını, buzağıyı satmadığını söyleyerek, sadece ineği teslim etmiş, buzağıyı teslim etmemiştir.

a) Buzağıyı almak için celep Cemil dava açmak istemektedir. Bu davayı, hangi yargı kolunda ve bu kolun hangi mahkemesinde açmalıdır? (5 p.)

b) *Varsayalım ki*, görevli mahkemede hakim, olayda uygulanmak üzere Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda hüküm aramış, ancak bu kanunlarda bu konuda bir hüküm bulamamıştır. Bu durumda hakim nasıl karar verir? (5 p.)

c) Varsayalım ki, mahkeme çiftçi Cemil'i haksız bularak, onun buzağıyı celep Cemil'e teslim etmesine karar vermiştir. Çiftçi Cemil bu kararı süresi içinde temyiz etmiştir. Dava nerede incelenir? (tam olarak belirtilecek) (5 p.)

d) Varsayalım ki, yukarıdaki temyiz mercii bozma kararı verdi. İlk derece mahkemesi, bu bozma kararı kendisine gelince hangi kararları alabilir? Bunların sonucunda ne olur? (5 p.)

2. *Olay:* Bursa'dan Görükle kampüsüne gelirken, belediye otobüsünde dört öğrenci arkadaş A, B, C ve D boş koltuklara oturmuşlardır. C'nin oturduğu koltuğun üstünde *"bu yer yaşlılara ve hamile kadınlara ayrılmıştır"* yazmaktadır. Bir süre sonra otobüs dolmuş, otobüse 3 ihtiyar kadın binmiştir. Öğrenci **A**, hiç düşünmeden, bu yaşlı kadını görür görmez,

içinden gelen sese uyarak, yerini ona vermiştir. Öğrenci **B** ise, yerini baştan diğer yaşlı kadına vermemiş, ama çevreden, ona yönelen ayıplayıcı bakışlardan rahatsız olarak yerini diğer yaşlı kadına vermiştir. Öğrenci **C**, yerini üçüncü yaşlı kadına vermek istememiştir. Bunun üzerine olaya şahit olan, orta yaşlı **X**, öğrenci C'den oturduğu koltuğun yaşlılara ayrıldığını belirterek, yerinden kalkmasını ve ihtiyar kadına yer vermesini istemiştir. C yer vermemekte direnince X, C'yi kolundan tutarak zorla yerinden kaldırmıştır. Öğrenci **D,** otobüste hocasının ayakta kaldığını görerek hocasına yerini vermiş, bu arada hocasına kendisini takdim etmiş, onun dersinden de sınıfta kaldığını belirtmiş ve hocasından bu konuyu görüşmek için bir randevu talebinde bulunmuştur.

Soru: A, B, C, D ve X'in davranışları hangi tür sosyal davranış kurallarının uygulanmasına veya ihlaline örnek gösterilebilir? (Cevabınızı "... kuralın uygulanması" veya "... kuralının ihlali" şeklinde yazınız).

- A'nın davranışı (5 p.): . . . . . .
- B'nin davranışı (5 p.): . . . . . .
- C'nin davranışı (5 p.): . . . . . .
- D'nin davranışı (5 p.): . . . . . .
- X'in davranışı (5 p.): . . . . . .

3. *"Madem adalet kriteri farklıdır ve azaltılması mümkün değildir, adil saymadığından geçerli olmayan kanuna itaat etmeyen yurttaşa yöneticilerin bir şey demeye hakkı olmaz ve üstelik kanunlar çerçevesinde uygar yaşama*

güvenliği tamamen tahrip edilmiş olur" (Zeki Hafızoğulları, *Ceza Normu,* Ankara, US-A Yay., 1996, s.50).

Yukarıdaki paragrafın yazarı hangi hukuk teorisini eleştirmektedir? (5 p.)

4. *"Bir norm geçerli olmak için, bir normatif düzene aid olmalıdır. Bunun için ise, o norm, kendisinden üst bir normun belirlediği koşullara göre konulmalıdır"* diyen bir yazar, hukuk normlarının geçerliliği konusunda hangi anlayışı savunmaktadır? (5 p.)

5. *"Çimenlere basmak yasak ise oturmak da yasaktır"* cümlesi hukuki muhakemede kullanılan mantık kurallarından hangisine örnek gösterilebilir? (5 p.)

6. *"İnsanlığın eski zamanlarından beri, hukukun belirgin bir karakteri olmuştur. Bu karakter dil gibi halka özgüdür. Nasıl dilin gelişim hayatı kesintisiz ise, hukuk için de bir kesinti söz konusu değildir"*. Bu görüş, hukukun temeli konusunda hangi anlayışı yansıtmaktadır? (5 p.)

7. Hakim, kanunu yorumlarken, Meclis tutanaklarına bakarak, bu kanunun kabulü sırasında Meclis'te yapılan tartışmaları incelemiş, bu tartışmalardan yola çıkarak kanunu gerçek anlam ve kapsamını tespit etmiştir. Hakim burada hangi yorum metodunu kullanmıştır? (5 p.)

8. Büyük İskender, yakalanan bir korsana niçin denizi kötü niyetle kullandığını sorunca, korsan ona şu cevabı vermiştir:

> *"Ya sen niçin bütün dünyayı eline geçiriyorsun? Ben bu işi küçük bir gemiyle yaptığım için bana haydut deniyor, sen aynı işi büyük bir filoyla yapınca imparator diye anılıyorsun"* (Aziz Augustinus, *De Civitae Dei,* Kitap IV, Bölüm 4).

Hukukun genel teorisi açısından korsanın cevabında dile getirilen şey nedir? Bu konuda kısa bir kompozisyon yazınız (30 puan. Değerlendirmede, hukuk bilgilerinin yanında, yorum gücü, anlatım açıklığı ve tutarlılığı, dilbilgisi ve imla kurallarına uygunluk da dikkate alınır).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 4

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ (İkinci Eğitim)

HUKUKA GİRİŞ FİNAL SINAVI

Görükle, 16 Ocak 1998, Saat 15.00

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Vize notunuz: ..... Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? (Yanlış beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı, soruları izleyen noktalı boşluklara, okunaklı bir şekilde, tükenmez veya mürekkepli kalemle yazınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
4. *Sınav süresi* 50 dakikadır. *Değerlendirme:* Son soru 30, diğerleri 5 puan değerindedir.

SORULAR

Problem *(1-3'üncü sorular buna göre cevaplandırılacaktır):* Varsayalım ki, Türk Ceza Kanununun X maddesine göre, *"video kasetlerini telif hakkı sahibinden izin almaksızın çoğaltıp piyasaya sürenler üç ay hapis cezası ile cezalandırılırlar"*. Ancak yine varsayalım ki, bu Kanunda ses kasetlerinin izinsiz çoğaltılmasına ilişkin her hangi bir hüküm yoktur. A, B şirketince piyasaya sürülen ünlü şarkıcı Y'nin şarkılarının bulunduğu ses kasetini, B şirketinin izni olmadan çoğaltmış ve piyasaya sürmüştür. A hakkında, Bursa Asliye Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Varsayalım ki, hakim de şu kararı vermiştir:

"Her ne kadar Türk Ceza Kanununda ses kasetlerinin izinsiz çoğaltılmasına ilişkin bir hüküm yoksa da, ses kasetleri de, video kasetleri gibi bir iletişim aracıdır. Birisi sesi, diğeri ise görüntüyü kaydetmektedir. O halde benzer bir iletişim fonksiyonu yerine getiren ses kasetlerinin de izinsiz çoğaltılması suçtur. Bu nedenle A'nın Türk Ceza Kanununun X maddesi uyarınca, üç ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildi".

1. Yukarıdaki karar doğru mudur? Doğruysa neden, yanlışsa neden?

2. A, bu kararı temyiz etmiştir. Karar nerede incelenir? (Tam olarak belirtiniz).

3. Varsayalım ki yukarıdaki inceleme mercii bu kararı bozmuştur. Bozulan karar Bursa Asliye Ceza Mahkemesine geri dönmüştür. Bu mahkeme bu konuda hangi kararları alabilir. Bunlar nelerdir? Bunların sonucunda ne olur?

4. Çoğu için doğru olan azı için de doğrudur. Bütün için doğru olan parçaları için de doğrudur. Daha önemli olan bir şey için doğru olan daha az önemli olan bir şey için de doğrudur. Burada hukukta usa vurma kurallarından hangisinin temeli açıklanmaktadır?

5. *"Bu metod kanunun uygulandığı zamandaki ihtiyaçların ve görüşlerin etkin olmasını öngörür. Hakim, kanunun uygulanması sırasındaki ihtiyaçları ve şartları öncelikle göz önünde bulundurmalıdır. Bu şekilde kanun metnine dayanılsa bile, kanun sınırlarının aşılması ve kanuna esneklik verilmesi mümkün olur. Bu metod taraftarları kanunun statik yapısı ile hayatın dinamik gerçekliği arasındaki çelişkiyi gidermenin hakimin ödevi olduğunda ısrar etmektedirler."*

Paragrafta hangi yorum metodundan bahsedilmektedir?.

6. Fakülte Yönetim Kurulu, öğrenci A'nın harcını yatırmadığı için kaydını silmiştir. A bu karara karşı dava açmak istemektedir. Davayı hangi yargı kolunda ve hangi mahkemede açmalıdır?

7. *"İnsanlar yaradılış itibarıyla haklı ile haksızı ayıran bir melekeye bir hak duygusuna sahiptir. Hukuk her insana ait olması gerekeni tayin eder, haklı ve adil bir durum yaratacak şekilde insanların karşılıklı münasebetlerini düzenler. Hukuk, insanlar arasında genel ve ortak yarara uygun haklı ve adil bir sosyal durum meydana getirmek olan adaletin sağlanması amacı ile uyulması gereken kuralların tümünü ifade eder".*

Bu düşünceleri savunan bir filozof, bir hukuk normunun geçerliliği konusunda hangi anlayışına sahiptir?

8. Hukuk kurallarının çoğu ahlakla ilgilidir. Ne var ki ahlakla ilgisiz hukuk kurallarına da rastlanabilir. Bu konuda bir örnek veriniz.

9. Muris M ölmüş; hayatta, oğlu A, kızı B, karısı C ve babası D kalmıştır. Tereke 8 milyardır. Yan tarafa şekil çizerek terekeyi mirasçılara paylaştırınız.

10. A'nın B isimli bir oğlu, B'nin de C isimli bir kızı vardır. A ile C ne tür hısımdır?

11. Anayasamızın 159'uncu maddesine göre, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun başkanı kimdir?

12. Alman vatandaşı Hans, tatilini geçirdiği Antalya'da Fransız vatandaşı Marie'ye tecavüz etmiştir. Hans, nerede yargılanır? Neden?

13 "Öç alma", "kısas" ve "uzlaşma" neyin ilkel şekilleridir? (Yani söz konusu kavramlar, kitaptan sorumlu olduğunuz, ama derste işlenmeyen hangi konuda geçmektedir?) (Güriz, *Hukuka Giriş,* s.188-189).

14. MK. m.45, f.2: *"Gayeleri kanuna mugayir olan olan cemiyet, şirketler ve müesseseler şahsiyet iktisap edemez".* Bu

hüküm ne tür bir hukuk kuralıdır?

15. "Adalet" kavramı, şüphesiz hukukun en önemli kavramlarından biridir. Ne var ki, yazarların bu kavramın tanımında uzlaştığını söylemek oldukça güçtür. Neden? Bu konuda bir kompozisyon yazınız. (30 puan. Değerlendirmede, hukuk bilgilerinin yanında, yorum gücü, açık ve tutarlı anlatım, dilbilgisi ve imlâ kurallarına uygunluk da dikkate alınır).

Başarılar dilerim.

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

3. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 5

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ (Birinci Öğretim)

HUKUKA GİRİŞ BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 11 Şubat 1998, Saat 10.30

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Vize notunuz: .. Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? ... (Yalan beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.
8. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

AAA CEVAP TABLOSU AAA	
1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Kelsen'in belirttiği gibi, ilkel toplumlarda, hukuk düzeninin hayvanların, bitkilerin ve hatta cansız nesnelerin davranışlarını düzenlediği görülmektedir. Örneğin Kitab-ı Mukaddes'te insan öldüren öküzün ceza niteliğinde ölüme mahkum edileceği yolundaki şu kural konulmuştur: *"Ve eğer, bir öküz bir erkeği yahut bir kadını süserse, ve o ölürse, öküz mutlaka taşlanacak, ve onun eti yenilmeyecektir"* (Kitab-ı Mukaddes, Çıkış, Musa'nın İkinci Kitabı, Bap 21, Ayet 28). Varsayalım ki aynı norm Türk Ceza Kanununda da bulunmaktadır. Bu norm hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Bu norm geçersizdir. Zira, hukuk kuralları da mantığa uygun olmalıdır. Bu kural ise mantığa aykırıdır. Çünkü öküz, irade sahibi olmadığından verilen cezayı anlayamaz.
   b) Bu norm hukuken geçerlidir. Yukarıdaki sadece bir kutsal kitap hükmü, yani din kuralı olarak kalsaydı geçersiz olurdu. Ama yukarıda bu kuralın Türk Ceza Kanununun bir parçası olduğu yani maddi varlığının mevcut olduğu varsayılmıştır. Yani hukuken mevcuttur. İçeriğinin mantıklı yahut mantıksız olması bizi ilgilendirmez.
   c) Bu norm geçersizdir. Eksik olan unsur normatifliktir. Çünkü bu normda insan dışı bir varlığın hareketi düzenlenmekte, işlediği fiilin cezası niteliğinde öldürülmektedir.

d) Bu norm geçersizdir. Eksik olan unsur hukukiliktir. Çünkü yukarıdaki verilere göre, bu kuralın kaynaklandığı normatif düzen, hukuk düzeni değil, din düzenidir. Zira Kitab-ı Mukaddes Hristiyanlığın kutsal kitabıdır.
e) Bu kural geçersizdir. Eksik olan unsur etkililiktir.

2. A'nın B ve C isimli iki oğlu vardır. B'nin de D isimli bir kızı vardır. D ile C ne tür hısımdır?
a) Usul
b) Füruu
c) Civar
d) Sıhri
e) Altsoy

3. Temel norm hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
a) Kelsen'in ortaya attığı bir kavramdır.
b) Son tahlilde bütün diğer normların geçerliliğinin teorik temelidir.
c) Pozitiftir. Yani iktidarı elinde bulunduran bir güç tarafından konulmuştur.
d) Anayasanın üstünde bulunur.
e) Bir hipotez, bir varsayımdır.

4. Borçlar Kanunu madde-182/2: *"Hilafına adet veya mukavele mevcut değil ise satıcı ile alıcı borçları aynı zamanda ifa etmek ile mükellef-tirler"*. Bu hüküm ne tür bir hukuk kuralıdır?
a) Emredici
b) Tamamlayıcı
c) Tanımlayıcı
d) Yorumlayıcı
e) Örf ve adet

5. Aşağıdaki yüksek mahkemelerden hangisi her durumda bir ilk ve son derece mahkemesidir?
a) Yargıtay
b) Askeri Yargıtay

c) Danıştay
d) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
e) Hiçbiri. Çünkü yüksek mahkemeler daima üst derece mahkemesidir; aynı zamanda ilk ve son derece mahkemesi olamaz.

6. Varsayalım ki aşağıdaki düzenlemeler yürürlüktedir:
I) 1990 tarihli Yüksek Öğrenim Kanununun Y maddesi: *"Yüksek Öğrenim kurumlarında ders geçme notu en az 100 üzerinden 60'tır".*
II) 1997 tarihli Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Sınav Yönetmeliğinin Z maddesi: *"İ.İ.B.F.'de ders geçme notu en az 100 üzerinden 50'dir".*

Bir hukuk düzeni içinde çatışma söz konusu olamaz. Eğer birbiriyle çelişen normlar varsa bu çelişki, "Hukuk Kuralları Arasında Çatışma Çözme İlkeleri"ne (Güriz, *Hukuka Giriş*, s.129-131) göre çözümlenir. Bu ilkeler üç tanedir:

Lex posterior derogat legi priori (Sonraki kanun önceki kanunları ilga eder)

Lex superior derogat legi inferiori (Üst kanun alt kanunları ilga eder)

Lex specialis derogat legi generali (Özel kanun genel kanunları ilga eder)

Varsayalım ki Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. öğrencilerinin ders geçme notunun 50 mi, 60 mı olduğu konusunda uyuşmazlık çıkmıştır. Uyuşmazlığı çözmeye yetkili makam yukarıdaki verilere göre bu uyuşmazlığı nasıl çözer?

a) Ders geçme notu yüz üzerinden elli olmalıdır. Çünkü *lex posterior* ilkesine göre II nolu kural uygulanır.
b) Ders geçme notu yüz üzerinden elli olmalıdır. Çünkü *lex specialis* ilkesine göre II nolu kural uygulanır.
c) Ders geçme notu yüz üzerinden altmış olmalıdır. Çünkü *lex superior* ilkesine göre I nolu kural uygulanır.

d) Ders geçme notu yüz üzerinden altmış olmalıdır. Çünkü *lex specialis* ilkesine göre I nolu kural uygulanır.
e) Hiçbiri. Çünkü, burada önceki kanun *lex superior,* sonraki kanun ise *lex specialis*tir. Dolayısıyla bu sorun çözülemez.

7. Türk vatandaşı Ahmet, Türkiye'de bir eve sahiptir. Ahmet uzun yıllardan beri ikamet ettiği Almanya'da ölmüştür. Ahmet'in biri Türkiye'de, diğeri Almanya'da ikamet eden iki mirasçısı vardır. Ahmetin evi mirasçılara hangi devletin hukukuna göre geçer?
a) Şahsilik ilkesi gereği mirası mirasçılara Alman hukukuna göre geçer.
b) Şahsilik ilkesi gereği mirası mirasçılara Türk hukukuna göre geçer.
c) Mülkilik ilkesi gereği mirası mirasçılara Alman hukukuna göre geçer.
d) Mülkilik ilkesi gereği mirası mirasçılara Türk hukukuna göre geçer.
e) Mülkilik ilkesi gereği Almanya'da ikamet eden çocuk Alman hukukuna, Türkiye'de ikamet eden çocuk Türk hukukuna göre miras alır.

8. Türk hukukunda kanunlar hangi tarihte yürürlüğe girer?
a) TBMM'nin kabul ettiği tarihte
b) TBMM Başkanının kabul edilen kanunu Cumhurbaşkanına sunduğu tarihte
c) Cumhurbaşkanının kanunu onayladığı tarihte
d) Cumhurbaşkanının kanunu Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte
e) Hiçbiri

9. Türk Medeni Kanununa göre, gerçek kişilik hangi anda başlar?
   a) Çocuğun ana rahmine düştüğü anda
   b) Çocuğun sağ ve tam olarak ana rahminden ayrıldığı anda
   c) Çocuğun 18 yaşına girdiği anda
   d) Çocuğun 18 yaşını doldurduğu anda
   e) Rüşt +Temyiz Kudreti+Mahcur Olmamak koşullarının birlikte gerçekleştiği anda

10. Türk hukukunun yazılı kaynaklarından bazıları şunlardır:
   (1) Anayasa
   (2) Kanun
   (3) Milletlerarası Antlaşma
   (4) Tüzük

   1982 Anayasasına göre, hiyerarşik güçleri itiba-rıyla bu kaynakları nasıl sıralayabiliriz?
   a) 1, 2, 3, 4
   b) 1, 3, 2, 4
   c) 1, 2, 4, 3
   d) 3, 1, 2, 4
   e) Hiçbiri

Öğrencinin İmzası:

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 6

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ (İkinci Öğretim)

HUKUKA GİRİŞ BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 13 Şubat 1998, Saat 15.00

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Vize notunuz: .... Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? (Yalan beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

7. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A A CEVAP TABLOSU **A A A**

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

Değerlendirme
Doğru Sayısı: x 10 =
Yanlış Sayısı:x -2.5=

SORULAR

1. Fakülte Dekanlığı gerek gördüğünden, Bölümünüz için önceden ilan ettiği ders programında değişiklik yapmak istemektedir. Bu konuda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
   a) Bunu hiç bir şekilde yapamaz.
   b) Bunu isterse yapabilir.
   c) Bunu yapabilir, ama ilgili öğrencilerin rızasını alması gerekir.
   d) Bunu yapabilir, öğrencilerin peşin olarak rızasını da almak zorunda değildir. Ama daha sonra, öğrencilerin en az yarısı buna yazılı olarak itiraz ederlerse, hukuk devleti ilkesi gereği değişiklik kararını geri almalıdır.
   e) Hiçbiri

2. "Adalet" kavramı ile "Tabii Hukuk Teorisi" arasında bir ilişki vardır. "Genel İrade" kavramı ile aşağıdaki hangi teori arasında benzer bir ilişki söz konusudur?
   a) Tarihçi Hukuk Teorisi
   b) Realist Hukuk Teorisi
   c) Sosyal Sözleşme Teorisi
   d) Sosyolojik Hukuk Teorisi
   e) Pozitivist Hukuk Teorisi

3. Türk hukukunda, hukukun kaynaklarına ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

a) Yazılı kaynaklardan bazısının yürürlüğe girmesi için Resmi Gazete'de yayınlanması şart değildir.
b) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir.
c) Tüzüklerin Danıştay'ın ön incelemesinden geçirilerek, Bakanlar Kurulu tarafından çıkartılır.
d) Örf ve adetler hukukun yardımcı kaynakları arasındadır.
e) Hiçbiri.

4. Akıl hastalarının hak sahibi olabilecekleri hususu, hak kavramının niteliği konusunda hangi teoriye eleştiri olarak ileri sürülmüştür?
a) İrade Teorisi
b) Menfaat Teorisi
c) Karma Teori
d) Duguit'nin Teorisi
e) Kelsen'in Teorisi

5. 1982 Anayasasına göre, kanun yapma yetkisi kime aittir?
a) Milli Güvenlik Kurulu
b) Bakanlar Kurulu
c) Cumhurbaşkanı
d) Türkiye Büyük Millet Meclisi
e) Anayasa

6. Varsayalım ki 1 Mart 1997 günü Uludağ Üniversitesi Sınav Yönetmeliği usulüne uygun olarak değiştirilip, İ.İ.B.F. öğrencileri için sınıf geçme notu 50'den 60'a çıkarılmıştır. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bu değişiklik, 2 Mart 1997 gününden itibaren yapılacak bütün sınavlara uygulanabilir.
b) Bu değişiklik, 2 Mart 1997 gününden itibaren yapılacak bütün sınavlara uygulanabilir. Ancak, bir dersi daha önce alıpta başarısız olmuş öğrencilere tekrar bu dersi almaları halinde uygulanmaz.

c) Bu değişiklik, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrencilere uygulanmaz. Sadece birinci sınıf öğrencilerine uygulanabilir.
d) Bu değişiklik, birinci sınıf öğrencilerine de uygulanamaz. Çünkü onlar 1997 yılında yapılan ÖYS'yi kazanmak ve usulüne uygun olarak Fakülteye kayıt yaptırarak yüz üzerinden elli puan ile sınıf geçme hakkını kazanmışlardır. Kazanılmış haklarına dokunulamaz.
e) Bu değişiklik, ancak 1998 yılında yapılan ÖYS'ye girip kazanacak ve usulüne uygun olarak Fakülteye kayıt yaptıracak öğrenciler için uygulanabilir. Zira artık onların, kazanılmış bir hakkı yoktur. Çünkü, ÖYS'ye girerken, U.Ü.İ.İ.B.F.'de sınıf geçme notunun 50 olduğunu bilmektedirler. Bilmiyorlarsa da bildikleri varsayılır. Zira kanunu bilmemek mazeret sayılmaz.

7. Bir rivayete göre, orduda kaza yapan araçlara, örneğin tanklara ceza verilmekte, bu araçlar bir yere hapsedilmekte ve başlarına bir nöbetçi dikilmektedir. *Varsayalım* ki bu rivayet doğrudur ve bu konuda Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliğinde bu yönde *bir kural vardır*. Hukuk normlarının geçerliliği teorisi açısından, bu kural hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
a) Bu kural geçersizdir. Zira, hukuk kuralları akıl ve mantığa uygun olmalıdır. Bu kural ise akla aykırıdır. Çünkü araçlar, irade sahibi olmadıklarından verilen cezayı anlayamazlar.
b) Bu kural hukuken geçerlidir. Yukarıdaki kural sadece bir rivayet olarak kalsaydı geçersiz olurdu. Ama yukarıda *varsayımsal* olarak, bu kuralın maddi varlığının mevcut olduğu kabul edilmiştir. Yani hukuken mevcuttur. İçeriği bizi ilgilendirmez.

c) Bu kural geçersizdir. Eksik olan unsur normatifliktir. Çünkü bu kuralda insan dışı bir varlığın hareketi düzenlenmektedir.
d) Bu kural geçersizdir. Eksik olan unsur hukukiliktir. Çünkü bu kuralın ait olduğu normatif düzen hukuk düzeni değil, askeri düzendir.
e) Bu kural geçersizdir. Eksik olan unsur etkililiktir. Çünkü, araçlara ne kadar ceza verilirse verilsin yine kaza olabilir.

8. Fiil ehliyetine ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Tam ve sağ doğum ile başlar.
b) İleride tam ve sağ doğmak şartıyla ceninin de fiil ehliyeti vardır.
c) Fiil ehliyeti, kişinin kendi eylemleriyle hak ve borç altına girebilme ehliyetidir.
d) Akıl hastası olanlar dışında herkes fiil ehliyetine sahiptir.
e) Hiçbiri

9. Öğrenci A belediye otobüsünde bir koltukta otur-maktadır. Yaşlı bir kadın otobüse binmiş, Ahmet bu kadını görür görmez, içinden gelen sese uyarak hemen kalkmış ve yerini ona vermiştir. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) A'nın davranışı ahlak kuralının uygulanmasıdır.
b) A'nın davranışı örf ve adet kuralının uygulanmasıdır.
c) A'nın davranışı hukuk kuralının uygulanmasıdır.
d) A'nın davranışı din kuralının uygulanmasıdır.
e) Hiçbiri.

10. Düşünüre göre, doğal yaşamda bulunan insanlar, anarşinin bertaraf edilmesi, genel ve ortak güvenin, barış ve düzenin sağlanması için devleti ve hukuku yarattılar. Dolayısıyla,

devletin sınırsız, bölünmez, hakim, her şeyi yapabilen bir güce sahip olması gerekir. İnsanlar da bu güce kayıtsız şartsız uymalıdırlar. Bu düşünür aşağıdakilerden hangisi olabilir?

a) Kelsen
b) Duguit
c) Rousseau
d) Hobbes
e) Locke

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

B. 1998-1999 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI
1. VİZELER

Sınav no 7

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ VİZE SINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 18 Kasım 1998, Saat 11.00
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Bu sınava ilkkez girenler yanlarında tükenmez kalem yoksa kurşun kalem kullanabilirler. Gelecek sınavlarda yanınızda tükenmez bulundurunuz. Kağıt değiştirilmez.
6. Değerlendirme: Her doğru cevap +10 puandır. Bu sınavda yanlış doğruyu götürmeyecektir.

7. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Belli bir ülkede ve belli bir zamanda yürürlükte olan hukuka ne denir? *(Kitap, s.68)*
   a) Pozitif Hukuk
   b) Negatif Hukuk
   c) Doğal Hukuk
   d) İdeal hukuk
   e) Hiçbiri

2. Bu teori, klasik bir teori olup, Romalı ünlü hukukçu Ulpianus'un eseridir. Ulpianus (M.S. 170-228) kamu hukuku - özel hukuk ayrımı konusunda şöyle diyordu: Kamu hukuku Roma devletine, özel hukuk ise özel kişilerin çıkarına ilişkin hukuktur. (*Publicum ius est quod ad statum rei romanae spectat, privatum quod ad sinqulorum utilitatem*). *(Kitap, s.74).*
   Kamu hukuku – özel hukuk ayrımı konusundaki bu teori aşağıdakilerden hangisidir ?
   a) Menfaat Teorisi
   b) İlişkilerin Tarafları Teorisi
   c) Kuralların Mahiyeti Teorisi
   d) Uygulama Yöntemi Teorisi
   e) Egemenlik veya Süjeler Teorisi

3. Kararları aynı yüksek mahkemede temyiz edilen mahkemelerin oluşturduğu düzene ne denir? *(Kitap, s.111).*
   a) Yargı Fonksiyonu
   b) Yürütme Fonksiyonu
   c) Yargı Kolu
   d) Yargı Ayrılığı
   e) Yargı Birliği

4. Aşağıdakilerden hangisi Kara Avrupası hukuk sisteminin bir özelliği değildir?
   (Kitap, s.138-140)
   a) Tedvin edilmiştir.
   b) İçtihadi niteliktedir.
   c) Yazılıdır.
   d) Özel hukuk – kamu hukuku ayrımı vardır.
   e) Yargı ayrılığı vardır.

5. İngiltere'de 19'uncu yüzyıldan bu yana ortaya çıkan yeni sosyal ve ekonomik sorunları çözmek için yasama yoluyla konulan kurallara ne denir? (Kitap, s.142).
   a) Equity law
   b) Common law
   c) Statute law
   d) Jurisprudence
   e) Judge-made law

6. Hz. Muhammed'in bir kimseyi bir işi yaparken görüp de engellemek, bir şeyin yapıldığını duyup da ses çıkarmamak yoluyla koymuş olduğu kurallara İslam hukukunda ne denir? *(Kitap, s.146)*
   a) Kavli Sünnet
   b) Fiili Sünnet

c) Takriri Sünnet
d) Hadis
e) Hiçbiri

7. Kanunlar aşağıdakilerden hangisinde bulunmaz? *(Kitap, s.14-17)*
   a) Resmi Gazete
   b) Kavanin Mecmuası
   c) Düstur
   d) Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
   e) Sicili Kavanin

8. "*Bu tür kuralların* yüklediği ödev vicdana karşı, vicdan karşısında bir ödevdir; bu ödevin yerine getirilmesini isteyen, bir dış otorite söz konusu olamaz. Böylece *bu tür kurallar*da bireyin vicdanı, hem kendisinden davranış kurallarının çıktığı, hem de bunların yerine getirilip getirilmediğine hüküm veren, yani hem kanun koyucu ve hem de hakim rolünü oynayan bir merkez, bir makamdır"
   Yukarda "bu tür kurallar" ifadesiyle hangi tür beşeri davranış kuralları anlatılmak istenmektedir? *(Kitap, s.48)*
   a) Din
   b) Hukuk
   c) Ahlak
   d) Görgü
   e) Örf ve Adet

9. Medeni hukuk alanına giren bir davada hakim davada uygulanmak üzere Medeni Kanunda hüküm bulamamıştır. Bu durumda hakim ne yapar? *(Kitap, s.177-178)*
   a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre, davanın düşmesine karar verir.
   b) Tarafları kendi aralarında anlaşmaya davet eder.

c) Hak ve nesafetle hareket edip, zayıf taraf lehine karar verir.
d) O yöredeki mevcut örf ve adete göre karar verir.
e) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak mutlaka bir karar verir. Kanunda mevcut o olaya en yakın hükmü yorum yoluyla genişletir.

10. Yargıtay Ceza Dairesinin bozma kararına karşı Bursa Ağır Ceza Mahkemesi *(Kitap, s.121-123)*
a) direnemez. Mutlaka uymak zorundadır.
b) direnme kararı alabilir. Bu durumda dosya, Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gider. Bu Kurulun kararları kesindir. Artık Bursa Ağır Ceza Mahkemesi direnemez.
c) direnme kararı alabilir. Bu durumda dosya, Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gider. Ancak bu Kurulun kararına karşı bozma kararını veren Yargıtay Ceza Dairesi direnebilir. Bu takdirde dosya Yargıtay Büyük Genel kurulu tarafından incelenir.
d) direnme kararı alabilir. Bu durumda dosya, Uyuşmazlık Mahkemesine gider. Bu Mahkemenin kararı kesindir. Bu karara ne Bursa Ağır Ceza Mahkemesi, ne de Yargıtay Ceza Dairesi itiraz edebilir.
e) direnme kararı alabilir. Bu durumda dosya, Anayasa Mahkemesine gider. Bu Mahkemenin kararı kesindir. Bu karara ne Bursa Ağır Ceza Mahkemesi, ne de Ceza Dairesi itiraz edebilir.

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Not: Cevap anahtarı sınavdan sonra ilân panolarına asılacaktır.

Başarılar dilerim.

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 8

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ VİZESİ (İkinci Öğretim)
Görükle, 20 Kasım 1998, Saat 16.00
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. Sınavda tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız (Adınızı ve numaranızı yazmak dahil). **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Bu sınava ilk kez girenler yanlarında tükenmez kalem yoksa kurşun kalem kullanabilirler. Gelecek sınavlarda yanınızda tükenmez kalem bulundurunuz. Kağıt değiştirilmez.
6. Değerlendirme: Her doğru cevap +10 puandır. Bu sınavda yanlış doğruyu götürmeyecektir.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de mevcut bir yargı kolu değildir? *(Kitap, s.112-136).*
   a) Anayasa Yargısı
   b) Askeri İdari Yargı
   c) Devlet Güvenlik Yargısı
   d) Hesap Yargısı
   e) İdari Yargı

2. Kur'an veya sünnette bir sorunun çözümlenmesi için konulmuş bir kuralın, aynı kaynaklarda yer almamış olan bir sorunu çözmek için benzetilerek uygulanmasına İslam hukukunda ne isim verilir? *(Kitap, s.147)*
   a) İstihsan
   b) İstislah
   c) Hadis
   d) İcma
   e) Kıyas

3. Bu düşünüre göre, "hukuk sosyal dayanışmanın ürünüdür. Hukuk, bir sosyal olay olarak, devletin de, bireyin de dışındadır; ve her ikisi için de aynı derecede zorlayıcıdır. Hukuk kuralları hem devleti, hem de yönetilenleri bağlar. Devlete üstün bir irade tanımak, hukukun devlet için daha az bağlayıcı olması sonucunu doğurur. Hukuk tektir ve bir bütündür.

Onu bireye göre ayrı, devlete göre ayrı kategorilere sokmamak gerekir". *(Kitap, s.79)*

Yukarıdaki düşünceler ile kamu hukuku – özel hukuk ayrımını reddeden bu düşünür kimdir ?

a) Duguit
b) Kelsen
c) Rousseau
d) Hobbes
e) Montesquieu

4. Ceza hukuku alanında bir davada ceza hakimi, önündeki olayda uygulanmak üzere, Türk Ceza Kanununda bir hüküm aramış ama bulamamıştır. Hakim nasıl karar verir? *(Kitap, s.177-178)*
   a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre sanık hakkında beraat kararı verir.
   b) Davayı üç ay tehir eder. Bu arada sorunu yasama organına havale eder. Oradan çıkacak işleme göre karar verir.
   c) Hakim örf ve adete göre, örf ve adet dahi yoksa kendisi kanun koyucu olsa idi, nasıl kural koyacak idiyse ona göre karar verir.
   d) Hak ve nesafetle hareket edip, sanığın ve mağdurun durumlarını takdir edip kendi inisiyatifini kullanarak bir karar verir.
   e) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak, kıyas yoluyla benzer hükümlerden sonuç çıkarır.

5. Bursa Asliye Ceza Mahkemesi sanık hakkında 1 yıl hapis cezası vermiştir. Sanık bu kararı usulüne uygun olarak temyiz etmiştir. Dosyanın temyiz incelemesi bu aşamada nerede yapılır? *(Kitap, s.121-123)*
   a) Onun bir üst derece mahkemesi olan Bursa Ağır Ceza Mahkemesinde.

b) Yargıtayın ilgili Ceza Dairesinde.
c) Uyuşmazlık Mahkemesinde.
d) Yargıtay Ceza Genel Kurulunda.
e) Bursa Bölge Ceza Mahkemesinde.

6. "Hukuk kuralı, kanun koyucunun keyfine değil, bütün bir milletin tarihi geçmişine dayanır... Hukuk, her devirde milletin karakteri ve halkın tabiatı ile esaslı bir münasebet halindedir. Zira bir milleti ve onun fertlerini bir arada tutan ve nesilden nesile devam ettiren ortak bir milli ruh *(Volksgeist)* vardır. Bu milli ruh, topluluğu teşkil eden fertlerin müşterek ihtiyaçlara ve müşterek inançlara sahip olmasının, aynı şartlar içerisinde yaşamasının neticesidir. Hukuk bu ihtiyaç ve inançlardan yavaş yavaş doğar... Ağacın tohumundan meydana gelmesi gibi hukuk da milletin ruhundan doğar".
Yukarıdaki fikir hangi hukuk akımı tarafından dile getirilir? *(Kitap, s.199).*
a) Tarihçi Hukuk Okulu
b) Tabii Hukuk Okulu
c) Sosyolojik Hukuk Okulu
d) Pozitivist Hukuk Okulu
e) Hiçbiri

7. Aşağıdakilerden hangisi özel hukukun dalı değildir? *(Kitap, s.95-104)*
a) Miras Hukuku
b) Aile Hukuku
c) Ticaret Hukuku
d) Ceza Hukuku
e) Eşya Hukuku

8. Aynı çevreye mensup kişiler tarafından uyulan ve kişilerin benzerleri ile karşılaştıkları zaman takınmaları gereken davranış biçimleri ile konuşma, yeme içme usûlleri, oturuş biçimi, düğün ve benzeri törenlerde giyinme ve hareket tarzlarını gösteren kurallar hangi tür beşeri davranış kuralıdır? *(Kitap, s.50)*
   a) Görgü Kuralı
   b) Örf ve Adet Kuralı
   c) Ahlak Kuralı
   d) Din Kuralı
   e) Hukuk Kuralı

9. Ahmet Ayşe'ye tecavüz etmiştir. Dava hangi yargı kolunda ve hangi mahkemede görülür? *(Kitap, s.94, 116-117)*
   a) Adli Yargı Kolunda - Ağır Ceza Mahkemesinde
   b) Adli Yargı - Asliye Hukuk Mahkemesinde)
   c) İdari Yargı - İdare Mahkemesinde
   d) Uyuşmazlık Yargısı - Uyuşmazlık Mahkemesinde
   e) Askeri Yargı – Disiplin Mahkemesinde

10. Hukukun bilgi kaynaklarına ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? *(Kitap, s.14-15)*
   a) Yazılı hukuk kuralları, anayasa, kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler vs. dir. Bunların tümüne birden "mevzuat" denir.
   b) Mevzuatın öğrenileceği en önemli kaynak Resmi Gazete'dir.
   c) Resmi Gazete, gazete bayilerinde satılmaz. Abone olanlara gönderilir.
   d) Aranılan her yönetmelik Resmi Gazete'de bulunabilir.
   e) Aranılan kanunların bulunabileceği diğer önemli bir kaynak *Düstur*'dur

Öğrencinin İmzası :

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

(Unutmayız ki, test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir!)

☞ Cevap anahtarı sınavdan sonra bölümünüz ilân panolarında ilân edilecektir.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

2. FİNALLER

Sınav no 9

(HG99Final-Gündüz-A)

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ FİNALİ (Birinci Öğretim)
Görükle, 13 Ocak 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. **Kaynak** (kanun, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir.** Ancak sınav esnasında kaynak değiştirilmez.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** İşaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Cevap tablosunda değişiklik yapılmayacaktır. **Tabloda silinti, kazıntı, karalama olmayacaktır. Kağıt değiştirilmez.**
6. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

8. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. *M.Ö. beşinci yüzyılda Sofokles'in yazdığı "Antigon" adlı trajedide, Teb Kralı Kreon, Antigon'un ölen kardeşlerinden birinin mezara gömülmesini yasaklamış ve onun cesedini yırtıcı kuşlarla hayvanların parçalaması için açıkta bıraktırmıştı. Antigon bu yasağa karşı geldi. Ve ölen kardeşinin cesedini bizzat gömmeye kalkıştı. Bu sırada Antigon suçüstü yakalanarak Kralın karşısına çıkarılır ve kralla arasında şu konuşma geçer:*

Kreon: *Herkese ilan ettiğim yasağı bilmiyor muydun?*

Antigon: *Evet biliyordum! Nasıl bilmem, emir pek açıktı!*

Kreon: *Demek koyduğum kanunu çiğnemeye cüret ettin.*

Antigon: *Evet öyle! Zira bu kanunu koyan Zeus değildi. Senin koyduğun yasaklarda, tanrıların koyduğu yazılı olmayan değişmez kanunları çiğneyebileceğini sağlayacak gücü görmedim. Bu kanunların belli bir tarihi yoktur; ne bugüne ne de düne mahsusturlar. Onlar ebedi olarak yürürlükte kalacaklardır ve ne zamandan beri mevcut olduklarını bilen yoktur.*

Antigon cevabında hangi hukuk okulunun görüşleri dile getirilmektedir?

a) Pozitivist Hukuk Okulu

b) Tarihi Hukuk Okulu
c) Sosyolojik Hukuk Okulu
d) İradeci Hukuk Okulu
e) Tabii Hukuk Okulu

2. Türk Medeni Kanunu, madde 92: *"Bir kimse ile amca, dayı, hala ve teyzesi arasında evlenmek memnudur"*.
Reşit olan Ayşe amcası Ahmet ile evlenmiş, iki de çocukları olmuştur. Bu evliliğin müeyyidesi nedir?
a) Yokluk
b) Mutlak Butlan
c) Nispî Butlan
d) Cebri İcra
e) Ceza

3. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde-153: "Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya herhangi bir surette bir suçun işlendiği zehabını verecek bir hale muttali olur olmaz kamu davasını açmaya mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatini araştırmaya mecburdur".
Yukarıdaki madde kamu hukuku – özel hukuk ayrımı konusunda ileri sürülen teorilerden hangisi destekler niteliktedir?
a) Menfaat Teorisi (Kamunun Çıkarı – Özel Çıkar)
b) İlişkilerin Tarafları Teorisi (Yönetenler - Yönetilenler)
c) Uygulama Yöntemi Teorisi (Re'sen Uygulama)
d) Egemenlik Teorisi
e) Süjeler Teorisi

4. Türk Medeni Kanununa göre (m.115) evlenmenin geçerlilik şartlarından biri, evlenme merasiminin icrası zamanında karı ve kocanın temyiz kudretine mahrum bulunmamasıdır.
Ahmet ile evlenmek isteyen Ayşe, Ahmet'i sarhoş edip nikah masasına oturtmuş ve Ahmet de alkolün etkisi altında

kalarak "evet" diyerek evlenmiştir. Ahmet ertesi sabah uyandığında kendisine gelmiş, evli olduğunu görmüştür. Ahmet aldatıldığını anlamış, ancak karısı Ayşe'yi de çok güzel bulduğundan sesini çıkarmamıştır. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Ahmet'in kandırılarak evlendirildiğini duyan Cumhuriyet Savcısı bu evliliğin iptali için dava açar. Çünkü ortada mutlak butlan vardır.
b) Ahmet'in kandırılarak evlendirildiğini duyan Cumhuriyet Savcısı bu evliliğin iptali için dava açar. Çünkü ortada nispî butlan vardır.
c) Bu evliliğin iptali için sadece Ahmet dava açabilir. Çünkü ortada nispî butlan vardır.
d) Bu evliliğin iptali için sadece Ahmet dava açabilir. Çünkü ortada mutlak butlan vardır.
e) Bu evliliğin iptal edilmesine gerek yoktur. Çünkü bu evlilik yokluk ile malûldür.

5. 20 Nisan 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunun 26'ncı maddesine göre *"Büyük Millet Meclisi, kavâninin vaz'ı, tâdîli, tefsîri, fesih ve ilgâsı.... gibi vezâifi bizzât kendi ifâ eder"*. Söz konusu maddede hangi yorum çeşidi kabul edilmiştir?

a) Yasama Yorumu
b) Yargı Yorumu
c) Bilimsel Yorum
d) Tarihi Yorum
e) Sistematik Yorum

6. Ahmet bir suç işlediği iddiasıyla Bursa Asliye Ceza mahkemesinin önüne çıkartılmış, hakim sanığın fiiline uyan bir maddeyi Ceza Kanununda bulamamış ve hukuk boşluğu olduğu kanısına vararak, o yöredeki örf ve adete bakmış ve örf

ve adet olan bir kuralı uygulayarak takdiren sanığa bir yıl hapis cezası vermiştir. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Mahkemenin kararı hukuka aykırıdır. Temyiz mercii tarafından bozulur.
b) Hakim, örf ve adete bakmadan önce kıyas yapması gerekirdi. Keza varsa bilimsel ve yargısal içtihadlardan da yararlanması gerekirdi.
c) Ceza hukukunda örf ve adet hukukun kaynağı değildir. Hakim kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse öyle karar vermeliydi.
d) Sanık bu kararı temyiz edebilir. Temyiz ederse, karar Bursa Asliye Ceza Mahkemesinin bir üst mahkemesi olan Bursa Ağır Ceza Mahkemesi tarafından incelenir.
e) Sanık bu kararı temyiz edebilir. Temyiz ederse, karar Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından incelenir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararı kesindir. Bu karara karşı direnilemez.

7. Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Devlet Güvenlik Mahkemeleri Türk yargı sisteminde ayrı bir yargı kolu oluştururlar. Çünkü çok önemli bir konuda yetkilidirler. Ve sayıları da yeterince fazladır.
b) Devlet Güvenlik Mahkemeleri Türk yargı sisteminde ayrı bir yargı kolu oluştururlar. Çünkü, bunlar aynı zamanda ilk ve son derece mahkemesi olarak çalışırlar.
c) Devlet Güvenlik Mahkemeleri ayrı bir yargı kolu oluşturmaz. Çünkü, yurt düzeyine dağılmamıştır. Sadece büyük illerde bulunur.
d) Devlet Güvenlik Mahkemeleri ayrı bir yargı kolu oluşturmaz. Çünkü, kararlarının temyiz mercii Yargıtay'dır.
e) Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev yapan hakim ve savcıların hepsi sivil hakim ve savcılardır.

8. Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliği'ne göre astlar üstlerini selamlarlar. Üstler de astların selamını alırlar. Bu kurala uymayan asker, disiplin tecavüzü suçunu işlemiş sayılır. Ve usulüne göre disiplin amiri tarafından cezalandırılır. Doğru ifadeyi bulunuz.
   a) Bu hüküm bir nezaket kuralıdır.
   b) Bu hüküm bir görgü kuralıdır.
   c) Bu hüküm bir hukuk kuralıdır.
   d) Bu hüküm bir ahlak kuralıdır.
   e) Bu hüküm bir örf ve adet kuralıdır.

9. Türk hukukunda, hukukun kaynaklarına ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
   a) Yazılı kaynaklarının yürürlüğe girmesi için Resmi Gazete'de yayınlanmaları şarttır.
   b) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir.
   c) Tüzüklerin kanunlara uygunluğunun denetimi Danıştay'da yapılır.
   d) Örf ve adetler hukukun esas kaynakları arasındadır.
   e) Hiçbiri.

10. **(Bu soru *Kamu Yönetimi* ve *Maliye* Bölümü öğrencileri tarafından yanıtlanacaktır)**
"Bu anlayışta, bir normun geçerliliği, gaî bir kritere göre, yani o normun birtakım meta-pozitif ideallere uygunluğu ile tespit edilir. Bu idealler etik, ahlaki, dini vs. niteliktedir. Bir normun geçerli olup olmadığını bilmek için, bu normu, onun içeriğini belirleyen birtakım idealler ile karşılaştırmak gerekir. Eğer norm, bu ideallere uygun ise geçerli, değilse geçersizdir. Diğer bir ifadeyle, bu anlayışta, "gerçek dünya" ile "ideal dünya", açıkçası "olan" ile "olması gereken" arasında bir uyum olup olmadığı araştırılmaktadır".

Yukarıdaki paragrafta, hukuk normlarının geçerliliği konusunda hangi geçerlilik anlayışı açıklanmaktadır?

a) Ontolojik geçerlilik anlayışı
b) Maddi geçerlilik anlayışı
c) Aksiyolojik geçerlilik anlayışı
d) Fenemenolojik geçerlilik anlayışı
e) Biçimsel geçerlilik anlayışı

10. (Bu soru *Çalışma Ekonomisi* Bölümü öğrencileri tarafından yanıtlanacaktır)

Fiil ehliyetine ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Tam ve sağ doğum ile başlar.
b) İleride tam ve sağ doğmak şartıyla ceninin de fiil ehliyeti vardır.
c) Fiil ehliyeti kişinin bizzat kendi davranışlarıyla haklar ve borçlar yaratabilme ehliyetidir.
d) Akıl hastası olanlar dışında herkes fiil ehliyetine sahiptir.
e) Hiçbiri

Öğrencinin İmzası :

☞***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

☞*Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten sonra asılacaktır. Cevaplarınızı not ediniz*

☞ *Bütünleme sınavında kaynak kullanılmak yasak olacaktır.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 10

HG99Final-Gece-A

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ FİNALİ (İkinci Öğretim)
Görükle, 15 Ocak 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Kaynak (kanun, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir.** Ancak sınav esnasında kaynak değiştirilmez.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır. Kağıt değiştirilmez.**
6. Cevap tablosu şablonla değerlendirildiğinden, tabloda **silinti, kazıntı, karalama yapmayınız.** İşaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Aksi davranış, o soru için yanlış cevap demektir.
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.

8. Sınav süresi 20 dakikadır.
9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Öğrenci Ö, ev sahibi S'nin evini kiralamış, yaptıkları sözleşmede kiranın ayın başında mı, sonunda mı ödeneceği belirtilmemiştir. Ev sahibi S, kiracısı Ö'den kirayı ayın başında istemiş, Ö de kirayı ayın sonunda ödeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine S, Ö aleyhine Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde kira parasının ayın başında ödettirilmesi için dava açmıştır. *Varsayalım ki,* hakim Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda kiranın ne zaman ödeneceği konusunda hüküm bulamadı. Bu durumda hakim ne yapar?

a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre, davanın düşmesine karar verir.
b) Varsa o yöredeki örf ve adetlere göre, yoksa kanun koyucu gibi hareket ederek karar verir.
c) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak kendi inisiyatifine göre bir karar verir.
d) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü doktrinde, yani bilimsel içtihatlarda arayıp bulur.

e) Kanunda hüküm yoksa, hakim uygulanacak hükmü yargısal içtihatlarda, özellikle, Yargıtay daire ve genel kurul kararlarında arayıp bulur.

2. Kat maliki A, apartman genel kurulunun kararlaştırdığı aidatı apartman yöneticisi Y'ye ödememektedir. Zira A'ya göre, yönetici Y, aidatı yakıt gideri almak için kullanmamakta, bunun yerine toplanan paralarla apartmanın bahçesine çim ektirmektedir.

Yönetici Y, kat maliki A'dan çeşitli defalar apartman aidatını istemesine rağmen alamamıştır. Yönetici Y, bunun üzerine A'yı mahalle karakoluna şikayet etmiştir. Mahalle Karakolu A'yı karakola davet etmiş ve apartman aidatını Y'nin ödemediğini tespit etmiştir. Aşağıdakilerden hangisi hukuken doğrudur?

a) Karakol, apartman aidatını kuvvetler ayrılığı teorisi maliki A'dan tahsil edip Y'ye vermelidir.
b) Karakol, yönetici Y'nin apartman aidatını yakıt giderini olarak mı, yoksa bahçeyi çimlendirmeye mi harcadığını araştırmalıdır.
c) Karakol, zabıt tutup, kat maliki A'yı Cumhuriyet Savcılığına sevk etmelidir.
d) Karakol, zabıt tutup A'yı İcra Dairesine sevk etmelidir.
e) Hiçbiri

3. Almanya'da 1934 yılında yürürlüğe giren bir kanun Almanlar ile Yahudiler arasındaki evlilik dışı cinsi ilişkileri suç saymakta idi. Uygulayıcılar bu kanunu yorumlarken normun, yasa koyucunun amacını belirleyen sözü ile bağlı kalmamışlar ve yaptıkları bir yorum sonucu, cinsi ilişki aşamasına varmayan basit erotik hareketleri de cezalandırabilmişlerdir. Acaba buradaki uygulayıcılar hangi yorum metodunu uygulamış olabilirler?

a) Gramatikal Yorum Metodu
b) Tarihi Yorum Metodu
c) Sistematik Yorum Metodu
d) Kavramcı Yorum Metodu
e) Gaî Yorum Metodu

4. Dördüncü sınıf öğrencisi Ö, D dersinin bütünleme sınavından zayıf almıştır. Ve bu nedenle mezun olamamıştır. Oysa öğrenci Ö'ye göre bütünlemeden en az seksen alması gerekirdi. Öğrenci Ö, bütünleme notuna karşı ne yapabilir?

a) Öğrenci Ö, bir şey yapamaz. Çünkü idarenin işlemleri hukuka uygunluk karinesinden yararlanır.
b) Öğrenci Ö, sadece Fakülte Dekanlığına maddi hata itirazında bulunabilir. Ama itirazı reddedilirse, artık başka başvuru yolu yoktur.
c) Öğrenci Ö, bütünleme notuna karşı Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde 60 gün içinde iptal davası açabilir. Davalı, bütünlemeden öğrenciyi bırakan ilgili öğretim üyesinin kendisidir.
d) Öğrenci Ö, bütünleme notuna karşı Bursa İdare Mahkemesinde iptal davası açabilir. Süre 60 gündür. Davalı, Üniversite Rektörlüğüdür.
e) Öğrenci Ö'nün zayıf olan bütünleme notu daha sonra yetkili mahkeme tarafından iptal edilme, yani öğrencinin haklı çıkma ihtimali vardır. Böyle bir durumda öğrencinin telafisi imkansız zararlara uğramaması için, öğrenciye dava sonucuna kadar geçerli olmak üzere bir "geçici diploma" verilir.

5. Görükle'li çiftçi Çetin, buzağılamasına az kalan gebe ineğini celep Cemil'e beşyüz milyon liraya satmış, bedelini de almıştır. Celep Cemil, kamyonetiyle iki gün içinde gelip ineği alacağını söylemiştir. Bunu da Çetin kabul etmiştir. Fakat,

celep Cemil, iki gün sonra değil, iki hafta sonra ineği almaya gelmiştir. İnek bu arada buzağılamıştır. Celep Cemil iki hafta sonra geldiğinde buzağıyı da almak istemiş, çiftçi Çetin, ona sadece ineği sattığını, buzağıyı satmadığını söyleyerek, sadece ineği teslim etmiş, buzağıyı ise teslim etmemiştir. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Buzağıyı almak için celep Cemil Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açabilir.
b) Celep Cemil, Çetin hakkında Bursa Asliye Ceza Mahkemesinde dava açabilir.
c) Celep Cemil, Çetin hakkında Bursa Ağır Ceza Mahkemesinde dava açabilir.
d) Celep Cemil Çiftçi Çetin hakkında Bursa Bölge İdare Mahkemesinde dava açabilir.
e) Böyle bir davada yetkili mahkemenin kararı temyiz edilirse, dosya Yargıtay Genel Kurulu tarafından incelenir.

6. Medeni Kanun m. 112. *"Karı kocadan biri evlenme merasiminin icrası zamanında evli ise evlenme batıldır".*
Bu hüküm ne tür bir hukuk kuramlıdır?

a) Yorumlayıcı Hukuk Kuralı
b) Tamamlayıcı Hukuk Kuralı
c) Emredici Hukuk Kuralı
d) Tanımlayıcı Hukuk Kuralı
e) Hiçbiri

7. Aşağıdaki hakimlerden hangisinin bağımsızlığı diğerlerine oranla daha azdır?

a) Ağır ceza mahkemesi hakimleri
b) Askeri Yargıtay üyeleri
c) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyeleri
d) Disiplin Mahkemesi üyeleri
e) Anayasa Mahkemesi üyeleri

8. Bursa Asliye Ceza Mahkemesi önünde görülmekte olan davasında sanık S. kendisine uygulanacak olan Kanunun Anayasaya aykırı olduğunu duruşmada iddia etmiş, bu iddiası mahkeme tarafından ciddi görülmüş ve sorun Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir. Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Sorunun Anayasa Mahkemesine değil, Yargıtay'a gönderilmesi gerekirdi.
b) Burada uyuşmazlık yargısının konusuna giren bir olay vardır.
c) Burada idari yargının konusuna giren bir olay vardır.
d) Burada somut norm denetimi vardır.
e) Burada soyut norm denetimi vardır.

9. Realist yorum teorisi konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Realist yorum teorisine göre, yorum hakimin serbest iradesinin ürünüdür.
b) Realist yorum teorisine göre, yorumun konusu hukuk normlarıdır.
c) Realist yorum teorisine göre. kanunun bir metni vardır, ama birden çok norm içerebilir.
d) Realist yorum teorisine hukuk normunun bilinmeye elverişli objektif bir anlamı yoktur.
e) Realist yorum teorisine göre, gerçek kanun koyucu, yasama organı değil, yargı organıdır.

10. (Bu soru, *Kamu Yönetimi ve Maliye Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır).

"İnsanlar yaradılış itibarıyla haklı ile haksızı ayıran bir melekeye bir hak duygusuna sahiptir. Hukuk her insana ait olması gerekeni tayin eder, haklı ve adil bir durum yaratacak şekilde insanların karşılıklı münasebetlerini düzenler. Hukuk,

insanlar arasında genel ve ortak yarara uygun haklı ve adil bir sosyal durum meydana getirmek olan adaletin sağlanması amacı ile uyulması gereken kuralların tümünü ifade eder".
Bu düşünceleri savunan bir filozof, hukuk normlarının geçerliliği konusunda, hukukun genel teorisi açısından, hangi geçerlilik anlayışına sahiptir?

a) Ontolojik geçerlilik anlayışı
b) Aksiyolojik geçerlilik anlayışı
c) Maddi geçerlilik anlayışı
d) Fenemenolojik geçerlilik anlayışı
e) Biçimsel geçerlilik anlayışı

10. (Bu soru, *Çalışma Ekonomisi Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır).
Muris M ölmüş; hayatta oğlu A, kızı B, karısı C ve babası D kalmıştır. Tereke 8 milyardır. Mirasın paylaşımı konusundaki doğru ifadeyi bulunuz?

a) A 2 milyar, B 2 milyar, C 2 milyar, D 2 milyar alır.
b) A 2 milyar, B 2 milyar, C 4 milyar alır.
c) A 4 milyar, B 4 milyar, C ve D pay almaz.
d) A 3 milyar, B 3 milyar, C 2 milyar alır. D terekeden pay almaz.
e) C tümünü alır. D bir şey almaz. A ve B ise C ölünce, C'ye kalanın tamamını alır.

Öğrencinin İmzası :

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***
☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten sonra asılacaktır. Cevaplarınızı not ediniz.*
☞ *Bütünleme sınavında kaynak kullanmak yasak olacaktır.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

3. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 11

HG99Büt-Gün-A

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ BÜTÜNLEME SINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 3 Şubat 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Kaynak kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.

8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.
9. Sınav süresi 20 dakikadır.
10. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdakilerden hangisi hukuk kurallarının özeliklerinden biri değildir? ***(Kitap, s.29-39)***

a) Hukuk kuralları normatif niteliktedir.
b) Hukuk kurallarının konusu insan davranışıdır.
c) Hukuk kurallarının koyucusu insan iradesidir.
d) Hukuk kuralları manevi müeyyidelidir.
e) Hukuk kuralları emir, yasak veya izin içerirler.

2. Hukuk kuralları ile ahlak kuralları arasındaki farklar bakımından aşağıdakilerden hangisi söylenemez? ***(Kitap, s.46-49).***

a) Hukuk kurallarının muhatabı ve uygulayıcısı farklı kişilerdir. Ahlak kurallarının muhatabı ve uygulayıcısı ise aynı kişidir.
b) Hukuk kurallarının koyucusu ve muhatabı daima farklı kişilerdir. Ahlak kurallarının koyucusu ve muhatabı ise aynı kişidir.
c) Hukuk kuralları da, ahlak kuralları da kişinin dış dünyaya yansımış davranışlarıyla ilgilenir.

d) Hukuk kuralları kişilere haklar ve yükümlülükler getirir. Ahlak kuralları ise kişilere sadece ödev yükler.
e) Hukuk kurallarının müeyyidesi cebridir. Ahlak kurallarının müeyyidesi ise vicdani rahatsızlıktır.

3. Kamu hukuku – özel hukuk ayrımı konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.82-85).***

a) Kamu hukuku ilişkisinde taraflardan biri olan devlet, üstün konumdadır. Özel hukuk ilişkisinde ise taraflar arasında eşitlik esası geçerlidir.
b) Kamu hukuku kuralları emredicidir. Buna karşılık, bir kısmı emredici olmakla beraber, özel hukuk kurallarının çoğunluğu emredici değildir.
c) Kamu hukuku işlemleri kural olarak tek yanlıdır. Buna karşılık özel hukuk ilişkisinin kurulması için, kural olarak, birbirine uygun karşılıklı iki irade beyanı gerekir.
d) Özel hukuk işlemleri hukuka uygunluk karinesi geçerlidir. Kamu hukuk işlemlerinde ise, idare yaptığı işlemlerin hukuka uygunluğunu kanıtlamak zorundadır.
e) Kamu hukuku kuralları re'sen uygulanır. Özel hukuk kuralları ise, kural olarak, talep edildikçe uygulanır.

4. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.90-105).***

a) Bir devlet ile diğer bir devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen kamu hukuku dalına uluslararası hukuk denir. Kamu hukukunun bu dalına dış kamu hukuku, geri kalan kısmına ise iç kamu hukuku dendiği de olur.
b) Bir kişinin diğer bir kişiye karşı suç işlemesi ceza hukukunun konusuna girer. Ceza hukuku ise özel hukukun bir dalıdır.
c) Medeni hukukun başlıca dalları, kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku ve eşya hukukudur.

d) Ticaret hukukun ise başlıca dalları, ticari işletme hukuku, şirketler hukuku, kıymetli evrak hukuku, sigorta hukuku ve deniz ticaret hukukudur.
e) Medeni usûl hukuku adliye mahkemelerinin özel hukuk alanındaki yargısal faaliyetlerini inceler.

5. Yargı örgütü ve yargı fonksiyonu konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır? *(Kitap, s.107-136)*

a) Yargı fonksiyonu, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerin yürüttüğü hukukî uyuşmazlıkları ve hukuka aykırılık iddialarını tarafsız olarak çözme faaliyetidir.
b) Anglo-Sakson ülkelerinde yargı birliği, kara Avrupası ülkelerinde ise yargı ayrılığı sistemi vardır.
c) Ülkemizde yargı ayrılığı sistemi uygulanmaktadır.
d) Yargıtayda birçok daire, bir Hukuk Genel Kurulu, bir Ceza Genel Kurulu ve bir Büyük Genel Kurul vardır.
e) Ülkemizde hukuk mahkemeleri sulh hukuk ve asliye hukuk, ceza mahkemeleri de sulh ceza ve asliye ceza mahkemesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

6. İslam hukuk sistemi hakkında aşağıdakilerden hangisi yanlıştır? *(Kitap, s.145-148)*

a) İslam hukukunun diğer adı "fıkıh"tır. Fıkhın dine ait kurallarına "ibadat", eşya ve borçlar hukukuna ait kurallarına "muamelat", evlenme ve boşanma ile ilgili kurallarına "münakalat", miras hukukuna ait kurallarına "feraiz" ve ceza hukukuna ait kurallarına "ukubat" denir.
b) İcma, belli bir dönemde yaşayan fakihlerin bir sorun üzerinde aynı düşüncede olmalarıdır.
c) Kavli sünnet, Hz. Muhammed'in yaptığı bir iş, bir hareket ile koyduğu kurallardır.

d) Kuran ve hadiste mevcut bir hükme dayanılarak çözümlenmemiş bir sorunun kıyas yoluyla çözümlenmesine "içtihad" adı verilir.
e) İçtihadta bulunanlara ise "müçtehid" adı verilir. Müçtehidlerin vardıkları sonuçlar değişik, hatta birbirleriyle çelişkili olabilir. İçtihad ile bir başka içtihad ortadan kaldırılamaz. Buna "içtihad ile içtihad nakz olunmaz" ilkesi denir.

7. Hukukun kaynakları hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.153-185)***

a) Şekli anlamda anayasa, normlar hiyerarşisinde en üst sırayı işgal eden ve kanunlardan farklı ve daha zor bir usûlle konulan ve değiştirilebilen hukuk kurallarının bütünü olarak tanımlanmaktadır.
b) Osmanlı döneminde çıkarılmış ve yasama fonksiyonunu kullanımı niteliğinde olan, yani bir alanı aslî (*originaire*) olarak düzenleyen işlemler kanun niteliğindedir. Bunların adının veya bunları koyan organın kim olduğunun bir önemi yoktur.
c) Ülkemizde kanunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılır, Cumhurbaşkanı tarafından yayınlanır ve Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenir.
d) Olağan dönemlerde kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Türkiye Büyük Millet Meclisinden bir yetki kanunu ile yetki almak şartıyla, Bakanlar kurulu istediği her konuda kanun hükmünde kararname çıkarabilir.
e) Sıkıyönetim ve olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi çıkarma yetkisi, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna aittir. Bu Kurulun bu tür kanun hükmünde kararname çıkarması için yetki kanununa ihtiyacı yoktur.

8. Hukukun temeli hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.187-202)***

a) Tanrısal irade kuramına göre, evrendeki tüm varlıklar gibi, hukuk da Tanrı tarafından yaratılmıştır.

b) İradeci hukuk anlayışını en güzel bir şekilde özetleyen düşünür John Austin'dir. Austin hukuku "egemenin emri" olarak tanımlamaktadır. "Egemen" ise Austin'e göre, siyasî bağımsızlığa sahip bir toplumda, *herkesin kendisine itaat ettiği, ama kendisinin hiç kimseye itaat etmediği kişi*dir.

c) Normcu pozitivizme göre, hukuku yaratan yine hukuktur. Hukuk normları, başka hukuk normlarının öngördüğü kişi ve organlar tarafından yine bu normların tespit ettiği usule göre konulmaktadır.

d) Thomas Hobbes, John Locke ve Jean-Jacques Rousseau'ya göre, insanlar hukukun oluşmasından önce, "tabii hal (doğal yaşam)" denen bir dönemde yaşıyorlardı.

e) Orta Çağ tabii hukukunun en önemli temsilcisi Hugo Grotius'tur. Bu düşünürün en önemli eseri *De jure belli et pacis* (Savaş ve Barış Hukuku)'tir. Yazara göre insanlarda akla göre yaşama içgüdüsü vardır. İşte bu içgüdü hukukun kaynağıdır.

9. Hak kavramı konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.317-329)***

a) Konut dokunulmazlığı hakkı, kişi güveliği hakkı, din hürriyeti, düşünce hürriyeti gibi hat ve özgürlükler, Jellinek'in kamu hakları tasnifinde pozitif statü hakları grubuna örnek gösterilebilir.

b) Hukuk kelimesi "hak" kelimesinin çoğuludur. Yani "haklar" demektir.

c) Duguit ve Kelsen hak kavramını reddetmektedirler.

d) Özel haklar konularına göre, malvarlığı hakları ve kişilik hakları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
e) Bir romancının romanı, bir şairin şiiri, bir bestecinin bestesi üzerindeki haklar gibi, gayri maddî mallar üzerinde sahiplerine tanınmış mutlak haklara "fikri haklar" denir.

10. (Bu soru *Kamu Yönetimi* ve *Maliye* Bölümü öğrencileri tarafından cevaplanacaktır).
Aşağıdakilerden hangisi hukukun genel teorisi açısından bir normun hukukî geçerliliğinin asıl (*per quam*) koşuludur?
a) Maddî Varlık
b) Normatiflik
c) Normun Biçimsel Geçerliliği (Aidiyet)
d) Global Hukuk Düzeninin Etkililiği
e) Bizatihi O Normun Minimum Etkililiği

10. (Bu soru, *Çalışma Ekonomisi Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır).
Muris M ölmüş; hayatta oğlu A, kızı B, karısı C ve babası D kalmıştır. Tereke 8 milyardır. Mirasın paylaşımı konusundaki doğru ifadeyi bulunuz?
a) A 2 milyar, B 2 milyar, C 2 milyar, D 2 milyar alır.
b) A 2 milyar, B 2 milyar, C 4 milyar alır.
c) A 3 milyar, B 3 milyar, C 2 milyar alır. D terekeden pay almaz.
d) A 4 milyar, B 4 milyar, C ve D pay almaz.
e) C tümünü alır. D bir şey almaz. A ve B ise C ölünce, C'ye kalanın tamamını alır.

Öğrencinin İmzası :

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı bir kağıda değil,* ***elinize*** *not edebilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 12

HG99Büt-Gece-A

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ, MALİYE VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
HUKUKA GİRİŞ BÜTÜNLEME SINAVI (İkinci Öğretim)
Görükle, 5 Şubat 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Kaynak kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.

8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.
9. Sınav süresi 20 dakikadır.
10. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Örf ve adet kuralları hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.53-60, 175-179)***

a) Toplum içinde mevcut bir davranışın örf ve adet kuralı haline gelebilmesi için, bu davranışın sürekli tekrarlanan bir davranış olması gerekir.

b) Sürekli tekrarlanan bir davranış biçiminin bir örf ve adet kuralı haline gelebilmesi için o davranış biçimine uyulmasının zorunlu olduğu yolunda toplumda genel bir inanç doğmuş olmalıdır.

c) Yukarıda a ve b şıklarında ifade edilen iki şartı gerçekleştiren bir örf ve adet kuralının, hukukun kaynağı olabilmesi için hukuk düzeni tarafından müeyyidelendirilmiş olması gerekir.

d) Türk medeni hukuk alanında örf ve adet hukuku geçerlidir.

e) Türk ceza hukuku alanında örf ve adet hukuku geçerlidir.

2. Kamu hukuku - özel hukuk ayrımı konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.73-105)***

a) Kamu hukuku - özel hukuk ayrımı konusunda ileri sürülen menfaat teorisi Roma hukuku kökenlidir. Ulpianus'a göre, kamu hukuku Roma devletinin, özel hukuk ise özel kişilerin menfaatlerini gözeten hukuktur.
b) Montesquieu'ye göre, kamu hukuku, "yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk", özel hukuk ise "vatandaşların kendi arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk"tur.
c) Uygulama yöntemi teorisine göre, re'sen uygulanan kurallar kamu hukuku, tarafların isteğine bağlı olarak uygulanan kurallar ise özel hukuk kurallarıdır.
d) Özel hukuk ilişkisinde taraflar arasında eşitlik söz konusu olduğu halde, kamu hukuku ilişkisinin tarafları arasında bir altlık-üstlük ilişkisi vardır.
e) Kamu hukuku alanını temel kanunları arasında Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu sayılabilir.

3. Yargı örgütü konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır</u>? ***(Kitap, s.107-136)***

a) Adli yargıda ilk derece mahkemeleri hukuk mahkemeleri ve ceza mahkemeleri olarak ikiye ayrılır.
b) Adli yargının üst derece mahkemesi Yargıtaydır.
c) Adli yargının ara derece mahkemeleri, istinaf mahkemeleridir.
d) Anayasa Mahkemesinin görevi kanunların anayasaya uygunluğunu denetlemektir.
e) İdarî yargının üst derece mahkemesi Danıştaydır.

4. Aşağıdakilerden hangisi Anglo-Sakson hukuk sisteminin özelliklerinden biri <u>değildir</u>? ***(Kitap, s.142-144)***

a) Kamu hukuku – özel hukuk ayrımı vardır.
b) Tedvin edilmemiştir.
c) Örf ve adet hukukun aslî kaynakları arasında yer alır.

d) İçtihadi niteliktedir.
e) Yargı birliği ilkesi geçerlidir.

5. Hukukun kaynakları konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.154-185)***

a) Tüzük çıkarmaya Bakanlıklar yetkilidir.
b) Tüzüklerin konusu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmektir.
c) Tüzüklerin Danıştayın ön incelemesinden geçirilirler.
d) Tüzükler Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi Resmî Gazete'de yayınlanır.
e) Tüzüklerin yargısal denetimi Danıştayda yapılır.

6. Hukukun temeli konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.187-202)***

a) Hans Kelsen'e göre, hukuk, normlardan oluşmuş bir düzendir. Bu düzendeki normlar hiyerarşik bir şekilde sıralanmıştır. Her norm kendisinden bir üst normun öngördüğü organ tarafından konulur. Bu anlamda denilebilir ki, hukuk normunun temelinde diğer hukuk normları yatar.
b) İngiliz düşünürü John Locke'a göre, doğal yaşam döneminde, kavga, savaş, didişme vardı. Bu dönemde insan insanın kurdu idi.
c) Jean-Jacques Rousseau'ya göre, doğal yaşamda insanlar arasında, eşitlik, barış ve mutluluk vardı.
d) Orta Çağ tabii hukuku, dini bir tabii hukuktur. dini tabii hukukun en önemli temsilcileri, Aziz Augustinus ve Aziz Thomas Aquinas'tır.
e) Tarihçi hukuk okulunun kurucusu Savigny'ye göre, hukuk "halk ruhu (*Volksgeist*)"dan doğan. Hukuk tıpkı dil gibi kendiliğinden doğar gelişir.

7. Kanunlaştırma konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.204-215)***

a) Yeryüzünde ilk tedvin (kodifikasyon) Doğu Roma İmparatorluğunda yapılan *Corpus iuris civilis*'tir.
b) Soyut kural metodunda, olayların ayrıntıları üzerinde durulmadan genel hatlarıyla düzenlenir.
c) Osmanlı İmparatorluğu'nda medeni hukuk alanı Mecelle ile tedvin edilmiştir. Mecelle bir nevi Osmanlı Medeni Kanunudur. Mecelle, Alman ve İsviçre Medeni Kanunlarından yıllar önce yapılmıştır.
d) Yürürlükteki Türk Medeni Kanunu İsviçre Medeni Kanunundan iktibas edilmiştir.
e) Yabancı bir kanunun çevrilirek alınmasına iktibas (resepsiyon) denir. Türk hukuk tarihinde iktibas, Osmanlı döneminde değil, sadece Cumhuriyet döneminde yapılmıştır.

8. Kanunların yer ve zaman bakımından uygulanması konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.221-233)***

a) Mülkilik ilkesine göre, kanun ülkenin sınırları içinde bulunan yerli yabancı herkese uygulanır.
b) Şahsilik ilkesine göre ise, bir devletin vatandaşı yabancı ülkede bulunsa dahi yine uyruğu bulunduğu devletin kanunlarına tabidir.
c) Kural olarak kamu hukuku alanında kanunların mülkiliği ilkesi, özel hukuk alanında ise (kişilik, ehliyet, aile, miras vb) daha ziyade şahsilik ilkesi geçerlidir.
d) Bir kanunu bir başka kanunla yürürlükten kaldırılmasına hukuk dilinde "ilga" denir.
e) Ceza hukuk alanında sanığın aleyhine olan kanunlar geçmişe yürür.

9. Müeyyide konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? ***(Kitap, s.285-307)***

a) Müeyyide, bir hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilen ve hukuk düzeni tarafından öngörülen cebirdir.
b) Hans Kelsen'e göre uluslararası hukukun müeyyidesi misilleme ve savaştır.
c) Cebri icra, bir borç ilişkisinde, borcunu rızasıyla yerine getirmeyen borçlunun, devlet gücüyle, bu borcunu zorla yerine getirilmesini sağlayan müeyyide çeşididir.
d) Tazminat, bir kimsenin hukuka aykırılık teşkil eden kusurlu davranışı sonucunda başkasına verdiği zararın ödettirilmesidir.
e) Butlan, bir hukukî işlemin kanunu öngördüğü kurucu unsurlardan en az birine uyumaması halinde teşekkül etmemiş, hiç doğmamış sayılmasıdır.

10. (Bu soru *Kamu Yönetimi* ve *Maliye* Bölümü öğrencileri tarafından cevaplanacaktır).

Hukukî realizm akımı aşağıdaki anlayışlardan / kavramlardan hangisi ile ilgilidir?

a) Aksiyolojik Geçerlilik Anlayışı
b) Maddî Geçerlilik Anlayışı
c) Biçimsel Geçerlilik Anlayışı
d) Adillik
e) Aidiyet

10. (Bu soru, *Çalışma Ekonomisi Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır).

Türk Medeni Kanununa göre, gerçek kişilik hangi anda başlar? (Yani hak ehliyetinin koşulu nedir?)

a) Çocuğun ana rahmine düştüğü anda
b) Çocuğun sağ ve tam olarak ana rahminden ayrıldığı anda
c) Çocuğun 18 yaşına girdiği anda

d) Çocuğun 18 yaşını doldurduğu anda
e) Rüşt +Temyiz Kudreti+Mahcur Olmamak koşullarının birlikte gerçekleştiği anda

Öğrencinin İmzası :

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı bir kağıda değil,* ***elinize*** *not edebilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

İkinci Bölüm
KAMU HUKUKU SINAVLARI

Bu bölümde Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümünde okuttuğum "kamu hukuku" dersinde 1997-1998 ve 1998-1999 öğretim yıllarında yaptığım vize, final ve bütünleme sınavları verilmiştir.

A. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler (Sınav no 1-2)
   2. Finaller (Sınav no 3-4)
   3. Bütünlemeler (Sınav no 5-6)

B. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler (Sınav no 7-8)
   2. Finaller (Sınav no 9-10)
   3. Bütünlemeler (Sınav no 11-12)

A. 1997-1998 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI

1. VİZELER

Sınav no 1

U.Ü. İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
MALİYE BÖLÜMÜ (BİRİNCİ ÖĞRETİM) 2. SINIF
KAMU HUKUKU ARASINAVI
17 Kasım 1997

Öğrencinin
Numarası:
Adı ve Soyadı:
İmzası:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Aşağıda 10 cümle verilmiştir. Bunların bazıları "doğru", bazıları ise "yanlış"tır.
2. Doğru bulduklarınız için cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan (D) nin, yanlış bulduklarınız için ise (Y) nin üzerine çarpı işareti koyunuz. Aynı soru için birden fazla işaretleme yapılırsa o cevap geçersiz sayılır.
3. *Değerlendirme:* Her doğru cevap +10, her yanlış cevap ise –10 puan değerindedir. Diğer bir ifadeyle bir yanlış cevap, bir doğru cevabı götürür. Örneğin 8 doğru ve 2 yanlış cevabınız varsa, alacağınız not 60'tır. Bu nedenle, kesin doğru cevabının bilmediğiniz soruları boş bırakmanız yararınıza olabilir.
4. İşaretlemelerinizi özenle yapınız. Yeni sınav kağıdı kesinlikle verilmeyecektir.
5. Öğrencilerin birbirinden kalem, silgi vs. alıp vermeleri yasaktır.
6. *Sınav süresi* 10 (on) dakikadır. İlk 5 (beş) dakikada sınav salonundan çıkılmaz.

CEVAP TABLOSU

1. (D) (Y)	2. (D) (Y)	3. (D) (Y)	4. (D) (Y)	5. (D) (Y)
6. (D) (Y)	7. (D) (Y)	8. (D) (Y)	9. (D) (Y)	10. (D) (Y)

SORULAR

1. Hobbes'a göre doğal yaşam safhasında özgürlük ve eşitlik vardır.

2. Hobbes, Locke ve Rousseau arasındaki ortak özellik hepsinin laik olmasıdır.

3. Egemen iktidarın bölünemezlik niteliğinin eleştirisi federalizm kavramı ile yapılmaktadır.

4. Aşağıda Atatürk'ten bir alıntı yapılmıştır.
"Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".
Yukarıdaki paragrafa göre Atatürk'ün objektif millet anlayışını savunduğu söylenebilir.

5. Dış egemenlikten kastedilen şey bağımsızlıktır.

6. Her federe devlette uygulanan birden fazla hukuk düzeni vardır.

7. Devletin hak sahibi olması ve borç altına girebilmesi devletin sürekliliği ilkesi ile açıklanır.

8. Kuvvetler ayrılığı teorisini sistemli bir şekilde ilk ortaya atan Montesquieu'dür.

9. Bir çok çağdaş demokraside olduğu gibi Türkiye'de de, günümüzde, tam bir kuvvetler ayrılığının varlığından bahs edilemez. Zira, bir yandan, yürütme organı yasama organının içinden çıkmakta; diğer yandan ise yargı organın mensupları yürütme organının bir parçası olan alan Adalet Bakanlığı tarafından atanmaktadırlar.

10. Ampirik demokrasi teorisine göre, demokrasi kısaca "halkın, halk için halk tarafından yönetilmesi" şeklinde tanımlanabilir.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 2

U.Ü. İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
MALİYE BÖLÜMÜ (BİRİNCİ ÖĞRETİM) 2. SINIF
KAMU HUKUKU ARASINAVI
17 Kasım 1997

No:
Adı ve Soyadı:
İmzası:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Aşağıda 10 cümle verilmiştir. Bunların bazıları "doğru", bazıları ise "yanlış"tır.
2. Doğru bulduklarınız için cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan (D) nin, yanlış bulduklarınız için ise (Y) nin üzerine çarpı işareti koyunuz. Aynı soru için birden fazla işaretleme yapılırsa o cevap geçersiz sayılır.
3. *Değerlendirme:* Her doğru cevap +10, her yanlış cevap ise –10 puan değerindedir. Diğer bir ifadeyle bir yanlış cevap, bir doğru cevabı götürür. Örneğin 8 doğru ve 2 yanlış cevabınız varsa, alacağınız not 60'tır. Bu nedenle, kesin doğru cevabının bilmediğiniz soruları boş bırakmanız yararınıza olabilir.
4. İşaretlemelerinizi özenle yapınız. Yeni sınav kağıdı kesinlikle verilmeyecektir.
5. Öğrencilerin birbirinden kalem, silgi vs. alıp vermeleri yasaktır.
6. *Sınav süresi* 10 (on) dakikadır. İlk 5 (beş) dakikada sınav salonundan çıkılmaz.

CEVAP TABLOSU

1. (D) (Y)	2. (D) (Y)	3. (D) (Y)	4. (D) (Y)	5. (D) (Y)
6. (D) (Y)	7. (D) (Y)	8. (D) (Y)	9. (D) (Y)	10. (D) (Y)

SORULAR

1. Objektif millet anlayışını ilk defa E. Renan ortaya atmıştır.
2. Başkanlık sistemlerinde başkan, güvensizlik oyuyla düşürülebilir.

3. Hükûmet değişikliklerinin uluslararası hukuk bakımından önemi yoktur. Mevcut bir hükûmetin yaptığı bir uluslararası andlaşma iş başına gelen yeni hükûmetleri de hukuken bağlar. Ancak aynı şey siyasî rejim değişiklikleri için söylenemez. Yani ülkedeki mevcut siyasî rejimi bir ihtilal ile devirip yerine tamamen yeni bir siyasî rejim kuran yönetim, devrilen rejim tarafından yapılan uluslararası anlaşmaları tanımayabilir.
4. Locke'a göre siyasal sözleşme devleti bağlar.
5. "Hukuken bir devletin iradesi diğer bir devletin iradesine tâbi değildir" cümlesi devletlerin dış hukuk bakımından bağımsızlığı ilkesini dile getirir.
6. Federe devletler arasında ortaya çıka yetki uyuşmazlıklarını federal yüksek mahkeme çözer.
7. Millet kavramı, bir ülkede sadece bugün yaşayanları değil, geçmişte yaşayanları ve gelecekte doğacakları da kapsar.
8. Federe devlet, dış işlerini kendi federe başkanı aracılığıyla yürütür. Federe başkanın atadığı dış işlerinden sorumlu sekreterin (veya bakanın) parlamentoya karşı sorumluluğu yoktur. Başkan tek başına sorumludur.
9. Hobbes ile Locke arasındaki fark, Hobbes'ta "doğal yaşam", Lock'ta ise "tabiî hal" varsayımının bulunması noktasında toplanmaktadır.
10. Federal devletlerde mutlaka iki meclis sistemi vardır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

2. FİNALLER

Sınav no 3

A A A A

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (BİRİNCİ EĞİTİM) 2. SINIF

KAMU HUKUKU YARIYIL SONU SINAVI

12 Ocak 1998, Saat 13.30

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Cevaplarınızı, soruları izleyen noktalı boşluklara, okunaklı bir şekilde, tükenmez veya mürekkepli kalemle yazınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez. İkinci kağıt verilmez.
3. Öğrencilerin birbirinden kalem vs. alıp vermeleri yasaktır.
4. Sınav süresi 45 dakikadır.
5. Değerlendirme: Son soru 30, diğerleri 5 puan değerindedir.

SORULAR

1. *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*
   Yukarıdaki paragraf devletin kökeni hakkında hangi teoriyi yansıtmaktadır? Bu teori kim tarafından savunulmuştur?

2. X ülkesinde saf bir temsili sistem uygulanmaktadır. Ülkede genel seçimler 20 Haziran 1997 günü yapılmıştır. X ülkesinin

A, B ve C illeri bu ülkeden ayrılmış, dördü bağımsız bir devlet kurmuşlardır. Kurulan yeni devlet, X ülkesi tarafından 1 Ocak 1998 günü tanınmıştır. A, B ve C illerinden 20 Haziran 1997 günü seçilen ve X ülkesinin pârlamentosunda bulunan milletvekillerinin milletvekillikleri 1 Ocak 1988 günü sona erer mi? Ererse neden? Ermezse neden?

3. Varsayalım ki, Bakanlar Kurulu, aşağıda metni yer alan X sayılı Tüzüğü usulüne uygun olarak kabul etmiş ve yayımlamıştır:

X sayılı Tüzük: "Vergi kanunlarına göre tutulması mecburi olan defterlerin sahifelerini yok etmek veya yerlerine başka yapraklar koymak suretiyle vergi kaçıranlar 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılırlar".

Söz konusu düzenleme, kamu hukuku ilkelerine uygun mudur? Uygunsa neden? Uygun değilse neden?

4. Alman vatandaşı Hans, tatilini geçirdiği Antalya'da Fransız vatandaşı Marie'ye tecavüz etmiştir. Hans, nerede yargılanır? Neden?

5. Türkiye'de milletvekili genel seçimlerinde hangi seçim sistemi uygulanmaktadır?

6. Türkiye Büyük Millet Meclisi bir kanun kabul etmiş, yayımlanması için Cumhurbaşkanına göndermiş, Cumhurbaşkanı ise, yayımlanmasını uygun bulmamış ve bir daha görüşülmek üzere T.B.M.M.'ye geri göndermiştir. Meclis ise, geri gönde-

rilen kanunu aynen kabul etmiştir ve yayımlanmak üzere tekrar Cumhurbaşkanına göndermiştir. Bu durumda Cumhurbaşkanı ne yapar?

7. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır"*. Bu hükmün anayasaya uygun mudur? Neden?

8. 1876 Kanunu Esasisinin Heyet-i Mebusan için öngördüğü seçim sisteminin günümüz koşullarında demokratik olduğunu söylemek oldukça güçtür. Neden? (5 p.)

9. X ülkesinde devlet başkanı halk tarafından 4 yıl süre ile seçilmekte ve görev süresi dolmadan güvensizlik oyuyla görevine son verilememektedir. Bu ülke kuvvetler ayrılığı bakımından hangi hükümet sistemine örnektir? (5 p.)

10. *20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanununu, madde 2:* "İcra kudreti ve teşrii selahiyeti milletin yegane ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder".
Aynı Kanun madde 8: "Büyük Millet Meclisi, hükümetin inkısam eylediği devairi kanunu mahsus mucibince intihap kerdesi olan vekiller vasıtası ile idare eder. Meclis, icrai hususat için vekillere veçhe tayin ve ladelhace bunları tebdil eyler".

Yukarıda alıntılanan 2 ve 8'inci madde ışığında 1921 Anayasamızın kurduğu hükümet şekli, kuvvetler ayrılığına göre hükümet sistemlerinden hangisidir?

11. Türk Hukuk düzeninde Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlar ile yapılacak antlaşmaların onaylama yetkisi hangi makama aittir?

12. Yetkili makam tarafından onaylanıp usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar Türk hukuk düzeninin normlar hiyerarşisinde hangi seviyede yer alır (ne gücündedir)?

13. "Demokrasi, halkın arzularına tam olarak uyan bir rejimdir" diyen biri, hangi demokrasi teorisini dile getirmektedir?

14. "Hukuk devleti" kavramı, tarihsel olarak "polis devleti" kavramının tersidir. "Sosyal devlet" kavramı, tarihsel olarak hangi kavramın karşıtı olarak kullanılmaktadır?

15. *1982 Anayasası, Madde 1:* Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

M. Kemal Atatürk: "Cumhuriyette son söz, millet tarafından müntehap (seçilmiş) meclistedir. Millet namına her türlü kanunları o yapar. Hükümete itimat eder ve onu ıskat eder" (A. Afetinan, *M. Kemal Atatürk'ün El Yazmaları,* Ankara, 1969, s.32).

Arend Lijphart, 1980'li yıllarda yeryüzünde sadece 21 ülkeyi demokratik olarak kabul etmektedir. Bu 21 ülkeden 11'i (Avustralya, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Hollanda, İsveç, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Norveç ve Yeni Zellanda), cumhuriyet değil, krallıktır (Arend Lijphart,

Çağdaş Demokrasiler, Çev. E. Özbudun ve E. Onulduran, Ankara, 1984, s.57).

Yukarıdaki paragrafları yorumlayarak "cumhuriyetin anlamı" üzerine kısa bir kompozisyon yazınız. Yazdığınız kompozisyonun sonuç bölümünde, yaptığınız yoruma göre, 1982 Anayasasının 1'inci maddesinin ne anlama geldiğini belirtiniz. (30 puan. Değerlendirmede yorum gücü, anlatım açıklığı ve tutarlılığı, dilbilgisi ve imla kurallarına uygunluk dikkate alınır).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 4

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜM (İKİNCİ EĞİTİM) 2. SINIF

KAMU HUKUKU YARIYIL SONU SINAVI

14 Ocak 1998, Saat 15.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Vize notunuz: .. Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? .... (Yanlış beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı, soruları izleyen noktalı boşluklara, okunaklı bir şekilde, tükenmez veya mürekkepli kalemle yazınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
4. Öğrencilerin birbirinden kalem vs. alıp vermelerine izin verilmez. Kağıt değiştirilmez. İkinci kağıt verilmez.
5. *Süre* 45 dakikadır. *Değerlendirme:* Son soru 30, diğerleri 5 puan değerindedir.

SORULAR

1. Marsilius Patavinus'a göre,

   "toplum hayatı, geçici cinsel ilişkilerden aileye, aileden köy ve küçük kasabalara geçiş suretiyle kendisini yavaş yavaş göstermiştir. Köy ve küçük kasabaların sayısının artması ile daha geniş bir ortaklık ve topluluk oluşmuştur".

   Düşünür devletin kökeni hakkında hangi teoriyi savunmaktadır? .....

2. Atatürk'e göre,

   "zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam husu-

sunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".

Buna göre Atatürk'ün hangi millet anlayışını savunduğu söylenebilir?

3. Hukuki-teknik anlamda (dar anlamıyla) "cumhuriyet" nasıl tanımlanır?

4. 1924 Anayasası için aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Yıllar	*Devlet-din ilişkisi konusunda benimsenen ilke*
1924-19....	
19....-19.....	
19...-1960	

5. Biçimsel açıdan bir kanun ile anayasa arasındaki fark hangi noktada toplanmaktadır?

6. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur? (Doğru:+5 puan, Yanlış: -5 puan. Bilmiyorsanız boş bırakınız!)
   a) Bakanlar değil, başbakan milletvekili olmak zorundadır.
   b) Başbakan değil, bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
   c) Hem başbakan, hem bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
   d) Ne başbakan, ne de bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
   e) Hiçbiri

7. Türk anayasal gelişmeleri hangi belge ile başlar? (tarih+isim)

8. Türk Anayasa tarihinde, Anayasanın üstünlüğü ilkesini sağlama bakımından 1961 Anayasasının getirdiği en önemli yenilik nedir?

9. 1961 Anayasasının kurduğu hükümet sistemi kuvvetler ayırılığı/birliği rejimlerinden hagisidir?

10. X devletinde hükümet yasama organının içinden çıkmakta ve gerektiğinde yasama organı tarafından düşürülebilmektedir. Buna karşın yürütmenin başı da yasama organını feshedebilmektedir. X ülkesinin hükümet sistemi nedir?

11. X İlinde salgın bir hastalık çıkmış, Bakanlar Kurulu da, bu hastalık ile mücadele etmek için, çıkardığı bir Tüzük ile, X İline seyahat edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu tüzük 1982 Anayasasına uygun mudur? Uygunsa neden? Uygun değilse neden? (Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez).

12. Sosyal devlet ilkesi ilk kez hangi anayasamız tarafından kabul edilmiştir?

13. 1961 Anayasasının 11'inci maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılabileceğini öngörmüş, ancak bu sınırlamanın sınırlanan temel hak ve özgürlüğün *özüne* dokunamayacağını belirtmiştir. 1982 Anayasası ise, 13'ncü maddesinde

"öze dokunma yasağı" yerine hangi ilkeyi benimsemiştir?

14. 1982 Anayasası ortamında, varsayalım ki, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, böyle bir kanun teklifi vermediği gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında bir şey yapılabilir mi? Neden? Yapılabilirse ne? Yapılamazsa neden? (Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez).

15. Büyük İskender, yakalanan bir korsana niçin denizi kötü niyetle kullandığını sorunca, korsan ona şu cevabı vermiştir:

"Ya sen niçin bütün dünyayı eline geçiriyorsun? Ben bu işi küçük bir gemiyle yaptığım için bana haydut deniyor, sen aynı işi büyük bir filoyla yapınca imparator diye anılıyorsun" (Aziz Augustinus, *De Civitae Dei,* Kitap IV, Bölüm 4).

Genel kamu hukuku bakımından korsanın cevabında dile getirilen şey nedir? Bu konuda kısa bir kompozisyon yazınız. (30 puan. Değerlendirmede, kamu hukuku bilgilerinin yanında, yorum gücü, anlatım açıklığı ve tutarlılığı, dilbilgisi ve imlâ kurallarına uygunluk da dikkate alınır).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

3. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 5

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

KAMU HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 9 Şubat 1998, Saat 11.30

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (DİKKATLE OKUYUNUZ!)

1. Vize notunuz: ..... Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? .....
   (Yalan beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
5. Sınav süresi 20 dakikadır.
6. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2,5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A A CEVAP TABLOSU **A A A**

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)	Yedek Sorular
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)	Y-1. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)	Y-2. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)	Y-3. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)	

SORULAR

1. Aşağıda yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti denetleme araçlarından hangisi hükümetin düşmesine yol açabilir?
   a) Soru
   b) Genel Görüşme
   c) Meclis Araştırması
   d) Meclis Soruşturması
   e) Hiçbiri

2. 1982 Anayasasına göre, aşağıdakilerden hangisi bir yüksek mahkeme değildir?
   a) Yargıtay
   b) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
   c) Devlet Denetleme Kurulu
   d) Danıştay
   e) Uyuşmazlık Mahkemesi

3. Düşünüre göre, anarşinin bertaraf edilmesi, genel ve ortak güvenin, barış ve düzenin sağlanması için, devletin sınırsız, bölünmez, hakim, her şeyi yapabilen bir güce sahip olması gerekir. İnsanların bu güce kayıtsız şartsız uymaları gerekir. Bu düşünür aşağıdakilerden hangisi olabilir?
   a) Marx
   b) Oppenheimer
   c) Rousseau
   d) Hobbes
   e) Locke

4. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları*

içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır". Bu düzenleme Anayasaya uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde yerleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere yerleşebilir.
b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.
c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, kamu makamları, örneğimizde Belediye, o yer için kamu yararı düşüncesi ile bir takım düzenlemeler yapabilir.
d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan yerleşme izninin verilmesinde din, dil, ırk, etnik grup, gelinen bölge vb. bakımlardan ayrımcılık yapılmamasıdır.
e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Sağlıklı kentleşme günümüzde önemlidir. Devletin ve kamu makamlarının en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sağlıklı bir çevrede yaşama imkanı sağlamaktır.

5. X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunulmakta ve referendumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler. Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) X devletinde doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
b) X devletinde yarı-doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
c) X devletinde temsili demokrasi uygulanmaktadır.
d) X devletinin hükümet sistemi parlamenter sistemdir.
e) Hiçbiri.

6. 1921 Anayasasının kurduğu sistem için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
   a) Bir devlet başkanlığı yoktur.
   b) Yasama ve yürütme yetkileri Büyük Millet Meclisinde toplanmıştır.
   c) Bakanlar kurulunun kurulması için Meclis, başbakanı; başbakan da bakanları atar.
   d) Bakanlar kurulunun Meclise karşı kullanacağı hiç bir hukuki silahı yoktur.
   e) Meclis bakanları her zaman görevden alabilir.

7. Anayasa Mahkemesi ilk kez hangi Anayasamız tarafından kurulmuştur?
   a) 1924 Anayasası
   b) 1961 Anayasası
   c) 1982 Anayasası
   d) 1924 Anayasası döneminde 1950 Anayasa değişiklikleriyle
   e) 1961 Anayasası döneminde 1971 Anayasa değişiklikleriyle

8. 1982 Anayasasının kurduğu sistemin genel olarak hukuk devleti ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Ne var ki bu Anayasanın kurduğu sistemde hukuk devleti ilkesiyle bağdaşması güç olarak görülebilecek bir kaç husus vardır. Bunlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Hakimler ve savcılar, Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulu tarafından atanmaktadır.
   b) Yargı tam anlamıyla bağımsız değildir.
   c) Yasama organının hukuka bağlılığı sorunu 1982 Anayasasında tartışmalıdır.
   d) Yüksek Askeri Şura kararları yargı denetimi dışındadır.

e) Valilerin kamu güvenliği nedeniyle aldığı idari kararlara karşı dava açılamaz.

9. Türkiye'de devlet-din ilişkileri bakımından aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
   a) 1924 Anayasasının ilk şekline göre, devletin dini, Din-i İslam'dır.
   b) Türkiye Cumhuriyetinin 1928'den beri resmi bir dini yoktur.
   c) Türkiye Cumhuriyeti 1928'den beri laiktir.
   d) Türkiye Cumhuriyeti 1928'e kadar bir resmi dini olan bir devlet idi.
   e) Hiçbiri

10. Türkiye'de "kanun tasarısı" sunmaya kim yetkilidir?
   a) TBMM üye tamsayısının üçte biri oranında milletvekili.
   b) Sayı sınırı yoktur. Sadece bir milletvekili dahi buna yetkilidir.
   c) Bakanlar Kurulu.
   d) Cumhurbaşkanı.
   e) Başbakan.

YEDEK SORULAR

AÇIKLAMA: Eğer bu sınavda geçenlerin oranı, derse devam eden öğrencilerin ortalama sayısının *(Bu sayı sınıfınız için 130'dur)* % 50'sinden düşük olursa *Yedek Soru no 1*, eğer % 40'ından düşük olursa *Yedek Soru no 2* ve eğer % 30'undan düşük olursa *Yedek Soru no 3* değerlendirmeye dahil edilecektir. Yukarıdaki oranların üstünde başarı elde edilirse, bu sorular değerlendirmede dikkate alınmayacaktır.

Yedek Soru 1. Kuvvetler ayrılığı teorisini sistemli bir şekilde ilk kez kim ortaya atmıştır?

a) Renan
b) Montesquieu
c) Rousseau
d) Hobbes
e) Oppenheimer

Yedek Soru 2. 1982 Anayasasına göre, kanunların Anayasaya uygunluğunu denetlemekle görevli organ aşağıdakilerden hangisidir?

a) Danıştay
b) Anayasa Mahkemesi
c) Uyuşmazlık Mahkemesi
d) Yargıtay
e) Yüksek Denetleme Kurulu

Yedek Soru 3. 1982 Anayasasına göre, kanun yapma yetkisi kime aittir?

a) Milli Güvenlik Kurulu
b) Bakanlar Kurulu
c) Cumhurbaşkanı
d) TBMM
e) Anayasa Mahkemesi

İ s minizi ve numaranızı yazdınız mı?

(Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 6

A A A

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

KAMU HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 13 Şubat 1998, Saat 15.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Vize notunuz: .... Vizeden sonra bu derse kaç defa girdiniz? .... (Yalan beyanlar yoklamalardan tespit edilir!)
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.
8. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2,5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A A CEVAP TABLOSU **A A A**

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*

   Bu paragrafta devletin kökeni hakkında dile getirilen teori kim tarafından savunulmuştur?

   a) Karl Marx
   b) Franz Oppenheimer
   c) Thomas Hobbes
   d) Herbert Spencer
   e) Jean-Jacques Rousseau

2. X devletinin bir anayasası ve kendine has yasama, yürütme ve yargı organları vardır. Bununla birlikte X devletinde hem bu devletin kendi hukuku, hem de Y devletinin hukuku uygulanmaktadır. X devleti dış ilişkilerinde bağımsız değildir. Dış ilişkileri Y devleti yürüt-mektedir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

   a) X devleti bir federe devlettir.
   b) X devleti bir federal devlettir.
   c) X devleti bir konfedere devlettir.
   d) X devleti bir konfederal devlettir.
   e) X devleti üniter devlettir.

3. Aşağıdaki önermelerden hangisi normatif demokrasi teorisine ilişkindir?

   a) Halkın, halk tarafından, halk için yönetildiği rejim demokratiktir.

b) Etkin siyasal makamların seçimle iş başına geldiği rejim demokratiktir.
c) Temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğu rejim demokratiktir.
d) Seçimlerde genel oy ilkesinin uygulandığı rejim demokratiktir.
e) Muhalefetin iktidar olabilme şansına sahip olduğu rejim demokratiktir.

4. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bakanlar değil, başbakan milletvekili olmak zorundadır.
b) Başbakan değil, bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
c) Hem başbakan, hem bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
d) Ne başbakan, ne de bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
e) Hiçbiri

5. 1924 Anayasasının kurduğu hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?
a) Meclis Hükümeti Sistemi
b) Parlâmenter Sistem
c) Başkanlık Sistemi
d) Yarı-Başkanlık Sistemi
e) Karma Sistem: Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı

6. X İlinde salgın bir hastalık çıkmış, Bakanlar Kurulu da, bu hastalık ile mücadele etmek için, çıkardığı bir Tüzük ile, X İline seyahat edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu Tüzük, 1982 Anayasasına uygun mudur? Uygunsa neden? Uygun değilse neden?
a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde seyahat hürriyeti gü-

vence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere seyahat edebilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.

c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, aksi taktirde söz konusu bulaşıcı hastalığın, yurt geneline yayılması tehlikesi vardır.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, Anayasanın 13'üncü maddesinde öngörülen genel sınırlama sebeplerinden bir tanesi "genel sağlığın korunması"dır.

e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan bu düzenlemenin öngörülen amaç ile "orantılı" olup olmadığıdır.

7. 1876 Kanunu Esasisi iki-meclisli bir parlâmento öngörmüştür. Kanunu Esasinin kurduğu ve günümüzde "senato"lara tekabül edebilecek olan ikinci meclisin ismi nedir?

a) Heyeti Ayan
b) Heyeti Mebusan
c) Meclisi Mebusan
d) Şurayı Devlet
e) Divanı Ali

8. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından çok az fark vardır. Bu farklardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?

a) 1961 Anayasasında Anayasanın ruhuna uygunluk şartı yoktur.
b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.

c) 1961 Anayasasında sadece özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla olması şartı yoktur.
e) 1961 Anayasası demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur.

9. Fakülte Dekanlığı gerek gördüğünden, Bölümünüz için önceden ilan ettiği ders programında bir değişiklik yapmak istemektedir. Bu konuda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bunu hiç bir şekilde yapamaz.
b) Bunu isterse yapabilir.
c) Bunu yapabilir, ama ilgili öğrencilerin rızasını alması gerekir.
d) Bunu yapabilir, öğrencilerin peşin olarak rızasını olmasına da gerek yoktur. Ancak daha sonra, öğrencilerin en az yarısı buna yazılı olarak itiraz ederlerse, hukuk devleti ilkesi gereği değişiklik kararını geri almalıdır.
e) Hiçbiri

10. X devletinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında hem kollektif hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, X devletinin hükümet sistemi hakkında ne söylenebilir?
a) X devleti anti-demokratik bir krallıktır.
b) X devletinde başkanlık rejimi vardır.
c) X devletinde parlâmenter sistem vardır.
d) X devletinde yarı-başkanlık sistemi vardır.
e) X devletinde meclis hükümeti sistemi vardır.

Öğrencinin İmzası:

☞ *İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?* Başarılar dilerim.

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

B. 1998-1999 ÖĞETİM YILI SINAVLARI
1. VİZELER

Sınav no 7

U.Ü.İ.İ.B.F.
MALİYE BÖLÜMÜ

KAMU HUKUKU ARASINAVI (Birinci Öğretim)

Görükle, 16 Kasım 1998, Saat 14.00

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Bu sınava ilk kez girenler, yanlarında tükenmez kalem yoksa kurşun kalem kullanabilirler. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme: Doğru cevap + 10 puandır. Bu sınavda yanlış doğruyu götürmez.

A A A	CEVAP TABLOSU	A A A
1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)	
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)	
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)	
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)	
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)	

SORULAR

1. Büyük İskender, yakalanan bir korsana niçin denizi kötü niyetle kullandığını sorunca, korsan ona şu cevabı vermiştir:

   "Ya sen niçin bütün dünyayı eline geçiriyorsun? Ben bu işi küçük bir gemiyle yaptığım için bana haydut deniyor, sen aynı işi büyük bir filoyla yapınca imparator diye anılıyorsun" (Aziz Augustinus, *De Civitae Dei,* Kitap IV, Bölüm 4).

   Korsanın cevabından yola çıkılarak, devlet düzeniyle çete düzeni arasındaki fark konusunda aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

   a) Cebir düzeni olmaları bakımından çete düzeni ile devlet düzeni arasında fark yoktur.
   b) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark kullandıkları cebrin niceliği bakımındandır.
   c) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark kullandıkları cebrin amacı bakımındandır.
   d) Devlet düzeni ile çete düzeni arasındaki fark kullandıkları cebrin niteliği bakımındandır.
   e) Devlet düzeninin cebri toplumun genel çıkarına, çetenin cebri ise çetenin özel çıkarına hizmet eder.

2. X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunul-

makta ve referandumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler. Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) X devletinde doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
b) X devletinde yarı-doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
c) X devletinde temsili demokrasi uygulanmaktadır.
d) X devletinin hükümet sistemi parlamenter sistemdir.
e) Hiçbiri.

3. Aşağıdakilerden hangisi federalizmin bir özelliği değildir?
a) Federalizm, kanunlarla güvence altına alınmış yerel düzeyde bir yetki bölüşümüdür.
b) Her federal devlette yetki uyuşmazlıklarını çözmekle görevli bir yüksek mahkeme vardır.
c) Her federe devletin kendine özgü yasama, yürütme ve yargı organları vardır.
d) Her federal devlette mutlaka iki meclis vardır.
e) Hiçbiri

4. Aşağıdaki önermelerden hangisi normatif demokrasi teorisine ilişkindir?
a) Seçimlerde genel oy ilkesinin uygulandığı rejim demokratiktir.
b) Etkin siyasal makamların seçimle iş başına geldiği rejim demokratiktir.
c) Temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğu rejim demokratiktir.
d) Halkın, halk tarafından, halk için yönetildiği rejim demokratiktir.
e) Muhalefetin iktidar olabilme şansına sahip olduğu rejim demokratiktir.

5. Aşağıdakilerden hangisi devletin bir unsurudur?
a) Egemenlik

b) Meşruluk
c) Adalet
d) Eşitlik
e) Dayanışma

6. Kuvvetler ayrılığı teorisini sistemli bir şekilde ilk kez kim ortaya atmıştır?
a) Bodin
b) Montesquieu
c) Rousseau
d) Hobbes
e) Renan

7. Aşağıda Atatürk'ten bir alıntı yapılmıştır.
"Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".
Atatürk'ün savunduğu millet anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Objektif Millet Anlayışı
b) Sübjektif Millet Anlayışı
c) Realist Millet Anlayışı
d) Tarihi Millet Anlayışı
e) Hiçbiri

8. Türkiye'de devlet-din ilişkileri bakımından aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
a) 1924 Anayasasının ilk şekline göre, devletin dini, Din-i İslam'dır.
b) Türkiye Cumhuriyetinin 1928'den beri resmi bir dini yoktur.

c) Türkiye Cumhuriyeti, 1928'den beri laiktir.
d) Türkiye Cumhuriyeti, 1928'e kadar bir resmi dini olan bir devlet idi.
e) Hiçbiri

9. X ülkesinde Cumhurbaşkanı yasama organı tarafından seçilmektedir. Hükümet yasamanın içinden çıkmakta ve yasama organının güvensizlik oyuyla düşürülebilmektedir. X ülkesinin hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?
a) Başkanlık Sistemi
b) Parlâmenter Sistem
c) Yarı-Başkanlık Sistemi
d) Meclis Hükümeti
e) Kuvvetler Birliği Sistemi

10. Aşağıda verilen paragraf, devletin kökeni hakkında kim tarafından savunulmuştur?
"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahs edilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".
a) Rousseau
b) Oppenheimer
c) Locke
d) Hobbes
e) Marx

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 8

U.Ü.İ.İ.B.F.
MALİYE BÖLÜMÜ

KAMU HUKUKU ARASINAVI (İkinci Öğretim)

Görükle, 18 Kasım 1998, Saat 16.00

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Bu sınava ilk kez girenler, yanlarında tükenmez kalem yoksa kurşun kalem kullanabilirler. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme: Her doğru cevap 10 puandır. Bu sınavda yanlış doğruyu götürmez.

A A A CEVAP TABLOSU **A A A**

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. *"Devlet de tabiat kanunlarına göre kendiliğinden meydana gelen ve diğer canlı varlıklar gibi doğan, büyüyen ve varlığını kaybeden bir organizmadır. Organik bir birlik, bir bütün olan devlet, tabiatın eseridir. Devlet insan tabiatının zaruri ve farkına varmadan vuku bulan gelişmesinin sonucudur".*
   Bu paragrafta devletin kökeni hakkında dile getirilen teori kim tarafından savunulmuştur?
   a) Aristo
   b) Oppenheimer
   c) Rousseau
   d) Spencer
   e) Locke

2. X devletinin bir anayasası ve kendine has yasama, yürütme ve yargı organları vardır. Bununla birlikte X devletinde hem bu devletin kendi hukuku, hem de Y devletinin hukuku uygulanmaktadır. X devletinin dış ilişkileri, Y devleti tarafından yürütülmektedir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) X devleti üniter devlettir.
   b) X devleti bir konfederal devlettir.
   c) X devleti bir konfedere devlettir.
   d) X devleti bir federal devlettir.
   e) X devleti bir federe devlettir.

3. ***20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanununu, madde 2:*** *"İcra kudreti ve teşrii selahiyeti milletin yegane ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder".*
   Aynı Kanun madde 8: *"Büyük Millet Meclisi, hükümetin inkısam eylediği devairi kanunu mahsus mucibince intihap kerdesi olan vekiller vasıtası ile idare eder. Meclis, icrai*

hususat için vekillere veçhe tayin ve ladelhace bunları tebdil eyler".

Yukarıda alıntılanan 2 ve 8'inci maddeler ışığında 1921 Anayasamızın kurduğu hükümet şekli aşağıdakilerden hangisidir?

a) Meclis Hükümeti
b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı
c) Başkanlık Sistemi
d) Parlamenter sistem
e) Yarı-Başkanlık Sistemi

4. 1215 Tarihli İngiliz Büyük Hürriyet Fermanı *(Magna Carta)* hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Dünyada biçimsel anlamda mevcut olan ilk anayasadır.
   b) Anayasacılık hareketleri Magna Carta ile başlar.
   c) Biçimsel anlamda anayasa değildir, çünkü kanundan daha zor değiştirilmez.
   d) Bir anayasa değildir, çünkü yeni bir devlet düzeni kurmamıştır.
   e) Bir anayasa değildir, çünkü halkın katılımı olmadan hazırlanmıştır.

5. 1924 Anayasasının kurduğu hükümet sistemi
   a) Meclis hükümeti
   b) Parlamenter sistem
   c) Başkanlık sistemi
   d) Kuvvetler ayrılığı
   e) Kuvvetler birliği ve görevler ayrılığı

6. X devletinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında

hem kollektif hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, X devletinin hükümet sistemi hakkında ne söylenebilir?
a) X devleti anti-demokratik bir krallıktır.
b) X devletinde başkanlık rejimi vardır.
c) X devletinde parlâmenter sistem vardır.
d) X devletinde yarı-başkanlık sistemi vardır.
e) X devletinde meclis hükümeti sistemi vardır.

7. Aşağıdakilerden hangisi yarı-doğrudan demokrasinin aracı değildir?
a) Referandum
b) Halk Vetosu
c) Halk Teşebbüsü
d) Güven Oyu
e) Temsilcilerin Azli

8. 1876 Kanunu Esasisinin öngördüğü günümüzde "senato"lara tekabül edebilecek olan ikinci meclisin ismi nedir?
a) Şurayı Devlet
b) Heyet-i Mebusan
c) Heyet-i Ayan
d) Divanı Ali
e) Meclis-i Mebusan

9. Aşağıdakilerden hangisi devletin bir unsuru değildir?
a) Ülke
b) Meşruluk
c) Millet
d) Egemenlik
e) Hiçbiri

10. Sübjektif millet teorisini ortaya atan ve millet kavramı konusunda ilk akla gelmesi gereken düşünür kimdir?

a) Montesquieu
b) Locke
c) Marx
d) Renan
e) Bodin

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

2. FİNALLER

Sınav no 9

(KH-99-Final-Gün-A)

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (Birinci Eğitim)

KAMU HUKUKU FİNALİ

Görükle. 11 Ocak 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda **kaynak** (kanun, kitap, defter, not, fotokopi vs.) **kullanmak serbesttir.** Ancak kaynak değiştirmek yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kesin kararınızı verip işaretleme yapınız. Verilen cevabı değiştirmek için cevap tablosunda karalama, kazıntı, silinti yapılmayacaktır. Kağıt değiştirilmez.
7. Cevap anahtarı sınavdan sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.
8. Sınav süresi 20 dakikadır.

9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2,5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A A CEVAP TABLOSU A A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. XVI'ncı yüzyılda Akdeniz'de bulunan X adasını Korsan Y ve tayfaları ele geçirmiş, bu adayı üst olarak kullanarak Akdeniz'e kıyıdar ülkelerin şehirlerindeki halka saldırmış, bu şehirleri yağmalamış, yolda seyreden ticaret gemilerine el koyup yağmalamış bu faaliyetleri de elli yıl boyunca devam etmiştir. Bu süre boyunca, Akdenize kıyıdar devletler bu korsan ve adamlarının yakalanması için büyük çabalar sarf etmişlerse de korsanı yakalayamamış keza hüküm sürdüğü adayı alamamışlardır.

Korsanın faaliyet gösterdiği elli yıl için kamu hukuku bakımından aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Korsan Y, X adasında bir devlet kurmuştur.
b) Korsan Y'nin faaliyetleri hukuka aykırıdır.
c) Korsan Y, ne kadar egemen olursa olsun, faaliyeti suç niteliğinde olduğundan devlet kuramaz.
d) Korsan Y'nin faaliyeti meşru değildir. Çünkü halkın yararına değil kendi şahsi çıkarına hizmet etmiştir.
e) Hiçbiri

2. "Sosyal devlet" ilkesi ile ilgili aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır.
   a) Sosyal devlet ilkesi ilk kez 1961 Anayasası tarafından kabul edilmiştir.
   b) Sosyal devlet geçen yüzyılın "jandarma devlet" anlayışının karşıtıdır.
   c) Sosyal devlet ilkesinin en önemli savunucularından birisi Friedrich A. Hayek'tir. Hayek "Köleliğin Yolu" isimli eserinde, liberal devlet sisteminin insanları köleliğe ittiğini, bu "kölelikten" kurtuluş için sosyal devlet sisteminin gerekliliğini savunmuştur.
   d) 1982 Anayasasının "Devletin Temel Amaç ve Görevleri" başlığını taşıyan 5'inci maddesi, devlete bireyleri "özgürleştirme" görevi vermiştir.
   e) 1982 Anayasası sosyal hakları tanımıştır. Ancak devlet sosyal hakları mali imkanları ölçüsünde yerine getirir.

3. Skolanga'da devlet başkanına "Büyük Şef" denmekte ve kabile şefleri tarafından seçilmektedir. Büyük Şef ömür boyu görevde kalmaktadır. "Büyük Şef"liğe aday olabilmek için ülkenin on kabilesinden birinin şefi olmak gerekmektedir. Büyük Şefin bir çok yetkileri yanında Başbakan atamak yetkisi de vardır. Skolanga'da kanunlar, halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmaktadır. Keza bu Meclis, hükümeti güvensizlik oyuyla düşürebilmektedir. Skolanga'da bir de, on kabile şefinden oluşan "Kabile Şefleri Yüksek Konseyi" vardır. Uluslararası andlaşmaları onaylama yetkisi bu Konseye aittir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Skolanga parlâmenter sisteme sahiptir.
   b) Skolanga bir devlet değil, kabileler topluluğudur.
   c) Skolanga'da başkanlık sistemi vardır.
   d) Skolanga bir monarşidir.

e) Skolanga anti-demokratik bir devlettir.

4. Milletvekili A, Meclis Genel Kurulunda bir konuşma yaparken, Milletvekili B'ye hakaret etmiştir. Milletvekili A hakkında ne yapılabilir (Doğru cevabı seçiniz).

a) Milletvekili A, hakkında ceza davası açılabilmesi için Meclis tarafından dokunulmazlığının kaldırılması gerekir.
b) Milletvekili A hakkında ceza davası açılamaz, ama hukuk davası açılıp tazminat istenebilir.
c) Milletvekili A'nın TBMM üyeliği sona erince hakkında soruşturma açılır.
d) Milletvekili A hakkında hiçbir şey yapılamaz.
e) Hiçbiri.

5. Egemenlik konusunda aşağıda yer alan ifadelerden yanlış olanını bulunuz.

a) Dış egemenlikten kastedilen şey bağımsızlıktır.
b) "Hukuken bir devletin iradesi diğer bir devletin iradesine tabi değildir". Bu dış egemenliği ifade eden bir cümledir.
c) Egemen iktidarın bölünmezlik niteliğinin eleştiri federalizm kavramı ile yapılmaktadır.
d) Egemen iktidarın sınırsızlık niteliğinin eleştirisi hukuk devleti kavramı ile yapılmaktadır.
e) Bir ülkede ihtilal olursa, yeni kurulan rejim önceki rejimin yaptığı uluslararası andlaşmaları tanımayabilir. Bu devletlerin egemenliği ilkesinin bir sonucudur.

6. Bursa Asliye Ceza Mahkemesi önünde görülmekte olan davasında sanık S, kendisine uygulanacak olan Kanunun Anayasaya aykırı olduğunu duruşmada iddia etmiş, bu iddiası mahkeme tarafından ciddi görülmüş ve sorun Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir. Ortada ne tür anayasaya uygunluk denetimi vardır?

a) Önleyici denetim
b) İptal davası
c) Somut norm denetimi
d) Bireysel başvuru
e) Hiçbiri

7. Cumhurbaşkanının TBMM tarafından kabul edilen kanun teklifi ve tasarıları konusunda birtakım yetkileri vardır. Bu konuda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
   a) Cumhurbaşkanı beğendiği TBBM tarafından kabul edilen kanun teklifi ve tasarıları 15 gün içinde Resmi Gazetede yayımlayabilir.
   b) Cumhurbaşkanı beğenmediği TBBM tarafından kabul edilen kanun teklifi ve tasarıları referanduma sunabilir.
   c) Cumhurbaşkanı beğenmediği TBBM tarafından kabul edilen kanun teklifi ve tasarılarını bir defa daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderebilir.
   d) Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul etmişse Cumhurbaşkanı bu kanunu artık Resmi Gazetede yayımlamak zorundadır.
   e) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu Resmi Gazetede yayımladıktan sonra Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilir.

8. X devleti, Y devletiyle bir uluslararası andlaşma imzalamıştır. X devleti daha sonra bu uluslararası andlaşmaya uymamıştır. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası hukuk bakımından söylenemez?
   a) X devleti uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Zira uluslararası hukukun temeli *pacta sunt servanda* ilkesidir.
   b) Uluslararası hukukun müeyyidesi savaştır.

c) Y devleti, X devletine karşı savaş açarsa, bu savaş *bellum justum*dur, zira bu savaş *pacta sunt servanda* ilkesinin ihlali üzerine açılmıştır.
d) Savaş uluslararası hukukun müeyyidesi olamaz. Savaş, uluslararası hukuk bakımından devamlı bir haksız fiil teşkil eder.
e) Uluslararası hukukun bir müeyyidesi vardır. Ama hâlâ ilkel düzeydedir ve adem-i merkezi niteliktedir.

9. Ceza hukuku alanında bir davada ceza hakimi, önündeki olayda uygulanmak üzere, Türk Ceza Kanununda bir hüküm aramış ama bulamamıştır. Ceza hakimi nasıl karar verir?
a) Uygulanacak hüküm kanunda mevcut olmadığına göre sanık hakkında beraat kararı verir.
b) Davayı üç ay tehir eder. Bu arada sorunu yasama organına havale eder. Oradan çıkacak işleme göre karar verir.
c) Hakim örf ve adete göre, örf ve adet dahi yoksa kendisi kanun koyucu olsa idi, nasıl kural koyacak idiyse ona göre karar verir.
d) Hak ve nesafetle hareket edip, sanığın ve mağdurun durumlarını takdir edip kendi inisiyatifini kullanarak bir karar verir.
e) Hakim ihkakı haktan imtina edemeyeceğine göre, yorum yaparak, kıyas yoluyla benzer hükümlerden sonuç çıkarır.

10. 1982 Anayasasının kurduğu sistemin genel olarak hukuk devleti ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Ne var ki bu Anayasanın kurduğu sistemde hukuk devleti ilkesiyle bağdaşması güç olarak görülebilecek bir kaç husus vardır. Bunlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?
a) Hakimler ve savcılar, Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulu tarafından atanmaktadır.

b) Yargı tam anlamıyla bağımsız değildir.
c) Yasama organının hukuka bağlılığı sorunu 1982 Anayasasında tartışmalıdır.
d) Yüksek Askeri Şura kararları yargı denetimi dışındadır.
e) Valilerin kamu güvenliği nedeniyle aldığı idari kararlara karşı dava açılamaz.

Öğrencinin İmzası :

İ s minizi ve numaranızı yazdınız mı?

C evap anahtarı sınavdan sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 10

(KH-99-Final-Gece-A)

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (İkinci Eğitim)

KAMU HUKUKU FİNALİ

Görükle, 13 Ocak 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda kaynak kullanmak yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kesin kararınızı verip işaretleme yapınız. Verilen cevabı değiştirmek için cevap tablosunda karalama, kazıntı, silinti yapılmayacaktır. Kağıt değiştirilmez.
7. Cevap anahtarı sınavdan sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.
8. Sınav süresi 20 dakikadır.
9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise −2,5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A A CEVAP TABLOSU **A A A**

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Ceza hukukunun temel ilkeleri açısından aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz.
b) Kanunsuz suç ve ceza olmaz.
c) Sanığın aleyhine olan kanunlar geçmişe yürür.
d) Ceza kanunların uygulanmasında mülkilik esası geçerlidir.
e) Ceza hukuku alanında kıyas yasaktır.

2. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından çok az fark vardır. Bu farklardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?

a) 1961 Anayasasında Anayasanın ruhuna uygunluk şartı yoktur.
b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
c) 1961 Anayasasında sadece özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla olması şartı yoktur.
e) 1961 Anayasası demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur.

3. Aşağıda yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti denetleme araçlarından hangisi hükümetin düşmesine yol açabilir?

a) Soru
b) Genel Görüşme
c) Meclis Araştırması
d) Meclis Soruşturması
e) Hiçbiri

4. Uluslararası hukuk ve uluslararası andlaşmalar konusunda aşağıda yer alan yanlış ifadeyi bulunuz.

a) Türkiye adına uluslararası andlaşmalar görüşme ve imzalama yetkisi yürütme organına aittir.
b) Türk hukuk düzeninde, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlar ile yapılacak antlaşmaların onaylanması için Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.
c) Anayasamıza göre, usulüne göre onaylanıp yürürlüğe konulmuş andlaşmalar tüzük hükmündedir.
d) Uluslararası hukukun temelinde *pacta sunt servanda* (ahde vefa) ilkesi bulunur.
e) Uluslararası hukukun müeyyidesi savaştır.

5. Aşağıdakilerden hangisi kanun hükmünde kararname ile düzenlenemez?

a) Üniversiteler
b) Basın hürriyeti
c) Valilikler
d) Bakanlıklar
e) Diyanet İşleri Başkanlığı

6. Millet ve halk kavramları hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olan ve o ülke sınırları içinde yaşayanların oluşturduğu topluluğa millet isme verilir.

b) Hangi ırka, dine, dile mensup olurlarsa olsunlar, belirli bir zamanda, belirli bir ülke sınırları içinde yaşayan ve o ülkeye vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkesin oluşturduğu topluluğu millet denir.

c) Belirli bir tarihte yapılan genel seçimlerde oy kullanan topluluğa halk denir.

d) Sübjektif millet anlayışını sistemli bir şekilde ilk ortaya atan düşünür Montesquieu'dür.

e) Geçmiş kuşaklar millet kavramının kapsamındadır.

7. Devletin nitelikleri konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Devlet hukuken bir gerçek kişidir.

b) Devletin hak sahibi olması ve borç altına girebilmesi devletin kişiliği ilkesi ile açıklanır.

c) Devlet adına yapılan işlemler bu işlemleri gerçekleştiren kamu görevlilerini değil, devletin kişiliğini hak ve borç altına sokar.

d) Hükûmet değişikliklerinin uluslararası hukuk bakımından önemsiz olmasının temelinde "devletin bekası ilkesi" yatar.

e) Uluslararası hukuk bakımından Osmanlı İmparatorluğunun verdiği sözler Türkiye Cumhuriyetini bağlar.

8. Başkanlık rejimi konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Başkanlık rejiminde Başkan güvensizlik oyuyla düşürülebilir.
b) Başkanlık rejiminde aynı kişi hem yürütmede hem yasamada görev alamaz.
c) Başkanlık sisteminde bir bakan hakkında gensoru verilebilir.
d) Başkanlık sisteminde yürütme yetkisi kollektiftir.
e) Başkanlık sistemi yumuşak kuvvetler ayrılığı rejimidir.

9. Federalizm konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Her federe devlet dış işlerini kendi federe başkanı aracılığıyla yürütür.
b) Her federe devlette uygulanan birden fazla hukuk düzeni vardır.
c) Federe devletler arasında ortaya çıkan yetki uyuşmazlıklarını federal başkan çözer.
d) Federal devletlerde tek meclis olabileceği gibi iki meclisle olabilir.
e) Federalizm kanunlarla güvence altına alınan yerel düzeyde bir yetki paylaşımıdır.

10. X ülkesinde devlet başkanı ölmüş yerine anayasa gereği büyük oğlu geçmiştir. X ülkesinde dört yılda bir düzenli seçimler yapılmakta, seçimlerde genel, gizli açık sayım ve döküm usulleri uygulanmaktadır. Bu ülkede birden fazla siyasi parti olduğu gibi iktidarda bu siyasi partiler arasında el değiştirmektedir. Ülkede temel kamu hakları güvence altındadır.

Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) X ülkesi demokratik bir cumhuriyettir.

b) X ülkesi oligarşik bir cumhuriyettir.
c) X ülkesi demokratik bir monarşidir.
d) Devlet başkanlığının babadan oğula geçtiği bir yerde demokrasiden bahsedilemez.
e) X ülkesi temsili demokrasi ilkesinin uygulandığı bir cumhuriyettir.

Öğrencinin İmzası :

☞**İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?**

C evap anahtarı sınavdan sonra bölümünüz ilan panolarında asılacaktır. Cevaplarınızı elinizi alabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

C. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 11

(KH99Büt-Gün)

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (Birinci Eğitim)

KAMU HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 1 Şubat 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Kaynak kullanmak yasaktır.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. Kağıt değiştirilmez.
5. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
6. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
7. Sınav süresi 25 dakikadır.
8. Her soru 20 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. X İlinde salgın bir hastalık çıkmış, Bakanlar Kurulu da, bu hastalık ile mücadele etmek için, çıkardığı bir Tüzük ile, X İline seyahat edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu Tüzük, 1982 Anayasasına uygun mudur? A veya b şıkkını yuvarlak içine alarak tercih ettikten sonra bir cümle ile nedenini açıklayınız. (Gerekçesiz doğru tercihe cevaba puan verilmez).

   a) Anayasaya uygundur b) Anayasaya aykırıdır.

   Çünkü . .

2. 1961 Anayasasının 11'inci maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılabileceğini öngörmüş, ancak bu sınırlamanın sınırlanan temel hak ve özgürlüğün *özüne* dokunamayacağını belirtmiştir. 1982 Anayasası ise, 13'üncü maddesinde "öze dokunma yasağı" yerine hangi ilkeyi benimsemiştir?

3. Saf temsilî demokrasi sisteminin uygulandığı bir ülkede, varsayalım ki, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, sözünü tutmadığı gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında bir şey yapılabilir mi? Neden? A veya b şıkkını yuvarlak içine alarak tercih ettikten sonra bir cümle ile nedenini açıklayınız. (Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).

   a) Bir şey yapılabilir. Yapılabilecek olan şey şudur:

   b) Bir şey yapılamaz. Çünkü

4. X ülkesinde devrim olmuş, devrim sonucu iktidara gelen yeni yönetim, eski yönetimin yabancı ülkelerden aldığı borçları tanımadığını ve ödemeyeceğini açıklamıştır. Kamu hukuku bakımından doğru şıkkı işaretleyip gerekçesini yazınız. (Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).
   a) Yeni yönetim eski yönetim zamanında alınan borçları red edebilir.
   b) Yeni yönetim eski yönetim zamanında alınan borçları red edemez.

   Çünkü . .

. . . . . .

5. 1982 Anayasasına göre, anayasa, kanun, kanun hükmünde kararname, milletlerarası andlaşma ve tüzüğün normlar hiyerarşisindeki yerlerini şekil çizerek gösteriniz.

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 12

(KH99Büt-Gece)

U.Ü.İ.İ.B.F. MALİYE BÖLÜMÜ (İkinci Eğitim)

KAMU HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 3 Şubat 1999, Çarşamba, Saat 15.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız.
4. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Sınav süresi 25 dakikadır.
7. Her soru 20 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. Varsayalım ki, temsili demokrasinin uygulandığı A devletinin X ili, bugün, A devletinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, A devleti tarafından bugün tanınmıştır. 1997 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekillerinin A Devletinin parlamentosunda üyelikleri (milletvekillikleri) sona erer mi? (a veya b şıkkını tercih ettikten sonra nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).

   a) Evet, sona erer. b) Hayır, sona ermez.

   Çünkü .

2. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır"*. Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur? (a veya b şıkkını tercih ettikten sonra nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).
   a) Evet, Anayasaya uygunudur.
   b) Hayır, Anayasaya aykırıdır.
   Çünkü .

3. Aşağıda yer alan iki önermeden doğru olanını işaretleyip nedenini açıklayınız. (Seçtiğiniz önermenin doğruluğunu ampirik olarak kanıtlayınız).
   a) Cumhuriyet ile demokrasi arasında bir ilişki vardır.
   b) Cumhuriyet ile demokrasi arasında bir ilişki yoktur.
   Çünkü .

4. Sosyal devlet ilkesine en yıkıcı eleştirileri yönelten ve en ünlü eseri *Kanun, Yasama Faaliyeti ve Özgürlük* ismini taşıyan düşünür kimdir? . . . . . .

5. Her federal devletin parlamentosu kaçınılmaz olarak ikimeclislidir. Neden? . . . . . .

☞ *İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Üçüncü Bölüm
ANAYASA HUKUKU SINAVLARI

Bu bölümde Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler ve Çalışma Ekonomisi Bölümlerinde okuttuğum "anayasa hukuku" dersinde 1997-1998 ve 1998-1999 öğretim yıllarında yaptığım vize, final ve bütünleme sınavları verilmiştir.

I. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları
   A. Vizeler
   B. Finaller
   C. Bütünlemeler
II. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları
   A. Vizeler
   B. Finaller
   C. Bütünlemeler

I. 1997-1998 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI
A. VİZELER

Sınav no 1

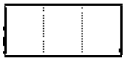

U.Ü.İ.İ.B.F. ULUSLARARASI İLİŞKİLER
VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMLERİ

ANAYASA HUKUKU ARASINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 14 Nisan 1998, Saat 11.00

No:
Ad-Soyad:
Bölümü:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik konular dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
6. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıda Atatürk'ten bir alıntı yapılmıştır.

"Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".

Atatürk'ün savunduğu millet anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

a) Objektif Millet Anlayışı
b) Sübjektif Millet Anlayışı
c) Realist Millet Anlayışı
d) Tarihi Millet Anlayışı
e) İradi Millet Anlayışı

2. Aşağıda verilen paragraf, devletin kökeni hakkında kim tarafından savunulmuştur?

"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahs edilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".

a) Rousseau
b) Oppenheimer

c) Locke
d) Hobbes
e) Marx

3. *20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanununu, madde 2:* "İcra kudreti ve teşrii selahiyeti milletin yegane ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder".
Aynı Kanun madde 8: "Büyük Millet Meclisi, hükümetin inkısam eylediği devairi kanunu mahsus mucibince intihap kerdesi olan vekiller vasıtası ile idare eder. Meclis, icrai hususat için vekillere veçhe tayin ve ladelhace bunları tebdil eyler".
Yukarıda alıntılanan 2 ve 8'inci maddeler ışığında 1921 Anayasamızın kurduğu hükümet şekli aşağıdakilerden hangisidir?
a) Meclis Hükümeti
b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı
c) Başkanlık Sistemi
d) Parlamenter sistem
e) Yarı-Başkanlık Sistemi

4. X devletinin bir anayasası ve kendine has yasama, yürütme ve yargı organları vardır. Bununla birlikte X devletinde hem bu devletin kendi hukuku, hem de Y devletinin hukuku uygulanmaktadır. X devletinin dış ilişkileri, Y devleti tarafından yürütülmektedir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
a) X devleti üniter devlettir.
b) X devleti bir konfederal devlettir.
c) X devleti bir konfedere devlettir.
d) X devleti bir federal devlettir.
e) X devleti bir federe devlettir.

5. Aşağıdaki önermelerden hangisi normatif demokrasi teorisine ilişkindir?
   a) Seçimlerde genel oy ilkesinin uygulandığı rejim demokratiktir.
   b) Etkin siyasal makamların seçimle iş başına geldiği rejim demokratiktir.
   c) Temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğu rejim demokratiktir.
   d) Halkın, halk tarafından, halk için yönetildiği rejim demokratiktir.
   e) Muhalefetin iktidar olabilme şansına sahip olduğu rejim demokratiktir.

6. Aşağıdakilerden hangisi devletin bir unsurudur?
   a) Egemenlik
   b) Meşruluk
   c) Adalet
   d) Eşitlik
   e) Dayanışma

7. Egemenlik kavramını bugünkü anlamıyla ilk ortaya atan ve bu kavramı sistemli bir şekilde inceleyen düşünür kimdir?
   a) Montesquieu
   b) Bodin
   c) Rousseau
   d) Hobbes
   e) Renan

8. X devletinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında hem kollektif hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, X devletinin hükümet sistemi hakkında ne söylenebilir?

a) X devleti anti-demokratik bir krallıktır.
b) X devletinde başkanlık rejimi vardır.
c) X devletinde parlâmenter sistem vardır.
d) X devletinde yarı-başkanlık sistemi vardır.
e) X devletinde meclis hükümeti sistemi vardır.

9. X ülkesinde Cumhurbaşkanı yasama organı tarafından seçilmektedir. Hükümet yasamanın içinden çıkmakta ve yasama organının güvensizlik oyuyla düşürülebilmektedir. X ülkesinin hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?
a) Başkanlık Sistemi
b) Parlâmenter Sistem
c) Yarı-Başkanlık Sistemi
d) Meclis Hükümeti
e) Kuvvetler Birliği Sistemi

10. X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunulmakta ve referendumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler.Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) X devletinde doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
b) X devletinde yarı-doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
c) X devletinde temsili demokrasi uygulanmaktadır.
d) X devletinin hükümet sistemi parlamenter sistemdir.
e) Hiçbiri.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 2

U.Ü.İ.İ.B.F. ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMÜ

ANAYASA HUKUKU ARASINAVI

Görükle, 14 Nisan 1998, Saat 11.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik konular dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
6. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
7. Sınav süresi 15 dakikadır.

AA CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıda Atatürk'ten bir alıntı yapılmıştır.

"Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".

Atatürk'ün savunduğu millet anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

a) Objektif Millet Anlayışı
b) Sübjektif Millet Anlayışı
c) Realist Millet Anlayışı
d) Tarihi Millet Anlayışı
e) İradi Millet Anlayışı

2. Aşağıda verilen paragraf, devletin kökeni hakkında kim tarafından savunulmuştur?

"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahs edilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".

a) Rousseau
b) Oppenheimer
c) Locke
d) Spencer
e) Marx

3. 1921 Anayasasının kurduğu hükümet şekli aşağıdakilerden hangisidir?

a) Meclis Hükümeti

b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı
c) Başkanlık Sistemi
d) Parlamenter sistem
e) Yarı-Başkanlık Sistemi

4. Aşağıdaki ülkelerden hangisi, "yazısız anayasa" sistemine sahiptir?
a) Almanya
b) ABD
c) İtalya
d) İspanya
e) İngiltere

5. Aşağıdakilerden hangisi yarı-doğrudan demokrasinin aracı değildir?
a) Referandum
b) Halk Vetosu
c) Halk Teşebbüsü
d) Güven Oyu
e) Temsilcilerin Azli

6. Aşağıdakilerden hangisi devletin bir unsurudur?
a) Egemenlik
b) Meşruluk
c) Adalet
d) Eşitlik
e) Dayanışma

7. Kuvvetler ayrılığı teorisini sistemli bir şekilde ilk kez kim ortaya atmıştır?
a) Bodin
b) Montesquieu
c) Rousseau

d) Hobbes
e) Renan

8. 1876 Kanunu Esasisinin öngördüğü günümüzde "senato"lara tekabül edebilecek olan ikinci meclisin ismi nedir?
a) Şurayı Devlet
b) Heyet-i Mebusan
c) Heyet-i Ayan
d) Divanı Ali
e) Meclis-i Mebusan

9. X ülkesinde Cumhurbaşkanı yasama organı tarafından seçilmektedir. Hükümet yasamanın içinden çıkmakta ve yasama organının güvensizlik oyuyla düşürülebilmektedir. X ülkesinin hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?
a) Başkanlık Sistemi
b) Parlâmenter Sistem
c) Yarı-Başkanlık Sistemi
d) Meclis Hükümeti
e) Kuvvetler Birliği Sistemi

10. Anayasa Mahkemesi ilk kez hangi anayasamız tarafından kurulmuştur?
a) 1876 Anayasası
b) 1921 Anayasası
c) 1924 Anayasası
d) 1961 Anayasası
e) 1982 Anayasası

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 3

U.Ü.İ.İ.B.F. ULUSLARARASI İLİŞKİLER, KAMU YÖNETİMİ ve ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ

ANAYASA HUKUKU ARASINAVI (İkinci Eğitim)

Görükle, 17 Nisan 1998, Saat 16.00

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

Bölümü:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik konular dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez. İkinci kağıt verilmez.
6. Her soru 20 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
7. Sınav süresi 10 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	
2. (a) (b) (c) (d) (e)	
3. (a) (b) (c) (d) (e)	
4. (a) (b) (c) (d) (e)	
5. (a) (b) (c) (d) (e)	

SORULAR

1. 1215 Tarihli İngiliz Büyük Hürriyet Fermanı *(Magna Carta)* hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Dünyada biçimsel anlamda mevcut olan ilk anayasadır.
   b) Anayasacılık hareketleri *Magna Carta* ile başlar.
   c) Biçimsel anlamda anayasa değildir, çünkü kanundan daha zor değiştirilmez.
   d) Bir anayasa değildir, çünkü yeni bir devlet düzeni kurmamıştır.
   e) Bir anayasa değildir, çünkü halkın katılımı olmadan hazırlanmıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi federalizmin bir özelliği değildir?
   a) Federalizm, kanunlarla güvence altına alınmış yerel düzeyde bir yetki bölüşümüdür.
   b) Her federal devlette yetki uyuşmazlıklarını çözmekle görevli bir yüksek mahkeme vardır.
   c) Her federe devletin kendine özgü yasama, yürütme ve yargı organları vardır.
   d) Her federal devlette mutlaka iki meclis vardır.
   e) Hiçbiri

3. *"Devlet de tabiat kanunlarına göre kendiliğinden meydana gelen ve diğer canlı varlıklar gibi doğan, büyüyen ve varlığını kaybeden bir organizmadır. Organik bir birlik, bir bütün olan devlet, tabiatın eseridir. Devlet insan tabiatının zaruri ve farkına varmadan vuku bulan gelişmesinin sonucudur".*
   Bu paragrafta devletin kökeni hakkında dile getirilen teori kim tarafından savunulmuş olabilir?
   a) Aristo
   b) Oppenheimer
   c) Rousseau

d) Spencer
e) Locke

4. X ülkesinde devlet başkanı halk tarafından 4 yıl süre ile seçilmekte ve görev süresi dolmadan güvensizlik oyuyla görevine son verilememektedir. Devlet başkanı da parlâmentoyu feshetme yetkisine sahip değildir. Bu ülke kuvvetler ayrılığı/birliği bakımından hangi hükümet sistemine örnektir?
   a) Meclis Hükümeti
   b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı
   c) Kuvvetler Birliği
   d) Başkanlık Sistemi
   e) Parlamenter Sistem

5. "Devlet düzeni" ile "çete düzeni" arasındaki fark, aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Devletin kullandığı cebir meşrudur, çete düzeninin kullandığı cebir ise gayri-meşrudur.
   b) Çete düzeninin kuralları çete lideri tarafından konur. Oysa devlet düzeninin kuralları meşru otorite tarafından konulur.
   c) Çete düzeninin cebri ile hukuk düzeninin cebri arasında nitelik bakımından değil, nicelik bakımından bir fark vardır.
   d) Cebir düzeni olmaları bakımından çete düzeni ile devlet düzeni arasında fark yoktur.
   e) Çete düzeninin cebri çetenin özel çıkarlarını korumak için kullanılır. Devlet düzeninin cebri ise toplumun genel çıkarı için kullanılır.

Öğrencinin imzası:

İ s minizi ve numaranızı yazdınız mı?

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

B. FİNALLER

Sınav no 4

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ

ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (Birinci Öğretim)

Görükle, 9 Haziran 1998, Salı, Saat 10.30

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise, 1-5'inci sorularda doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir. 6-10'uncu sorularda doğru cevap +10, yanlış cevap ise –10 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

7. Sınav süresi 15 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b)

SORULAR

1. Skolanga'da devlet başkanı kabile şefleri tarafından seçilmekte ve ömür boyu görevde kalmaktadır. Cumhurbaşkanlığına aday olabilmek için ülkenin on kabilesinden birinin şefi olmak gerekmektedir. Skolanga'da kanunlar, halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmaktadır. Skolanga hükümeti Halk Meclisine karşı sorumludur. Skolanga da bir de "Kabile Şefleri Meclisi" vardır. Uluslararası anlaşmaları onaylama yetkisi bu meclise aittir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Skolanga parlamenter sisteme sahiptir.
   b) Skolanga bir monarşidir.
   c) Skolanga bir devlet değil, kabileler topluluğudur.
   d) Skolanga anti-demokrtaik bir devlettir.
   e) Hiçbiri

2. Kuvvetler ayrılığı teorisini ortaya atan ünlü Fransız düşünürün adının doğru yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Montesqueu
   b) Montesque
   c) Montesqieu
   d) Montesqeue
   e) Montesquieu

3. Aşağıdakilerden hangisi Federal Alman anayasa düzeninin özelliği değildir?
   a) Federalizm

b) Yarı-doğrudan demokrasi
c) Parlamentarizm
d) Cumhuriyetçilik
e) Hiçbiri

4. Aşağıdaki ülkelerden hangisi bir parlamenter hükümet sistemine sahip değildir?
   a) Belçika
   b) Fransa III. Cumhuriyet
   c) Fransa IV. Cumhuriyet
   d) İsviçre
   e) Hiçbiri

5. Aşağıdakilerden hangisi İsviçre anayasal sisteminin bir özelliği değildir?
   a) Federalizm
   b) Parlamentarizm
   c) İki meclislilik
   d) Yarı-doğrudan demokrasi
   e) Cumhuriyetçilik

(DİKKAT: 6-10'uncu sorularda yanlış doğruyu götürür. Doğru cevabı kesin bilmiyorsanız boş bırakmanız yararınıza olabilir).

6. X ülkesinin anayasasına göre anayasayı değiştirmek için parlamentonun üye tamsayısının 2/3 çoğunluğu ile değişiklik teklifini kabul etmesi gerekmektedir. Varsayalım ki, X ülkesinde anayasa değişiklik teklifi parlamentonun üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul edilmiş ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak resmi gazetede yayımlanıp yürürlüğe girmiştir. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
   a) Ortada bir asli kurucu iktidar olayı vardır.
   b) Ortada bir tali kurucu iktidar olayı vardır.

7. X ülkesinde Sağlık Bakanı hakkında görevini kötüye kullanmak suçlamasıyla meclis soruşturması açılmış, arkasından da Sağlık Bakanı Meclis tarafından güvensizlik oyuyla görevinden düşürülmüştür.
   a) X ülkesinde bir başkanlık sistemi geçerlidir.
   b) X ülkesinde parlamenter rejim geçerlidir.

8. X ülkesinde Parlamento Y kanununu kabul etmiştir. Bu ülkenin anayasasına uygun olarak 500.000 seçmen imza toplayarak kanun hakkında referendum düzenlenmesi için başvurmuşlardır.
   a) Burada bir halk teşebbüsü vardır.
   b) Burada bir halk vetosu vardır.

9. X ülkesinde kendisine A ismi verilen merkezi devlet ile kendilerine B ismi verilen yerel birimler arasında kanunlarla güvence altına alınmış bir yetki bölüşümü yapılmıştır. Bu bölüşüme göre, burada sayılan yetkiler A biriminin sayılmayan yetkiler ise B birimlerine aittir. Bu iki tür birim arasında çıkacak yetki uyuşmazlıkları kendisine "Yüksek Mahkeme" adi verilen bir organ tarafından çözümlenecektir. Bu verilere göre:
   a) Ortada bir federal devlet vardır.
   b) Ortada bir üniter devlet vardır.

10. 1990'lı yılların başında Doğu Avrupa ve Eski SSCB'nin yerine kurulan devletlerin devlet başkanlarını genellikle
   a) parlamentolar seçer.
   b) halk seçer.

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 5

U.Ü.İ.İ.B.F. ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ

ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (Birinci Öğretim)

Görükle, 9 Haziran 1998, Salı, Saat 10.30

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme: Klasik soru 20 puandır. Test sorularında değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	5. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

Klasik Soru: 1982 Anayasası ortamında, varsayalım ki, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, böyle bir kanun teklifi vermediği gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında bir şey yapılabilir mi? Yapılamaz mı? Neden? (Cevabı izleyen boşluğa yazınız. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez):

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Test Soruları:

1. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır"*. Bu düzenleme Anayasaya uygun mudur?
   a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde yerleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi

olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere yerleşebilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.

c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, kamu makamları, örneğimizde Belediye, o yer için kamu yararı düşüncesi ile bir takım düzenlemeler yapabilir.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan yerleşme izninin verilmesinde din, dil, ırk, etnik grup, gelinen bölge vb. bakımlardan ayrımcılık yapılmamasıdır.

e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Sağlıklı kentleşme günümüzde önemlidir. Devletin ve kamu makamlarının en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sağlıklı bir çevrede yaşama imkanı sağlamaktır.

2. Aşağıdakilerden hangisi hem olağan, hem de olağanüstü dönemlerde, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının bir sınırıdır.

a) Genel ve özel sebeplere uygunluk

b) Kanunla sınırlama

c) Anayasanın sözüne ve ruhuna uygunluk

d) Ölçülülük ilkesi

e) Demokratik toplum düzenin gereklerine uygunluk

3. Anayasa değişikliği usulü hakkında aşağıda yer alan ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluk ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini halkoyuna sunabilir.

b) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluk ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderebilir.

c) Cumhurbaşkanının b şıkkında belirtilen koşulla geri gönderdiği anayasa değişikliğini TBMM ancak üye tamsayısının 2/3 çoğunluğuyla kabul edebilir.
d) Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine TBMM'nin 2/3 çoğunlukla kabul ettiği anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanı artık 15 gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadır.
e) Hiçbiri

4. Kuvvetler ayrılığı teorisini ortaya atan ünlü Fransız düşünürün adının doğru yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Montesque
b) Montesqiue
c) Montesqeue
d) Montesqeiue
e) Montesquieu

5. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bakanlar değil, başbakan milletvekili olmak zorundadır.
b) Başbakan değil, bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
c) Hem başbakan, hem bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
d) Ne başbakan, ne de bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
e) Hiçbiri

6. Kanun Hükmünde Kararnameler ile aşağıdakilerden hangisi hakkında düzenleme yapılamaz?
a) Ormanlar
b) Futbol maçları
c) Yüksek öğretim kurumları
d) Dernekler
e) Valilikler

7. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilir?
   a) Milletlerarası andlaşmaların uygun bulunmasına dair kanunlar
   b) TBMM içtüzüğü
   c) Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri
   d) Milli Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılan kanunlar
   e) Sıkıyönetim ilan kararı

8. Olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemleri için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
   a) Basın sansür edilemez.
   b) Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
   c) Mahkeme kararı olmadan kimse suçlu sayılamaz.
   d) Kimse düşüncelerini açıklamaya zorlanamaz.
   e) Hiçbiri.

Öğrencinin İmzası:

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 6

U.Ü.İ.İ.B.F. ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMÜ

ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (Birinci Öğretim)

Görükle, 9 Haziran 1998, Salı, Saat 10.30

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Anayasa değişikliği usulü hakkında aşağıda yer alan ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluk ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini halkoyuna sunabilir.

b) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluk ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderebilir.

c) Cumhurbaşkanının b şıkkında belirtilen koşulla geri gönderdiği anayasa değişikliğini TBMM ancak üye tamsayısının 2/3 çoğunluğuyla kabul edebilir.

d) Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine TBMM'nin 2/3 çoğunlukla kabul ettiği anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanı artık 15 gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadır.

e) Hiçbiri

2. Kanun Hükmünde Kararnameler ile aşağıdakilerden hangisi hakkında düzenleme yapılamaz?

a) Futbol maçları

b) Dernekler

c) Yüksek öğretim kurumları

d) Valilikler

e) Ormanlar

3. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilir?

a) TBMM içtüzüğü
b) Milletlerarası andlaşmaların uygun bulunmasına dair kanunlar
c) Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri
d) Sıkıyönetim ilan kararı
e) Milli Güvenlik konseyi döneminde çıkarılan kanunlar

4. Kuvvetler ayrılığı teorisini ortaya atan ünlü Fransız düşünürün adının doğru yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?

a) Montesque
b) Montesqiue
c) Montesqeue
d) Montesqeiue
e) Montesquieu

5. 1982 Anayasasının kurduğu sistemin genel olarak hukuk devleti ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Ne var ki bu Anayasanın kurduğu sistemde hukuk devleti ilkesiyle bağdaşması güç olarak görülebilecek bir kaç husus vardır. Bunlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?

a) Kanuni hakim güvencesi bakımından Anayasanın öngördüğü bir takım istisnalar vardır.
b) Yasama organının hukuka bağlılığı sorunu 1982 Anayasasında tartışmalıdır.
c) Yargı tam anlamıyla bağımsız değildir. Zira, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Başkanı Adalet Bakanıdır.
d) Uyarma ve kınama disiplin cezalarına karşı yargı yolu kapalıdır.
e) Valilerin olağanüstü nedenlerle yaptığı idari işlemlere karşı dava açılamaz.

6. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a) Hem başbakan, hem bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
b) Ne başbakan, ne de bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
c) Bakanlar değil, başbakan milletvekili olmak zorundadır.
d) Başbakan değil, bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
e) Hiçbiri

7. Aşağıdakilerden hangisi hem olağan, hem de olağanüstü dönemlerde, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının bir sınırıdır.

a) Genel ve özel sebeplere uygunluk
b) Kanunla sınırlama
c) Anayasanın sözüne ve ruhuna uygunluk
d) Ölçülülük ilkesi
e) Demokratik toplum düzenin gereklerine uygunluk

8. Aşağıda yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti denetleme araçlarından hangisi hükümetin düşmesine yol açabilir?

a) Soru
b) Genel Görüşme
c) Meclis Araştırması
d) Meclis Soruşturması
e) Hiçbiri

9. Olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemleri için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
b) Basın sansür edilemez.
c) Kimse düşüncelerini açıklamaya zorlanamaz.

d) Mahkeme kararı olmadan kimse suçlu sayılamaz.
e) Hiçbiri.

10. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır".* Bu düzenleme Anayasaya uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde yerleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere yerleşebilir.
b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.
c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, kamu makamları, örneğimizde Belediye, o yer için kamu yararı düşüncesi ile bir takım düzenlemeler yapabilir.
d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan yerleşme izninin verilmesinde din, dil, ırk, etnik grup, gelinen bölge vb. bakımlardan ayrımcılık yapılmamasıdır.
e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Sağlıklı kentleşme günümüzde önemlidir. Devletin ve kamu makamlarının en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sağlıklı bir çevrede yaşama imkanı sağlamaktır.

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 7

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ

ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (İkinci Eğitim)

12 HAZİRAN 1998, Saat 15.30

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Cevaplarınızı, soruları izleyen boşluklara, **okunaklı** bir şekilde yazınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıdın arka yüsüne geçmeyinizi. Kağıt değiştirilmez. İkinci kağıt verilmez.
3. Sadece sorulana cevap veriniz Gereksiz açıklamalarda bulunmayınız.
4. Sınav esnasında öğrencilerin birbirinden kalem, silgi vs. alıp vermeleri yasaktır.
5. Değerlendirme: Her soru 20 puan değerindedir.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.

SORULAR

1. "Cumhuriyet ile demokrasi arasında bir ilişki yoktur". Bu önermenin doğruluğunu / yanlışlığını ampirik olarak kanıtlayınız. . . . . .

2. Rasyonelleştirilmiş parlâmentarizmin bir unsurunu yazınız.

. . . . . .

. . . . . .

3. X ülkesi parlâmenter bir demokrasidir. Ülkede A ve B olmak üzere iki güçlü parti ve birden çok küçük parti vardır. Büyük partiler kendi aralarında koalisyon kurmayı reddetmektedirler. Seçimlerden sonra A partisinin liderinin kurduğu hükümet bir yıl sonra güvensizlik oyuyla düşürülmüştür. X ülkesinde Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini bu sefer B Partisinin liderine vermiştir. Ama B partisinin lideri iki ay geçmesine rağmen hükümeti kurup güvenoyu alamamıştır. Cumhurbaşkanı bu sefer tekrar, A partisinin liderine, hükümeti kurma görevini önermiş, ama o bu öneriyi reddetmiştir. X ülkesi, içine düştüğü krizden anayasal olarak nasıl kurtulabilir?

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

4. İki-parti sisteminin erdemlerinden ikisi şunlardır:
   a) Rejim üzerinde ılımlılaştırıcı ve merkeze yaklaştırıcı etkisi vardır.
   b) Seçmenlere alternatif politikalar arasında açık bir tercih yapma imkanı sunar.

   Bu iki erdemi karşılıklı ilişkisi bakımından değerlendiriniz.

. . . . . .

5. Türkiye'de şu an, yarı-başkanlık sistemi kurmak için Anayasada yapılması gereken asgari değişiklik veya değişiklikler nelerdir?

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 8

U.Ü.İ.İ.B.F.
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ
BÖLÜMLERİ (İkinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI

Görükle, 12 Haziran 1998, Cuma, Saat 15.00

(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölümü

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir .

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Cumhurbaşkanının TBBM tarafından kabul edilen kanun teklifi ve tasarıları konusunda birtakım yetkileri vardır. Bu konuda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
   a) Cumhurbaşkanı beğendiği bir kanunu 15 gün içinde Resmi gfazetede yayımlayabilir.
   b) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu referanduma sunabilir.
   c) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu bir defa daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderebilir.
   d) Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul etmişse Cumhurbaşkanı bu kanunu artık Resmi Gazetede yayımlamak zorundadır.
   e) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu Resmi Gazetede yayımladıktan sonra Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilir.

2. Normal koşullarda, TBMM'nin usulüne uygun olarak bir kanun kabul etmesi için, gerekli asgari kabul oy sayısına aşağıdakilerden hangisi en yakındır?
   a) 92
   b) 110
   c) 139
   d) 226
   e) 276

3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Devletinin Anayasada belirtilen niteliklerinden biri değildir?
   a) Atatürk milliyetçiliği
   b) İnsan haklarına saygı
   c) Devletçilik
   d) Laiklik
   e) Cumhuriyetçilik

4. Aşağıdakilerden hangisi bir pozitif statü hakkıdır?
   a) Din hürriyeti
   b) Konut dokunulmazlığı
   c) Dernek hürriyeti
   d) Sağlık hakkı
   e) Haberleşme hürriyeti

5. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından çok az fark vardır. Bu farklardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?
   a) 1961 Anayasasında, sınırlandırmanın Anayasanın ruhuna uygun olması şartı yoktur.
   b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
   c) 1961 Anayasasında özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
   d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla yapılması şartı yoktur.
   e) 1961 Anayasası demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur.

6. X devletinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında

hem kollektif, hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, X devletinin hükümet sistemi hakkında ne söylenebilir?
a) X devleti anti-demokratik bir krallıktır.
b) X devletinde başkanlık rejimi vardır.
c) X devletinde parlâmenter sistem vardır.
d) X devletinde yarı-başkanlık sistemi vardır.
e) X devletinde meclis hükümeti sistemi vardır.

7. Ülkemizde Anayasa mahkemesi üyeleri şöyle seçilmektedir. Belli bir takım kurumlar üç aday göstermekte, bunlardan birisi Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesine üye seçiminde aday gösterme yetkisine sahip değildir.
a) Danıştay
b) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
c) Sayıştay
d) Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
e) Yükseköğretim Kurulu

8. Bursa Asliye Ceza Mahkemesi önünde görülmekte olan davasında sanık S, kendisine uygulanacak olan Kanunun Anayasaya aykırı olduğunu duruşmada iddia etmiş, bu iddiası mahkeme tarafından ciddi görülmüş ve sorun Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir. Ortada ne tür anayasaya uygunluk denetimi vardır?
a) Soyut norm Denetimi
b) İtiraz yolu
c) İptal davası
d) Bireysel başvuru
e) Hiçbiri

9. Aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri ile düzenlenemez?
   a) Dernek kurma hakkı
   b) Basın hürriyeti
   c) Valilikler
   d) İbadet hürriyeti
   e) Hiçbiri

10. Milletvekili A Meclis Genel Kurulunda bir konuşma yaparken, Milletvekili B'ye hakaret etmiştir.
   a) Milletvekili A, hakkında ceza davası açılabilmesi için Meclis tarafından dokunulmazlığının kaldırılması gerekir.
   b) Milletvekili A'nın TBMM üyeliği sona erince hakkında soruşturma açılır.
   c) Milletvekili A hakkında hiçbir şey yapılamaz.
   d) Milletvekili A hakkında ceza davası açılamaz, ama hukuk davası açılıp tazminat istenebilir.
   e) Hiçbiri.

Öğrencinin İmzası :

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

C. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 9

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 30 Haziran 1998, Salı, Saat 9.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. Kağıt değiştirilmez.
4. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Her sorunun değeri yanına işaretlenmiştir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

SORULAR

1. Her federal devletin parlamentosu kaçınılmaz olarak ikimeclislidir. Neden? (20 p.)

2. Varsayalım ki, temsili demokrasinin uygulandığı A devletinin X ili, bugün, A devletinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, A devleti tarafından tanınmıştır. 1995 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekillerinin A devleti bakımından milletvekillikleri so-

na erer mi? (a veya b şıkkını tercih ettikten sonra nedenini açıklayınız). (20 p).

a) Evet, sona erer.

b) Hayır, sona ermez.

b) Çünkü . . .

3. X Anayasasının Y Maddesi: *"Millet Meclisi Başbakana karşı güvensizliğini, ancak üyelerinin çoğunluğu ile ona bir halef seçmek ve Cumhurbaşkanından Başbakanı azletmesini istemek suretiyle gösterebilir. Cumhurbaşkanı bu isteğe uymak ve seçilen kişiyi atamak zorundadır".*

a) Yukarıdaki maddenin ifade ettiği şeye anayasa hukuku dilinde ne denir? (10 p). . .

b) Yukarıdaki madde muhtemelen hangi devletin anayasasından alınmıştır? (10 p) .

4. *"Biz kendi isteğimizle ve krallık otoritemizin serbest kullanımı ile, bizim için olduğu kadar haleflerimiz için de, her zaman, bu anayasayı tebamıza bahşediyor, ihsan ediyor, devir ve ferağ ediyoruz".*

Bu cümlelerle başlayan bir anayasa muhtemelen hangi usûl ile yapılmıştır? Neden? (20 p).

5. *"Türkiye'de 'gensoru' ve Amerika Birleşik Devletleri'nde 'suçlama (*impeachment*)' aynı amaca hizmet eden iki kurumdur. Türkiye'de 'gensoru' ile Başbakan, ABD'de ise 'suçlama (*impeachment*)' ile Başkan görevden alınabilir".*

Yukarıdaki ifade doğru mudur? Yanlış mıdır? Neden? (a veya b şıkkını seçtikten sonra nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.) (20 p).

a) Doğrudur. b) Yanlıştır

Çünkü .

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 10

U.Ü.İ.İ.B.F. ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMÜMLERİ

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

(Birinci Öğretim)

Görükle, 30 Haziran 1998, Salı, Saat 10.30

No:

Ad-Soyad:

Bölüm:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız.
4. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Her soru 20 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.
7. Sınav süresi 25 dakikadır.

SORULAR

1. Her federal devletin parlamentosu kaçınılmaz olarak ikimeclislidir. Neden?

. . . . . .

2. Varsayalım ki, X ili, bugün, Türkiye Cumhuriyetinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, Tür-

kiye Cumhuriyeti tarafından tanınmıştır. 1995 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekillerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelikleri sona erer mi? (a veya b şıkkını yuvarlak içine aldıktan sonra nedenini açıklayınız).

a) Evet, sona erer. b) Hayır, sona ermez.

Çünkü .

3. Milletvekili A, Meclis Genel Kurulu konuşmacı kürsüsünde konuşma yaparken kendisine sataşan milletvekili B'yi silahını çekerek vurmuştur. B kaldırıldığı hastanede ölmüştür. Milletvekili A hakkında bir şey yapılabilir mi? ("a" veya "b" şıkkını seçtikten sonra nedenini açıklayınız).

a) Yapılamaz. Çünkü.

b) Yapılabilir (Bu halde yapılacak şeyin ne olduğunu ve bunun için izlenecek usûlü belirtiniz) .

4. *"Türkiye'de 'gensoru' ve Amerika Birleşik Devletleri'nde 'suçlama (*impeachment*)' aynı amaca hizmet eden iki kurumdur. Türkiye'de 'gensoru' ile Başbakan, ABD'de ise 'suçlama (*impeachment*)' ile Başkan görevden alınabilir".*

Yukarıdaki ifade doğru mudur? Yanlış mıdır? Neden? (a veya b şıkkını seçtikten sonra nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.) (20 p).

b) Doğrudur. b) Yanlıştır

Çünkü .

5. 30 milletvekili tarafından verilen X sayılı kanun teklifi TBMM'de 190 (yüzdoksan) milletvekili hazır olduğu halde görüşülmüş ve 130 (yüzotuz) milletvekilinin kabul oyu ile kabul edilmiştir. Daha sonra bu kanun Cumhurbaşkanı tarafından 15 gün içinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

I) Söz konusu kanun Anayasaya uygun mudur? Aykırı mıdır?

a) Uygundur. b) Aykırıdır.

Çünkü .

II) Eğer b şıkkını seçtiyseniz (yani "aykırıdır" demişseniz), bu kanun aleyhine Anayasa Mahkemesinde hangi süre içinde kimler iptal davası açabilirler?

Süre: . . . . . .
Dava açma hakkına sahip olanlar:

Numaranızı isminizi yazdınız mı?

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 11

U.Ü.İ.İ.B.F.
KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 3 Temmuz 1998, Saat 15.00

(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 25 dakikadır.
7. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir .

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Parlamentolar ya tek-meclisli ya da iki-meclislidir. Tek-meclis ile iki-meclis sistemlerinden birinin tercih edilmesini bir yandan nüfus hacmi, diğer yandan ise federalizm etkilemektedir.

   Arend Lijphart'ın demokratik olarak kabul ettiği 22 ülke, nüfus büyüklüğüne göre, 11 büyük ve 11 küçük ülke olmak üzere iki yaklaşık eşit gruba ayrılır ve en az 10 milyon nüfusa sahip ülkeler büyük ülke olarak kabul edilirse izleyen tablo elde edilmektedir.

	Küçük ülkeler		**Büyük ülkeler**	
	Uniter	***Federal***	***Üniter***	***Federal***
Tek-Meclisli	Danimarka Finlandiya İzlanda İsrail Lüksemburg Y.Zelanda Norveç İsveç			
İki-Meclisli	İrlanda	Avusturya	Belçika Fransa IV Fransa V İtalya Japonya Hollanda Bir.Krallık	Avustralya Kanada Almanya A.B.D.

   Bu tabloya göre, tek-meclis ile iki-meclis sistemlerinin tercih edilmesini etkileyen nüfus hacmi faktörü ile federalizm faktörü hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir? (Arendt

Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler,* Ankara, Yetkin Yayınları, 1995, s.85)

a) Federalizm faktörünün etkisi, nüfus hacmi faktörünün etkisine oranla daha fazladır. Çünkü, her federal devlet, federalizmin doğası gereği, iki meclisli olmak zorundadır. Zira hem halkın hem de federe devletlerin ayrı ayrı temsil edilmesi federalizmin gereğidir. Bu nedenle federalizm ile iki meclislilik arasındaki ilişki çok kuvvetlidir. Oysa nüfus hacmi ile iki meclislilik arasında bu kadar kuvvetli ilişki görülememektedir.

b) Nüfus hacminin etkisi federalizmin etkisine oranla daha büyüktür. Çünkü 11 büyük ülkenin hepsinde iki-meclisli parlamentolar; 11 küçük ülkenin 8'inde tek meclisli, 3'ünde ise iki-meclisli parlamentolar vardır. Bundan nüfus büyüklüğü ile iki-meclislilik arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğu sonucu çıkar. Buna karşın, her federal devlette mutlaka iki-meclislilik vardır; ama bunun tersi, yani federal olmayan devletlerde tek-meclisliğin olduğu söylenemez.

c) Nüfus hacminin etkisi ile federalizmin etkisi eşittir. Çünkü, bütün büyük devletlerde ve bütün federal devletlerde iki-meclisli parlamentolar vardır. Keza hem küçük, hem de üniter olan devletlerin hemen hemen hepsinde tek-meclisli parlamentolar vardır.

d) Nüfus hacmi ile iki-meclislik arasında bir ilişki yoktur. Asıl ilişki federalizm ile iki-meclislik arasındadır. Zira istisnasız her federal devlet, doğası gereği iki-meclisli iken, istisnasız her küçük devlette tek meclisliliğin olduğu söylenemez. Zira üç küçük ülkede iki-meclisli parlamentolar bulunmaktadır.

e) Hiçbiri

2. Siyasi partilerin üzerinde birbirlerinden ayrıldıkları çatışma noktalarına genelde "sorun boyutu" denir. Siyasi partilerin birbirinden ayıran en önemli iki sorun boyutu "sosyo-ekonomik" ve "dinsel" sorun boyutudur. Sosyo-ekonomik sorun boyutu ile dinsel sorun boyutunun birlikte rol oynadıkları ülkelerde bu iki boyutunun nisbi ağırlıkları bakımından aşağıdakilerden hangisi söylenebilir? (Lijphart, *op. cit.*, s.126-128)
   a) Sosyo-ekonomik sorun boyutu daha etkilidir. Çünkü 22 demokrasinin hepsinde sosyo-ekonomik sorun boyutu varken, dinsel sorun boyutu sadece 13 ülkede vardır.
   b) Seçmenler bakımından dinsel sorun boyutu, kabine koalisyonları bakımından ise sosyo-ekonomik sorun boyutu daha önemlidir.
   c) Seçmenler bakımından sosyo-ekonomik boyut, kabine koalisyonları bakımından ise dinsel sorun boyutu daha önemlidir.
   d) Seçmenler bakımından ve kabine koalisyonları bakımından değil, sanayileşmiş ve sanayileşmemiş ülkeler bakımından ayrım yapmak gerekir. Sanayileşmemiş ülkelerde, dinsel sorun boyutunun, sanayileşmiş ülkelerde ise sosyo-ekonomik sorun boyutunun daha etkilidir. Çünkü, sanayileşmiş ülkelerde din değil, ekonomik statü ve sosyal sınıf daha önemlidir.
   e) Gerek sanayileşmiş, gerek sanayileşmemiş ülkelerde, gerek seçmenler bakımından, gerek kabine koalisyonları bakımından etkin olan siyasal boyuttur. Çünkü dinsel farklılaşmanın olduğu her yerde dinin siyasal saflaşmaya (bölünmeye) beklenmedik ölçüde etki yaptığı gözlemlenmektedir.

3. Arend Lijphart'ın *Çağdaş Demokrasiler* isimli kitabının konusu aşağıdakilerden hangisidir ? (Lijphart, *op. cit.*, s.1)
   a) Halkın, halk için halk tarafından yönetildiği rejimlerin incelenmesidir.
   b) Halkın arzularına tam olarak uyan yönetimlerin incelenmesidir.
   c) Nispeten çokça bir yurttaş grubunun uzun bir zaman boyunca arzularına cevap verebilen yönetimlerin incelenmesidir.
   d) Ulaşılması düşlenen ideal anlamda demokrasidir.
   e) Avrupa demokrasilerinin incelenmesidir.

4. Parlamentolar tek-meclisli ve iki meclisli olmak üzere iki kategoriye ayrılabilirler. İkinci meclisler hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez? (Lijphart, *op. cit.*, s.86-88).
   a) İkinci meclisler birincilerine göre daha küçüktür.
   b) İkinci meclislerin yasama dönemleri birinci meclislerinkinden daha kısadır.
   c) İkinci meclislerin ortak özelliği seçimlerinin kısmi oluşudur.
   d) İkinci meclislerin yetkileri genellikle birinci meclislerinkinden daha azdır.
   e) Birinci meclisler doğrudan doğruya seçmenler tarafından, ikinci meclisler ise genellikle dolaylı olarak seçilirler.

5. *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*
   Bu görüş kim tarafından savunulmuştur?

a) Rousseau
b) Oppenheimer
c) Locke
d) Hobbes
e) Marx

6. Skolanga'da devlet başkanına "Büyük Şef" denmekte ve kabile şefleri tarafından seçilmektedir. Büyük Şef ömür boyu görevde kalmaktadır. "Büyük Şef"liğe aday olabilmek için ülkenin on kabilesinden birinin şefi olmak gerekmektedir. Büyük Şefin bir çok yetkileri yanında Başbakan atamak yetkisi de vardır. Skolanga'da kanunlar, halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmaktadır. Keza bu Meclis, hükümeti güvensizlik oyuyla düşürebilmektedir. Skolanga'da bir de, on kabile şefinden oluşan "Kabile Şefleri Yüksek Konseyi" vardır. Uluslararası andlaşmaları onaylama yetkisi bu Konseye aittir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Skolanga bir devlet değil, kabileler topluluğudur.
   b) Skolanga'da başkanlık sistemi vardır.
   c) Skolanga bir monarşidir.
   d) Skolanga parlâmenter sisteme sahiptir.
   e) Skolanga anti-demokratik bir devlettir.

7. X devletinin bir anayasası ve kendine has yasama, yürütme ve yargı organları vardır. Bununla birlikte X devletinde hem bu devletin kendi hukuku, hem de Y devletinin hukuku uygulanmaktadır. X devleti dış ilişkilerinde bağımsız değildir. Dış ilişkileri Y devleti yürütmektedir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) X devleti bir federe devlettir.
   b) X devleti bir federal devlettir.
   c) X devleti bir konfedere devlettir.

d) X devleti bir konfederal devlettir.
e) X devleti üniter devlettir.

8. X devletinde milletvekilleri düzenli olarak yapılan seçimlerle iş başına gelmektedir. Kanunlar bu milletvekillerinin oluşturduğu parlâmento tarafından yapılmakta, ancak parlâmentonun kabul ettiği kanunlar, zaman zaman referanduma sunulmakta ve referendumda kabul edilirlerse yürürlüğe girmektedirler. Bu verilere göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) X devletinde doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
b) X devletinde yarı-doğrudan demokrasi uygulanmaktadır.
c) X devletinde temsili demokrasi uygulanmaktadır.
d) X devletinin hükümet sistemi parlamenter sistemdir.
e) Hiçbiri.

9. Bu ülkede Parlamento iki-meclislidir. Yürütme organı da ikili yapıdadır. Başbakanı Devlet Başkanı atamaktadır. Bakanları da Başbakan seçmektedir. Bu şekilde kurulan hükümet Parlamentonun birinci kanadına karşı sorumludur. Parlamentonun birinci kanadı istediği zaman hükümeti güvensizlik oyuyla düşürebilmektedir. Düşen hükümet yerine yeni hükümet kurmak için Devlet Başkanı yeniden bir Başbakan atamaktadır. Güvensizlik oyunun dengeleyicisi olarak bu ülkede yürütme organı da Parlamentonun birinci kanadını feshetme hakkına sahiptir. Bu ülke aşağıdakilerden muhtemelen hangisidir?
a) ABD
b) Almanya
c) İtalya
d) İsviçre
e) İngiltere

10. Anayasacılık hareketleri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
    a) Anayasacılık hareketlerinin temelinde yeni bir anayasa yapmak, yeni bir devlet kurmak fikri yatar.
    b) Anayasacılık fikri ilkönce Fransa'da uygulamaya geçmiştir.
    c) Türkiye'de anayasacılık hareketleri çok geç girmiştir.
    d) Anayasacılık hareketi devlet iktidarını sınırlandırması amacına hizmet etmiştir.
    e) Hiçbiri

Öğrencinin İmzası:

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 12

U.Ü.İ.İ.B.F.
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ
BÖLÜMLERİ (İkinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 3 Temmuz 1998, Saat 15.00

(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölümü

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
3. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
4. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
5. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez.
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir .

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. "Sosyal devlet" ilkesi ile ilgili aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır.
   a) Sosyal devlet ilkesi ilk kez 1961 Anayasası tarafından kabul edilmiştir.
   b) Sosyal devlet geçen yüzyılın "jandarma devlet" anlayışının karşıtıdır.
   c) Sosyal devlet ilkesinin en önemli savunucularından birisi Friedrich A. Hayek'tir. Hayek "Köleliğin Yolu" isimli eserinde, liberal devlet sisteminin insanları köleliğe ittiğini, bu "kölelikten" kurtuluş için sosyal devlet sisteminin gerekliliğini savunmuştur.
   d) 1982 Anayasasının "Devletin Temel Amaç ve Görevleri" başlığını taşıyan 5'inci maddesi, devlete bireyleri "özgürleştirme" görevi vermiştir.
   e) 1982 Anayasası sosyal hakları tanımıştır. Ancak devlet sosyal hakları mali imkanları ölçüsünde yerine getirir.

2. X İlimizde salgın bir hastalık çıkmış, Bakanlar Kurulu da, bu hastalık ile mücadele etmek için, çıkardığı bir Tüzük ile, X İline seyahat edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu Tüzük, 1982 Anayasasına uygun mudur?
   a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde seyahat hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi

olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere seyahat edebilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, böyle bir sınırlama tüzükle yapılamaz.

c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, aksi taktirde söz konusu bulaşıcı hastalığın, yurt geneline yayılması tehlikesi vardır.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, Anayasanın 13'üncü maddesinde öngörülen genel sınırlama sebeplerinden bir tanesi "genel sağlığın korunması"dır.

e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan bu düzenlemenin öngörülen amaç ile "orantılı" olup olmadığıdır.

3. Arend Lijphart'ın *Çağdaş Demokrasiler* isimli kitabının konusu aşağıdakilerden hangisidir? (Lijphart, s.1)

a) Halkın, halk için halk tarafından yönetildiği rejimlerin incelenmesidir.

b) Halkın arzularına tam olarak uyan yönetimlerin incelenmesidir.

c) Nispeten çokça bir yurttaş grubunun uzun bir zaman boyunca arzularına cevap verebilen yönetimlerin incelenmesidir.

d) Ulaşılması düşlenen ideal anlamda demokrasidir.

e) Avrupa demokrasilerinin incelenmesidir.

4. 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanununa, göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

a) Bir cumhurbaşkanlığı yoktur.

b) Yasama ve yürütme yetkileri Büyük Millet Meclisinde toplanmıştır.

c) İcra organı Büyük Millet Meclisini feshedemez.

d) Başbakan Meclis tarafından, bakanlar ise Başbakan tarafından atanır.
e) Meclis bakanları her zaman görevden alabilir.

5. "Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahsedilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".
Bu görüş kim tarafından savunulmuştur?
a) Rousseau
b) Oppenheimer
c) Locke
d) Hobbes
e) Marx

6. Skolanga'da devlet başkanına "Büyük Şef" denmekte ve kabile şefleri tarafından seçilmektedir. Büyük Şef ömür boyu görevde kalmaktadır. "Büyük Şef"liğe aday olabilmek için ülkenin on kabilesinden birinin şefi olmak gerekmektedir. Büyük Şefin bir çok yetkileri yanında Başbakan atamak yetkisi de vardır. Skolanga'da kanunlar, halk tarafından seçilen Halk Meclisi tarafından yapılmaktadır. Keza bu Meclis, hükümeti güvensizlik oyuyla düşürebilmektedir. Skolanga'da bir de, on kabile şefinden oluşan "Kabile Şefleri Yüksek Konseyi" vardır. Uluslararası andlaşmaları onaylama yetkisi bu Konseye aittir. Bu verilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
a) Skolanga parlâmenter sisteme sahiptir.
b) Skolanga bir devlet değil, kabileler topluluğudur.
c) Skolanga'da başkanlık sistemi vardır.
d) Skolanga bir monarşidir.

e) Skolanga anti-demokratik bir devlettir.

7. Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede gizli yapılan oylamada 340 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.
Yapılan anayasa değişikliği hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
   a) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya uygundur. Çünkü 175'inci maddenin aradığı tüm koşullara uyulmuştur.
   b) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü teklif yetersayısı yoktur.
   c) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü Cumhurbaşkanının böyle bir değişikliği onaylama yetkisi yoktur.
   d) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü ivedilikle görüşülememe kuralına uyulmamıştır.
   e) Hiçbiri.

8. Yukarıdaki (7'nci sorudaki) Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak istenmektedir. Dava açma süresi ve yetkisine ilişkin aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
   a) Bu anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma süresi 10 gündür.
   b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma yetkisine sahip olanlardan birisi Cumhurbaşkanıdır.
   c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde 110 milletvekili de iptal davası açabilir.

d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde İktidar ve Anamuhalefet Partisi Meclis Grupları da iptal davası açabilir.
e) Hiçbiri

9. Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 200 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede işaretle yapılan oylamada 400 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Yukarıdaki Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması düşünülmektedir. Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılamaz. Çünkü usulüne göre gerçekleştirilmiş bir anayasa değişikliği Anayasanın bir maddesi haline gelir. Aynı düzeyde yer alan normların birbirine uygunluğu veya aykırılığı söz konusu olamaz.
b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Ancak anayasa mahkemesi bu değişikliği iptal edemez.
c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü, bu değişiklik Anayasanın 175'inci maddesine aykırıdır.
d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi de bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü 400 milletvekili ile kabul edilmiştir. Bu Cumhurbaşkanının onaylayıp Resmi Gazete'de yayımlaması için yeterli çoğunluk değildir.
e) Hiçbiri.

10. Milletvekili olmayan Bakan B, Ankara'da akşam evde otururken, gürültü yapan üst kat komşusunu kapısına giderek uyarmış, üst kat komşusu bu uyarıya çok sinirlenerek Bakan B'ye hakaret etmiştir. Bakan B'de üst kat komşusunu tutup merdivenden aşağıya atmıştır. Neticede komşunun ayağı kırılmıştır.

Bakan B hakkında aşağıdakilerden hangisi yapılabilir?

a) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B Ankara mahkemeleri tarafından yargılanır.
b) Meclis soruşturması açılıp kabul edilir ve Yüce Divana sevk edilirse, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
c) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
d) Bakan B milletvekili olmadığına göre dokunulmazlıktan yararlanmaz. Doğrudan Ankara mahkemeleri tarafından yargılanır.
e) Hiçbiri.

Öğrencinin İmzası:

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

II. 1998-1999 ÖĞRETİM YILI ANAYASA HUKUKU SINAVLARI

A. VİZELER

Sınav no 13

AY99Vize-Gün-A (Kamu)

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ANAYASA HUKUKU VİZE SINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 6 Nisan 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Kaynak kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**

7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.
9. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
10. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Fransız anayasa hukuku doktrini üç ayrı döneme ayrılır.
b) Birinci dönem, 1950'li yıllara kadar sürür. Bu döneme "klasik dönem" ismi verilir.
c) Klasik dönemin en önemli özelliği, anayasal metinleri değil, siyasal olay ve olguları incelemesidir.
d) Klasik dönemin en önemli temsilcileri arasında, Carré de Malberg, Duguit ve Hauriou sayılabilir.
e) Anayasa hukuku öğretimine ilk defa 1797 yılında İtalya'da Ferrare Üniversitesinde başlanmıştır.

2. Anayasa hukukunun pozitivist teorisi hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

a) Pozitivist teori, tabiî hukuk anlayışını reddeder.
b) Pozitivist teoriye göre, değer yargıları alanında bilinemezlik ilkesi geçerlidir.

c) W. K. Frankena'ya göre, göreceliliğin üç ayrı tipi vardır: Tasviri görecelilik, meta-etik görecelilik ve normatif görecelilik.
d) Pozitivist teoriye göre, anayasa hukuku bilimi, anayasa normlarının oluşumunda rol oynayan toplumsal, siyasal, ekonomik veya psikolojik koşulları dikkate almalıdır.
e) Pozitivist teoriye göre, anayasa hukuku bir bilim olmak istiyorsa, inceleme konusu olarak bir takım fizik-ötesi formları veya değerleri ele almayı kategorik olarak reddetmelidir.

3. Aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır?</u>

a) Bir anayasanın hangi koşullar altında yapıldığının araştırılması esasen anayasa hukukunun değil, siyasal tarihin konusuna girer.
b) Anayasaların kurmayı hedeflediği "daha iyi"nin ortaya konulması için spekülatif düşünceyi ön planda tutarak yapılan çalışmalar, anayasa hukuku çalışması değil, siyasal felsefe çalışmasıdır.
c) Örneğin yarı-doğrudan demokrasinin bir aracı olan referandum kurumu, ampirik açıdan incelenir, gözlem yoluyla elde edilen veriler sistemleştirilir, genellemelere varılır, örüntüler saptanırsa, bir anayasa hukuku çalışması değil, bir siyasal bilim çalışması yapılmış olur.
d) Belirli bir konu, belirli bir ülkenin anayasasının kurallarından bağımsız olarak, genel, soyut düzeyde ele alınabilir. Bu durumda anayasa hukuku dogmatiği çalışması yapılmış olur.
e) Sosyolojik yaklaşımın geçerlilik kriteri gerçeklikle uyuşum, yani ampirik tutarlılık iken, hukukî yaklaşımın geçerlilik kriteri iç mantıki tutarlılıktır.

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Devletin temel kuruluşuyla ilgili bir konu, anayasa ile düzenlenecek yerde, bir kanun ile, kararname ile veya yönetmelik ile düzenlenmiş ise, o konu, anayasa hukukunun inceleme sahasına girmez.

b) Anayasada yer alan her konunun kaçınılmaz olarak anayasa hukukunun konusunu oluşturduğunu söyleyemeyiz.

c) Anayasalarda yer alan iktisadî, malî, idarî hükümler anayasa hukukunun konusuna girmez.

d) 1982 Anayasasının 64'üncü maddesine göre, "Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirler alır". Bu hüküm anayasa hukukunun inceleme konusuna girmez.

e) Hiçbiri

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Cumhurbaşkanından muhtara kadar devletin tüm organlarının incelenmesi anayasa hukukunun konusuna girer.

b) "Hükûmet etmek", genel yönleri tespit etmek, büyük tercihlerde bulunmak demektir. "İdare etmek" ise, devletin yüklendiği bazı kolektif ihtiyaçları günlük olarak tatmin etmek demektir.

c) Siyasî işler, "devlet faaliyetlerinin umumî plan ve prensiplerini tayin etme ve bunlara istikamet çizme ve direktif verme gibi önceden tespiti lazım gelen işlerdir".

d) İdarî işler ise, devlet faaliyetlerinin önceden düşünülüp tespit edilmiş umumî ve objektif bir plan ve prensip dairesinde yürütülmesine ait tatbiki ve teknik işlerdir.

e) Bir görüşe göre, anayasa hukuku, devletin yüksek organlarını, idare hukuku ise, basit idarî makamları inceler.

6. Aşağıdaki paragraftaki düşünceleri savunan yazar kim olabilir?

"Anayasa hukuku, sadece Anayasa adı verilen kanunun ele aldığı kurumları incelemekle yetinemez. *Anayasa* denilen kanun, adını verdiği hukuk dalının bir parçasıdır. Tümü değildir. Anayasa Hukuku, teknik hukuk cenderesine sıkıştırılmaktan ve içine kapanık ve statik bir sosyal bilim kolu olmaktan çıkalı hayli zaman olmuştur. Bugünün Anayasa Hukuku, siyasal ve sosyal gerçeği, *tüm olarak ve her yönüyle,* incelemek zorundadır".

a) Hüseyin Nail Kubalı
b) Tarık Zafer Tunaya
c) Ali Fuat Başgil
d) Bakır Çağlar
e) Ohan Aldıkaçtı

7. Anayasaların katılığı hakkında aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

a) Bir anayasa değiştirilmesi için parlâmento üyelerinin 2/3'ü gibi nitelikli bir çoğunluğunu arıyorsa o anayasa katıdır.
b) Bir anayasa kanunlar gibi değiştirilebiliyor, ama değişiklik halkoylamasına sunulduktan sonra yürürlüğe girebiliyorsa, o anayasa katıdır.
c) Bir anayasa bazı maddelerinin değiştirilmesini yasaklıyorsa o anayasa katıdır.
d) Bir anayasa belirli bir süre değiştirilmesini yasaklıyorsa o anayasa katıdır.
e) Hiçbiri

8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Fransızca'da "anayasa" kelimesinin karşılığı olarak "*constitution*" kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelimenin, "oluşum", "kuruluş", "teşkilât", "yapı" gibi anlamları vardır.

b) Ülkemizdeki ilk Anayasanın ismi "Teşkilât-ı Esasiyye Kanunu"dur.

c) 1924 tarihli Teşkilât-ı Esasiyye Kanununun yerine 1945 yılında 10.1.1945 tarih ve 4695 sayılı Anayasa konulmuştur.

d) Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında "anayasa hukuku" terimi yerine "hukuk-ı esasiyye" tabiri kullanılırdı.

e) Hiçbiri

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Türk anayasalarının resmî bilgi kaynaklarından biri Resmî Gazetedir.

b) Anayasa değişikliklerinin hazırlık çalışmalarını bulmak için bakılması gereken kaynak, TBMM Tutanak Dergisidir.

c) 1982 Anayasasının hazırlık çalışmaları için bakılması gereken kaynak Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisidir.

d) Yargı organları, Resmî Gazete'de yayınlanan metnin mevsukiyetini, yani bu metnin kurucu organdan çıkan metin ile aynı olup olmadığını araştırabilir.

e) Resmî Gazete günlüktür. Gazete bayilerinde satılmaz. Abone olanlara gönderilir.

10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) 1982 Anayasasının hazırlayan komisyonun başkanı Orhan Aldıkaçtı'dır.

b) Tarık Zafer Tunaya, Türk anayasa hukuku doktrininde siyasal bilim yaklaşımının en önemli temsilcisidir.
c) Bakır Çağlar, anayasa hukuku terimi yerine anayasa bilimi ifadesini kullanmaktadır.
d) Cem Eroğul, anayasa hukuku yerine anatüze terimini önermektedir.
e) Hiçbiri.

Öğrencinin İmzası :

☞İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 14

AY99Vize-Gün-A (Ui+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F. ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ

ANAYASA HUKUKU VİZE SINAVI (Birinci Öğretim)

Görükle, 6 Nisan 1999

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. **Sadece Türk anayasa metinleri kullanılabilir.** Kitap, defter, not vs. kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.

8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.
9. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
10. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Fransız anayasa hukuku doktrini üç ayrı döneme ayrılır.
b) Birinci dönem, 1950'li yıllara kadar sürür. Bu döneme "klasik dönem" ismi verilir.
c) Klasik dönemin en önemli özelliği, anayasal metinleri değil, siyasal olay ve olguları incelemesidir.
d) Klasik dönemin en önemli temsilcileri arasında, Carré de Malberg, Duguit ve Hauriou sayılabilir.
e) Anayasa hukuku öğretimine ilk defa 1797 yılında İtalya'da Ferrare Üniversitesinde başlanmıştır.

2. Anayasa hukukunun pozitivist teorisi hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

a) Pozitivist teori, tabiî hukuk anlayışını reddeder.
b) Pozitivist teoriye göre, değer yargıları alanında bilinemezlik ilkesi geçerlidir.
c) W. K. Frankena'ya göre, göreceliliğin üç ayrı tipi vardır: Tasviri görecelilik, meta-etik görecelilik ve normatif görecelilik.

d) Pozitivist teoriye göre, anayasa hukuku bilimi, anayasa normlarının oluşumunda rol oynayan toplumsal, siyasal, ekonomik veya psikolojik koşulları dikkate almalıdır.
e) Pozitivist teoriye göre, anayasa hukuku bir bilim olmak istiyorsa, inceleme konusu olarak bir takım fizik-ötesi formları veya değerleri ele almayı kategorik olarak red-detmelidir.

3. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Bir anayasanın hangi koşullar altında yapıldığının araştırılması esasen anayasa hukukunun değil, siyasal tarihin konusuna girer.
b) Anayasaların kurmayı hedeflediği "daha iyi"nin ortaya konulması için spekülatif düşünceyi ön planda tutarak yapılan çalışmalar, anayasa hukuku çalışması değil, siyasal felsefe çalışmasıdır.
c) Örneğin yarı-doğrudan demokrasinin bir aracı olan referandum kurumu, ampirik açıdan incelenir, gözlem yoluyla elde edilen veriler sistemleştirilir, genellemelere varılır, örüntüler saptanırsa, bir anayasa hukuku çalışması değil, bir siyasal bilim çalışması yapılmış olur.
d) Belirli bir konu, belirli bir ülkenin anayasasının kurallarından bağımsız olarak, genel, soyut düzeyde ele alınabilir. Bu durumda anayasa hukuku dogmatiği çalışması yapılmış olur.
e) Sosyolojik yaklaşımın geçerlilik kriteri gerçeklikle uyuşumu, yani ampirik tutarlılık iken, hukukî yaklaşımın geçerlilik kriteri iç mantıki tutarlılıktır.

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Devletin temel kuruluşuyla ilgili bir konu, anayasa ile düzenlenecek yerde, bir kanun ile, kararname ile veya yönetmelik ile düzenlenmiş ise, o konu, anayasa hukukunun inceleme sahasına girmez.
b) Anayasada yer alan her konunun kaçınılmaz olarak anayasa hukukunun konusunu oluşturduğunu söyleyemeyiz.
c) Anayasalarda yer alan iktisadî, malî, idarî hükümler anayasa hukukunun konusuna girmez.
d) 1982 Anayasasının 64'üncü maddesine göre, "Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirler alır". Bu hüküm anayasa hukukunun inceleme konusuna girmez.
e) Hiçbiri

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Cumhurbaşkanından muhtara kadar devletin tüm organlarının incelenmesi anayasa hukukunun konusuna girer.
b) "Hükûmet etmek", genel yönleri tespit etmek, büyük tercihlerde bulunmak demektir. "İdare etmek" ise, devletin yüklendiği bazı kolektif ihtiyaçları günlük olarak tatmin etmek demektir.
c) Siyasî işler, "devlet faaliyetlerinin umumî plan ve prensiplerini tayin etme ve bunlara istikamet çizme ve direktif verme gibi önceden tespiti lazım gelen işlerdir".
d) İdarî işler ise, devlet faaliyetlerinin önceden düşünülüp tespit edilmiş umumî ve objektif bir plan ve prensip dairesinde yürütülmesine ait tatbiki ve teknik işlerdir.
e) Bir görüşe göre, anayasa hukuku, devletin yüksek organlarını, idare hukuku ise, basit idarî makamları inceler.

6. İzleyen paragraftaki düşünceleri savunan yazar aşağıdakilerden hangisi olabilir?

"Anayasa hukuku, sadece Anayasa adı verilen kanunun ele aldığı kurumları incelemekle yetinemez. Anayasa denilen kanun, adını verdiği hukuk dalının bir parçasıdır. Tümü değildir. Anayasa Hukuku, teknik hukuk cenderesine sıkıştırılmaktan ve içine kapanık ve statik bir sosyal bilim kolu olmaktan çıkalı hayli zaman olmuştur. Bugünün Anayasa Hukuku, siyasal ve sosyal gerçeği, tüm olarak ve her yönüyle, incelemek zorundadır".

a) Hüseyin Nail Kubalı
b) Tarık Zafer Tunaya
c) Ali Fuat Başgil
d) Bakır Çağlar
e) Orhan Aldıkaçtı

7. Anayasaların katılığı hakkında aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

a) Bir anayasa, kendisinin değiştirilmesi için parlâmento üyelerinin 2/3'ü kabul oyunu arıyorsa o anayasa katıdır.
b) Bir anayasa kanunlar gibi değiştirilebiliyor, ama değişiklik halkoylamasına sunulduktan sonra yürürlüğe girebiliyorsa, o anayasa katıdır.
c) Bir anayasa bazı maddelerinin değiştirilmesini yasaklıyorsa o anayasa katıdır.
d) Bir anayasa belirli bir süre değiştirilmesini yasaklıyorsa o anayasa katıdır.
e) Hiçbiri

8. Osmanlı Padişahı X ölmüştür. Geriye, 30 yaşında olan oğlu A, 20 yaşında olan oğlu B ve 35 yaşında olan erkek kardeşi C kalmıştır. 1876 Kanun-ı Esasîsine göre, saltanat kime geçer?

a) A'ya
b) B'ye
c) C'ye
d) Padişahın vasiyet yoluyla seçtiği A veya B'ye geçer.
e) Devlet ileri gelenlerinin seçtiği A veya B'ye geçer.

9. 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanununu için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Ulusal egemenlik ilkesi benimsenmiştir.
b) Meclis hükümeti sistemini kurmuştur.
c) İcra vekillerini Meclis Başkanı tayin eder, gerektiğinde bunları yine o değiştirir.
d) Meclis Başkanı Bakanlar Kurulunun (Vekiller Heyetinin) doğal başkanıdır.
e) 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanununa göre, yürütme kuvveti ve yasama yetkisi milletin gerçek ve tek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisinde toplanır.

10. 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununu için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun ilk şekline göre Türkiye Cumhuriyetinin resmî bir dini var idi.
b) 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununa göre, yasama yetkisi ve icra kuvveti Büyük Millet Meclisinde toplanmaktadır.
c) Meclis, yasama yetkisini bizzat kullanırdı. Ancak, icra kuvvetini kendisi tarafından seçilen Cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği Bakanlar Kurulu aracılığıyla kullanabilirdi.

d) 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununa göre bakanların kolektif ve bireysel sorumlulukları yoktu.
e) 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun kurduğu hükümet şekline kuvvetler birliği ve görevler ayrılığı sistemi ismi verilir.

Öğrencinin İmzası :

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 15

AY99Vize-Gece-A (Kamu)

U.Ü.İ.İ.B.F
KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ANAYASA HUKUKU VİZE SINAVI (İkinci Öğretim)
Görükle, 9 Nisan 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Kaynak kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.

9. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
10. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Türkiye'de anayasa hukukunu ilk okutan kişilerden biri Babanzade İsmail Hakkı'dır.
b) Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında "anayasa hukuku" terimi yerine "hukuk-ı esasiyye" tabiri kullanılırdı.
c) Türk anayasa hukuku doktrininin birinci döneminde, dört büyük isim sayılabilir: Başgil, Kubalı, Esen ve Arsel.
d) Ali Fuat Başgil, inceleme konuları bakımından Fransız klasik teorisinin etkisi altındadır.
e) Hüseyin Nail Kubalı ise klasik teorinin yaklaşımına karşıdır. Siyasal bilim yaklaşımını savunmaktadır.

2. 1980'lerin ikinci yarısından itibaren Fransa'da ortaya çıkan "yeni anayasa hukuku" dönemi için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Yeni anayasa hukuku anayasa yargısı organlarının kararlarının incelenmesine büyük önem verir.
b) Bu dönemde anayasa hukukunun uygulama alanı genişlemiştir.

c) Bu dönemde anayasa hukukunun diğer hukuk dalları karşısındaki üstünlüğü belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.
d) Bu dönemde, hukukun diğer dalları da belirli ölçüde anayasallaşmıştır.
e) Bu dönemde kamu hukuku - özel hukuk ayrımı tekrar önem kazanmıştır.

3. Anayasa anlayışları konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır.

a) Maddî anlamda anayasa, devletin temel kuruluşunu ve işleyişini belirleyen kuralların bütünüdür.
b) Şekli anlamda anayasa normlar hiyerarşisinde en üst sırayı işgal eden ve kanunlardan farklı ve daha zor bir usûlle konulan ve değiştirilebilen hukuk kurallarının bütünüdür.
c) Maddî anlamda anayasa tanımı geçersidir. Çünkü, anayasalarda devletin temel kuruluşu ile alakasız hükümler de vardır.
d) Şekli anlamda anayasa anlayışına göre, her şey bir anayasa kuralı olabilir. Yeter ki normlar hiyerarşisisin tepesinde bulunsun ve kanunlardan daha zor değiştirilsin.
e) Ormanlarla ilgili olan bir hüküm, maddî anlamda anayasa anlayışına göre bir anayasa hükmü olabilir.

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Anayasa hukukunu, yasama, yürütme ve yargı gibi devletin temel organlarının kuruluşunu, işleyişini ve bu organlar arasındaki karşılıklı ilişkileri ve devlet karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen hukuk kurallarını inceleyen bilim dalı olarak tanımlayabiliriz.
b) Anayasa hukukunun belli başlı iki veçhesi vardır. Bunlardan birincisi devletin temel organlarıyla, ikincisi ise vatandaşların temel hak ve özgürlükleriyle ilgilidir.

c) Klasik teorinin inceleme konularının hemen hemen hepsi devlet eksenlidir. Klasik teorinin inceleme konularının hepsi anayasa metinlerinde düzenlenmiş konulardır. Bu teoride devletin organlarının kuruluşları ve fonksiyonları incelenmektedir.
d) Türk anayasa hukuku doktrininde incelenen konular bakımından "anayasa hukukunun genel esasları" ile "Türk anayasa hukuku" şeklinde bir ayrım yapıldığını gözlemleyebiliriz.
e) Fransız anayasa hukuku doktrininde her zaman devletin temel organları arasında yargı ağırlıklı olarak işlenmiştir. Buna karşılık, Türk anayasa hukuku doktrininde devletin temel organları arasında yargı organının incelenmesi ihmal edilmiştir.

5. Yumuşak anayasa - katı anayasa konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) Bir anayasa adî kanunlar gibi değiştirilebileceğini hükme bağlıyorsa, bu anayasa yumuşaktır.
b) Bir anayasa değiştirilmesi konusunda hüküm içermiyorsa, o anayasa katıdır, değiştirilemez.
c) Yumuşak anayasa sisteminde anayasanın üstünlüğü sözde kalır.
d) Bir anayasa değiştirilmesi için parlâmento üyelerinin 2/3 gibi nitelikli bir çoğunluğunu arıyorsa o anayasa katıdır.
e) Bir anayasa kanunlar gibi değiştirilebiliyor, ama değişiklik halkoylamasına sunulduktan sonra yürürlüğe girebiliyorsa, o anayasa katıdır.

6. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) 1950'lerden itibaren Fransa'da anayasa hukuku doktrininin ikinci dönemi başlar.
b) Bu dönemin en önemli temsilcisi Maurice Duverger'dir.

c) Bu dönemin en önemli özelliği, anayasal metinlerin incelenmesine büyük önem vermesidir.
d) 1960'lardan itibaren Fransa'da yazılan anayasa hukuku kitaplarının başlıklarında "anayasa hukuku (*droit constitutionnel*)" isminin yanına, bir de "siyasal kurumlar (*institutions politiques*)" kelimeleri eklenmiştir.
e) İkinci dönemde anayasa hukuku yaklaşımı normatif değil, tasviri idi. Bu dönemde anayasa hukuku, soyut kategorilerle değil, onların arkasında yatan somut gerçeklerle ilgileniyordu.

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) "Metod" kelimesi, eski Yunanca "tutulacak yol" anlamına gelen *methodos* kelimesinden gelmektedir.
b) "Metodoloji"yi, bir hedefe varmak için takip edilecek yolların tümünü inceleyen bilim olarak tanımlayabiliriz.
c) "Anayasa hukukunun metodolojisi" ise, anayasa hukukunun hedefine varmak için takip edeceği yolların tümünü inceleyen bir bilimdir.
d) Anayasa hukuku biliminin hedefi, adaleti gerçekleştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için, anayasa hukuku bilimi, anayasa normlarını eleştirmeli; adalete aykırı olan anayasa normlarının değiştirilmesi için çalışmalıdır.
e) Hiçbiri

8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır?</u>
a) 1980'lerin ikinci yarısından itibaren Fransa'da anayasa hukuku doktrinin üçüncü dönemine geçilir. Bu döneme isim olarak "yeni anayasa hukuku" denir.
b) Yeni anayasa hukukunun en önemli temsilcisi Louis Favoreu'dür.

c) Yeni anayasa hukukunun en önemli özelliği, anayasal metinlerden ziyade, siyasal olgu ve olayların incelenmesine ağırlık vermesidir.
d) Yeni anayasa hukuku döneminde anayasa hukukunun niteliğinde değişme olmuş, anayasa hukuku yargısallaşmıştır.
e) Yeni anayasa hukukuna, jürisprüdansiyel (içtihadi) anayasa hukuku da denir.

9. Anayasa türleri konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Yazılı anayasa, bir anayasa içinde olması düşünülebilecek kuralların, bir yetkili organca, öngörülen usullere uygun olarak belirli bir belge içinde toplanmasıdır.
b) Yazılı anayasa kuralların tek bir belge içinde toplanması şart değildir. Birden fazla belge içinde de toplanabilir.
c) Yazısız anayasa (teamüli anayasa), toplum içinde belirli bir süre kesintisiz olarak tekrarlanan ve geniş bir konsensusa dayanan davranışlardan oluşur.
d) Yazısız anayasa sistemine sahip İngiltere'de *Magna carta Libertatum, Petition of Rights, Habeas Corpus Act* gibi yazılı belgeler vardır. Ancak bu belgeler yazalı anayasa değildir. Bu metinleri yazılı anayasalardan ayıran şey, hiyerarşik bakımdan diğer kanunlardan üstün olmamalarıdır.
e) Hiçbiri

10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Fransızca "constitution" kelimesinin Türkçedeki en doğru karşılığı "anayasa" terimidir.
b) "Anayasa hukuku" ifadesi yerine 1940'ların sonunda "ana hukuk", "devlet ana hukuku" gibi ifadeler kullanılmıştır.

c) Ali Fuat Başgil, "anayasa hukuku" tabirini eleştirmektedir. Ona göre, yasa kanun demek olduğuna göre, anayasa hukuku "ana kanun hukuku" demek olur. "Bu ise hukukun sırf kanundan ibaret olduğu fikrini verir. Halbuki, her koluyla Hukukun kanun üstü, kanun koyucuların havsalasını aşan bir değeri vardır".
d) "Anayasa hukuku" terimi yerine Bakır Çağlar "anayasa bilimi" terimini kullanmaktadır.
e) "Anayasa hukuku" terimi yerine Cem Eroğul "anatüze" terimini kullanmaktadır.

Öğrencinin İmzası :

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

Sınav no 16

AY99Vize-Gece-A (Üİ+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
ANAYASA HUKUKU VİZE SINAVI (İkinci Öğretim)
Görükle, 9 Nisan 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. **Sadece Türk anayasa metinleri kullanılabilir.** Kitap, defter, not vs. kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Tükenmez veya mürekkepli kalem kullanınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.**
6. Bir soruda, biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tabloda işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala uymayanlardan soru başına **10 puan düşürülecektir. Kağıt değiştirilmez.**
7. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.

8. Cevap anahtarı sınavdan beş dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı elinize yazabilirsiniz.
9. Değerlendirme: Her soru 10 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.
10. Sınav süresi 20 dakikadır.

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Fransızca "constitution" kelimesinin Türkçedeki en doğru karşılığı "anayasa" terimidir.

b) "Anayasa hukuku" ifadesi yerine 1940'ların sonunda "ana hukuk", "devlet ana hukuku" gibi ifadeler kullanılmıştır.

c) Ali Fuat Başgil, "anayasa hukuku" tabirini eleştirmektedir. Ona göre, yasa kanun demek olduğuna göre, anayasa hukuku "ana kanun hukuku" demek olur. "Bu ise hukukun sırf kanundan ibaret olduğu fikrini verir. Halbuki, her koluyla Hukukun kanun üstü, kanun koyucuların havsalasını aşan bir değeri vardır".

d) "Anayasa hukuku" terimi yerine Bakır Çağlar "anayasa bilimi" terimini kullanmaktadır.

e) "Anayasa hukuku" terimi yerine Cem Eroğul "anatüze" terimini kullanmaktadır.

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Anayasa hukukunu, yasama, yürütme ve yargı gibi devletin temel organlarının kuruluşunu, işleyişini ve bu organlar arasındaki karşılıklı ilişkileri ve devlet karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen hukuk kurallarını inceleyen bilim dalı olarak tanımlayabiliriz.

b) Anayasa hukukunun belli başlı iki veçhesi vardır. Bunlardan birincisi devletin temel organlarıyla, ikincisi ise vatandaşların temel hak ve özgürlükleriyle ilgilidir.

c) Klasik teorinin inceleme konularının hemen hemen hepsi devlet eksenlidir. Klasik teorinin inceleme konularının hepsi anayasa metinlerinde düzenlenmiş konulardır. Bu teoride devletin organlarının kuruluşları ve fonksiyonları incelenmektedir.

d) Türk anayasa hukuku doktrininde incelenen konular bakımından "anayasa hukukunun genel esasları" ile "Türk anayasa hukuku" şeklinde bir ayrım yapıldığını gözlemleyebiliriz.

e) Fransız anayasa hukuku doktrininde her zaman devletin temel organları arasında yargı ağırlıklı olarak işlenmiştir. Buna karşılık, Türk anayasa hukuku doktrininde devletin temel organları arasında yargı organının incelenmesi ihmal edilmiştir.

3. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) 1950'lerden itibaren Fransa'da anayasa hukuku doktrininin ikinci dönemi başlar.

b) Bu dönemin en önemli temsilcisi Maurice Duverger'dir.

c) Bu dönemin en önemli özelliği, anayasal metinlerin incelenmesine büyük önem vermesidir.

d) 1960'lardan itibaren Fransa'da yazılan anayasa hukuku kitaplarının başlıklarında "anayasa hukuku (*droit*

constitutionnel)" isminin yanına, bir de "siyasal kurumlar (*institutions politiques*)" kelimeleri eklenmiştir.

e) İkinci dönemde anayasa hukuku yaklaşımı normatif değil, tasviri idi. Bu dönemde anayasa hukuku, soyut kategorilerle değil, onların arkasında yatan somut gerçeklerle ilgileniyordu.

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) "Metod" kelimesi, eski Yunanca "tutulacak yol" anlamına gelen *methodos* kelimesinden gelmektedir.

b) "Metodoloji"yi, bir hedefe varmak için takip edilecek yolların tümünü inceleyen bilim olarak tanımlayabiliriz.

c) "Anayasa hukukunun metodolojisi" ise, anayasa hukukunun hedefine varmak için takip edeceği yolların tümünü inceleyen bir bilimdir.

d) Anayasa hukuku biliminin hedefi, adaleti gerçekleştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için, anayasa hukuku bilimi, anayasa normlarını eleştirmeli; adalete aykırı olan anayasa normlarının değiştirilmesi için çalışmalıdır.

e) Hiçbiri

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) 1980'lerin ikinci yarısından itibaren Fransa'da anayasa hukuku doktrinin üçüncü dönemine geçilir. Bu döneme isim olarak "yeni anayasa hukuku" denir.

b) Yeni anayasa hukukunun en önemli temsilcisi Louis Favoreu'dür.

c) Yeni anayasa hukukunun en önemli özelliği, anayasal metinlerden ziyade, siyasal olgu ve olayların incelenmesine ağırlık vermesidir.

d) Yeni anayasa hukuku döneminde anayasa hukukunun niteliğinde değişme olmuş, anayasa hukuku yargısallaşmıştır.

e) Yeni anayasa hukukuna, jürisprüdansiyel (içtihadi) anayasa hukuku da denir.

6. Anayasa türleri konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Yazılı anayasa, bir anayasa içinde olması düşünülebilecek kuralların, bir yetkili organca, öngörülen usullere uygun olarak belirli bir belge içinde toplanmasıdır.
b) Yazılı anayasa kuralların tek bir belge içinde toplanması şart değildir. Birden fazla belge içinde de toplanabilir.
c) Yazısız anayasa (teamüli anayasa), toplum içinde belirli bir süre kesintisiz olarak tekrarlanan ve geniş bir konsensusa dayanan davranışlardan oluşur.
d) Yazısız anayasa sistemine sahip İngiltere'de Magna carta Libertatum, Petition of Rights, Habeas Corpus Act gibi yazılı belgeler vardır. Ancak bu belgeler yazalı anayasa değildir. Bu metinleri yazılı anayasalardan ayarıan şey, hiyerarşik bakımdan diğer kanunlardan üstün olmamalarıdır.
e) Hiçbiri

7. Yumuşak anayasa - katı anayasa konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Bir anayasa adî kanunlar gibi değiştirilebileceğini hükme bağlıyorsa, bu anayasa yumuşaktır.
b) Bir anayasa değiştirilmesi konusunda hüküm içermiyorsa, o anayasa katıdır, değiştirilemez.
c) Yumuşak anayasa sisteminde anayasanın üstünlüğü sözde kalır.
d) Bir anayasa değiştirilmesi için parlâmento üyelerinin 2/3 gibi nitelikli bir çoğunluğunu arıyorsa o anayasa katıdır.

e) Bir anayasa kanunlar gibi değiştirilebiliyor, ama değişiklik halkoylamasına sunulduktan sonra yürürlüğe girebiliyorsa, o anayasa katıdır.

8. 1876 Kanun-ı Esasîsinin (ilk şeklî) için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Padişah, Meclisi Mebusanı feshedebilir.
b) Meclis-i Umumî, Heyet-i Ayan ve Heyet-i Mebusandan oluşur.
c) Kanun teklif edebilmek için Padişahın iznini almak gerekir.
d) Heyet-i Ayan üyeleri müntehib-i sani denilen ikinci seçmenler tarafından seçilir.
e) Saltanatın geçişinde "ekber evlad" sistemi uygulanır.

9. Aşağıdakilerden temel hak ve özgürlüklerden hangisi 1876 Kanun-ı Esasîsinde düzenlenmemiştir?

a) Basın özgürlüğü
b) Dilekçe hakkı
c) Mülkiyet hakkı
d) Kanunî hakim güvencesi
e) Sağlık hakkı

10. 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanununa göre günümüzde Bakanların görevini gören ve o zaman kendilerine "İcra Vekili" denen kişileri kim atar?

a) Büyük Millet Meclisi
b) Büyük Millet Meclisi Başkanı
c) Başbakan
d) Cumhurbaşkanı
e) İcra vekilleri heyeti

Öğrencinin İmzası :

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

☞ *Cevap anahtarı bölümünüz ilan panosuna sınav bittikten 5 dakika sonra asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER

B. FİNALLER

Sınav no 17

AY99Fin-Gün-Kamu

U.Ü.İ.İ.B.F.KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU FİNALİ

Görükle, 1 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Kaynak kullanmak yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. Okunaklı bir şekilde yazınız. Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Her soru 25 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. Anayasa metninde geçen önermeler, doğruluk değeri alamaz. Yani anayasa normları doğru veya yanlış olamazlar. Neden? Açıklayınız. (Örnek verebilirsiniz). Anayasa normları doğruluk değerlendirmesine tabi tutulamadıklarına göre, bunların değerlendirme ölçütü nedir?

2. Aşağıda Prof.Dr. Zafer Üskül'den bir alıntı yapılmıştır:

> "Devlet, 1982 Anayasası'nın Başlangıç bölümünde "kutsal Türk Devleti" olarak niteleniyor. Devlet *kutsal* bir varlık sayılınca, bu kutsal varlığa *kurban* vermek gerekir. 1982 Anayasası'nın devlete kurban olarak sunduğu şey insan haklarıdır".

Bu paragrafta yazarın, duyguları etkileyerek düşünceleri etkileme sanatını başarıyla kullandığı görülmektedir. Mantıkta, duyguları etkileyerek düşünceleri etkileme sanatına ne isim verilir?

3. Pozitivist teoriye bağlı kalınarak, Türk anayasa hukukunda anayasal teamüllerin geçerli olamayacağı söylenebilir. Neden?

4. Aşağıda federalizmin özelliklerini anlatan bir paragraf verilmiştir. Bu paragrafta yer alan bazı cümle veya cümleler yanlıştır veya hepsi doğrudur. Hepsi doğruysa aşağıya "hepsi doğrudur" yazınız. Yanlış cümle veya cümleler varsa, bunların altını çiziniz. Ve noktalı boşluğa yanlış olan cümle veya cümlelerin doğrularını yazınız.

"Federalizm, kanunlarla güvence altına alınmış yerel düzeyde bir yetki bölüşümüdür. Federal sistemde federal devletin egemenliği ve federe devletlerin egemenlikleri olmak üzere birden fazla egemenlik vardır. Her federal devlette yetki uyuşmazlıklarını çözmekle görevli bir yüksek mahkeme vardır. Her federe devletin kendine özgü, yasa, yürütme ve yargı organları vardır. Her federal devlette mutlaka iki meclis vardır. İkinci meclisler, federe devletlerin eşitliği ilkesini sağlamaya hizmet eder. Federe devletler iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde ise federal devlete bağlıdır."

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 18

AY99Final-Gün-A (Ui+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 1 Haziran 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda her türlü **kaynak** (anayasa, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir**. Ancak öğrencilerin sınav başladıktan sonra **birbirinden kaynak alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Numaranızı, adınızı ve soyadınızı aşağıdaki cevap tablosunun üstünde belirtilen yere tekrar yazınız.
4. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
5. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
6. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
7. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
8. Bir soruda biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tablodaki işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaret-

lemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala aykırılık durumunda, soru başına 10 puan düşülecektir.

9. Sınav süresi 20 dakikadır.
10. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir .

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. 1982 Anayasası, m.106: *"Cumhurbaşkanının hastalık ve yurtdışına çıkmak gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde görevine dönmesine kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder".*

Bu anayasa normu, nasıl bir önermedir?

a) Bildirmeli önermedir.
b) Belirtmeli önermedir.
c) Yaptırmalı önermedir.
d) Ampirik önermedir.
e) Tasviri önermedir.

2. Milletvekili olmayan Bakan B'nin Ankara'daki evinin bahçesinde gömülü bir ceset bulunmuştur. Bakan B'nin bu kişiyi öldürdüğü iddia edilmektedir. Bakan B hakkında, 1982 Anayasasına göre, aşağıdakilerden hangisi yapılabilir?

a) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B, suçu işlediği yer ağır ceza mahkemesi tarafından yargılanır.

b) Meclis soruşturması açılıp kabul edilir ve Yüce Divana sevk edilirse, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
c) Dokunulmazlığı kaldırılırsa, Bakan B Yüce Divan tarafından yargılanır.
d) Bakan B milletvekili olmadığına göre dokunulmazlıktan yararlanmaz. Doğrudan suçu işlediği yer ağır ceza mahkemesi tarafından yargılanır.
e) Burada ağır cezalık suçüstü hali vardır. Dokunulmazlık işlemez. Suçu işlediği yer mahkemesince yargılanır.

3. 1982 Anayasanın 68'inci maddesinin değiştirilmesi için 200 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede işaretle yapılan oylamada 400 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı, yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Yukarıdaki Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması düşünülmektedir. Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılamaz. Çünkü usulüne göre gerçekleştirilmiş bir anayasa değişikliği Anayasanın bir maddesi haline gelir. Aynı düzeyde yer alan normların birbirine uygunluğu veya aykırılığı söz konusu olamaz.
b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Ancak anayasa mahkemesi bu değişikliği iptal edemez.
c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü, bu değişiklik Anayasanın 175'inci maddesine aykırıdır.

d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi de bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü 400 milletvekili ile kabul edilmiştir. Bu Cumhurbaşkanının onaylayıp Resmi Gazete'de yayımlaması için yeterli çoğunluk değildir.
e) Hiçbiri.

4. Pozitivist teoriye göre, anayasa hukuku kendisine yabancı unsurlardan arındırılmalıdır. Buna genel teoride "saflık (*pureté*)" denmektedir. Pozitivist teorinin savunduğu bu "saflık" kavramının karşıt kavramı nedir?
a) Spekülatif felsefî yaklaşım
b) Tabiî safsata
c) Retorik
d) Tasviri görecelilik
e) Yöntem bağdaştırmacılığı

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) 1920'lerden itibaren Hans Hahn, Otto Neurath, Philip Frank, Moritz Schilk ve Rudolf Karnap tarafından kurulmuş olan bu hukuk akımına "hukukî pozitivizm" ismi verilmektedir.
b) Hukukî pozitivizm, değerlerin bilinemezliği ilkesini savunmaktadır.
c) Söz konusu durumlar aynı olsa bile, bir birey, bir toplum için iyi veya doğru olan şey bir başka birey, bir başka toplum için iyi veya doğru değildir. Buna normatif görecelilik denir.
d) G.E. Moore göre, değerler, şeylerin tabiî nitelikleri değildir. "İyi" ile herhangi bir tabiî niteliği karıştırmak "tabiî safsata" yapmak demektir.
e) Hiçbiri.

6. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Anayasa maddelerinin üzerindeki başlıklara hukuk dilinde "kenar başlığı" denir.

b) Maddenin metninde, 1., 2., 3., veya a), b), c) gibi sıralamalar varsa, bunlardan her birine "fıkra" denir.

c) "RG, 22.2.1998-23266 (mükerrer)", Resmî Gazetenin 22 Şubat 1998 tarih ve 23266 sayılı sayısı demektir. "Mükerrer" ifadesi Resmî Gazetenin o gün ikinci defa çıktığı anlamına gelir.

d) Bir anayasa derlemesinde okuduğumuz bir maddenin metninin doğruluğu konusunda tereddüde düşersek, bakılacak kaynak Resmî Gazete'dir.

e) Hiçbiri

7. Yumuşak anayasa - katı anayasa ayrımı konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Bir anayasa belirli bir süre değiştirilmesini yasaklıyorsa, o anayasa katıdır.

b) Bir anayasa değiştirilmesi konusunda hüküm içermiyorsa, o anayasa yumuşaktır.

c) Bir anayasa kanunlar gibi değiştirilebiliyor, ama değişiklik halkoylamasına sunulduktan sonra yürürlüğe girebiliyorsa, o anayasa katıdır.

d) Bir anayasada değiştirilemeyecek bir madde varsa o anayasa katıdır.

e) Hiçbiri

8. 1982 Anayasanın 85'inci maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede yapılan oylamada 340 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişik-

liği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Yapılan anayasa değişikliği hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir? (1982 Anayasasına göre)

a) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya uygundur. Çünkü 175'inci maddenin aradığı tüm koşullara uyulmuştur.
b) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü teklif yetersayısı yoktur.
c) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü Cumhurbaşkanının böyle bir değişikliği onaylama yetkisi yoktur.
d) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü ivedilikle görüşülememe kuralına uyulmamıştır.
e) Hiçbiri.

9. Yukarıdaki (8'inci sorudaki) Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak istenmektedir. Dava açma süresi ve yetkisine ilişkin aşağıdakilerden hangisi söylenemez? (1982 Anayasasına göre)

a) Bu anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma süresi 10 gündür.
b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma yetkisine sahip olanlardan birisi Cumhurbaşkanıdır.
c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde 110 milletvekili de iptal davası açabilir.
d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde İktidar ve Anamuhalefet Partisi Meclis Grupları da iptal davası açabilir.
e) Hiçbiri

10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Yeni anayasa hukukunun konusuna siyasal kurumların incelenmesi girdiği kadar, idarî ve yargısal kurumların anayasal temellerinin incelenmesi de girmektedir.
b) Klasik teoride anayasa hukuku bir doktrin hukukuydu. Oysa yeni anayasa hukuku bir içtihad hukukudur.
c) Louis Favoreu, yeni anayasa hukukunun temel hak ve özgürlüklerin incelendiği kısmına "maddî anayasa hukuku" ismini vermektedir.
d) Louis Favoreu'nün "normatif anayasa hukuku" ismini verdiği şey aslında, klasik anayasa hukukuna benzemektedir.
e) Hiçbiri

Öğrencinin İmzası :

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Cevap anahtarı sınav bittikten dan 10 dakika sonra, bölümünüz ilân panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 19

AY99Fin-Gün-Kamu

U.Ü.İ.İ.B.F.KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU FİNALİ

Görükle, 4 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Kaynak kullanmak yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. **Lütfen okunaklı bir şekilde yazınız.** Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Her soru 25 puan değerindedir.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

SORULAR

1. Tali kurucu iktidarın içeriksel (maddî) olarak sınırlı olduğunun kabul edilmesi için şu tezlerden birinin kabul edilmesi gerekir:

a) . . . . . .

b) . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

c) . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

d) . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

2. Anayasal teamüllerin geçerliliği hangi anayasa anlayışı kabul edilirse savunulabilir?

. . . . . .

. . . . . .

3. Yaptırmalı önermeler ile bildirmeli önermeler arasında üç temel fark vardır. Bunlar nelerdir?

a) . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

b) . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

c) . . . . . .

. . . . . .

4. Diğer yazarlar gibi, bazı anayasa hukukçuları da, dilin etkileme gücünü kullanarak okuyucuyu ikna etmeye çalışmaktadırlar. Okuyucunun bu tür yazarlara karşı çok dikkatli olması gerekir. Hüseyin Batuhan ve Teo Grünberg, yazar tarafından kandırılmamak isteyen okuyuculara bir metni okurken dört adet soru sormalarını tavsiye etmektedir. Bunlar nelerdir?

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

d) . . . . . .

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 20

AY99Final-Gece-A (Uİ+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
ANAYASA HUKUKU FİNAL SINAVI (İkinci Öğretim)
Görükle, 4 Haziran 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda her türlü **kaynak** (anayasa, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir**. Ancak öğrencilerin sınav başladıktan sonra **birbirinden kaynak alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Bir soruda biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tablodaki işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala aykırılık durumunda, soru başına 10 puan düşülecektir.

8. Sınav süresi 20 dakikadır.
9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Varsayalım ki, "X sayılı Terörizm ve Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"Emniyet Makamları gerekli gördükleri kişilerin telefonlarını, bu konuda hâkim kararı almak şartıyla dinleyebilirler. Bu dinleme için Telekom, Turkcell ve Telsim, emniyet makamlarına gerekli kolaylıkları sağlarlar".* Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 22'nci maddesinde haberleşme hürriyetini güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın, telefon konuşması yapabilir.

b) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 22'nci maddesinde haberleşme hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabileceği öngörülmüştür.

c) Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak dinlemek için hâkim kararı şartı aranmasaydı, Anayasaya aykırı olurdu.

d) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, kanun hükmünde kararname ile böyle bir sınırlama yapılamaz.
e) Hiçbiri.

2. 1982 Anayasasına göre, Anayasa değişikliği usulü hakkında aşağıda yer alan ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini halkoyuna sunabilir.
b) Cumhurbaşkanı, TBMM'nin üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul ettiği bir anayasa değişikliğini bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderebilir.
c) Cumhurbaşkanının b şıkkında belirtilen koşulla geri gönderdiği anayasa değişikliğini, TBMM tekrar, ancak üye tamsayısının 2/3 çoğunluğuyla kabul edebilir.
d) Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine TBMM'nin 2/3 çoğunlukla kabul ettiği anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanı artık 15 gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadır.
e) Hiçbiri

3. 1982 Anayasasına göre, olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemleri için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
a) Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
b) Basın sansür edilemez.
c) Kimse düşüncelerini açıklamaya zorlanamaz.
d) Mahkeme kararı olmadan kimse suçlu sayılamaz.
e) Hiçbiri.

4. 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun ilk şekline göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Bakanların sadece bireysel sorumlulukları vardı.
b) Türkiye Cumhuriyetinin resmî bir dini var idi.
c) Yasama yetkisi ve icra kuvveti Büyük Millet Meclisinde toplanmaktadır.
d) Meclis, yasama yetkisini bizzat kullanırdı. Ancak, icra kuvvetini kendisi tarafından seçilen Cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği Bakanlar Kurulu aracılığıyla kullanabilirdi.
e) Hiçbiri

5. Anayasa anlayışları konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır.

a) Maddî anlamda anayasa, devletin temel kuruluşunu ve işleyişini belirleyen kuralların bütünüdür.
b) Şekli anlamda anayasa normlar hiyerarşisinde en üst sırayı işgal eden ve kanunlardan farklı ve daha zor bir usûlle konulan ve değiştirilebilen hukuk kurallarının bütünüdür.
c) Maddî anlamda anayasa tanımı geçersizdir. Çünkü, anayasalarda devletin temel kuruluşu ile alakasız hükümler de vardır.
d) Şekli anlamda anayasa anlayışına göre, her şey bir anayasa kuralı olabilir. Yeter ki normlar hiyerarşisisin tepesinde bulunsun ve kanunlardan daha zor değiştirilsin.
e) Hiçbiri.

6. "*Hukukçunun alanını daraltmak, içine kapanık bir halde, onu hayatı izlemekten alıkoyacaktır. Sadece sert ve 'kemikleşmiş' kuralları saptamakla ve karşılaştırmakla yetinmek Anayasa hukukçusunu hayattan koparacaktır. Bugünün koşulları içinde, hukukî pozitivizm ile anayasal gelişmeleri anlamaya ve anlatmaya imkân yoktur*".

Yukarıdaki paragraftaki düşünceleri savunan bir yazar, acaba anayasa hukukunda hangi yaklaşım biçimini savunmaktadır?

a) Pozitivist yaklaşım
b) Klasik yaklaşımı
c) Siyasal bilim yaklaşımını
d) Yeni anayasa hukuku yaklaşımını
e) Tarihî yaklaşım

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Anayasa hukuku alanında hukukî yaklaşım, kendi içinde, anayasa hukukunun genel teorisi ve anayasa hukuku dogmatiği olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
b) Anayasa hukukunun genel teorisi ve anayasa hukuku dogmatiği şeklindeki bu ayrım, Türk anayasa hukuku doktrininde de genel kabul görmüş bir ayrımdır.
c) Belirli bir konu, belirli bir ülkede, belirli bir tarihte yürürlükte olan bir anayasanın hükümleri çerçevesinde ele alınırsa, anayasa hukuku dogmatiği çalışması yapılmış olur.
d) Bir konu, belirli bir anayasanın kurallarından bağımsız olarak, genel, soyut, düzeyde ele alınırsa anayasa hukukunun genel teorisi çalışması yapılmış olur.
e) Hiçbiri.

8. Aşağıdaki ifadelerde hangisi yanlıştır?

a) Genel kamu hukuku, anayasa hukuku idare hukuku gibi belirli, somut bir devleti inceleyen münferid kamu hukuku dalları dışında, incelemelerini belirli bir devlete inhisar ettirmeyerek, geniş bir kadro içinde, devlet müessesesini, sosyolojik, politik, hukukî bir olgu olması açısından inceleyen, devletin kaynağını, egemenliğinin esaslarını, tarihsel gelişimini, devlete karşı bireylerin özgürlüklerini

araştıran tamamen teorik bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır.

b) Anayasa hukukunun inceleme konularından bir kısmının idare hukuku alanına girdiği söylenebilir.

c) Her hukuk dalının temel kanunları vardır. Anayasa hukukunun temel kanunu Anayasa, medenî hukukun temel kanunu Medeni Kanun, ticaret hukukunun temel kanunu Ticaret Kanunu, ceza hukukunun temel kanunu ise Ceza Kanunudur. Bu temel kanunlar arasında altlık-üstlük ilişkisi yoktur. Hepsi aynı hukukî değere sahiptir.

d) Devletin malî düzeni, bütçe, vergilendirme ilkeleri, hem anayasa hukukunda, hem de malî hukukta incelenmektedir.

e) Hiçbiri

9. Yaptırmalı önermeler ile bildirmeli önermeler arasında bazı farklar vardır. Bu konuda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Bildirmeli önermelerin amacı başkalarını haberdar etmek, başkalarına belirli bir konuda bilgi vermektir

b) Bildirmeli önermeler doğru veya yanlış olan, diğer bir ifadeyle doğruluk değeri alan önermelerdir.

c) Yaptırmalı önermeler başkalarının davranışlarını değiştirmeyi amaçlar.

d) Yaptırmalı önermede muhatabın önermeyi kabulü, ancak onun önermenin doğruluğuna inanmasıyla mümkündür.

e) Hiçbiri.

10. Diğer yazarlar gibi, bazı anayasa hukukçuları da, dilin etkileme gücünü kullanarak okuyucuyu ikna etmeye çalışmaktadırlar. Okuyucunun bu tür yazarlara karşı çok dikkatli olması gerekir. Hüseyin Batuhan ve Teo Grünberg, yazar tarafından kandırılmamak isteyen okuyuculara bir metni okurken dört

adet soru sormalarını tavsiye etmektedir. Aşağıdakilerden hangisi bu sorulardan biri değildir?

a) Bu yazıyı daha nötr, yani duygusal etkisinden arınmış bir dile nasıl çevirebilirim?
b) Yazar, bu yazıyı ne maksatla yazmıştır?
c) Yazarın öne sürdüğü iddialar nelerdir?
d) Yazarın ana iddiası nedir?
e) Hiçbiri

Öğrencinin imzası:

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten dan 10 dakika sonra, bölümünüz ilân panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

C. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 21

AY99Büt-Gün-Kamu

U.Ü.İ.İ.B.F.KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 22 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Kaynak kullanmak yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. Okunaklı bir şekilde yazınız. Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
6. Sınav süresi 20 dakikadır.
7. Her soru 25 puan değerindedir.

SORULAR

1. Sehavili ülkesinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında hem kollektif, hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, Sehavili'nin hükümet sistemi ne olabilir? (Sadece ismini yazınız. Başka açıklama yapmayınız). . . . . .

2. Yarı-doğrudan demokrasi araçlarını yazınız.

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

d) . . . . . .

3. Anayasa hukukunun pozitivist teorisinin bilim anlayışı şu dört özellik ile ortaya konabilir:

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

d) . . . . . .

4. "Anayasa hukuku" terimi yerine ülkemizde değişik terimlerin kullanıldığı görülmüştür. Bunlardan dördünü yazınız.

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

d)

☞ *İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?*

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludag.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 22

AY99Büt-Gün-A (Uİ+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI (Birinci Öğretim)
Görükle, 22 Haziran 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda her türlü **kaynak** (anayasa, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir**. Ancak öğrencilerin sınav başladıktan sonra **birbirinden kaynak alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Bir soruda biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tablodaki işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala aykırılık durumunda, soru başına 10 puan düşülecektir.

8. Sınav süresi 20 dakikadır.
9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir .

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda bir konuşma yaparken, Milletvekili B'ye hakaret etmiştir. 1982 Anayasasına göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Milletvekili A, hakkında ceza davası açılabilmesi için Meclis tarafından dokunulmazlığının kaldırılması gerekir.
b) Milletvekili A hakkında ceza davası açılamaz, ama hukuk davası açılıp tazminat istenebilir.
c) Milletvekili A'nın TBMM üyeliği sona erince hakkında, hem hukuk, hem de ceza davası açılabilir.
d) Milletvekili A hakkında hiçbir şey yapılamaz.
e) Hiçbiri.

2. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından çok az fark vardır. 1982 Anayasasında olan, ama 1961 Anayasasında olmayan sınırlandırma şartı aşağıdakilerden hangisidir?

a) 1961 Anayasasında, sınırlandırmanın Anayasanın ruhuna uygun olması şartı yoktur.

b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
c) 1961 Anayasasında özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla yapılması şartı yoktur.
e) 1961 Anayasasında demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur .

3. Varsayalım ki, X tarih ve Y sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dernekler Kanununda şu değişiklik yapılmıştır: *"Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde kaymakamlar, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde görevli hakimin onayına sunulur"*. Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?
a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyeti güvence altına alınmıştır. Anayasanın güvencesi altında olan dernekler kapatılamaz.
b) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 33'üncü maddesinde dernek kurma hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabileceği öngörülmüştür.
c) Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak derneği faaliyetten men konusundaki kaymakam kararının 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulmasaydı, düzenleme Anayasaya aykırı olurdu.
d) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, kanun hükmünde kararname ile böyle bir sınırlama yapılamaz.
e) Hiçbiri.

4. 1982 Anayasasına göre, Cumhurbaşkanının TBBM tarafından kabul edilen *kanun* teklifi ve tasarıları konusunda birta-

kım yetkileri vardır. Bu konuda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? *(**Uyarı:** Bu soru Anayasa değişikliğine ilişkin değil, kanun teklif ve tasarılarına ilişkindir).*

a) Cumhurbaşkanı beğendiği bir kanunu 15 gün içinde Resmi Gazetede yayımlayabilir.
b) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu referanduma sunabilir.
c) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu bir defa daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderebilir.
d) Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul etmişse Cumhurbaşkanı bu kanunu artık Resmi Gazetede yayımlamak zorundadır.
e) Cumhurbaşkanı beğenmediği kanunu Resmi Gazetede yayımladıktan sonra Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilir.

5. Hukukî pozitivizm hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Hukukî pozitivizm, "Viyana Çevresi"nden esinlenmiştir.
b) Hukukî pozitivizm, formel veya ampirik olarak doğrulanamayan önermeleri bilim alanına yabancı olarak kabul eder ve bu önermeleri reddeder.
c) Hukukî pozitivizme göre, hukuk fizik ötesine ait değildir.
d) Hukukî pozitivizme göre, tüm insanlara has bir "tabiî akıl" vardır.
e) Hukukî pozitivizme göre, değerler "reel" dünyaya ait *entité*ler değildirler. Doğada "iyi" ve "kötü"nün ölçüleri bulunmaz.

6. Aşağıdakilerden hangisi pozitivist teorinin tabiî hukuk teorisine yönelttiği eleştirilerden biri değildir?

a) Tabiî hukuk, hukuk bilimi ile bu bilimin konusunu birbirinden ayırmaktadır. Oysa bunlar bir.irinden ayrılamaz şeylerdir.
b) Tabiî hukuk, tasviri öncüllerden normatif önermeler çıkarılamayacağı yolundaki "Hume Kanunu"nu ihlâl eder.
c) Tabiî hukuk, mutlak bir adalet teorisi hazırlar. Oysa mutlak değerler yoktur.
d) Tabiî hukuk, adalet gibi bir ideale uygun olduğunu iddia ederek herhangi bir sosyal düzeni aklayabilir.
e) Tabiî hukuk dinî ve metafizik bir kaynağa sahiptir.

7. Anayasa hukukunda yaklaşım biçimleri konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) Felsefî yaklaşımda spekülatif düşünce ön planda tutulur.
b) Sosyolojik yaklaşımda konular ampirik açıdan incelenir.
c) Sosyolojik yaklaşımın geçerlilik kriteri, gerçeklikle uyuşum, yani ampirik tutarlılıktır.
d) Hukukî yaklaşımın geçerlilik kriteri iç mantıki tutarlılıktır.
e) Dogmatik açıdan yapılan bir anayasa hukuku çalışmasında varılan sonuçlar, Türkiye için olduğu kadar, başka ülkeler, örneğin Almanya, İtalya için de geçerlidir.

8. Anayasa hukukunun klasik teorisinin en ünlü üç temsilcisi, Carré de Malberg, Duguit, ve Hauriou'dur. Bu yazarlar hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
a) Carré de Malberg, sosyal dayanışma olgusuna büyük önem vermiştir.
b) Léon Duguit, anayasa hukuku alanında pozitivist teorinin kurucusu olmuştur.
c) Maurice Hauriou, anayasa hukuku alanında "müessese teorisi"nin kurucusu olmuştur.

d) Bu üç büyük yazarın üçü de siyasal bilim yaklaşımını savunurlar.
e) Hiçbiri

9. Yeni anayasa hukukunun en önemli temsilcisi Louis Favoreu'dür. Louis Favoreu ve onun savunduğu yeni anayasa hukuku hakkında aşğıdakilerden hangisi söylenemez?
a) Louis Favoreu'ye göre, anayasa bugün bir fikir, bir ideal kavram olmaktan çıkıp, hukuken müeyyide-lendirilen bir norm haline gelmiştir.
b) Yeni anayasa hukuku döneminde anayasa hukuku yargısallaşmıştır.
c) Yeni anayasa hukuku döneminde kamu hukuku-özel hukuk ayrımı derinleşmiştir.
d) Yeni anayasa hukukuna jürisprüdansiyel (içtihadî) anayasa hukuku da denir.
e) Hiçbiri

10. (Bu soru *Uluslararası İlişkiler Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır) X devleti, Y devletiyle bir uluslararası andlaşma imzalamıştır. X devleti daha sonra bu uluslararası andlaşmaya uymamıştır. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası hukuk bakımından söylenemez?
a) X devleti uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Zira uluslararası hukukun temeli *pacta sunt servanda* ilkesidir.
b) Uluslararası hukukun nihaî müeyyidesi savaştır. Ancak bu müeyyide hâlâ ilkel düzeydedir ve adem-i merkezi niteliktedir.
c) Savaş uluslararası hukukun müeyyidesi olamaz. Savaş, uluslararası hukuk bakımından devamlı bir haksız fiil teşkil eder.

d) Y devleti, X devletine karşı savaş açarsa, bu savaş *bellum justum*dur, zira bu savaş *pacta sunt servanda* ilkesinin ihlali üzerine açılmıştır.
e) Uluslararası hukukta *pacta sunt servanda* ilkesinin ihlâli *causus belli* oluşturabilir.

10. (Bu soru *Çalışma Ekonomisi Bölümü* öğrencileri tarafından cevaplandırılacaktır) Aşağıdakilerden hangisi bir pozitif statü hakkıdır?
a) Din hürriyeti
b) Dernek hürriyeti
c) Sağlık hakkı
d) Konut dokunulmazlığı
e) Haberleşme hürriyeti

Öğrencinin imzası:

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***
Cevap anahtarı sınav bittikten dan 10 dakika sonra, bölümünüz ilân panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı alınız.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludag.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 23

AY99Büt-Gece-Kamu

U.Ü.İ.İ.B.F.KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI

Görükle, 25 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Kaynak kullanmak yasaktır.
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. **Lütfen okunaklı bir şekilde yazınız.** Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Her soru 20 puan değerindedir.
7. Sınav süresi 20 dakikadır.

SORULAR

1. Temsilî bir demokrasi sisteminin uygulandığı bir ülkede, A seçim çevresinde milletvekili adayı M, eğer seçilirse seçim bölgesine üniversite kurulması için kanun teklifi vereceğini seçim çalışmalarında vaad etmiş, ne var ki seçildikten sonra, böyle bir kanun teklifi vermediği gibi, seçim bölgesine bir daha da uğramamıştır. Milletvekili M hakkında bir şey yapılamaz. Neden? (Cevabı izleyen boşluğa yazınız).

2. *"Devlet sosyolojik anlamda, kaynağını belirli sebeplerin etkisi altında vukua gelen mücadelede, gasp ve yağma da bulur. Dünya tarihinde devlet için, topluca yapılan mücadele, gasp ve yağmadan başka bir kaynaktan bahs edilemez. Sosyolojik anlamda devletin dış görünüşü tahakkümdür; iç görünüşü ise, teb'aların efendiler zümresi tarafından ekonomik yönden sömürülmesidir".*

Devletin kökeni hakkında yukarıdaki paragrafta ilerilen sürülen görüş hangi düşünür tarafından savunulmuş olabilir? (Sadece ismini yazınız. Başka açıklama yapmayınız).

. . . . . .

3. Her federal devlet iki-meclislidir. Neden?

. . . . . .

4. Bu düşünce akımı 1920'lerden itibaren fizikçi Philip Frank, matematikçi HansHahn, sosyolog Otto Neurath, felsefeci Moritz Schilik ve Rudolf Carnap etrafında kurulmuştur. Bu düşünce akımı "mantıkçı pozitivist" bir açıdan hareketle, tüm bilimler için geçerli, biçimsel bir dil, "birleştirilmiş bir bilim dili" hazırlamaya çalışmıştır. Hukukî pozitivizm de bu dü-

şünce akımından etkilenmiştir. Bu düşünce akımının ismi nedir? (Sadece ismini yazınız. Başka açıklama yapmayınız).

5. Pozitivist teoriye göre, anayasal konulara her ne kadar tarihî, felsefî, sosyolojik açılardan yaklaşılabilirse de, anayasa hukuku kendisine yabancı olan tüm unsurlardan kurtulmalıdır. Bu görüşe anayasa hukuku teorisinde ne isim verilir?

. . . . . .

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludağ.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 24

AY99Büt-Gece-A (Uİ+Çeko)

U.Ü.İ.İ.B.F
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜMLERİ
ANAYASA HUKUKU BÜTÜNLEMESİ (Birinci Öğretim)
Görükle, 25 Haziran 1999
(A Grubu)

No:
Ad-Soyad:
Bölüm:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Sınavda her türlü **kaynak** (anayasa, kitap, defter, not, fotokopi, vs.) **kullanmak serbesttir**. Ancak öğrencilerin sınav başladıktan sonra **birbirinden kaynak alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kağıt değiştirilmez.
7. Bir soruda biri iptal edilse bile, iki işaretleme olduğunda, o kağıt şablonla değerlendirilememektedir. Bu nedenle, tablodaki işaretlemenizi kesin karar verdikten sonra yapınız. Yaptığınız ilk işaretlemeyi iptal etmeyiniz ve değiştirmeyiniz. Bu kurala aykırılık durumunda, soru başına 10 puan düşülecektir.

8. Sınav süresi 20 dakikadır.
9. Değerlendirme yandaki formüle göre yapılır. Bu formüle göre ise doğru cevap +10, yanlış cevap ise –2.5 puan değerindedir.

$$R_b = R - \frac{W}{a-1}$$

R_b : Düzeltilmiş puan
R : Doğru sayısı
W: Yanlış sayısı
a : Seçenek Sayısı

A A CEVAP TABLOSU A A

1. (a) (b) (c) (d) (e)	6. (a) (b) (c) (d) (e)
2. (a) (b) (c) (d) (e)	7. (a) (b) (c) (d) (e)
3. (a) (b) (c) (d) (e)	8. (a) (b) (c) (d) (e)
4. (a) (b) (c) (d) (e)	9. (a) (b) (c) (d) (e)
5. (a) (b) (c) (d) (e)	10. (a) (b) (c) (d) (e)

SORULAR

1. Pozitivist teoriye göre, anayasal konulara her ne kadar tarihî, felsefî, sosyolojik açılardan yaklaşılabilirse de, anayasa hukuku kendisine yabancı olan tüm unsurlardan kurtulmalıdır. Bu görüşe anayasa hukuku teorisinde ne isim verilir?

a) Saflık
b) Metod bağdaştırmacılığı
c) Hume Kanunu
d) Obiter dictum
e) Aksiyoloji

2. Anayasa hukukunun klasik teorisi hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Anayasa hukukunun klasik teorisinin en önemli özelliği, anayasal metinlerin incelenmesine büyük önem vermesidir.
b) Klasik teori, genellikle "yönetenleri" inceliyor, "yönetilenleri" ise görmezden geliyordu.

c) Anayasa hukukunun klasik teorisinin en önemli temsilcileri arasında, Carré de Malberg, Duguit, ve Hauriou sayılabilir.
d) Klasik teorinin incelemeyi çok sevdiği konulardan biri de "siyasal partiler"dir.
e) Klasik teoriye mensup yazarlar arasında şiddetli doktrin çatışmaları olsa da, bu yazarların inceleme konuları arasında benzerlik vardır. Tüm konular devlet merkezlidir.

3. Anayasa hukukunun klasik teorisine 1950'lerden itibaren, özellikle Maurice Duverger tarafından, şiddetli eleştiriler yöneltilmiştir. Aşağıdaki eleştirilerden hangisi klasik teoriye yöneltilen eleştirilerden biri değildir?
a) Klasik teorinin yaklaşım biçimi, gerçek dışıdır. Ortaya attığı kavram ve kategoriler yapaydır.
b) Siyasal hayat, siyasal ve anayasal kurumlar arasında sürekli bir kavganın eseridir. Oysa klasik teori bu kavgayı görmezden gelir.
c) Klasik teori, devleti ve onu tecessüm ettiren yöneticileri tanrılaştır ve böylece egemen sosyal gruplara yarar sağlar.
d) Klasik teori, muhafazakar ve güçlülerin hizmetindedir.
e) Klasik teori, soyut kavramlar ile uğraşmakta, arayasal metinlerin önemini ihmal etmektedir.

4. 1950'lerden itibaren anayasa hukukunun klasik teorisi egemenliğini yitirdi ve yerini siyasal bilim yaklaşımına devretti. Siyasal bilim yaklaşımı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
a) Siyasal bilim yaklaşımı, olguların analizine dayanan sosyolojik bir yaklaşımı savunuyordu.
b) Siyasal bilim yaklaşımı, tasviri değil, normatif idi.

c) Siyasal bilim yaklaşımı, anayasadaki soyut kategorilele değil, onların arakasında yatan somut gerçekler le ilgileniyordu.
d) Siyasal bilim yaklaşım biçimi, anayasayı önemsemiyordu.
e) Siyasal bilim yaklaşımı, siyasal yaşamın ve kurumların işleyişinin, anayasal kuralların dışında cereyan ettiğini ediyordu.

5. Yeni anayasa hukukunun en önemli temsilcisi Louis Favoreu'dür. Louis Favoreu'ye göre yeni anayasa hukukunun üç ayrı konusu vardır. Buna paralel olarak Louis Favoreu, yeni anayasa hukukunu üçe ayırmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir?
a) Kurumsal anayasa hukuku
b) Normatif anayasa hukuku
c) Şeklî anayasa hukuku
d) Maddî anayasa hukuku
e) Hiçbiri

6. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bakanlar değil, başbakan milletvekili olmak zorundadır.
b) Başbakan değil, bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
c) Hem başbakan, hem bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
d) Ne başbakan, ne de bakanlar milletvekili olmak zorundadır.
e) Hiçbiri

7. 1982 Anayasasına göre Kanun Hükmünde Kararnameler ile aşağıdakilerden hangisi hakkında düzenleme yapılamaz? (Uyarı: Buradaki kanun hükmünde kararnameler olağan dönem kanun hükmünde kararnameleridir).

a) Valilikler
b) Bakanlıklar
c) Yüksek öğretim kurumları
d) Siyasî partiler
e) Hiçbiri

8. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilir?
a) Milletlerarası andlaşmalar
b) TBMM içtüzüğü
c) Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri
d) Sıkıyönetim ilan kararı
e) Hiçbiri

9. 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun ilk şekli için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) Ulusal egemenlik ilkesi benimsenmiştir.
b) Meclis hükümeti sistemini kurmuştur.
c) Meclis Başkanı Bakanlar Kurulunun (Vekiller Heyetinin) doğal başkanıdır.
d) Yürütme kuvveti ve yasama yetkisi milletin gerçek ve tek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisinde toplanır.
e) İcra vekillerini Meclis Başkanı tayin eder, gerektiğinde bunları yine o değiştirir.

10. Milletvekili A, TBMM Genel Kurulunda konuşmacı kürsüsünde konuşma yaparken kendisine küfreden milletvekili B'yi silahını ateşleyerek vurmuştur. B olay yerinde (Genel Kurulda) ölmüştür. 1982 Anayasasına göre milletvekili A hakkında yapılacak işlem konusunda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Olay TBMM Genel Kurulunda ve meclis çalışmaları sırasında olduğuna göre, burada yasama sorumsuzluğu var-

dır. Bu sorumsuzluk tam ve mutlaktır. Milletvekili A hakkında bir şey yapılamaz.

b) Burada yasama sorumsuzluğu işlemez. Ama yasama dokunulmazlığı söz konusudur. Yasama dokunulmazlığı Meclis kararıyla kaldırılırsa, milletvekili Yüce Divanda yargılanır.
c) Burada yasama sorumsuzluğu işlemez. Ama yasama dokunulmazlığı söz konusudur. Yasama dokunulmazlığı Meclis kararıyla kaldırılırsa, milletvekili Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanır.
d) Burada yasama dokunulmazlığı işlemez. Ağır cezalık suçüstü hali vardır. Milletvekili normal bir vatandaş gibi tutuklanabilir ve yargılanabilir.
e) Hiçbiri

Öğrencinin İmzası :

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Cevap anahtarı sınav bittikten dan 10 dakika sonra, bölümünüz ilân panosuna asılacaktır. Cevaplarınızı alabilirsiniz.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludag.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Dördüncü Bölüm
TÜRK ANAYASA DÜZENİ SINAVLARI

Bu bölümde Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünde okuttuğum "Türk anayasa düzeni" dersinde 1997-1998 ve 1998-1999 öğretim yıllarında yaptığım vize, final ve bütünleme sınavları verilmiştir.

A. 1997-1998 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler
   2. Finaller
   3. Bütünlemeler
B. 1998-1999 Öğretim Yılı Sınavları
   1. Vizeler
   2. Finaller
   3. Bütünlemeler

A. 1997-1998 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI

1. VİZELER

Sınav no 1

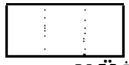

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ ARASINAVI

Görükle, 24 Nisan 1998, Saat 10.00

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Sınavda Anayasa metni kullanmak serbesttir.** Anayasa metni dışında kalan ders kitabı, defter, not vs. kullanmak yasaktır. Öğrencilerin birbirinden anayasa alıp vermelerine izin verilmez.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Yanınızda tükenmez kalem yoksa bu defaya mahsus kurşun kalem kullanabilirsiniz. Ancak gelecek sınavlarda yanınızda tükenmez kalem bulundurunuz.
7. İşaretlemelerinizi özenle yapınız Her ne sebeple olursa olsun kağıt değiştirilmez; ikinci kağıt verilmez.
8. Sınav süresi 10 dakikadır.

9. Değerlendirme: Her soru 20 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.

A A	CEVAP TABLOSU	A A
	1. (a) (b) (c) (d) (e)	
	2. (a) (b) (c) (d) (e)	
	3. (a) (b) (c) (d) (e)	
	4. (a) (b) (c) (d) (e)	
	5. (a) (b) (c) (d) (e)	

SORULAR

1. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Tüzük" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığının iznine bağlıdır"*. Bu düzenleme Anayasaya uygun mudur?
   a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde yerleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere yerleşebilir.
   b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.
   c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, kamu makamları, örneğimizde Belediye, o yer için kamu yararı düşüncesi ile bir takım düzenlemeler yapabilir.
   d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan yerleşme izninin verilmesinde din, dil, ırk, etnik grup, gelinen bölge vb. bakımlardan ayrımcılık yapılmamasıdır.
   e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Sağlıklı kentleşme günümüzde önemlidir. Devletin ve kamu makamlarının en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sağlıklı bir çevrede yaşama imkanı sağlamaktır.

2. 1982 Anayasasının kurduğu sistemin genel olarak hukuk devleti ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Ne var ki bu Anayasanın kurduğu sistemde hukuk devleti ilkesiyle bağdaşması güç olarak görülebilecek bir kaç husus vardır. Bunlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Kanuni hakim güvencesi bakımından Anayasanın öngördüğü bir takım istisnalar vardır.
   b) Yasama organının hukuka bağlılığı sorunu 1982 Anayasasında tartışmalıdır.
   c) Uyarma ve kınama disiplin cezalarına karşı yargı yolu kapalıdır.
   d) Yargı tam anlamıyla bağımsız değildir. Zira, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Başkanı Adalet Bakanıdır.
   e) Valilerin olağanüstü nedenlerle aldığı idari kararlara karşı dava açılamaz.

3. *1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu, madde 4:* "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milletin yegane ve hakiki mümessili olup Millet namına hakkı hakimiyeti istimal eder".
   Aynı Kanun madde 5: "Teşrii salahiyeti ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder".
   Aynı Kanun madde 7: "Meclis, icra salahiyetini, kendi tarafından müntehap Reisicumhur ve onun tayin edeceği bir İcra Vekilleri Heyeti marifetiyle istimal eder. Meclis, Hükümeti her vakit murakabe ve ıskat eder".
   Yukarıdaki maddeler ışığında, 1924 Anayasasının kurduğu hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Meclis Hükümeti Sistemi
   b) Parlâmenter Sistem
   c) Başkanlık Sistemi
   d) Yarı-Başkanlık Sistemi
   e) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı Sistemi

4. Aşağıda Atatürk'ten bir alıntı yapılmıştır.
"Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan ve sahip olan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir".
Atatürk'ün savunduğu millet anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Objektif Millet Anlayışı
b) Afaki Millet Anlayışı
c) Mücerred Millet Anlayışı
d) İradi Millet Anlayışı
e) Hiçbiri

5. "Devlet düzeni" ile "çete düzeni" arasındaki fark, aşağıdakilerden hangisidir?
a) Devletin kullandığı cebir meşrudur, çete düzeninin kullandığı cebir ise gayri-meşrudur.
b) Çete düzeninin kuralları çete lideri tarafından konur. Oysa devlet düzeninin kuralları meşru otorite tarafından konulur.
c) Çete düzeninin cebri ile hukuk düzeninin cebri arasında nitelik bakımından değil, nicelik bakımından bir fark vardır.
d) Cebir düzeni olmaları bakımından çete düzeni ile devlet düzeni arasında fark yoktur.
e) Çete düzeninin cebri çetenin özel çıkarlarını korumak için kullanılır. Devlet düzeninin cebri ise toplumun genel çıkarı için kullanılır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 2

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ ARASINAVI

Görükle, 14 Nisan 1998, Saat 17.00

(A Grubu)

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI (OKUMADAN CEVAPLAMAYA GEÇMEYİNİZ!)

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Sınavda Anayasa metni kullanmak serbesttir.** Anayasa metni dışında kalan ders kitabı, defter, not vs. kullanmak yasaktır. Öğrencilerin birbirinden anayasa alıp vermelerine izin verilmez.
3. Sorularda olabilecek yazı ve baskı hatası gibi teknik sorunlar dışında sınav görevlilerine sınavda soru sormayınız.
4. Sınav çoktan seçmeli test usûlünde hazırlanmıştır. Her sorunun sadece bir doğru cevabı vardır. Doğru seçeneğin cevap tablosundaki soru numarasının hizasında yer alan parantez içindeki harfin üstünü karalayarak [örneğin (b)] belirtiniz. Karalama parantezlerin içini dolduracak, ama dışına taşmayacaktır. Yanlış bulduklarınız için ise hiç bir işaret koymayınız. Değerlendirme şablonla yapılacağından cevap tablosu dışında yapılan işaretlemelerin dikkate alınması mümkün değildir.
5. Soruları kelimelerin altını çizerek okuyabilir; gerekiyorsa sorular kısmındaki boşluklara karalama yapabilirsiniz.
6. İşaretlemelerinizi tükenmez veya mürekkepli kalemle yapınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Yanınızda tükenmez kalem yoksa bu defaya mahsus kurşun kalem kullanabilirsiniz. Ancak gelecek sınavlarda yanınızda tükenmez kalem bulundurunuz.
7. İşaretlemelerinizi özenle yapınız Her ne sebeple olursa olsun kağıt değiştirilmez; ikinci kağıt verilmez.
8. Sınav süresi 10 dakikadır.
9. Değerlendirme: Her soru 20 puan değerindedir. Yanlış doğruyu götürmez.

A A	CEVAP TABLOSU	A A
	1. (a) (b) (c) (d) (e)	
	2. (a) (b) (c) (d) (e)	
	3. (a) (b) (c) (d) (e)	
	4. (a) (b) (c) (d) (e)	
	5. (a) (b) (c) (d) (e)	

SORULAR

1. X İlinde salgın bir hastalık çıkmış, Bakanlar Kurulu da, bu hastalık ile mücadele etmek için, çıkardığı bir Tüzük ile, X İline seyahat edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu Tüzük, 1982 Anayasasına uygun mudur?
   a) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 23'üncü maddesinde seyahat hürriyeti güvence altına alınmıştır. Herkes hiç bir sınırlamaya tabi olmaksızın Türkiye sınırları içinde istediği yere seyahat edebilir.
   b) Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, sınırlama kanunla yapılmamıştır.
   c) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, aksi taktirde söz konusu bulaşıcı hastalığın, yurt geneline yayılması tehlikesi vardır.
   d) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Çünkü, Anayasanın 13'üncü maddesinde öngörülen genel sınırlama sebeplerinden bir tanesi "genel sağlığın korunması"dır.
   e) Söz konusu düzenleme Anayasaya uygun veya aykırı olabilir. Önemli olan bu düzenlemenin öngörülen amaç ile "orantılı" olup olmadığıdır.

2. 1876 Kanunu Esasisi iki-meclisli bir parlâmento öngörmüştür. Kanunu Esasinin kurduğu ve günümüzde "senato"lara tekabül edebilecek olan ikinci meclisin ismi nedir?
   a) Heyeti Ayan
   b) Heyeti Mebusan
   c) Meclisi Mebusan
   d) Şurayı Devlet
   e) Divanı Ali

3. *20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanununu, madde 2:* "İcra kudreti ve teşrii selahiyeti milletin yegane ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder".
   Aynı Kanun madde 8: "Büyük Millet Meclisi, hükümetin inkısam eylediği devairi kanunu mahsus mucibince intihap kerdesi olan vekiller vasıtası ile idare eder. Meclis, icrai hususat için vekillere veçhe tayin ve ladelhace bunları tebdil eyler".
   Yukarıda alıntılanan 2 ve 8'inci maddeler ışığında 1921 Anayasamızın kurduğu hükümet şekli aşağıdakilerden hangisidir?
   a) Meclis Hükümeti
   b) Kuvvetler Birliği ve Görevler Ayrılığı
   c) Başkanlık Sistemi
   d) Parlamenter sistem
   e) Yarı-Başkanlık Sistemi

4. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sistemi bakımından çok az fark vardır. Bu farklardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?
   a) 1961 Anayasasında Anayasanın ruhuna uygunluk şartı yoktur.

b) 1961 Anayasasında genel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
c) 1961 Anayasasında sadece özel sebeplere uygunluk şartı yoktur.
d) 1961 Anayasasında sınırlamanın kanunla olması şartı yoktur.
e) 1961 Anayasası demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartı yoktur.

5. X devletinde yürütme organı Kral ve Kabineden oluşmaktadır. Kabine ise, Kralın atadığı başbakan ve onun atadığı bakanlardan oluşmaktadır. Bakanların parlâmento karşısında hem kollektif hem bireysel sorumluluğu vardır. Bu verilere göre, X devletinin hükümet sistemi hakkında ne söylenebilir?
a) X devleti anti-demokratik bir krallıktır.
b) X devletinde başkanlık rejimi vardır.
c) X devletinde parlâmenter sistem vardır.
d) X devletinde yarı-başkanlık sistemi vardır.
e) X devletinde meclis hükümeti sistemi vardır.

Öğrencinin İmzası:

☞ *İsminizi ve numaranızı yazdınız mı? (Test sınavlarında isimsiz numarasız kağıtların sahiplerinin tespiti mümkün değildir).*

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

2. FİNALLER

Sınav no 3

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ FİNALİ

Görükle, 18 Haziran 1998, Perşembe, Saat 09.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Kaynak (anayasa, kitap, defter, not, vs.) kullanmak serbest; ama kaynak değişimi yasaktır.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
4. Cevaplarınızı bu kağıdın bu yüzüne soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Arka yüze geçmeyiniz. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Kısa, öz ve açık olunuz. Yorum yapmayınız. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Süre 30 dakikadır. Değerlendirme: 20 p, 20 p, 20 p, 40 p. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. 1982 Anayasasının kurduğu anayasal sistem, adi kanunlar alanında egemenliğin kullanılması bakımından hangi demokrasi tipine girmektedir? Neden? (Sistemin adını belirtip, sadece nedenini yazınız. Başka açıklama yapmayınız!) (20 puan).

   Adı: . . . . . .

   Çünkü, ...

2. 1982 Anayasasına göre, ibadet hürriyeti, olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi ile sınırlandırılabilir mi? (a'yı ya da b'yi yuvarlak içine alıp bir cümleyle gerekçesini yazınız) (20 puan).

a) Evet, sınırlandırılabilir. Çünkü . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

b) Hayır, sınırlandırılamaz. Çünkü. . . . . .

. . . . . .

3. Milletvekili A, Meclis Genel Kurulu konuşmacı kürsüsünde konuşma yaparken kendisine sataşan milletvekili B'yi silahını çekerek vurmuştur. B kaldırıldığı hastanede ölmüştür. Milletvekili A hakkında bir şey yapılabilir mi? (20 p).

a) Yapılamaz. Çünkü. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

b) Yapılabilir (Bu halde yapılacak şeyin ne olduğunu ve bunun için izlenecek usulü belirtiniz) . . . . . .

4. Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Neticede işaretle yapılan oylamada Başkan 340 oy ile kabul edildiğini açıklamıştır. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Yapılan anayasa değişikliği anayasaya uygun mudur? Aykırı mıdır? Uygunsa neden? Aykırı ise bu aykırılıklar nelerdir? Ve bu aykırılıkların giderilmesi için neler yapılabilir? Sonuçları neler olur? (40 p). . . . . .

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 4

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ FİNALİ

Görükle, 9 Haziran 1998, Salı, Saat 16.30

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Kaynak (anayasa, kitap, defter, not, vs.) kullanmak serbest; ama kaynak değişimi yasaktır.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
4. Cevaplarınız bu kağıdın bu yüzüne soruların altına yazınız. **Arka yüze geçmeyiniz.** Okunaklı bir şekilde yazanız. Sadece istenilene cevap veriniz. Kısa, öz ve açık olunuz. Yorum yapmayınız. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
5. Süre 25 dakikadır. Değerlendirme: Her soru eşit değerdedir.

SORULAR

1. Varsayalım ki, X ili, Türkiye Cumhuriyetinden ayrılarak bağımsız bir devlet kurmuştur. Kurulan yeni devlet, Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmıştır. 1995 yılı genel seçimlerinde bu X ilinden seçilen milletvekillerinin milletvekillikleri sona erer mi? Ererse neden? Ermezse neden? (Yorum yapmayınız. *"Erer"* veya *"Ermez"* dedikten sonra **kısaca** nedenini açıklayınız).

2. Anayasamızın 153'üncü maddesine göre, *"Anayasa Mahkemesi kararları kesindir. .. Anayasa Mahkemesi kararları. .. yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar".*

Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlamadığı kişi, kurum, organ vs. var mıdır? Varsa, kimdir/nedir ve neden? Yoksa neden? (*"Yoktur. Çünkü..."; "Vardır. Bu ... kurum/organ/kişidir. Çünkü...."* şeklinde cevap veriniz. *"Çünkü...."* kısmındaki cevabınız 30 kelimeyi geçmesin).

3. Özelleştirme yapmak amacıyla çıkarılan kanun ve kanun hükmünde kararnamelere karşı Anayasa Mahkemesinde bir çok iptal davası açılmıştır. Özelleştirme kanunlarının ve kanun hükmünde kararnamelerinin anayasa aykırı olduğunu kanıtlamak için kamu oyunda sıkça kullanılan bir argümana göre, Anayasamızda "devletleştirme" (m.47) öngörülmüş, ancak "özelleştirme" öngörülmemiştir. Anayasamızda gerçekten de, iddia edildiği gibi, "devletleştirme"ye izin veren bir madde vardır. Ama Anayasamızda "özelleştirme"den bahsedilmemektedir. Bu argümanın geçerliliğini anayasa hukuku bilgileriniz açısından değerlendiriniz. (*"Geçerlidir"* veya *"Geçersizdir"* dedikten sonra **kısaca** gerekçenizi açıklayınız).

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

CEVAPLAR

3. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 5

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ BÜTÜNLEMESİ

Görükle, 9 Temmuz 1998, Perşembe, Saat 09.00

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
3. İlk dört soruda a veya b şıkkını yuvarlak içine aldıktan sonra, nedenini açıklayınız.
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bırakılan boşluk cevap için yeterlidir. Noktalı boşlukların dışına taşan cevaplar okunmaz. Bir satır noktalı boşluğa iki satır yazmayınız. Tüm cevaplar için maksimum 10 kelime kullanılacaktır. 10 kelimeden sonrası değerlendirilmez.
5. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
6. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
7. Süre 25 dakikadır. Değerlendirme: Her soru 20 puan değerindedir. **Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.**

SORULAR

1. X sayılı KHK, Y sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmıştır. KHK bir yıl sonra TBMM tarafından reddedilmiştir. Y sayılı Kanun yeniden ve kendiliğinden uygulanabilir hale gelir mi? Neden? (Cevap: Özbudun, s.211) (a ve ya b şıkkını yuvarlak içine aldıktan sonra nedeni yazınız)

   a) Evet. Gelir. b) Hayır. Gelmez

Çünkü,. . . . . .

2. Milletvekili olmayan Bakan B, karısıyla birlikte akşam yemeği için, Ankara'da Çankaya semtinde bulunan bir lokantaya gitmiştir. Yemek sırasında komşu masada oturan M, Bakan B'nin Karısı K'ye laf atmış, bunun üzerine Bakan B, sandalyesiyle M'ye vurmuştur. M'nin kolu kırılmıştır. Bakan B hakkında yapılması gereken işlem nedir? Neden? Bu işlemin sonucu olumlu olursa Bakan B nerede yargılanır? (Anayasa m.83, 100, 112) . . . . . .

3. Bir konuta malik olmayan vatandaş V kirada oturmaktadır. İşten çıkarılan V, kirayı ödeyememiş ve ev sahibi V'yi evden atmıştır. V'nin kendisine yardım edebilecek bir yakını da yoktur. Anayasanın kendisine konut hakkı tanıdığını öğrenen vatandaş V, kendisine konut verilmesi için Valiliğe başvurmuş Valilikten 60 gün cevap alamayınca da Valilik hakkında idare mahkemesinde dava açmıştır. Bu davayı kazanabilir mi? (Cevap: Özbudun, s.111).

a) Kazanabilir. b) Kazanamaz.

Çünkü,. . . . . .

4. Anayasanın X maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Neticede işaretle yapılan oylamada Başkan 400 oy ile kabul edildiğini açıklamıştır. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

   Bu anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde usulüne uygun olarak iptal davası açılmıştır. Siz Anayasa Mahkemesi üyesi olsaydınız, ne karar verirdiniz? Neden? (Cevap: Anayasa m.175, 148).

   a) İptal kararı verirdim. b) Davayı reddederdim.

   Çünkü. . . . . .

   . . . . . .

   . . . . . .

   . . . . . .

5. Aşağıdakilerden hangisi Milli Güvenlik Kurulunun oluşumunda yer almaz? (Doğru seçeneği yuvarlak içine alınız. Başka işlem yapmayınız. **Uyarı:** Doğru cevap +20 puan, yanlış cevap -20 puandır. Kesin doğru cevabını bilmiyorsanız boş bırakmanız yararınıza olabilir.) (Cevap: Anayasa m.118).

   a) Cumhurbaşkanı
   b) Jandarma Genel Komutanı
   c) Emniyet Genel Müdürü
   d) İçişleri Bakanı
   e) Dışişleri Bakanı

Başarılar dilerim

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 6

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ BÜTÜNLEMESİ

Görükle, 30 Haziran 1998, Salı, Saat 16.30

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
2. Kaynak (anayasa, kitap, defter, not, vs.) kullanmak yasaktır.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız.
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. Kağıt değiştirilmez.
5. **Okunaklı** bir şekilde yazınız. **Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.**
6. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
7. Değerlendirme: Her soru 25 puandır. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. Varsayalım ki, 11.2.1964 tarih ve 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun Çeşitli Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkındaki X Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile şu hüküm getirilmiş olsun:

   "Yurt içinde askere alınmış olup kıtasına sevk edilirken veya katıldıktan sonra yurt dışına kaçıpta ilgili kanunların kabul ettiği süre içinde dönmeyenlerin Türk vatandaşlığını kaybettiğine Bakanlar Kurulu karar verir".

   Bu hüküm Anayasaya uyugun mudur? (a veya b şıkkını seçtikten sonra gerekçesini yazınız).

   a) Uygundur. b) Aykırıdır.

Çünkü, ...

2. Anayasamızın 119 ve 120'nci maddesinde sayılan hallerde Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu olağanüstü hal ilan edebilir. Eğer bu şekilde toplanan Bakanlar Kurulu olağanüstü hal ilanına karar verirse, bu karar Resmi Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Meclis olağanüstü hali onaylayabilir, kaldırabilir ve keza Bakanlar Kurulunun istemi üzerine her defasında dört ayı geçmemek üzere, olağanüstü hal süresini uzatabilir (AY, m.121).

TBMM'nin olağanüstü halin ilanına veya uzatılmasına ilişkin kararları Anayasa Mahkemesince denetlenebilir mi? (a veya b şıkkını seçtikten sonra gerekçesini yazınız).

a) Denetlenebilir b) Denetlenemez

Çünkü . . . . . .

3. Varsayalım ki bir anayasa değişikliği teklifi 300 milletvekilinin kabul oyu ile kabul edilmiştir. Bu değişiklik anayasaya aykırıdır. Bu anayasa değişikliği aleyhinde Anayasa Mahke-

mesinde hangi süre içinde ve kimler tarafından iptal davası açılabilir?

- Dava açma süresi: . . . . . .
- Dava açma hakkına sahip olanlar: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

4. Türk anayasa düzeninde, anayasa, kanun, kanun hükmünde kararname, milletlerarası andlaşma ve tüzüğün normlar hiyerarşisindeki yerlerini şekil yardımıyla gösteriniz. (Başka bir açıklama yapmayınız).

Numaranızı ve isminizi yazdınız mı?

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

A. 1998-1999 ÖĞRETİM YILI SINAVLARI

1. VİZELER

Sınav no 7

TAD99Vize-Gün

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ VİZESİ

Görükle, 15 Nisan 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. **Sadece Türk anayasa metinleri kullanılabilir.** Bunun dışında kayrak (kitap, defter, not vs.) kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. (Bu sınava ilk kez girenler, kurşun kalem kullanabilir. Bu takdirde, kalemi bastırarak koyu bir şekilde yazınız).
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. Kağıt değiştirilmez.
5. Okunaklı bir şekilde yazınız. Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
6. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
7. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 25 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. *"Anayasa hukuku, sadece Anayasa adı verilen kanunun ele aldığı kurumları incelemekle yetinemez. Anayasa denilen kanun, adını verdiği hukuk dalının bir parçasıdır. Tümü değildir. Anayasa Hukuku, teknik hukuk cenderesine sıkıştırılmaktan ve içine kapanık ve statik bir sosyal bilim kolu olmaktan çıkalı hayli zaman olmuştur. Bugünün Anayasa Hu-*

kuku, siyasal ve sosyal gerçeği, tüm olarak ve her yönüyle, incelemek zorundadır".
Yukarıdaki görüşü muhtemelen hangi Türk anayasa hukukçusu savunuyor olabilir? (Sadece ismini belirtiniz).

. . . . . .

2. İngiltere'de *Magna Carta Libertatum, Petition of Rights, Habeas Corpus Act, Act of Settlement, Parliament Acts* gibi devletin siyasal kuruluşunu ve vatandaşların temel hak ve özgürlükleriyle ilgili konuları düzenleyen belgeler vardır. Bu belgeler "anayasa" niteliğinde midir? Neden? (a veya b şıkkını yuvarlak içine alarak, nedenini yazınız).
a) Evet bunlar "anayasa" niteliğindedir. b) Bunlar "anayasa" niteliğinde değildir.
Çünkü, ...

3. *"1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanununun ilk şekline göre, devletin resmî bir dini vardı. Meclis, yasama ve yürütme yetkilerinin sahibiydi. Meclis, yasama yetkisini bizzat kullanırdı. Ancak, yürütme yetkisini kendi seçeceği bakanlar aracılığıyla kullanırdı. Bakanlar kurulu meclisten güvenoyu almak zorunda idi. Bakanlar kurulunun kollektif sorumluluğu vardı. Aynı zamanda bakanların bireysel sorumlulukları da vardı".*
Yukarıdaki paragrafta geçen bazı cümle veya cümleler yanlıştır. Yanlış olanın veya olanların altını çizip aşağıya doğrusunu yazınız.

4. Louis Favoreu, "yeni anayasa hukuku"nu üçe ayırmaktadır. Bunlar nelerdir?
   a) . . . . . .
   b) . . . . . .
   c) . . . . . .

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Cevap anahtarı sınav bittikten 5 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 8

TAD99Vize-Gece

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ VİZESİ

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. **Sadece Türk anayasa metinleri kullanılabilir.** Bunun dışında kayrak (kitap, defter, not vs.) kullanmak **yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. (Bu sınava ilkkez girenler, kurşun kalem kullanabilir. Bu takdirde, kalemi bastırarak koyu bir şekilde yazınız).
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. Kağıt değiştirilmez.
5. Okunaklı bir şekilde yazınız. Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
6. Sadece istenilene cevap veriniz. **Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.**
7. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 25 puan değerindedir. Gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez.

SORULAR

1. 1982 Anayasasının 63'üncü maddesine göre, *"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır."*

   Söz konusu hüküm anayasa hukukun inceleme konusuna girer mi? Girer ise neden? Girmez ise neden? (A veya b şıkkını yuvarlak içine alarak tercih ettikten sonra bir cümle ile nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).

   a) Girer b) Girmez.

Çünkü, ...

2. Osmanlı Padişahı X, Osmanlı tebasından olan Y'yi öldürmüştür. 1876 Kanun-ı Esasîne göre, Padişah X hukuken sorumlu mudur? Sorumluysa neden? Sorumsuzsa neden? (A veya b şıkkını yuvarlak içine alarak tercih ettikten sonra, bir cümle ile nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).
a) Sorumludur b) Sorumsuzdur
Çünkü, ...

. . .

3. İsviçre Federal Anayasasının 25*bis* maddesi kasaplık hayvanların kesim usûlüne ilişkin hükümler içermektedir. Bu hükümler anayasal nitelikte midir? Anayasal nitelikte ise neden? Anayasal nitelikte değilse neden? (A veya b şıkkını yuvarlak içine alarak tercih ettikten sonra, bir cümle ile nedenini açıklayınız. Gerekçesiz doğru tercihe puan verilmez).
a) Anayasal niteliktedir. b) Anayasal nitelikte değildir.

Çünkü . . . . . .

4. Yazar incelediği konuyu, belirli bir ülkede belirli bir tarihte yürürlükte olan anayasanın hükümleri çerçevesinde ele almıştır. Yazar hangi tür anayasa hukuku çalışması yapmıştır? (Sadece ismini belirtiniz. Başkaca bir açıklamada bulunmayınız. Not: Bu soru "Anayasa Hukukunda Yaklaşım Biçimleri" ünitesinde görülen bir bilgiye ilişkindir).

İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten sonra A2 nolu salonun kapısına asılacak, ve bu salonda varsa sorularınız yanıtlanacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

4. FİNALLER

Sınav no 9

TAD99Fin-Gün

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ FİNALİ

Görükle, 10 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Sadece Türk Anayasa metinleri kullanılabilir. Anayasa metni içinde öğrenci tarafından düşülmüş not olabilir. Başka kaynak kullanmak yasaktır. Sınav başladıktan sonra öğrencilerin **birbirinden anayasa alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. **Lütfen okunaklı bir şekilde yazınız.** Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Sınav süresi 25 dakikadır. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 20 puan değerindedir.

SORULAR

1. Mantıkçılar dilin değişik görevleri olduğunu belirtmektedirler. Mantıkçılara göre, bilim, sanat ve hukuk değişik diller kullanmaktadır. Her dil değişik önermelerden oluşmaktadır. Anayasa hukuku kitap ve makalelerinde, Anayasa metinlerinde ve Anayasa Mahkemesi kararlarında hangi tür önermeler kullanılır?

a) Anayasa hukuku kitap ve makalelerinde : . . . . . .

b) Anayasa metinlerinde . . . . . .

c) Anayasa Mahkemesi kararlarında: . . . . . .

2. Bir anayasaya katılık sağlamanın çeşitli yolları vardır. Bunlardan üçü şunlardır: a) Anayasa değişikliği için nitelikli çoğunluk öngörmek; b) Anayasa değişikliği için referandum öngörmek; c) Anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilmesini yasaklamak. Anayasaya katılık sağlamanın dördüncü yolu nedir?

. . . . . .

3. Anayasal kurum ve olgulara sosyolojik ve hukukî açılardan yaklaşılabilir. Ancak bu yaklaşım biçimlerinin geçerlilik kriterleri farklıdır.

Sosyolojik yaklaşımın geçerlilik kriteri nedir? : . . . . . .

Hukukî yaklaşımın geçerlilik kriteri nedir? : . . . . . .

4. Yeni Bakanlar Kurulu göreve başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan güven oylaması yapılmıştır. Oylamaya 520 (beşyüzyirmi) milletvekili katılmıştır. Oylamadan 270 (ikiyüzyetmiş) güven oyu, 230 (ikiyüzotuz) güvensizlik oyu

çıkmış, 20 (yirmi) milletvekili de çekimser kalmıştır. Bakanlar Kurulu güven almış mıdır? (a ve ya b şıkkını seçip, gerekçesini açıklayınız.)

a) Evet. Güven almıştır.

b) Hayır. Güven alamamıştır.

Çünkü, ...

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

5. 1982 Anayasasının 80'inci maddesine göre, "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil ederler". Buna "milletin temsilî" ilkesi denir. Bu ilke "temsilî demokrasi" sisteminin temel ilkelerinden biridir. Bu ilke 1876, 1921, 1924 ve 1961 Anayasalarımızda var mıdır? Yok mudur? Yoksa, aşağıya ilgili Anayasanın hizasına "Yok"; varsa, "Var" yazıp bu ilkenin düzenlendiği madde numarasını belirtiniz.

a) 1876 Anayasası: . . . . . .

b) 1921 Anayasası: . . . . . .

c) 1924 Anayasası: . . . . . .

d) 1961 Anayasası : . . . . . .

İ s minizi ve numaranızı yazdınız mı?

C e vap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 10

TAD99Fin-Gece

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ FİNALİ

Görükle, 1 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Sadece Türk Anayasa metinleri kullanılabilir. Başka kaynak kullanmak yasaktır. Sınav başladıktan sonra, öğrencilerin **birbirinden anayasa alıp vermeleri yasaktır.**
2. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
3. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
4. **Lütfen okunaklı bir şekilde yazınız.** Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
5. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.
6. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 25 puan değerindedir.

SORULAR

1. W.K.Frankena'ya göre göreceliliğin üç ayrı tipi vardır. Bunlar nelerdir?

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

2. Anayasa Mahkemesinin kararlarında kullanılan gerekçeler bakımından ikili bir ayrım yapmak gerekir. Anayasa Mahkemesi kararının temel hukukî dayanağını oluşturan gerekçeye Latince . . . . . denir. Buna karşılık, bu kararın doğruluğunu kanıtlamak için kullanılan yan gerekçeler, bağlayıcı değil, yol gösterici, destekleyicidir. Bu ikinci tür gerekçelere de Latince . . . . . denir.

3. Aşağıdaki önermede yanlışlık var mıdır? Varsa, yanlışlığı yaratan kelime veya kelimelerin altını çizip aşağıya bunun neden yanlış olduğunu açıklayınız. Yanlışlık yoksa, "yanlışlık yoktur" yazınız.

"1876 Kanun-ı Esasîsine göre, Meclisi Mebusan seçimlerinde gizli oy, genel oy, iki dereceli seçim ilkeleri uygulanıyordu".

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

4. Bu yıl sanık A'nın Bursa Ağır Ceza Mahkemesi önünde görülen bir davası vardır. Sanık A, kendisine uygulanacak olan geçen yıl kabul edilen bir kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisindeki oylamasında Anayasaya aykırılık yapıldığını iddia etmektedir. Zira bu kanunun oylamasına 260 (ikiyüzaltmış) milletvekili katılmış, bunlardan 120 (yüzyirmi)si, kabul oyu kullanmış, 100 (yüz)'ü ise red oyu kullanmış, 40 (kırk)ı ise çekimser kalmıştır. Sanık A, mahkemede, Anayasa aykırılık iddiasında bulunmuştur. Bu iddia Bursa Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ciddi bulunmuştur.

Bursa Ağır Ceza Mahkemesi bu Kanunun anayasa aykırılığı konusunda Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunmuştur. Siz Anayasa Mahkemesi üyesi olsaydınız ne karar verirdiniz?

a) Başvuruyu redderdim. Çünkü, ...

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

b) Başvuruyu kabul eder ve kanunu iptal ederdim Çünkü, . . .

İ s minizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

5. BÜTÜNLEMELER

Sınav no 11

TAD99Büt-Gün

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (Birinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ BÜTÜNLEMESİ

Görükle, 1 Temmuz 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Vize notunuz: ..... Final sonuçlarına göre, mezun olmak için sadece bu dersiniz kalmışsa izleyen boşluğa "tek ders" yazınız..... (Yalan beyanlar cezalandırılır!)
2. Sadece Türk Anayasa metinleri kullanılabilir. Anayasa metni içinde öğrenci tarafından düşülmüş not olabilir. Başka kaynak kullanmak yasaktır. Sınav başladıktan sonra öğrencilerin **birbirinden anayasa alıp vermeleri yasaktır.**
3. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
4. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
5. **Lütfen okunaklı bir şekilde yazınız.** Okunamayan kelimelerin bulunduğu cevaplara 0 (sıfır) puan verilir.
6. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 20 puan değerindedir. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.

SORULAR

1. Varsayalım ki, "X sayılı İstanbul'un Sağlıklı ve Düzenli Kentleşmesinin Sağlanması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde yerleşmek Belediye Başkanlığı-*

nın iznine bağlıdır". Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

a) Uygundur b) Aykırıdır

Çünkü . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

2. Türkiye Büyük Millet Meclisinin hükûmeti denetleme yollarından bazıları hükümetin düşmesine yol açabilir. Bazıları ise yol açmaz. Hükümetin düşmesine yol açabilecek denetim yolunun / yollarının sadece ismini/isimlerini yazınız.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

3. Anayasa Mahkemesinin denetleyemeyeceği normlar ve işlemler de vardır. Bunlardan beşini yazınız.

a) . . . . . .

. . . . . .

b) . . . . . .

. . . . . .

c) . . . . . .

. . . . . .

d) . . . . . .

e) . . . . . .

4. Anayasa hukuku konularına hukukî açıdan yaklaşılabilir. Hukukî yaklaşım da kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlar nelerdir? (Sadece isimlerini yazınız)

a) . . . . . .

b) . . . . . .

5. Yeni anayasa hukuku döneminde, anayasa hukukunda üç temel değişiklik oldu. Bunlar nelerdir?

a) . . . . . .

b) . . . . . .

c) . . . . . .

☞ İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludag.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.
Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

Sınav no 12

TAD99Büt-Gece

U.Ü.İ.İ.B.F. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ (İkinci Öğretim)

TÜRK ANAYASA DÜZENİ BÜTÜNLEMESİ

Görükle, 22 Haziran 1999

No:

Ad-Soyad:

SINAV TALİMATI

1. Vize notunuz 50'den düşükse izleyen boşluğa yazınız: .....
2. Mezun olmak için bu dersiniz kalmışsa izleyen boşluğa "tek ders" yazınız: ..... (Yalan beyanlar tespit edilirse cezalandırılır).
3. Sadece Türk Anayasa metinleri kullanılabilir. Başka kaynak kullanmak yasaktır. Sınav başladıktan sonra, öğrencilerin **birbirinden anayasa alıp vermeleri yasaktır.**
4. Numaranızın son üç rakamını, ayrıca sol üst köşedeki üç haneli şeklin içine yazınız.
5. Cevaplarınızı soruları izleyen noktalı boşluklara yazınız. Bu boşluklar yeterlidir. Dışarı taşmayınız. **Kurşun kalem kullanmak yasaktır.** Kırmızı renk kalem kullanmayınız. Kağıt değiştirilmez. Cevabınızı değiştirmek isterseniz, üstünü çiziniz. Bir boşluğa doğrusunu yazınız.
6. Sınav süresi 25 dakikadır. Her soru 20 puan değerindedir. Sadece istenilene cevap veriniz. Gereksiz açıklamalardan puan kırılır.

SORULAR

1. Bir anayasal mesele ile karşı karşıya kalındığında bu meselenin çözümü için, üç adet soru sormak ve bunları sırasıyla cevaplandırmak gerekir. Bu sorular nelerdir?

a) . . . . . .

b) . . . . . .

. . . . . .

c) . . . . . .

. . . . . .

2. *"Madem adalet kriteri farklıdır ve azaltılması mümkün değildir, âdil saymadığından geçerli olmayan kanuna itaat etmeyen yurttaşa yöneticilerin bir şey demeye hakkı olmaz ve üstelik kanunlar çerçevesinde uygar yaşama güvenliği tamamen tahrip edilmiş olur"* (Z. Hafızoğulları).

Bu eleştiri hangi hukuk teorisine (anlayışına) karşı yöneltilmiş olabilir. (Sadece ismini belirtiniz. Başka açıklama yapmayınız). . . . . .

. . . . . .

3. Osmanlı Padişahı X ölmüştür. Geriye, 30 yaşında olan oğlu A, 20 yaşında olan oğlu B ve 35 yaşında olan erkek kardeşi C kalmıştır. 1876 Kanun-ı Esasîsine göre, saltanat kime (A'ya mı, B'ye mi C'ye mi) geçer? Neden? *(Bu soruda gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez).*

a) A'ya geçer.
b) B'ye geçer
c) C'ye geçer.

Çünkü . . . . . .

. . . . . .

4. Varsayalım ki, "X sayılı Terörizm ve Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile şu hüküm getirilmiş olsun: *"Emniyet Makamları gerekli gördükleri kişilerin telefonlarını, bu konuda hâkim kararı almak şartıyla dinleyebilirler. Bu dinleme için Telekom, Turkcell ve Telsim, emniyet makamlarına gerekli kolaylıkları sağlarlar".*

Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur? Neden? (Bu soruda gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez).

a) Anayasaya uygundur.
b) Anayasaya aykırıdır.

Çünkü, ...

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

5. 1982 Anayasanın 85'inci maddesinin değiştirilmesi için 192 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede yapılan her iki gizli oylamada da 340 kabul oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır.

Anayasa değişikliği süreci 1982 Anayasasına uygun mudur? *(Bu soruda gerekçesiz doğru cevaba puan verilmez).*

a) Anayasaya uygundur b) Anayasaya aykırıdır.

Çünkü, ...

. . . . . .

. . . . . .

Seçimlik soru: Bu soruyu cevaplandırmak zorunda değilsiniz. Ancak, yukarıdaki beş sorudan herhangi biri yerine bu soruyu cevaplayabilirsiniz. Bu takdirde yukarıda cevaplamadığınız sorunun üstünü (X) ile çiziniz ve aşağıya bu soruyu hangi soru yerine cevapladığınızı yazınız.

Bu soruyu yukarıdaki. . . . soru yerine seçiyorum.

Soru: "Pozitif hukuk" teriminde geçen "*pozitif*" kelimesi *etimolojik* olarak ne demektir? Türkçe'ye nasıl çevrilebilir?

. . . . . .

☞ ***İsminizi ve numaranızı yazdınız mı?***

Cevap anahtarı sınav bittikten 10 dakika sonra bölümünüz ilan panosuna asılacaktır.

Soruların cevaplarına internet aracılığıyla http://www20.uludag.edu.tr/~gozler/sinav adresinden ulaşabilirsiniz.

Başarılar dilerim.

Yard.Doç.Dr.Kemal GÖZLER

BİBLİYOGRAFYA

BİLGİ (Şebnem) ve ONAT (Çiğdem), *KPDS İngilizce: ÖSYM'ce Yapılan Sınavlarda Çıkmış Sorularla Diğer Örnek Sorular ve Cevaplar,* Ankara, Alkım Yayınları, 1994.

CEYLAN (Musa) (editör), *Müfettişlik, Uzmanlık, Kaymakamlık Sınavlarına Yönelik Hazırlık Kitabı,* Ankara, Detay Yayınları, 1999.

ÇOLAK (Ömer Faruk) (ed.), *Müfettişlik, Uzmanlık ve Kontrolörlük Sınavlarına Hazırlık,* Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 1999.

DEREKÖYLÜ (Asuman), *1981-1998 İngilizce Soruları,* İstanbul, Alkım Yayınları, 1998.

GÖZLER (Kemal), "TUS Örneği Tüm Alanlara Yaygınlaştırılmalı", *Cumhuriyet - Bilim Teknik,* 10 Eylül 1988, s.1-2.

GÖZLER (Kemal), "Üniversitelerde Öğrenci Fazlalığı", *Cumhuriyet,* 10 Ekim 1989, s.2.

HAFIZOĞULLARI (Zeki), "Hukuk Öğretiminde Test Mümkün Müdür?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt XXXIX, 1982-1987, Sayı 1-4, s.17-45

TEKİN (Halil), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme,* Ankara, Yargı Yayınları, Dokuzuncu Baskı, 1996.

TURGUT (M.Fuat), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları,* Ankara, Saydam Matbaacılık, Beşinci Baskı, 1987.

TÜRK (Hikmet Sami), "Sınavlar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt XXVI, 1969, Sayı 1-2, s.349-363.

DİZİN

1924 anayasası, 225, 320
Açık kitap sınavı, 46
Akdeniz'de bulunan X adasını korsan Y, 229
Akıl hastaları, 148
Aksiyolojik geçerlilik, 193
Aldıkaçtı, 314
Almanlar ile yahudiler arasındaki evlilik dışı cinsi ilişkiler, 174
Anayasa anlayışları, 352
Anayasa değişikliği usulü, 64, 273, 341, 351, 390
Anayasa hukuku" terimi, 330, 357
Anayasa hukukunda yaklaşım biçimleri, 363
Anayasa hukukunun klasik teorisi, 363
Anayasa hukukunun pozitivist teorisinin bilim anlayışı, 357
Anayasa mahkemesi üyeleri, 284
Anayasa mahkemesi, 257
Anayasacılık hareketleri, 300
Anayasal mesele, 407
Anayasal teamüllerin geçerliliği, 347
Anayasaya katılık sağlamanın çeşitli yolları, 399
Anglo-sakson hukuk sistemi, 190
Antigon, 84, 165
Aristo, 259
Arsel, 323
Asgari kabul oy sayısı, 282
Asli kurucu iktidar, 105 265
Atatürk, 193, 199, 221
Babanzade İsmail Hakkı, 323
Başgil, 323, 330
Başkanlık rejimi, 239
Başkanlık sistemi, 222
Belediye otobüsü, 130
Bellum justum, 365
Benzerlik, 104
Benzersizlik, 110
Beşten ikiye indirme, 102
Bilgi soruları, 45, 87, 93
Bodin, 251
Borçlar Kanunu, madde-182/2, 127
Boşluk doldurma testleri, 53
Buzağı, 129
Büyük İskender, 133
Carré de Malberg, 309
Causus belli, 365
Cebri icra, 193
Celep Cemil, 129
Cevap anahtarını ilân etme, 47
Common law, 154
Cumhuriyet savcısı, 125
Cumhuriyet, 203
Cumhuriyetin anlamı, 200
Çağlar, 314
Çağrışım, 40
Çete düzeni, 79, 219, 375
Çiftçi çetin, 175
Çimenlere basmak yasak, 132
Dava açma hakkına sahip olanlar, 391
Dava açma süresi, 391
Değerlendirme, 9, 48
Değerlendirmenin objektifliği, 19, 20
Demokrasi teorisi, 199
Demokratik toplum düzeninin gerekleri, 283
Dernek hürriyeti, 365
Dernekler, 56
Devlet güvenlik mahkemeleri, 168
Devletin kökeni, 70, 249, 259
Dinsel sorun boyutu, 296
Disiplin mahkemesi üyeleri, 177
Doğal yaşam, 150
Doğru cevabı bulma, 110
Doğrudan demokrasi, 220
Doğrudan ölçme, 9
Doktrin bilgisi sorusu, 45
Dokunulmazlık, 285

Egemenlik, 221, 231, 251
El hafızası, 89
Emredici hukuk kuralı, 176
Equity law, 154
Eroğul, 314
Esen, 323
Ezber, 46, 88, 90
Ezbercilik, 40
Favoreu, 327
Federal Alman anayasa düzeni, 263
Federal devlet, 250, 265
Federalizm, 78, 220, 239, 259, 338
Federe devlet, 250
Fiil ehliyeti, 150, 170
Frankena, 310
Fransız anayasa hukuku doktrini, 309
Gaî yorum metodu, 175
Geçerlilik, 11
Gensoru, 288
Geri gönderilen kanun, 198
Görsel hafıza, 89
Görükle'li çiftçi çetin, 129
Güneş, 124
Güven oylaması, 399
Güvenirlik, 15
Habeas Corpus Act, 327
Hafıza, 89
Hafızoğulları, 37
Hak kavramı, 185
Hakaret, 231
Hakimin hukuk uygulaması, 86
Halk teşebbüsü, 265
Halk vetosu, 265
Hans, 197
Hauriou, 309
Hayek, 302
Hazırlama süresi, 32
Heyet-i ayân, 257
Heyet-i mebusan, 198
Hiyerarşik güç, 145
Hukuk anlayışları, 84
Hukuk devleti ilkesi, 274, 374
Hukuk düzeni, 79
Hukuk-ı esasiyye, 323
Hukukî pozitivizm, 362
Hukukun bilgi kaynaklarına, 162
Hukukun kaynakları, 169, 191
Hukukun temeli, 185, 191
Hume kanunu, 363
Hükûmet sistemleri, 73
Hz. Muhammed, 154
İbadet hürriyeti, 285
İçtihad bilgisi sorusu, 44
İdarî işler, 311
Iki-meclisli, 286
İki-meclislilik, 77
Impeachment, 288
İngiltere, 154
İskender, 205
İslam hukuk sistemi, 183
İstanbul'un sağlıklı ve düzenli kentleşmesi, 198
İstenmeyen değişkenler, 11
İsviçre anayasal sisteminin bir özelliği, 264
İsviçre Federal Anayasasının 25bis maddesi, 396
İtiraz yolu, 284
İtiraz, 49
Jandarma devlet, 302
Jürisprüdansiyel (içtihadi) anayasa hukuku, 327
Kamu hukuku – özel hukuk ayrımı, 182
Kanun hükmünde kararname, 54
Kanuni hakim güvencesi, 374
Kanunların yer ve zaman bakımından uygulanması, 192
Kanunlaştırma, 192
Kapsam geçerliliği, 12
Kara Avrupası, 154
Karşıtlık, 102
Kasaplık hayvanların kesim usûlü, 396
Kat maliki A, 174
Katı anayasa, 325
Kelsen, 127, 141
Kenar başlığı, 343
Kesişim, 111

Kitab-ı mukaddes, 141
Klasik dönem, 309
Kolaylık/zorluk, 13
Kopya tutanağı, 24
Kopya, 23
Korsan Y, 229
Korsan, 72, 133
Köleliğin yolu, 302
KPDS, 108, 117
Kreon, 165
Kubalı, 323
Kullanışlılık, 32
Kur'an, 159
Kurban, 337
Kurumsal anayasa hukuku, 372
Kuvvetler ayrılığı teorisi, 221
Kuvvetler birliği ve görevler ayrılığı sistemi, 375
Lex posterior derogat legi priori, 143
Lijphart, 294, 297
Maddî anayasa hukuku, 372
Maddî hata, 50
Magna Carta, 225, 259
Maliyet, 32
Marsilius Patavinus, 202
Meclis hükümeti, 250
Meclis soruşturması, 275
Medeni Kanun m. 112, 176
Menfaat teorisi, 153
Meta-pozitif idealler, 170
Metod bağdaştırmacılığı, 370
Millet ve halk kavramları, 238
Milletvekili B'ye hakaret, 285
Milletvekili olmayan bakan b, 340
MK. m.45, f.2, 138
Montesquieu, 263
Muhakeme gücü, 46
Muhakeme, 41
Muris M ölmüş, 178
Müeyyide, 193
Müfettişlik sınavları, 105, 112
Mülkilik ilkesi, 144
Namaz, 123
Nasıl cevaplamalı, 93
Nasıl hazırlanmalı, 86
Nispî butlan, 167
Norm bilgisi sorusu, 44
Normatif anayasa hukuku, 372
Normatif demokrasi teorisi, 220
Normatif görecelilik, 310
Normatiflik, 186
Not dağılımı, 14
Nüfus hacmi, 294
Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri, 285
Olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemleri, 271
Oppenheimer, 222, 224, 249
Osmanlı Padişahı X ölmüştür, 320
Öğrenci Ö, 126, 173
Öküz, 141
Ölçme aracı, 10
Ölçme, 9
ÖYS, 107, 115
Öze dokunma yasağı, 205
Özümseme, 46
Pacta sunt servanda, 364
Padişah X hukuken sorumlu mudur?, 396
Parlâmenter sistem, 252
Parlamenter sistem, 260
Petition of rights, 327
Pozitif statü hakkı, 283
Pozitivist teorisi, 309
Problem soruları, 45, 92, 94
Puanlama güvenirliliği, 21
Puanlama kolaylığı, 34
Pureté, 342
Realist yorum teorisi, 177
Referandum, 226
Saflık, 342
Sağlık hakkı, 283, 365
Salgın hastalık, 204
Savaş, 233
Sehavili ülkesi, 356
Selamlama, 169
Senato, 257
Ses hafızası, 89

Sınav çeşitleri, 10
Siyasal bilim yaklaşımı, 371
Siyasî işler, 311
Siyasî partiler, 373
Skolanga, 74, 263
Sonuçları asma, 49
Soru hazırlama, 43
Sorun boyutu, 296
Sosyal davranış kuralları, 80
Sosyal devlet, 204, 230, 302
Soyut norm denetimi, 284
Spencer, 260
Statute law, 154
Sübjektif millet anlayışı, 221
Sünnet, 154
Şahsilik ilkesi, 144
Şans başarısı, 16
Şans, 16
Şeklî anayasa hukuku, 372
Tahmin, 99
Tali kurucu iktidar, 265, 346
Tanklara ceza, 149
Tarihçi hukuk okulu, 161
Teamüli anayasa, 327
Teamüller, 337
Tecavüz, 162
Tek-meclisli ya da iki-meclisli, 294
Tek-meclislilik, 77
Telefon dinleme, 350
Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, 61
Temel norm, 142
Temsilî demokrasi, 74, 220, 400
Terörizm, 59, 350
Test mümkün mü, 37
Tuhaf testler, 51
Tunaya, 312, 314
Tutanak, 24
Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliği, 169
Tüzük, 197
Ulpianus, 153
Uluslararası hukuk, 364
Uluslararası hukukun müeyyidesi, 233
Uygulama kolaylıkları, 33
Uygulama koşulları, 30
Uygulama süresi, 33
Üniter devlet, 265
Üskül, 337
Vatandaşlık Kanunu, 389
Viyana Çevresi, 362
Yaptırmalı önermedir, 340
Yaratıcılık, 41
Yargı fonksiyonu, 183
Yargı kolu, 154
Yargı örgütü, 183, 190
Yarı-başkanlık sistemi, 280
Yarı-doğrudan demokrasi, 220, 252, 357
Yasama dokunulmazlığı, 67
Yasama yorumu, 167
Yazılı sınav, 87
Yazısız anayasa, 256
Yeni anayasa hukuku, 327, 372
Yerleşme hürriyeti, 373
Yöntem bağdaştırmacılığı, 342
Yumuşak anayasa, 325
Yüksek Askeri Şura kararları, 234

KEMAL GÖZLER'İN ÖZGEÇMİŞİ VE YAYIN LİSTESİ

I. ÖZGEÇMİŞ

Biga, 31.03.1966.

1. Öğrenim:

1983-1987	*Lisans:* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
1998-1990	*Yüksek Lisans* (Kamu Hukuku): Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilimdalı
1990-1992	*Yüksek Lisans (DEA)* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)
1992-1995	*Doktora* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)

2. Meslekî Çalışma:

1988-1997	*Araştırma Görevlisi:* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilimdalı
1997-	*Yardımcı Doçent:* Uludağ Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilimdalı
Yabancı Dil:	Fransızca: Doçentlik Dil Sınavı, 100/100; KPDS (A, 97/100)
	İngilizce: KPDS, B (82/100)

II. TEZLER

A. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. *Kurucu İktidar*, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Yahya K. Zabunoğlu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilimdalı, 1990, VIII+219 s.
2. *Le pouvoir constituant originaire*, Mémoire du D.E.A. de Droit public, Directeur de recherches : Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université de Bordeaux I, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1992, 93 s.

B. DOKTORA TEZİ

Le pouvoir de révision constitutionnelle, Thèse pour le doctorat en droit, Directeur de recherches: Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université Montesquieu - Bordeaux IV, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1995, 774 s.

("Très honorable avec félicitations du jury" derecesi ile kabul edilmiştir). (Atelier national de reproduction des thèses, ISSN 0294-1767, Numéro de code: 3840 20688 96, 95/BOR4/0027, © A.N.R.T. Université de Lille, 1996).

III. YAYINLAR

A. KİTAPLAR

1. *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997, 2 cilt, 774 s.
   (Türkiye Bilimler Akademisinin 13.10.1997 tarih ve TÜBA/1052 sayılı kararıyla "Türkiye Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Alanında Uluslararası Bilimsel Yayınları Özendirme Programı" çerçevesinde teşvik primi almıştır).
2. *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu,* Ankara, US-A Yayıncılık, 1988, IV+245 s. (Türk Sosyal Bilimler Derneği Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülünü almıştır).
3. *Hukuka Giriş,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1998, XVI+384 s.
4. *Kurucu İktidar,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1998, XVI+191 s.
5. *Türk Anayasaları,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, 359 s. (Anayasa Derlemesi)
6. *Anayasa Hukukunun Metodolojisi,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, VIII+303 s.
7. *Pouvoir constituant,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, VIII+120 s.
8. *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, VIII+320 s.
9. *Hukuk Eğitiminde Sınavlar,* Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, VIII+426 s.

B. MAKALELER

1. "Halkoylamasının Değeri," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XL, 1988, Sayı 1-4, s.97-113.
2. "Sigara İçme Özgürlüğü ve Sınırları: Özgürlüklerin Sınırlandırılması Problemi Açısından Sigara Yasağı," *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 1, Ocak 1990, s.31-67.
3. "Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi ve Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukuki Rejimi," *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 4, Ağustos 1990, s.561-590.
4. "Bireysel Başvuru ve Kıbrıs Sorunu," *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 15, 1993, s.165-174.

(Devamı arka sayfada)

5. "Η Ομοσπονδιοποιηση τηζ Ελληνοτουρκικηζ 'Πολιτειαζ του Αιγαιου'", *Εναυομα*, Τευχοζ 2 – Μαρτιοζ 1993, s.11-13.
6. "Fransız Anayasa Konseyi Kararları Kroniği: 1994", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 44, 1995, Sayı 1-4, s.809-819.
7. "La question de la supériorité des normes de droit international sur la constitution", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, 1996, Sayı 1-4, s.195-211.
8. "Sur la validité des limites de la révision constitutionnelle déduites de l'esprit de la constitution", *Annales de la Faculté de droit d'İstanbul*, Vol.XXXI, mai 1997, s.109-121.
9. "Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını, 1998, Cilt 15, s.205-249.
10. "Düzenleyici İşlemlerde Dava Açma Süresinin Başlangıcı Konusunda Üçüncü Bir İhtimal", *Ankara Barosu Dergisi*, 1998, Sayı 3, s.27-32.
11. "Cumhuriyet ve Monarşi", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 53, Kasım-Aralık 1998, s.27-34.
12. "Hukuk Açısından Monarşi ve Cumhuriyet Kavramlarının Tanımı Sorunu", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, 1999, Sayı 1, s.51-62.
13. "Türk Anayasa Hukukunda Teamül Olabilir mi?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 56, Yaz 1999, s.36-44.
14. "Sigara Reklamı Yasağının Anayasaya Uygunluğu Sorunu", *Ankara Barosu Dergisi*, 1998, Sayı 4.
15. "İnsan Hakları Normlarının Anayasaüstülüğü Sorunu", *Türkiye'de İnsan Hakları*, Ankara, TODAİE Yayını, 1999; (Çıkacak) (6-7 Aralık 1998 tarihinde TODAİE'de düzenlenen "Türkiye'de İnsan Hakları Konferansı"nda sunulan tebliğ).

Yard.Doç.Dr. Kemal GÖZLER
Uludağ Üniversitesi
İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü
16059 Görükle -- BURSA

Tel: (0224) 442 87 37
E-Mail: gozler@uludag.edu.tr
http://www20.uludag.edu.tr/~gozler
http://www.geocities.com/CollegePark/Classroom/5921

1966 yılında Biga'da doğan Kemal Gözler, lisans ve yüksek lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, doktora öğrenimini ise Fransa'da Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yapmıştır. 1987'den 1997'ye kadar Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışan Gözler, halen Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Yazarın ayrıntılı özgeçmişi ve yayın listesi kitabın sonundadır. Kemal Gözler, Türk Sosyal Bilimler Derneği 1999 yılı Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülünü kazanmıştır.

Kitabın Bölümleri

Birinci Kısım: Hukuk Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme Sorunu

Bölüm 1: Sözlü, Yazılı ve Test Sınavlarının Karşılıklı Değerlendirilmesi
Bölüm 2: Hukuk Eğitiminde Test Mümkün müdür?
Bölüm 3: Soru Hazırlama
Bölüm 4: Sorular Nasıl Cevaplanmalı
Bölüm 5: Test Sorularında Doğru Seçenek, Konuyu Bilmeden, Hatta Soruyu Okumadan Tahmin Edilebilir mi?

İkinci Kısım: Örnek Sınavlar

Bölüm 1: Hukuka Giriş Sınavları
Bölüm 2: Kamu Hukuku Sınavları
Bölüm 3: Anayasa Hukuku Sınavları
Bölüm 4: Türk Anayasa Düzeni Sınavları

Sınavlar gerek öğrenciler, gerekse öğretim üyeleri arasında en çok konuşulan konulardan biridir. Öğretim üyeleri, bir dönemde ne çok sınavın olduğundan, bunlar ile ne kadar zaman kaybettiklerinden yakınırlar. Az zamanda çok kağıt okumanın yolunu keşfetmeye çalışırlar. Bazıları bir saatte yüz kağıt okuduğuyla öğünür. Öğretim üyeleri arasında sınavlar bazen bir sohbet, bazen de hararetli bir tartışma konusudur. Öğretim üyeleri kendi aralarında "ideal sınav"ın nasıl olması gerektiği konusunda teoriler geliştirirler. Ancak her nedense, bu teoriler "söz"de kalır. Bu hararetli tartışmalara katılanlardan kimse oturup sınavlar konusunda bir şey Sınavlar, üzerinde herkesin çok konuştuğu, ama kimsenin bir şey yazmaya cesaret edemediği konulardan biridir. Biz sınavların sadece konuşulmayıp, üzerinde yazı yazılması gereken bir konu olduğunu düşünüyoruz. Genelde sosyal bilimler ve özelde hukuk eğitiminde sınavlar meselesi, özellikle kitle eğitimi yapan fakültelerde, kanayan bir yaradır. Bunun enine boyuna, eğitimde ölçme ve değerlendirme biliminin verileri ışığında tartışılması gerekir. Böyle bir tartışmanın yeri ise herhalde fakültelerdeki öğretim üyesi dinlenme salonları değildir. Bu tartışma yazılı olarak yapılmalıdır. İşte bu kitap böyle bir düşünceden doğdu.

ISBN: 975-7338-49-4

İsteme Adresi:
Ekin Kitabevi
Burç Pasajı No: 27-29 Altıparmak-BURSA
Tel: 0.224.220 16 72 Fax:0.224.223 04 37